Musafirul zâmbi. Era un zâmbet perfect.

— Corpul în care apar, vorbi el, este realizat conform specificațiilor, dar nu-i altceva decât materie perfect controlată.

Întinse o mână și pielea dispăru. Mușchii, tendoanele și venele răsucite se distingeau perfect. Apoi pereții venelor dispărură și sângele curse lin pe aceleași trasee. Totul se dizolvă până la oasele netezi și albicioase. Ele pieriră de asemenea.

După care mâna reapăru întreagă.

În seria SF a Editurii Teora

AU APĂRUT:

1. **Zeii înșiși** – Isaac Asimov
2. **Soarele gol** – Isaac Asimov
3. **Pulbere de stele** – Isaac Asimov
4. **Curenții spațiului** – Isaac Asimov
5. **Star Trek** – Alan Dean Foster
6. **Eu, Robotul** – Isaac Asimov
7. **O piatră pe cer** – Isaac Asimov
8. **Sfârșitul eternității** – Isaac Asimov
9. **Drumul iadului** – Roger Zelazny
10. **Căderea nopții** – I. Asimov și R. Silverberg
11. **Băiețelul cel urât** – I. Asimov și R. Silverberg
12. **Conexiunea PSI** – Joe Haldeman
13. **Povestiri cu roboți** – Isaac Asimov
14. **Omul pozitronic** – I. Asimov și R. Silverberg
15. **Roboții de pe Aurora** – Isaac Asimov
16. **Lumea de dincolo de timp** – Larry Niven
17. **Vântul schimbării** – Isaac Asimov
18. **Carantina** – Greg Egan
19. **Roboții și Imperiul** – Isaac Asimov
20. **Distres** – Greg Egan
21. **Călătorie fantastică** – Isaac Asimov
22. **Lumea Inelară** – Larry Niven
23. **Sfârșitul copilăriei** – Arthur C. Clarke
24. **Nemesis** – Isaac Asimov
25. **Inginerii Lumii Inelare** – Larry Niven
26. **Peregrinările lui Tuf** – George R.R. Martin
27. **Perioada Campbell** – Isaac Asimov

precum și:

Autobiografia lui Isaac Asimov (*non-fiction*)

VOR APĂREA:

Visele sunt sacre – Isaac Asimov
Tronul Lumii Inelare – Larry Niven

ISAAC ASIMOV

ÎNTEMEIETORII

Traducere de Mihai-Dan Pavelescu

Teora

Titlul original: BUY JUPITER AND OTHER STORIES

Translation Copyright © 1998 **Editura Teora**
Toate drepturile asupra versiunii în limba română aparțin editurii Teora. Reproducerea integrală sau parțială a textului din această carte este posibilă numai cu acordul prealabil scris al editurii Teora.

Copyright © 1975 by Isaac Asimov
Published by TEORA in arrangement with Doubleday, a division of Bantam Doubleday Dell Publishing Group, Inc.

Distribuție
București: B-dul Al. I. Cuza nr. 39; tel./fax: 222.45.33
Sibiu: Șos. Alba Iulia nr. 40; tel.: 069/21.04.72; fax: 069/23.51.27
Bacău: Calea Mărășești nr. 5; tel./fax: 034/18.18.26

Teora – Cartea prin poștă
CP 79-30, cod 72450 București, România
Tel./fax: 252.14.31

Teora
CP 79-30, cod 72450 București, România
Fax: 210.38.28

Șef de redacție: Mihaela Ștefan
Responsabil de colecție: Marius Dinescu
Redactare: Constantina Paligora
Tehnoredactare: Techno Media
Coperta: Valentin Tănase
NOT: 2178 SF INTEMEIETORII
ISBN: 973-601-717-6
Printed in Romania

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
ASIMOV, ISAAC
Întemeietorii / Isaac Asimov. - București : Teora, 1998
216 p. ; 20 cm. - (Colecția SF ; 28)
ISBN 973-601-717-6

820(73)-32=590
820(73)-311.9=590

Tuturor redactorilor, ale căror cariere, într-un moment sau altul, au intersectat-o pe a mea – băieți buni, cu toții.

Toate personajele din această carte sunt fictive și orice asemănări cu persoane reale, în viață sau nu, reprezintă simple coincidențe.

CUPRINS

1. SALA DE BILIARD DARWINIANĂ 11
2. ZIUA VÂNĂTORILOR 19
3. BAN C. ULS-LAB 30
4. BUTTON, BUTTON 40
5. DEGETUL MAIMUȚEI 55
6. EVEREST 66
7. PAUZA 71
8. SĂ NU 85
9. FIECARE ESTE UN EXPLORATOR 91
10. NIMIC! 105
11. CE-I PASĂ UNEI ALBINE? 110
12. SMINTIȚII 116
13. LA BUNĂ VEDERE, JUPITER! 120
14. O STATUIE PENTRU TATA 125
15. PLEACĂ, PLEACĂ, PLOAIE REA! 133
16. ÎNTEMEIETORII 141
17. EXIL PE IAD 148
18. ELEMENTUL-CHEIE 153
19. STUDIUL CUVENIT 157
20. 2430 A.D. 164
21. BUNUL CEL MAI DE PREȚ 172
22. BĂȚUL DE CHIBRIT 180
23. TIOTIMOLINA CĂTRE STELE 198
24. POEZIE IMATERIALĂ 206

Dintotdeauna, obiceiul meu, Bunilor Cititori, a fost de a mă destăinui vouă, deoarece nu am nimic de ascuns[1]. De aceea, permiteți-mi să vă povestesc cum am ajuns să alcătuiesc această culegere.

Fusesem desemnat oaspete de onoare la Boskone XI (denumirea unei convenții science fiction care s-a ținut în Boston, între 1 și 3 martie 1974) și ulterior am aflat că devenise o tradiție pentru comitetul de organizare al convenției să publice un volumaș cu lucrări ale oaspetelui de onoare. Membrii comitetului au rânjit larg și mi-au cerut să contribui cu câteva texte.

Am fost pus într-o dilemă. Povestirile mele science fiction sunt publicate de mult stimata editură de excelentă reputație Doubleday & Company și mă temeam că, dacă scriam literatură pentru altcineva, o privire jignită ar putea apărea în ochii blânzi și căprui ai conducerii Doubleday. Comitetul Boskone, simțind temerea mea că aș putea fi făcut bucățele de redactorii înnebuniți de furie, m-a asigurat că volumul respectiv urma să aibă un tiraj limitat la numai cinci sute de exemplare.

Ca atare, l-am abordat plin de îndrăzneală pe Lawrence P. Ashmead, redactorul meu de carte de la Doubleday, și l-am întrebat dacă puteam da curs cererii. Am subliniat că aveam să folosesc câteva povestiri ce nu apăruseră în nici una din antologiile publicate de Doubleday. Larry, sufletul cel mai blând care poate exista, a spus: „Sigur că da, Isaac. Dă-i drumul.", așa că i-am dat drumul.

Rezultatul a fost o cărticică intitulată *Le-ați văzut?* (1974), conținând opt texte. Trebuia să fie publicată chiar înainte de Boskone XI, unde se spera să se poată vinde sute (sau măcar zeci) de exemplare. Cred că nu mai trebuie să precizez că, datorită capriciilor din lumea editorială, cartea a fost gata imediat *după* convenție, așa că în privința vânzărilor s-a dovedit o ediție chiar mai redusă decât se plănuise.

Însă Larry își aștepta clipa. Blândețea lui ascunde o șiretenie redacțională fără pereche.

După o vreme, m-a întrebat:

— A ieșit volumașul acela, Isaac?

— Oh, sigur că da, am zâmbit eu larg (fiindcă întotdeauna simt o satisfacție firească să vorbesc despre cărțile mele) și, la următoarea noastră întâlnire, i-am dăruit un exemplar.

El l-a examinat și a comentat:

— Ce păcat că povestirile astea nu se bucură de o circulație mai largă... Doubleday n-ar putea scoate o ediție?

---

[1] Vorbesc din punct de vedere literar. (n. a.)

Am fost nevoit să-i atrag atenția asupra unui amănunt insurmontabil.

— N-are decât cincizeci și cinci de pagini, Larry.

Iar Larry a replicat prompt:

— Atunci, mai adaugă-i niște povestiri.

(De ce nu mă gândisem și *eu* la asta?)

De fapt, s-a dovedit că Doubleday avea ambiția să publice în culegeri toate povestirile pe care le-am scris vreodată. Eu nu sunt sigur că-i o idee chiar atât de bună, întrucât unele sunt mai puțin reușite și poate câteva nici nu merită imortalizarea.

Larry (care mă întrece, ca partizan al lui Asimov) a râs copios auzindu-mi opinia. El a subliniat că: 1) nici o povestire nu pare slabă tuturor cititorilor, 2) nici o povestire scrisă de Asimov nu poate fi cu adevărat slabă și 3) bune sau slabe, toate prezintă un interes istoric.

De aceea, am cedat (fiindcă cine poate rezista în fața ochiului sclipitor al lui Larry?) și am adăugat suficiente texte pentru ca totalul să ajungă la două duzini. În majoritate, ele nu sunt povestiri lungi (în medie, șapte-opt pagini), n-au apărut în nici una din antologiile mele anterioare și le-am aranjat în ordinea cronologică a publicării.

Aceia dintre voi care au citit cărțile mele *Înaintea epocii de aur* (1974) și *Perioada Campbell*[1] (1972) știu că ele formează laolaltă un soi de autobiografie literară până în 1949, anul când am vândut primul roman la Doubleday și m-am mutat în Boston, la Facultatea de Medicină a universității locale.

În cartea de față, voi continua obiceiul de a adăuga comentarii autobiografice povestirilor. Pe de o parte, procedez așa datorită numărului de scrisori primite din partea cititorilor care, referindu-se la comentarii, spun că sunt „chiar mai plăcute" decât povestirile. (Asta reprezintă oare un tribut adus șarmului meu literar, sau un semnal de alarmă în privința talentului ficțional?) Pe de altă parte, intenționez să reduc din presiunile anumitor redactori (salut, Larry!) care insistă să scriu o autobiografie – completă și detaliată.

Le repet întruna că singura perspectivă pe care am cunoscut-o a fost cea de la mașina mea de scris și că nu mi s-a întâmplat niciodată nimic interesant, totuși argumentele se adresează unor surzi. În același timp, dacă povestesc destule din biografia mea...

În majoritatea anilor '40, scrisesem exclusiv pentru John Campbell și revista sa, *Astounding Science Fiction*. Ba chiar o făcusem într-o asemenea măsură încât mă tulbura ideea că, dacă se întâmpla ceva cu redactorul ori cu revista, cariera mea de scriitor ar fi luat sfârșit.

1 Antologie apărută la Editura Teora, 1998. (n. trad.)

Deși vândusem prima carte science fiction, *O piatră pe cer*[1], editurii Doubleday care o publicase pe 19 ianuarie 1950, la mai puțin de trei săptămâni după a treizecea mea aniversare, mi se părea că nu mă puteam bizui pe scrierea de romane. Nu aveam nici o asigurare că puteam repeta isprava și mă simțeam liniștit numai cu vânzările la reviste, cu care mă obișnuisem în primii unsprezece ani de carieră literară.

Următorul deceniu, cel al anilor '50, a început însă printr-o expansiune rapidă a pieței revistelor de science fiction, iar eu am beneficiat imediat de această situație.

Una dintre noile reviste planificate pentru 1950 urma să fie intitulată *Galaxy Science Fiction*. Redactorul-șef avea să fie Horace L. Gold, ale cărui povestiri le citisem și admirasem; de aceea, m-am simțit extrem de măgulit când el mi-a cerut un text pentru primul număr al revistei, pe care, evident, dorea s-o demareze spectaculos.

Din păcate, timpul pe care-l aveam la dispoziție era foarte scurt. Povestirea trebuia să fie gata într-o săptămână, iar eu mă simțeam realmente tulburat să scriu pentru altcineva decât John Campbell. La urma urmelor, nu aveam nici cea mai mică idee despre ce-i plăcea lui Horace, pe când eu și John ajunseserăm să ne potrivim precum yin și yang.

Am încercat însă și am scris *Sala de biliard darwiniană*. Horace a acceptat-o, dar fără un entuziasm vizibil, și eu am avut senzația neplăcută că o luase numai fiindcă îi trebuia neapărat ceva pentru acel extrem de important prim număr din octombrie 1950.

Din proprie experiență, vă pot spune că sentimentul încercat atunci când vinzi o povestire în mod nemeritat, doar pe baza numelui tău sau profitând de disperarea unui redactor, este cu mult mai neplăcut decât ceea ce simți când ți se respinge un text (dacă, desigur, nu alergi disperat după bani).

Ca atare, m-am oferit imediat să-i scriu lui Horace altă povestire și am făcut-o[2]. Horace a cumpărat-o și pe aceea, folosind-o în al doilea număr al revistei, din noiembrie 1950. Acum însă nu mai era presat de timp și își putea permite să fie pretențios, așa că m-am simțit extrem de ușurat când mi-a acceptat textul – dar mi-a fost imposibil să nu remarc că nici de data aceasta n-a manifestat un entuziasm vizibil.

Treptat, o dată cu trecerea lunilor și anilor, am înțeles în sfârșit că *niciodată* Horace nu accepta o povestire cu un entuziasm vizibil – iar adesea o făcea cu o vizibilă lipsă de entuziasm. (Iar refuzurile lui erau

1 Roman apărut la Editura Teora, 1994. (n. trad.)

2 Povestirea respectivă a fost *Misionarul nelegitim*, pe care o veți găsi în volumul meu *Căderea nopții și alte povestiri* (1969), sub titlul original, *Petece verzi*. (n.a.)

crâncene, atât de nepoliticoase încât, în cele din urmă, el a pierdut mulți autori, care nu mai doreau să suporte genul de vituperații cu care-și însoțea respingerile.)

Oricum, am ajuns să-mi dau seama că propriile-mi incertitudini față de *Sala de biliard darwiniană* erau inutile. Poate că nu fusese textul meu cel mai bun, dar pe Horace îl satisfăcuse ca orice altă povestire, ceea ce poate că nu-nsemna mare lucru.

Pentru mine, importanța *Sălii de biliard darwiniene* constă în faptul că, laolaltă cu *O piatră pe cer*, a marcat începutul extinderii mele într-o mulțime de direcții, încheindu-mi astfel dependența exclusivă de John Campbell (fără a înceta însă vreodată imensa mea recunoștință față de el).

1. SALA DE BILIARD DARWINIANĂ

— *Bineînțeles* că interpretarea obișnuită a Capitolului 1 din *Geneza* este complet eronată, am rostit. Imaginați-vă, de pildă, o sală de biliard!

Ceilalți trei și-au imaginat-o. Stăteam pe niște scaune rotative stricate din laboratorul lui Trotter, însă nu era greu deloc să preschimbăm mesele de laborator în mese de biliard, eprubetele în tacuri, sticluțele cu reactivi în bile de fildeș și apoi să vedem totul ca în realitate.

Thetier a ridicat un deget, a închis ochii și a murmurat:

— O sală de biliard!

Ca de obicei, Trotter n-a spus nimic, ci a răsucit între palme a doua ceașcă de cafea. Tot ca de obicei, cafeaua era groaznică, dar eu eram noul venit în grup și încă nu-mi bătătorisem îndeajuns mucoasa gastrică.

— Și acum, imaginați-vă sfârșitul unei partide de biliard, am continuat. Ați introdus toate bilele, cu excepția celei proprii, în anumite coșuri...

— Stai puțin, a intervenit Thetier, ca întotdeauna obsedat de precizie, nu contează în care coș le introduci, atâta vreme cât o faci într-o anumită ordine, sau...

— Este lipsit de importanță. Când partida s-a terminat, toate bilele se află în diferite coșuri. Așa-i? Să presupunem acum că, după ce partida a luat sfârșit, intrăm în sala de biliard, vedem numai această poziție finală și încercăm să reconstruim evenimentele anterioare. Desigur, există mai multe posibilități.

— Nu este cazul, dacă știm regulile jocului, a observat Madend.

— Să presupunem că habar n-avem de ele. *Putem* decide că bilele au intrat în coșuri fiind lovite de bila rămasă pe masă, care la rândul ei a fost lovită de tac. Acesta ar fi chiar adevărul, dar nu o explicație la care să ne gândim imediat și spontan. Mai plauzibil, vom decide că bilele au fost puse în coșuri, individual, cu mâna, sau că ele au existat dintotdeauna acolo.

— Perfect, a rostit Thetier, dacă dorești să revii la *Geneză*, vei susține că, prin analogie, putem considera fie că Universul a existat

dintotdeauna, fiind creat în mod arbitrar, așa cum este acum, fie că s-a dezvoltat prin evoluție. Și ce dacă?

— Nu asta doream să afirm, m-am strâmbat. Să acceptăm faptul unei creații mânate de un scop și să ne referim doar la metodele prin care putea fi ea realizată. Este ușor de presupus că Dumnezeu a spus: „Să fie lumină!" și că a apărut lumina, dar nu-i estetic.

— E simplu, a zis Madend, iar Briciul lui Occam[1] cere ca dintre mai multe posibilități să fie aleasă cea mai simplă.

— Atunci, de ce nu sfârșim o partidă de biliard punând bilele în coșuri cu mâna? Este mai simplu, dar nu-i estetic. Pe de altă parte, dacă am fi început cu atomul primordial...

— Ce-i ăla? a întrebat încetișor Trotter.

— Păi, să-l definim ca fiind toată energia masică a Universului comprimată într-o singură sferă, în starea cu entropie minimă. Dacă l-am exploda într-o asemenea manieră încât toate particulele constituente de materie și cuantele de energie să acționeze, reacționeze și interacționeze într-un mod antecalculat, astfel încât să fie creat numai actualul nostru Univers, n-ar fi o soluție mult mai satisfăcătoare decât să fluturăm pur și simplu din brat și să spunem: „Să fie lumină"?

— Vrei să zici, a intervenit Madend, ca atunci când dintr-o singură lovitură a tacului ai trimite toate cele cincisprezece bile în coșurile lor predestinate?

— Exact.

— Mi se pare că ar exista mai multă poezie în ideea unei acțiuni de proporții a liberului arbitru, a comentat Madend.

— Asta depinde dacă privești materia ca matematician sau ca teolog, am observat. De fapt, Capitolul 1 din *Geneza* ar putea fi interpretat astfel încât să se potrivească schemei bilelor de biliard. Creatorul și-ar fi putut petrece timpul calculând toate variabilele și relațiile necesare în șase ecuații uriașe. Să considerăm o „zi" pentru fiecare ecuație. După ce a aplicat impulsul inițial exploziv, el s-ar fi „odihnit" în „ziua" a șaptea. „Ziua" a șaptea ar reprezenta întregul interval de timp de la începuturi și până în anul 4004 î. Hr. Este evident că intervalul acesta, în care configurația infinit de complexă a bilelor de biliard se autoaranjează, n-a reprezentat nici un interes pentru autorii *Bibliei*. Toate miliardele de ani scurși între timp au fost considerați pur și simplu unicul act de dezvoltare a creației.

— Postulezi un univers teleologic, a zis Trotter, unul în care este implicat scopul.

---

1 William Occam (?1285-?1349), filosof scolastic englez, considerat cel mai de seamă logician al Evului Mediu. (n. trad.)

— Sigur, am spus, de ce nu? Este ridicol un act de creație conștient, dar lipsit de scop. În plus, dacă încerci să consideri cursul evoluției drept rezultatul orb al forțelor lipsite de intenție, vei căpăta niște probleme extrem de derutante.

— De pildă? a întrebat Madend.

— De pildă, dispariția dinozaurilor.

— Ce-i atât de greu de înțeles în privința asta?

— N-are nici un motiv logic. Încearcă să-mi oferi unul.

— Legea randamentului descrescător, a rostit Madend. Brontozaurii ajunseseră atât de grei încât aveau nevoie de picioare groase cât trunchiurile de copaci pentru a se susține, de aceea trebuiau să stea în apă și să lase flotabilitatea să rezolve lucrurile. În plus, erau nevoiți să mănânce tot timpul pentru a obține caloriile necesare supraviețuirii. Repet, *tot timpul*. În privința carnivorelor, competiția dintre ele le blindase în așa măsură încât se transformaseră în tancuri umblătoare, gâfâind sub o jumătate de tonă de oase și solzi. Ajunseseră, pur și simplu, în punctul în care rentabilitatea dispăruse.

— Bine, am încuviințat, așadar „copilașii" măricei dispar. Totuși, majoritatea dinozaurilor erau creaturi mici, la care nici masa și nici armura nu deveniseră excesive. Ce s-a petrecut cu ei?

— În privința celor mici, a precizat Thetier, a existat problema concurenței. Dacă unele reptile și-au dezvoltat păr și sânge cald, ele s-au putut adapta mai eficient la variațiile de climă. N-ar fi fost nevoie să se ferească de razele directe ale soarelui. Nu și-ar fi încetinit mișcările imediat ce temperatura ar fi scăzut sub douăzeci și cinci de grade Celsius. N-ar fi fost nevoie să hiberneze iarna. Prin urmare, ar fi fost primele în goana după hrană.

— Asta nu mă satisface, am clătinat din cap. În primul rând, nu cred că diverșii saurieni sunt chiar așa ușor de înfrânt. Ei au trăit vreme de trei sute de milioane de ani, adică cu 298 de milioane mai mult decât a reușit deocamdată specia *Homo*. În al doilea rând, animalele cu sânge rece continuă să supraviețuiască, mai cu seamă insectele și amfibiile...

— Puterile reproducerii, a murmurat Thetier.

— *Plus* unele reptile. Șerpii, șopârlele și broaștele țestoase se descurcă, slavă Domnului, foarte bine. În privința asta, ce să spunem despre mări? Saurienii li s-au adaptat, ca ihtiozaurii și plesiozaurii. Aceștia au dispărut la rândul lor și n-au existat noi forme de viață dezvoltate, bazate pe progrese evoluționiste radicale, care să-i concureze. Din câte îmi dau seama, cea mai dezvoltată formă de viață marină o reprezintă peștii, care datează de dinaintea ihtiozaurilor. În privința asta, ce mai spuneți? Peștii sunt tot viețuitoare cu sânge rece, ba chiar mai

primitive. Iar în oceane nu se pune problema masei și a randamentului descrescător, deoarece apa asigură sprijinul integral. Balena albastră este mai mare decât orice dinozaur care a trăit vreodată. Încă ceva... Ce rost are să afirmăm că animalele cu sânge rece își încetinesc mișcările la temperaturi sub douăzeci și cinci de grade? Peștii sunt foarte încântați de asemenea temperaturi și n-aș îndrăzni să numesc „lent" un rechin.

— Atunci, de ce au dispărut dinozaurii de pe Pământ, lăsând numai oasele? a întrebat Madend.

— Făceau parte din planul general. O dată ce și-au încheiat rolul, nu mai erau necesari, și de aceea au fost îndepărtați.

— Cum? Într-o catastrofă velikovskiană[1] corespunzător aranjată? Impactul unei comete? Mâna Domnului?

— Nu, bineînțeles că nu. Au murit în chip natural și necesar, conform planurilor inițiale.

— Atunci, ar trebui să putem afla care a fost cauza naturală și necesară a dispariției lor.

— Nu neapărat. Poate fi vorba despre o obscură nefuncționalitate a biochimiei sauriene, o avitaminoză...

— Este prea complicat, a concluzionat Thetier.

— Pare complicat, m-am încăpățânat. Să presupunem că ar fi fost necesar să introducem o anumită bilă de biliard într-un buzunar printr-o lovitură în urma căreia bila noastră lovea mantinela de patru ori. V-ați certa asupra traiectoriei relativ complicate? O lovitură directă ar fi fost mai simplă, dar n-ar fi avut același efect. În ciuda aparențelor complicații, lovitura aceasta n-ar fi fost cu mult mai dificil de executat. Ar fi fost vorba tot de o singură lovitură de tac, dar în altă direcție. Proprietățile cunoscute ale materialelor elastice și legile de conservare a impulsului s-ar fi ocupat de restul.

— Așadar, a spus Trotter, tu sugerezi că evoluția reprezintă modalitatea cea mai simplă în care s-a putut progresa de la haosul inițial până la Om.

— Exact. O vrabie nu moare fără motiv, dar nici un pterodactil.

— Și unde ajungem de aici?

— Nicăieri. Evoluția s-a încheiat prin dezvoltarea omului. Vechile reguli nu se mai aplică.

— Chiar așa? a făcut Madend. Elimini apariția permanentă a variațiilor ambientale și a mutațiilor.

---

1 Immanuel Velikovsky (1895-1979), medic și istoric american de origine rusă care a susținut că, în trecutul Pământului, configurația Sistemului Solar a fost modificată, ceea ce a produs cataclisme terestre. (n. trad.)

— Într-un fel, da, am insistat. Într-o măsură tot mai mare, omul își controlează mediul și înțelege mecanismul mutațiilor. Înainte de apariția omului pe scenă, creaturile nu puteau să prevadă condițiile climaterice și nici să se ferească de modificările lor. Nu puteau pricepe pericolul crescător al speciilor noi, înainte ca acestea să le copleșească. Acum însă, puneți-vă următoarea întrebare: Ce specii ne-ar putea înlocui și cum ar face-o?

— Am putea începe, a vorbit tot Madend, de la insecte. Cred că ele o fac deja.

— Nu ne-au oprit să ne multiplicăm de zece ori în ultimii două sute cincizeci de ani. Dacă omul s-ar fi concentrat asupra luptei cu insectele, în loc să-și cheltuiască majoritatea eforturilor cu alte tipuri de înfruntări, numitele insecte n-ar fi durat prea mult. N-am cum s-o dovedesc, dar asta-i opinia mea.

— Ce spui atunci despre bacterii sau, mai bine, despre viruși? a întrebat Madend. Virusul gripal din 1918 s-a descurcat remarcabil, scăpând de un procentaj însemnat de oameni.

— Cum să nu, cam unu la sută! Nici chiar ciuma din secolul al XIV-lea n-a izbutit să omoare decât o treime din populația Europei, și asta într-un moment când știința medicală era ca și inexistentă. I s-a permis să-și urmeze cursul în voie, în condițiile cele mai jalnice de sărăcie medievală, mizerie și subnutriție, și totuși două treimi din specia noastră extrem de rezistentă a reușit să supraviețuiască. Sunt sigur că bolile nu ne pot extermina.

— Ce spui atunci despre Omul însuși, dezvoltându-se într-un soi de Super-om și înlocuindu-l pe cei vechi?

— Greu de presupus. Singura parte însemnată a ființei umane, în ceea ce privește calitatea de stăpân al lumii, este sistemul nervos – mai exact, emisferele cerebrale. Ele constituie partea cea mai specializată a organismului său și, de aceea, o fundătură. Dacă evoluția demonstrează ceva, este faptul că, o dată ce se stabilește un anume grad de specializare, flexibilitatea se pierde și evoluția ulterioară poate continua numai în direcția unei specializări și mai mari.

— Nu exact asta se dorește? s-a mirat Thetier.

— Poate că da, însă, după cum a subliniat și Madend, specializările au tendința de a ajunge în punctul randamentului descrescător. Nașterea este un proces dificil și dureros, datorită dimensiunilor capului fătului. Din cauza complicatului intelect uman, maturizarea mintală și emoțională întârzie atât de mult față de cea sexuală, cu numeroasele consecințe neplăcute. Fragilitatea dotării mintale produce numărul mare de nevropați ai rasei. Cât mai putem progresa fără un dezastru complet?

— Dezvoltarea, a precizat Madend, se poate manifesta în direcția unei stabilități superioare sau a unei maturizări mai rapide, nu în cea a unei intensități sporite a puterii cerebrale.

— Poate că da, însă nu se întrevăd asemenea semne. Omul de Cro-magnon a trăit acum zece mii de ani și există unele indicii interesante potrivit cărora oamenii din ziua de azi îi sunt inferiori tocmai în privința puterii cerebrale, ca să nu mai amintesc de cea fizică.

— Zece mii de ani, a observat Trotter, nu reprezintă mare lucru, pe scara evoluției. În plus, există întotdeauna posibilitatea ca alte specii de animale să-și dezvolte inteligența, sau ceva mai bun decât inteligența... dacă ar putea exista.

— Nu le vom lăsa niciodată. Asta-i chestia! Ar fi necesare sute de mii de ani pentru ca ursii, să zicem, sau șobolanii să devină inteligenți, iar noi i-am extermina imediat cum am vedea ce se întâmplă... sau i-am folosi drept sclavi.

— Perfect, a aprobat Thetier. Să ne referim atunci la unele obscure deficiențe biochimice, așa cum ai susținut chiar tu în cazul dinozaurilor. Să luăm, de pildă, vitamina C. Singurele organisme care n-o pot produce sunt cobaii și primatele, inclusiv oamenii. Să presupunem că tendința aceasta continuă și că noi devenim cu totul dependenți de prea mulți factori alimentari esențiali. Sau să presupunem că va continua aparenta creștere a susceptibilității omului față de cancer. Ce se va întâmpla atunci?

— Asta n-ar constitui o problemă, am replicat. Este esența unei noi situații: vom produce pe cale artificială toți factorii nutritivi cunoscuți și vom putea ajunge în cele din urmă la o dietă complet sintetică. În plus, nu există nici un motiv să nu credem că într-o bună zi vom reuși să vindecăm cancerul.

Trotter s-a sculat. Își terminase cafeaua, dar continua să rotească ceașca între palme.

— Perfect, așadar tu spui că am ajuns într-o fundătură. Dar dacă situația asta a fost prevăzută din capul locului? Creatorul a fost gata să cheltuiască trei sute de milioane de ani pentru a lăsa dinozaurii să dezvolte ceva care ar grăbi apariția omului, cel puțin așa spui tu... De ce n-ar fi prevăzut el o modalitate prin care omul să-și folosească inteligența și controlul asupra mediului pentru a pregăti următoarea etapă a jocului? Ar putea fi o parte foarte amuzantă a configurației bilelor de biliard.

Asta m-a pus pe gânduri.

— Ce vrei să spui? am întrebat.

— Oh, mi-a zâmbit Trotter, mă gândeam că ar fi posibil să nu fie totul o coincidență. Că o rasă nouă poate fi pe punctul de a apărea, iar

cea veche pe cale de a dispărea exclusiv prin eforturile acestui mecanism cerebral.

Și-a ciocănit ușor tâmpla.

— În ce mod?

— Oprește-mă dacă greșesc, dar nu cumva nucleonica și cibernetica ajung simultan la apogeu? Nu cumva inventăm în același timp bombele cu hidrogen și mașinile gânditoare? Să fie oare coincidență, sau parte din țelul divin?

Cam atâta s-a discutat în pauza aceea de prânz. Totul a început ca o argumentație logică subtilă din partea mea, dar de atunci... stau și mă-ntreb!

* * *

Sala de biliard darwiniană este, în esență, o conversație între mai multe persoane. Dintotdeauna tânjisem să scriu așa ceva, poate pentru că citisem prea multe istorii care-mi plăcuseră și care începeau cu călători adunați în jurul unui foc zdravăn, glumind într-o noapte furtunoasă, după care unul dintre ei povestea: „Exact într-o noapte ca asta, am plecat..."

Povestirea a fost puternic influențată de situația mea în Facultatea de Medicină. Acolo, pauza de prânz se transforma adesea într-o prelungită discuție neoficială cu alte cadre didactice – în special cu Burnham S. Walker, șeful catedrei de biochimie, William C. Boyd, de la imunochimie, și Matthew A. Derow, de la microbiologie.

Toți trei, dar în special Boyd, erau amatori de science fiction și Boyd fusese cel care îmi propusese modestul post de preparator (pentru salariul, care pe atunci mi se păruse incredibil, de cinci mii de dolari pe an).

În cele din urmă, împreună cu Walker și Boyd, am scris un manual de biochimie intitulat *Biochimie și metabolism uman* (1952). Manualul a fost reeditat în 1954, apoi în 1957; de fiecare dată, a însemnat un eșec financiar. Un alt manual, scris împreună cu Walker și cu o asistentă medicală, se adresa cursantelor de la școala de infirmiere și se intitula *Chimie și sănătate umană* (1956). A reprezentat un dezastru și mai mare.

Deși fusese un eșec, *Biochimie și metabolism uman* mi-a deschis calea minunată a scrierii de non-ficțiune, după care nici eu și nici cariera mea de scriitor n-am mai fost aceiași.

Intenționasem să scriu mai multe povestiri sub forma unor dialoguri, ca *Sala de biliard darwiniană*. M-au oprit însă (poate spre norocul meu) interpretarea greșită a acceptării lui Horace și remarca doctorului Walker, făcută după ce citise textul în revistă. În obișnuita lui manieră laconică, el observase: „Discuțiile *noastre* sunt mai bune."

Dar nimic nu se pierde. Avea să vină o vreme când urma să fiu inspirat din nou, de data aceasta de conversațiile din timpul prânzului ținute la Trap Door Spiders, un club excentric al cărui membru sunt. Păstrând perfect în memorie *Sala de biliard darwiniană*, am scris un ciclu de povestiri polițiste în termenii unor discuții purtate la masă. Majoritatea lor au apărut în diverse numere ale revistei *Ellery Queen's Mystery Magazine*, începând cu ianuarie 1972. Douăsprezece dintre ele au fost antologate în volumul *Povestiri din Black Widowers* (1974). Ulterior, am mai scris alte douăsprezece pentru *Alte povestiri din Black Widowers*.

În *Perioada Campbell*, am menționat faptul că au existat unsprezece texte pe care n-am reușit niciodată să le vând. Ba mai mult, afirmam în amintita carte, că nici unul din cele unsprezece nu mai există și ele vor rămâne de-a pururi nestiute.

Universitatea Boston colecționează însă toate hârtoagele mele cu o asiduitate și hotărâre ce ar merita o cauză mai bună și, când a început s-o facă, prin 1966, i-am donat teancuri întregi de ciorne peste care nu-mi mai aruncasem ochii.

A făcut-o însă un tânăr și entuziast fan. Se pare că universitatea permite examinarea colecțiilor literare în scopuri de cercetare și tânărul fan, probabil pretextând că este istoric, a căpătat acces la dosarele mele. Acolo a descoperit manuscrisul decolorat conținând *Jocul cel mare*, o schiță de trei pagini pe care o înregistrasem în *Perioada Campbell* ca fiind a unsprezecea și ultima dintre povestirile mele refuzate și pierdute.

Întrucât citise *Perioada Campbell*, tânărul a recunoscut valoarea descoperirii. A fotocopiat-o și mi-a expediat un exemplar. Iar eu am avut imediat grijă să fie publicată. A apărut în *Înaintea epocii de aur*.

Când am citit însă manuscrisul schiței *Jocul cel mare*, am constatat că, într-un fel, el nu fusese niciodată pierdut. Îl recuperasem. Pe la începutul anului 1950, Robert W. Lowndes, pe atunci redactor-șef al mai multor reviste science fiction editate de grupul editorial Columbia Publications, care se bucura din plin de avântul science fiction al epocii, îmi solicitase un text. Probabil că-mi amintisem *Jocul cel mare*, realizat cu opt ani mai devreme, fiindcă scrisesem *Ziua vânătorilor*, care era o versiune extinsă a primei povestiri, iar Bob o publicase în numărul din noiembrie 1950 al revistei *Future Combined with Science Fiction Stories*.

2. ZIUA VÂNĂTORILOR

Totul a început în noaptea când a și luat sfârșit. N-a fost mare lucru. Doar că m-a tulburat; mă tulbură și acum.

Așadar, Joe Bloch, Ray Manning și cu mine stăteam la masa noastră favorită din colțul barului, având o seară întreagă la dispoziție și o mulțime de subiecte cu care să ne trecem vremea. Asta-i începutul.

Joe a declanșat totul, vorbind despre bomba atomică, despre ce credea el că trebuia făcut în privința ei și despre cine naiba s-ar fi gândit la ea acum cinci ani. Eu i-am replicat că mulți indivizi se gândiseră la bombă acum cinci ani, ba chiar scriseseră povestiri în legătură cu ea și că acum le venea al naibii de greu să încerce s-o ia înaintea științei. Ceea ce a dus la o hărmălaie generală despre câte țicneli se pot îndeplini în realitate și s-a rostit de multe ori „Eu, de pildă, cunosc...".

Ray a spus că a auzit de la cineva că un mare savant trimisese o bucată de plumb în trecut, cam vreo două secunde, ori două minute, ori două miimi de secundă – nu mai știa precis. A mai spus că savantul n-a scăpat nimănui o vorbă, deoarece era sigur că n-o să-l creadă nimeni.

Ca atare, m-am interesat, destul de caustic, de unde aflase el. O fi având Ray mulți prieteni, dar pe majoritatea îi cunosc și eu, și nici unul nu-i mare savant. El mi-a răspuns că nu contează de unde a aflat, puteam să-l cred sau nu.

Apoi nu ne-a mai rămas nimic de făcut decât să discutăm despre călătoriile temporale și ce-ar fi dacă te-ai întoarce în trecut și l-ai omorî pe bunicul tău, sau de ce nu revenea nimeni din viitor ca să ne spună cine va învinge în următorul război, sau dacă o să fie un următor război, sau dacă ai mai fi putut să trăiești pe Pământ după următorul război, indiferent cine ar fi învins.

Ray a spus că ar fi a-ntâia dacă ai putea cunoaște calul câștigător în cursa a șaptea, în timp ce se alerga cursa a șasea.

Joe însă gândea cu totul altfel.

— Necazul cu voi, băieți, ne-a spus el, este că n-aveți în cap decât războaie și curse. Spre deosebire de voi, eu sunt un tip însetat de cunoaștere. Știți ce-aș face dacă aș putea călători în timp?

Evident că am vrut să aflăm ce-ar fi făcut, pregătindu-ne să pufnim dezgustați, indiferent ce ne-ar fi spus.

— M-aș întoarce în trecut două, sau cinci, sau cincizeci de milioane de ani, a zis el, ca să aflu ce s-a întâmplat cu dinozaurii.

A fost o greșeală din partea lui Joe, pentru că eu și Ray am considerat că era pur și simplu o aiureală. Ray a întrebat cui îi păsa de dinozauri, iar eu am completat că dinozaurii nu erau buni decât să lase în urmă o grămadă de oase pentru indivizii care n-aveau minte decât să toceaască podelele muzeelor, și mai bine că dispăruseră naibii, ca să lase loc oamenilor. Bineînțeles că Joe a spus că, gândindu-se la *anumiți* oameni pe care-i cunoștea – și ne-a străpuns cu privirea – ar fi fost mai bine dacă am fi rămas la dinozauri, dar noi nu l-am băgat în seamă.

— Idioților, puteți să râdeți și vă strâmbați cât doriți, dar asta-i fiindcă n-ați avut niciodată pic de imaginație, a zis el. Dinozaurii ăia erau niște animale deosebite. Erau milioane, de tot felul, mari cât niște case și la fel de imbecili, peste tot. Apoi, deodată, uite-așa – a pocnit din degete – au dispărut.

Cum adică? am dorit noi să știm.

El însă își terminase berea și acum agita o monedă spre Charlie, ca să-i arate că mai putea plăti o halbă, așa că s-a mulțumit să ridice din umeri.

— Nu știu. Dar mi-ar plăcea să aflu.

Asta a fost tot. Aici ar fi trebuit să se termine povestea. Eu aș fi zis ceva, iar Ray ar fi aruncat o poantă, apoi am fi comandat și noi câte o bere, poate c-am mai fi flecărit despre vremea de mâine și despre echipa Brooklyn Dodgers, după care ne-am fi despărțit și nu ne-am mai fi gândit niciodată la dinozauri.

Numai că nu s-a întâmplat așa, iar acum n-am decât dinozauri în minte și simt că mi se face rău.

Pentru că bețivul de la masa de alături a ridicat capul și a răcnit:

— Hei!

Până atunci, nu-l băgasem în seamă. Ca o regulă generală, nu obișnuiesc să mă holbez la drojdierii de prin localuri, pe care nu-i cunosc. Și așa am destul de furcă cu cei pe care-i cunosc. Tipul despre care vă povestesc avea pe masă o sticlă pe jumătate goală și ținea în mână un pahar pe jumătate plin.

— Hei! a repetat el.

Noi l-am privit și Ray a spus:

— Întreabă-l ce vrea, Joe.

Joe se găsea cel mai aproape de individ. Și-a lăsat scaunul pe spate și a întrebat:

— Ce vrei?

— Domnilor, a spus bețivul, v-am auzit cumva pomenind de dinozauri?

Era doar puțin ametit, ochii îi erau injectați, și am dedus că, odată, culoarea cămășii lui trebuie să fi fost albă. Cu toate astea, felul cum vorbea ne-a făcut să ciulim urechile. Nu *suna* a bețiv, dacă pricepeți ce vreau să spun.

Oricum, Joe s-a destins și a încuviințat.

— Așa-i. Vrei să afli ceva?

El a schițat un fel de surâs. Era unul straniu; pornea de la gură, dar se sfârșea înainte de a-i atinge ochii.

— Vrei să construiești o mașină a timpului, a întrebat bețivul, și să te întorci în trecut ca să afli ce s-a întâmplat cu dinozaurii?

Am văzut că Joe se gândea că va urma un fel de joc. Și eu gândisem la fel.

— De ce? l-a întrebat. Te oferi să-mi construiești una?

Bețivanul și-a dezgolit toți dinții și a răspuns:

— Nu, domnule. Aș putea, dar n-o voi face. Știi de ce? Pentru că acum doi ani am construit una pentru mine și m-am întors în era mezozoică, unde am aflat ce s-a petrecut cu dinozaurii.

Ulterior, m-am uitat în dicționar ca să văd exact cum se scrie „mezozoic", motiv pentru care l-am și scris corect, în caz că vă minunați, și am aflat că era mezozoică este perioada când au trăit dinozaurii. Dar în momentul când se petrecea episodul pe care vi-l povestesc, nu erau decât niște cuvinte fără noimă pentru mine și mă gândeam că dădusem peste un nebun. După aceea, Joe avea să susțină că el știa despre chestia aia cu mezozoicul, dar ar fi trebuit să vorbească mult și tare pentru ca eu și Ray să-l fi crezut.

Asta însă nu ne-a împiedicat să continuăm discuția. I-am spus drojdierului să vină la masa noastră. Cred că mă gândisem că-l puteam asculta o vreme și să ciugulim eventual câte ceva din sticla lui, iar ceilalți gândiseră probabil la fel. Când s-a așezat, ținea însă sticla strâns în mână și nu i-a dat drumul.

— Unde-ai construit mașina timpului? l-a întrebat Ray.

— La Universitatea Midwestern. Am construit-o împreună cu fiica mea.

Vorbea exact ca unul de la facultate.

— Și unde o ții acum? am intervenit. În buzunar?

Nici măcar n-a clipit; nu s-ar fi enervat pe noi, oricâte poante am fi aruncat. A continuat să vorbească, parcă de unul singur, ca și cum whisky-ul îi dezlegase limba și nu-i mai păsa dacă-l ascultam sau nu.

— Am distrus-o, mi-a răspuns. N-o mai voiam. Mă săturasem de ea.

Nu l-am crezut. Nu i-am crezut nici măcar un cuvințel. Ar fi bine să țineți minte asta. Era foarte clar, pentru că dacă un individ ar fi inventat o mașină a timpului s-ar fi umplut de milioane – ar fi putut avea toți banii din lume, știind pur și simplu ce se va întâmpla cu acțiunile de la bursă, cu cursele de cai sau cu alegerile. Tipul n-ar fi dat cu piciorul unui asemenea noroc, indiferent ce motive ar fi invocat. În plus, oricum, nici unul dintre noi nu credea în călătoria în timp, fiindcă ce s-ar fi întâmplat dacă îți *ucideai* propriul bunic?

În sfârșit, este lipsit de importanță.

— Mda, ai distrus-o, a ricanat Joe. Sigur că da. Cum te numești?

N-a vrut să ne răspundă nici în ruptul capului. L-am mai întrebat de câteva ori, și în cele din urmă am început să-i spunem „profesorul".

Și-a golit paharul și l-a reumplut, foarte încet. Nu ne-a oferit sticla și ne-am mulțumit să mai tragem de beri.

— Hai, dă-i drumul! am rostit eu într-un târziu. Ce s-a întâmplat cu dinozaurii?

Nu ne-a spus însă imediat. Și-a fixat ochii în mijlocul mesei și a vorbit într-acolo:

— Nu mai știu de câte ori m-a trimis Carol în trecut – câteva minute, sau ore întregi –, înainte de a face saltul cel mare. Nu-mi păsa de dinozauri. Eu doream să văd cât de departe mă putea duce mașina cu acumulatorii pe care-i aveam. Bănuiesc că era periculos, dar cu ce-i mai bună viața? Eram pe atunci în timpul războiului... Încă o viață?

Și-a răsucit paharul între palme, de parcă se pierduse în gânduri, apoi a depășit momentul amintirilor și a continuat:

— Era soare, a spus, un soare puternic, iar solul era dur și uscat. Nu existau nici mlaștini și nici ferigi. Nimic din caracteristicile cretacicului pe care le asociem dinozaurilor...

Oricum, cred că astea i-au fost cuvintele. N-am reținut toți termenii necunoscuți, așa că mai încolo mă voi limita doar la ceea ce-mi amintesc. Am verificat toate cuvintele în dicționar și trebuie să spun că, în ciuda băuturii pe care o deșerta în el, le-a pronunțat fără bâlbâială.

Poate că asta ne-a tulburat. Părea extrem de familiarizat cu toate și le pronunța ca și cum n-ar fi fost mare lucru.

— Era o perioadă târzie, a continuat el, mai mult ca sigur cretacicul. Dinozaurii erau deja pe ducă... toți cu excepția ălora mici, cu centurile lor metalice și pistoalele.

Cred că, practic, Joe și-a cufundat nasul cu totul în halbă. Berea s-a ridicat până la jumătate pe pereții ei, când profesorul a spus cuvintele acelea, cu tristețe parcă.

— *Care* ăia mici, s-a răstit Joe, cu care centuri și pistoale?

Profesorul l-a privit numai o clipă, apoi ochii i-au lunecat din nou în gol.

— Erau niște reptile micuțe, de numai un metru douăzeci înălțime. Stăteau pe membrele posterioare, sprijinindu-se în coada groasă, și aveau membre anterioare mici, cu degete. În jurul mijlocului purtau centuri late din metal, de care atârnau pistoale. Dar nu erau pistoale cu gloanțe, ci lansatoare energetice.

— Ce erau? am întrebat. Auzi, când se-ntâmpla asta? Acum milioane de ani?

— Exact. Erau reptile. Aveau solzi, n-aveau pleoape și probabil clocoteau ouă. Dar utilizau arme energetice. Erau cinci. Au sărit pe mine, imediat ce am ieșit din mașină. Pe tot Pământul, trebuie să fi fost milioane... milioane. Răspândiți peste tot. În epoca aceea, cred că ele erau Lorzii Creației.

Mi se pare că atunci a fost momentul când Ray a crezut că l-a prins, fiindcă în ochi i-a apărut privirea aceea șmecheră care te împinge să-ți dorești să-i tragi în cap cu o halbă goală, pentru că nu face să risipești berea dintr-una plină.

— Chiar așa, profesore? a făcut el. Milioane? Sunt o mulțime de tipi care n-au altă treabă decât să caute oase vechi și să le aranjeze, până-și dau seama cum arăta nu știu ce dinozaur. Muzeele sunt pline de schelete din astea, nu? Ei bine, n-am auzit de nici unul cu vreo centură metalică. Dac-au fost câteva milioane, ce s-a-ntâmplat cu ei? Unde-s oasele?

Profesorul a oftat. Era un oftat trist, adevărat. Poate că pentru prima dată își dăduse seama că vorbea cu trei tipi îmbrăcați în salopete de muncă, într-un bar. Sau poate că nu-i păsa.

— Nu se găsesc foarte multe fosile, ne-a răspuns. Gândiți-vă câte animale au trăit pe Pământ din cele mai vechi timpuri și până acum. Gândiți-vă câte miliarde și trilioane... Apoi, gândiți-vă cât de puține fosile găsim. Iar șopârlele alea erau inteligente. Nu uitați! Ele n-aveau să fie prinse în avalanșe, sau noroi, sau să cadă în lavă, decât prin cine știe ce accident cu totul și cu totul extraordinar. Gândiți-vă cât de puține fosile umane există... chiar ale oamenilor-maimuță subinteligenți care au trăit acum un milion de ani!

Și-a examinat paharul pe jumătate plin și l-a rotit între palme.

— Și apoi, a continuat el, ce-ar fi demonstrat fosilele? Centurile metalice au ruginit și n-a mai rămas nimic din ele. Șopârlele alea mici aveau sânge cald. *Știu* asta, dar n-o pot dovedi cu niște oase pietrificate. Ce dracu', peste un milion de ani, ați putea spune cum arăta New York-ul, uitându-vă la scheletul unui om? Judecând numai după oase, ați putea să deosebiți un om de o gorilă și să vă dați seama care dintre ei a inventat bomba atomică și care mânca banane în grădina zoologică?

— Hei, a intervenit Joe revoltat, orice idiot poate deosebi scheletul unei gorile de al unui om! Omul are creierul mai mare. Orice prost și-ar da seama care era mai inteligent.

— Chiar așa? (Profesorul a chicotit încetișor, de parcă ar fi fost un lucru simplu și evident, pentru care era păcat să irosească atâta vreme.) Judeci totul plecând de la tipul de creier pe care și l-au dezvoltat oamenii. Evoluția face lucrurile în moduri diferite. Păsările zboară într-un fel, iar liliecii în altul. Viața are destule variante pentru absolut orice. Ce parte din creier crezi tu că folosești? Cam o cincime! Așa afirmă psihologii. Din câte știu ei, din câte știe toată lumea, optzeci la sută din creier nu joacă absolut nici un rol. Toți îl folosesc în viteza întâi, ca să mă exprim așa, cu excepția câtorva genii de-a lungul istoriei. Leonardo da Vinci, de exemplu. Arhimede, Aristotel, Gauss, Galois[1], Einstein...

N-auzisem de nici unul din ăia, cu excepția lui Einstein, dar nu m-am trădat. Profesorul a mai pomenit câțiva, dar i-am scris doar pe cei pe care mi-i amintesc. După aceea, a urmat:

— Reptilele alea aveau creiere micuțe, cât o monedă, sau chiar mai mici, dar le exploatau complet – fiecare părticică. Poate că oasele lor n-o arată, însă erau inteligente, la fel de inteligente ca oamenii. Și ele stăpâneau întregul Pământ.

Atunci, Joe a intervenit cu ceva cu adevărat bun. Un moment, am crezut că l-a prins pe profesor și m-am bucurat al naibii c-o făcuse.

— Uite ce-i, profesore, a spus el, dacă șopârlele alea erau așa de grozave, de ce n-au lăsat nimic în urma lor? Unde le sunt orașele, clădirile... toate chestiile alea pe care le găsim de la oamenii primitivi, cuțite din piatră și altele? Ce dracu', dacă oamenii ar dispărea de pe

1 Evariste Galois (1811-1832), matematician francez, care a adus contribuții importante în câteva ramuri ale matematicii, incluzând algebra, teoria numerelor și teoria grupurilor. (n. trad.)

fața Pământului, gândește-te ce-ar rămâne după *noi!* N-ai putea merge nici doi kilometri fără să dai peste un oraș. Plus șoselele și toate chestiile alealalte.

Profesorul nu putea fi însă oprit. Nici măcar n-a tresărit.

— Continui să judeci alte forme de viață după criterii omenești, a replicat el imediat. Noi construim orașe, drumuri, aeroporturi și altele, dar șopârlele n-au făcut-o. Ele judecau în mod diferit. Întregul lor mod de viață diferea fundamental de al nostru. Nu trăiau în orașe. Nu aveau felul nostru de artă. Nu sunt prea sigur ce fel de artă aveau, fiindcă era atât de străin încât nu-l puteam pricepe... ceea ce nu-i însă valabil și pentru arme. Armele *trebuie* să fie la fel. Curios, nu? Din câte știu, poate că ne lovim zilnic de relicvele lor și nici măcar n-avem habar ce sunt.

Deja, povestea ajunsese să mă plictisească. Pur și simplu, nu-l *puteai* prinde. Oricât ai fi fost de șmecher, el era și mai și.

— Uite ce-i, am rostit. De unde știi atâtea despre chestiile alea? Ce-ai făcut, ai trăit cu ele? Sau ele vorbeau engleza? Sau poate că tu vorbeai limba șopârlelor? Spune-ne ceva în limba șopârlelor.

Cred că mă apucaseră nervii. Știți cum este. Un individ îți spune ceva ce nu crezi, fiindcă-i tras de păr, dar nu-l poți face să-și recunoască minciuna.

Totuși, profesorul nu era nebun. Și-a umplut din nou paharul, foarte încet.

— Nu, a spus el, nici eu și nici ele n-am vorbit. Mă priveau cu ochii lor reci și duri, ochi de șarpe, și am știut ce gândeau și mi-am dat seama că ele știau ce gândeam. Nu mă-ntrebați cum s-a întâmplat. Pur și simplu, așa a fost. Totul! Știam că ele plecaseră la vânătoare și mai știam că n-aveau de gând să mă lase să scap.

Asta ne-a tăiat piuitul. Am rămas cu ochii la el, după care Ray a întrebat:

— Și ce s-a-ntâmplat? Cum ai scăpat?

— Am avut noroc. Pe creasta dealului de lângă noi a apărut un animal. Era lung de vreo trei metri, slab, și se deplasa lipit de sol. Șopârlele au devenit atâtate. Le puteam simți agitația. Parcă uitaseră de mine într-o strălucire de sete de sânge... și au dispărut. M-am suit în mașina timpului, m-am întors în prezent și am făcut-o bucățele.

Era sfârșitul cel mai sec pe care-l auzisem vreodată. Joe și-a dres glasul:

— Păi... și ce s-a întâmplat cu dinozaurii?

— N-ați înțeles? Crezusem c-am fost destul de limpede. Șopârlele alea mici și inteligente au făcut-o. Ele erau vânători mânați de instinct. Asta era pasiunea vieții lor. Nu vânau pentru hrană, ci ca să se distreze.

— Ele au ucis dinozaurii de pe Pământ?

— Nu știu dacă pe toți, dar, oricum, toate speciile contemporane lor. Nu credeți că-i posibil? Nouă cât ne-a trebuit până am exterminat turmele de bizoni? Ce s-a întâmplat cu pasărea dodo în numai câțiva ani? Și, dacă ne-am pune cu adevărat mintea, cât ar rezista leii, tigrii și girafele? Atunci când am văzut șopârlele alea, nu mai rămăsese nici un animal mare, nici o reptilă care să depășească cinci metri. Toate dispăruseră. Drăcușorii ăia le hăituiau pe cele mici și probabil că duceau dorul zilelor de altădată.

Cu toții am tăcut, ne-am privit halbele goale și am căzut p gânduri. Atâția dinozauri, mari cât blocurile, uciși de niște șopârle micuțe, înarmate. Uciși pentru distracție.

Apoi, Joe s-a aplecat, a pus o mână pe umărul profesorului și l-a scuturat.

— Hei, profesore, a spus el, dar dac-a fost așa, ce s-a-ntâmplat cu șopârlele cu pistoale? Eh? Te-ai mai întors, ca să afli?

Profesorul a înălțat o privire de om rătăcit.

— Tot n-ați priceput?! Începuse deja să se întâmple și cu ele. Am văzut în ochii lor. Exterminaseră aproape toate animalele mari... distracția se terminase. Ce era firesc să facă? Au început altă vânătoare – cea mai mare și mai periculoasă dintre toate – și atunci s-au distrat realmente din plin. Au mers cu vânătoarea până la capăt.

— Ce vânătoare? a întrebat Ray.

Nu se prinsese, dar eu și Joe ne dăduserăm seama.

— S-au omorât între ele, a răspuns profesorul cu glas tare. Au terminat celelalte animale și au început să se vâneze între ele... până n-a mai rămas nici una.

Am tăcut din nou și ne-am gândit la dinozauri, mari cât blocurile, uciși cu toții de niște șopârle micuțe, înarmate. După aceea, ne-am gândit la șopârlele cele micuțe și la felul cum continuaseră să tragă cu armele, până ce nu mai rămăseseră alte ținte decât ele înseși.

— Bietele șopârle proaste! a mormăit Joe.

— Mda, a încuviințat Ray, bietele șopârle tăcănite...

Ceea ce s-a întâmplat în continuare ne-a speriat cu adevărat. Profesorul a țâșnit în picioare, cu ochii gata să-i iasă din orbite, și a sărit spre noi, răcnind:

— Idioților! De ce plângeți niște reptile moarte de peste o sută de milioane de ani? Ele au fost prima inteligență care a populat Pământul și au sfârșit așa cum v-am spus. Cu ele *s-a terminat*. Dar noi suntem a doua inteligență – și cum dracu' credeți că vom sfârși *noi*?

Și-a împins scaunul și s-a îndreptat către ușă. Înainte de a ieși, s-a oprit o clipă în prag și a adăugat:

— *Biata omenire proastă!* Mai bine plângeți-o pe ea.

* * *

Din păcate, textul pare să fie unul moralizator, ba chiar se încheie bătându-l pe cititor la cap cu morala respectivă. Asta nu-i bine. Predicile directe strică eficacitatea unei povestiri. Dacă nu puteți rezista imboldului de a-i îndrepta pe oameni, faceți-o în mod subtil.

Ocazional, mă las purtat de avânt și uit această povață înțeleaptă. *Ziua vânătorilor* a fost scrisă la puțin timp după ce Uniunea Sovietică detonase prima ei bombă atomică. Fusese destul de rău și până atunci, știind că Statele Unite ar putea fi ispitite să utilizeze armele atomice dacă erau iritate îndeajuns (ca în 1945). Acum, se ivise pentru prima dată posibilitatea unui adevărat război nuclear, unul în care ambele tabere să folosească bomba atomică.

Între timp, ne-am obișnuit cu situația și de-abia ne mai gândim la ea, dar în 1950 mulți considerau că războiul nuclear era inevitabil și că se va declanșa foarte repede. Posibilitatea respectivă mă afecta... și sentimentele îmi sunt vizibile în povestire[1].

Apropo, *Ziua vânătorilor* este scrisă tot sub forma unei conversații. Aceasta se petrece într-un bar. Poveștile lui Wodehouse[2] despre Mulliner, cele ale lui L. Sprague de Camp și Fletcher Pratt din Barul lui Gavagan, sau cele ale lui Clarke[3] despre Cerbul Alb se desfășurau, toate, în baruri, iar eu le citisem pe toate și-mi plăcuseră, fără excepție.

De aceea, era inevitabil ca, într-o bună zi, să scriu și eu un text sub forma unei conversații dintr-un bar. Singurul necaz era că eu nu beau și că am intrat rareori în baruri; de aceea, poate că am prezentat lucrurile cam alandala.

Destul de repede, s-a dovedit că șederea în Boston nu constituia o barieră pentru cariera mea literară. (De fapt, după cercetarea pentru teza de doctorat din 1947, nimic nu s-a dovedit a fi o barieră.)

---

1 Sinuciderea omenirii pare acum, la un sfert de secol după scrierea *Zilei vânătorilor*, mai posibilă ca oricând, deși din cu totul alte motive. (n. a.)

2 Pelham Grenville Wodehouse (1881-1975), scriitor umorist englez. (n. trad.)

3 Lyon Sprague de Camp (n.1907), scriitor american de science fiction. Fletcher Murray Pratt (1897-1956), istoric și scriitor american de science fiction.
Arthur C. Clarke (n. 1917), scriitor englez de science fiction. (n. trad.)

După două luni petrecute într-un micuț apartament subînchiriat (în condiții mizere) foarte aproape de facultate, ne-am mutat într-un orășel-satelit. Când venisem în Boston, nici eu și nici soția mea nu aveam permis de conducere, de aceea a trebuit să căutăm o locuință situată în apropierea liniei de autobuz ce făcea legătura cu facultatea. Am găsit în cele din urmă una în sărăcăciosul Sommerville – un apartament la mansardă, unde verile erau sufocante.

Acolo mi-am scris al doilea roman, *Pulbere de stele*[1] (1951), și, tot pe când locuiam acolo, o mică editură, Gnome Press, a publicat o culegere a povestirilor mele cu roboți pozitronici, *Eu, robotul*[2], în 1950, precum și primele povestiri din ciclul Fundației, sub titlul *Fundația*[3], în 1951[4].

În 1950 mi-am luat permisul de conducere, iar în 1951 am avut un fiu, spre surprinderea mea și a nevestei. După nouă ani de căsnicie, ajunseserăm la concluzia că eram sortiți să rămânem fără copii. Cu toate acestea, spre sfârșitul lui 1950, s-a dovedit că explicația unor manifestări fiziologice destul de surprinzătoare ale soției o constituia sarcina ei. Țin minte că prima persoană care mi-a spus-o a fost Evelyn Gold (pe atunci, nevasta lui Horace Gold). Eu râsesem și replicasem „Nu, nu", dar fusese da, da, și David s-a născut pe 20 august 1951.

Fiind așadar prolific din punct de vedere literar și luând un start promițător în direcția șofatului și urmașilor, eram pregătit pentru orice și am început să accept tot soiul de propuneri.

Printre multele reviste de science fiction de la începutul anilor '50, exista, de pildă, una intitulată *Marvel Science Fiction*. Era reîncarnarea unei mai vechi reviste *Marvel*, care publicase nouă numere între 1938 și 1941. Ediția inițială fusese specializată în povestiri care puneau accentul pe sex într-o manieră destul de stângace și prostească[5].

1 Roman apărut la Editura Teora, 1994. (n. trad.)
2 Roman apărut la Editura Teora, 1994. (n. trad.)
3 Roman apărut la Editura Nemira, 1993. (n. trad.)
4 Gnome Press n-a câștigat mare lucru de pe urma acestor volume, și nici de la Fundația și Imperiul și A doua Fundație, care au fost publicate în 1951 și 1952. Ca atare, m-am simțit extrem de ușurat când Doubleday, în rolul Cavalerului Neprihănit, a silit Gnome Press să i le cedeze în 1962. Doubleday s-a ocupat după aceea de respectivele cărți, reușind să câștige (și continuă s-o facă) de pe urma lor sume considerabile, pentru mine și pentru editură. (n. a.)
5 Într-un mod foarte indirect, aceasta m-a făcut în cele din urmă să scriu o povestire intitulată *Playboy și zeul libidinos*, care a apărut în numărul din martie 1961 al lui *Amazing Stories* și a fost după aceea inclusă în antologia *Căderea nopții și alte povestiri*, sub titlul mult mai inspirat *Ce este sentimentul acela numit dragoste?* (n. a.)

După renașterea lui *Marvel*, în 1950 (a rezistat însă doar șase alte numere), mi s-a solicitat un text. Aș fi putut să-mi reamintesc istoria jalnică a revistei și să refuz, dar mă gândisem la o povestire pe care pur și simplu nu rezistam să n-o scriu, deoarece, după cum toți aceia care mă cunosc sunt conștienți, mă topesc după jocurile de cuvinte.

Povestirea a fost *Ban C. Uls-Lab* și a apărut în numărul din noiembrie 1951 al lui *Marvel*.

3. BAN C. ULS-LAB

Anual, Philo Plat revenea la locul crimei sale. Era o formă de penitență. La fiecare aniversare, suia pe coama stearpă și privea în lungul kilometrilor de metal contorsionat, beton și oseminte.

Zona era un dezastru. Resturile metalice continuau să fie inoxidabile, nepătate de rugină, cu dinții lor neregulați ridicați într-o furie inutilă. Undeva, printre ele, se găseau scheletele miilor de morți, de toate vârstele și de ambele sexe. Din câte știa, gâvanele goale ale țestelor lor îl priveau cu o ură rece.

Duhoarea dispăruse demult din deșert, iar șopârlele își păstraseră netulburate vizuinele. Nici un om nu se apropia de cimitirul înconjurat de sârmă, unde resturile corpurilor se aflau în craterul adânc excavat în Prăbușire.

Doar Plat venea. O făcea în fiecare an și întotdeauna, parcă pentru a alunga duhurile rele, își lua cu el medalia de aur și și-o atârna de gât, când stătea pe creastă. Pe ea, era gravat simplu: „Pentru Eliberator!".

De data aceasta, îl însoțea Fulton. Cândva, în zilele de dinaintea Prăbușirii, Fulton fusese un Inferior; pe vremea aceea, existau Superiori și Inferiori.

— Sunt surprins că insiști să revii aici, rosti Fulton.

— Trebuie s-o fac, spuse Plat. Știi că bubuitura a răsunat pe o distanță de sute de kilometri și seismografele au înregistrat-o în toată lumea. Naveta mea se găsea aproape deasupra. Unda de șoc m-a prins și m-a azvârlit mulți kilometri. Totuși, din vuietul acela nu-mi reamintesc decât vacarmul de țipete când Atlantida și-a început prăbușirea.

— A fost necesar.

— Vorbe, suspină Plat. Au murit copii și nevinovați.

— Nimeni nu-i nevinovat.

— Nici eu nu eram. Trebuia oare să fiu călăul?

— Cineva trebuia să fie, rosti apăsat Fulton. Privește lumea acum, după douăzeci și cinci de ani. Democrația a fost restabilită, educația a redevenit universală, cultura este la îndemâna maselor și știința și-a reluat progresul. Deja, două expediții au asolizat pe Marte.

— Știu, știu... Dar și aceea a fost o civilizație. Ei au denumit-o Atlantida, fiindcă era o insulă ce stăpânea lumea. O insulă în ceruri, nu pe ocean, simultan oraș și lume. Tu, Fulton, nu i-ai văzut niciodată cupolele de cristal și clădirile. Era o bijuterie sculptată în piatră și metal. Un vis...

— A fost un concentrat de fericire, distilat din mica rezervă distribuită miliardelor de indivizi care trăiau pe Suprafață.

— Da, ai dreptate, așa trebuie să fi fost. Și totuși, se poate să fi fost atât de diferit... Știi, – se instală pe piatra tare, își încrucișă brațele pe genunchi și-și sprijini bărbia pe ele – uneori mă gândesc cum trebuie să fi fost demult, în vremea când pe Pământ existau națiuni și războaie. Mă gândesc ce miracol trebuie să le fi părut oamenilor atunci când Națiunile Unite au devenit pentru întâia oară un adevărat guvern mondial și ce trebuie să fi însemnat Atlantida pentru ei. Era orașul capitală care guverna Pământul, fără să-i aparțină. Un disc negru în ceruri, capabil să apară oricând deasupra Pământului și la orice altitudine. Nu aparținea vreunei națiuni, ci întregii planete, nu fusese produs de iscusința unui singur popor, ci constituia cea dintâi realizare măreață a întregii rase – și apoi, ce a devenit?

— Mergem? întrebă Fulton. Trebuie să ne întoarcem la navă înainte de lăsarea întunericului.

— Într-un fel, continuă Plat, cred că a fost inevitabil. Rasa umană n-a inventat niciodată o instituție care să nu sfârșească aidoma unui cancer. Probabil că, în vremurile preistorice, vraciul care a început ca depozitar al înțelepciunii tribului a terminat prin a deveni o ultimă barieră în fața progresului tribal. În Roma antică, armata cetățenilor...

Răbdător, Fulton îl lăsă să vorbească. Era un ecou straniu al trecutului. Pe atunci, în zilele acelea, alți ochi fuseseră ațintiți asupra lui, așteptând cu calm în timp ce vorbea.

— ... armata cetățenilor care i-a apărat pe romani împotriva tuturor invadatorilor, de la Veii până la Cartagina, a devenit garda pretoriană mercenară care vindea tronul împăratului și impunea tribut întregului Imperiu. Turcii i-au avut pe ieniceri ca avangardă invincibilă împotriva Europei, iar sultanul a sfârșit ca sclav al ienicerilor săi. Baronii din Europa medievală i-au protejat pe serbi împotriva triburilor nordice și maghiare, apoi, vreme de șase sute de ani, au rămas neschimbați, o aristocrație parazită, care n-a contribuit cu nimic la progresul omenirii.

Plat deveni conștient de ochii răbdători și întrebă:

— Nu mă înțelegeți?

Unul dintre tehnicienii mai îndrăzneți rosti:

— Cu plecăciune, Prea-Înaltule, trebuie să ne întoarcem la muncă.

— Da, cred că așa-i...

Tehnicianului îi păru rău. Superiorul acesta era straniu, însă le dorea binele. Deși debita multe aiureli, se interesa de familiile lor, le spunea că sunt niște tipi pe cinste și că prin munca lor se dovedeau mai buni decât Superiorii. De aceea, îi explică:

— Mai avem un transport de granit și oțel pentru noul amfiteatru și va trebui să modificăm distribuția energetică. Devine tot mai greu de realizat, dar pe Superiori nu-i interesează.

— Exact la asta mă refeream. Trebuie să-i *faceți* să vă asculte.

Ei se mulțumiră să-l privească nedumeriți, și în clipa aceea o idee se infiltră ușurel în subconștientul lui Plat.

Leo Spinney îl aștepta pe nivelul din cristal. Avea aceeași vârstă cu Plat, dar era mai înalt și mai chipeș. Fața lui Plat era ascuțită, ochii – albaștri, iar el nu zâmbea niciodată. Spinney avea un nas acvilin, cu ochi căprui ce păreau întruna gata să râdă.

— O să scăpăm partida, rosti el.

— Nu vreau să merg, Leo. Te rog!

— Iar ai fost cu tehnicienii? De ce-ți irosești timpul?

— Ei muncesc, replică Plat. Îi respect. Conform cărui drept lenevim noi?

— Ar trebui oare să cer lumii socoteală, când este pe placul meu?

— Dacă n-o faci, cândva, cineva o să pună întrebări în locul tău.

— Asta se va întâmpla cândva, nu azi. Și, sincer vorbind, ar fi preferabil să vii. Secgenul a remarcat că nu participi niciodată la partide și nu-i place. Personal, cred că a fost înștiințat despre discuțiile tale cu tehnicienii și despre vizitele pe care le faci pe Suprafață. Ar putea chiar crede că te-ai înhăitat cu Inferiorii.

Spinney râse cu poftă, dar Plat nu comentă. Nu le-ar fi făcut rău dacă și ei s-ar fi „înhăitat" ceva mai des cu Inferiorii, dacă ar fi aflat ceva despre gândirea lor. Atlantida avea armele și batalioanele de Ape. Într-o bună zi, s-ar fi putut să afle că nu era de-ajuns. Nu îndeajuns pentru a-l salva pe Secgen.

Secgenul! Lui Plat îi venea să scuipe. Titlul întreg era „Secretar General al Națiunilor Unite." Cu două secole în urmă, fusese o funcție electorală, ba încă una onorabilă. Acum, un individ precum Carshthavastra Uls-Lab o putea ocupa fiindcă putea dovedi că era fiul tatălui său, la fel de bun de nimic.

„C. Uls-Lab" era numele pe care i-l dăduseră Inferiorii de pe Suprafață. Și, de obicei, cu amărăciune, „Ban C. Uls-Lab", întrucât „Ban" fusese titulatura unor despoți sud-europeni. Inferiorii știau prea bine ce era el. Plat ar fi vrut să-i spună și lui Spinney, dar încă nu venise vremea.

Partidele se desfășurau în stratosfera superioară, la o sută cincizeci de kilometri deasupra Atlantidei, deși Insula-Cerului se găsea ea însăși la treizeci de kilometri deasupra nivelului oceanului. Giganticul amfiteatru era ticsit și toți ochii se ațintea asupra globului strălucitor din centru. Fiecare navetă de o persoană era reprezentată de un simbol sclipitor, de culoarea flotei din care făcea parte. Scânteile miniaturale le reproduceau perfect mișcările.

Partida începu chiar în timp ce Plat și Spinney își ocupau locurile. Punctulețele pâlpâiau deja unele către celelalte, repezindu-se și greșind ținta, virând în ultima clipă.

O tabelă imensă marca scorul în simboluri convenționale pe care Plat nu le pricepea. Ovațiile se amestecau confuze, pentru flote ori pentru anumite navete.

Sus de tot, dedesubtul unui baldachin, se găsea Secgenul, Banul C. Uls-Lab al Inferiorilor. Plat de-abia îl putea distinge, deși deslușea limpede globul mai mic de joc pe care acesta îl avea în față.

Urmărea jocul acela pentru întâia oară. Nu pricepea aspectele lui mai subtile și se întreba care puteau fi motivele diferitelor încurajări. Înțelegea totuși că punctele reprezentau navete și că razele de lumină ce se desprindeau frecvent din ele constituiau fascicule energetice care, la o sută cincizeci de kilometri deasupra, erau perfect reale. De fiecare dată când un punct fulgera, se auzea o rumoare printre spectatori, ce se stingea printr-un oftat uriaș când ținta cotea și eschiva.

Apoi, se auzi un răcnet general și toți spectatorii, bărbați și femei, chiar și Secgenul, țâșniră în picioare. Unul dintre punctele sclipitoare fusese lovit și cobora... spiralând întruna. Deasupra, la o sută cincizeci de kilometri, o navetă reală făcea același lucru; pica în aerul tot mai dens care avea să-i încălzească și să-i ardă blindajul special, proiectat din aliaj de magneziu, transformându-l într-o cenușă prăfoasă și inofensivă înainte de a atinge suprafața Pământului.

Plat își feri ochii.

— Eu plec, Spinney.

Spinney își nota de zor scorul pe carnețelul special și comenta:

— Săptămâna asta, Verzii au pierdut cinci navete. Trebuie s-avem mai multe. – Apoi, sări în picioare, strigând sălbatic: Încă una!

Spectatorii preluară strigătul și-l repetară cadențat.

— Un om a murit în naveta aceea, spuse Plat.

— Evident. Și încă unul dintre cei mai buni ai Verzilor. Minunat!

— Îți dai seama că *a murit* un om?

— Sunt doar Inferiori. Ce te deranjează?

Plat se strecură încetișor printre rândurile de spectatori. Câțiva îl priviră și comentară în șoaptă. Majoritatea însă nu-și dezlipiră ochii de pe glob. De jur împrejur, se simțeau parfumuri fine și în depărtare, răzbătând ocazional printre strigăte, se auzeau note muzicale suave. Ieșind pe una dintre porți, Plat auzi un alt cor de strigăte mulțumite înapoia sa.

Își învinse cu greu scârba.

Merse trei kilometri, apoi se opri.

Grinzi din oțel se legănau la capetele fasciculelor diamagnetice și sunetele răgușite ale ordinelor răcnite cu accente de Inferiori brăzdau văzduhul.

Pe Atlantida, se construia în permanență. Cu două sute de ani în urmă, când insula aeriană fusese sediul real al guvernării, liniile sale fuseseră drepte, iar spațiile largi. Acum însă, devenise mult mai mult decât atât. Era domul de plăceri din Xanadu, despre care vorbise Coleridge[1].

În ultimele două secole, cupola din cristal fusese ridicată și extinsă de multe ori. De fiecare dată, grosimea îi crescuse, astfel încât Atlantida să poată urca, mai sus, tot mai în siguranță; să reziste fără griji în fața posibilelor impacturi cu meteoriții, incomplet arși în fuioarele rarefiate de aer.

Și, pe măsură ce Atlantida devenea mai inutilă și mai atractivă, un număr tot mai mare de Superiori își lăsau terenurile și fabricile în mâinile managerilor și se stabileau definitiv pe Insula-Cerului. Toți construiau mai măreț, mai înalt, mai complicat.

Iar aici se afla altă structură.

Apele stăteau într-o ascultare pasivă, atentă. Numele dat femeilor – dacă, se întrebă mohorât Plat, puteau fi astfel numite – provenea din limba veche, de pe vremea când Pământul era împărțit în națiuni. Și acolo interveniseră conversiunea și degenerarea. Vechile „ape" se ocupaseră de hârtogăraie în spatele frontului. Aceste creaturi, numite acum Ape, erau soldații din linia întâi.

Corespunzător instruite, femeile erau mai atente, mai fanatice, mai puțin încercate de îndoieli și remușcări decât ar fi fost vreodată bărbații.

Întotdeauna, supravegheau șantierele de construcții, deoarece clădirile erau ridicate de Inferiori, iar aceștia trebuiau păziți pe Atlantida.

1 Samuel Taylor Coleridge (1772-1834), poet, critic și filosof englez. (n. trad.)

Tot așa cum trebuiau amenințați cei de pe Suprafață. În ultimii cincizeci de ani, artileria atomică cu rază mare de acțiune ce împânzea partea de dedesubt a insulei zburătoare fusese dublată și triplată.

Plat privi grinda care cobora lin și doi bărbați dirijând-o prin strigăte spre locul destinat. În curând, pe Atlantida nu avea să mai fie loc pentru alte clădiri.

Ideea care-i dăduse ghes subconștientului ceva mai devreme în cursul zilei îi atinse ușor mintea conștientă.

Nările bărbatului se dilatară.

Nasul lui Plat se strâmbă înaintea mirosurilor de unsoare și mașinării. Spre deosebire de majoritatea Superiorilor răsfățați în parfumuri, el se obișnuise cu tot soiul de izuri. Fusese pe Suprafață și simțise aromele pătrunzătoare ale ogoarelor, dar și miasmele înecăcioase ale orașelor.

— Mă gândesc în mod serios, îi spuse tehnicianului, să-mi construiesc o casă nouă și aș dori sfatul tău în privința celei mai bune locații.

Tehnicianul fu uluit și încântat.

— Vă mulțumesc, Prea-Înaltule! A devenit destul de dificil de distribuit energia disponibilă.

— De aceea am venit la tine.

Discutară pe îndelete. Plat puse multe întrebări și, când reveni la nivelul din cristal, mintea lui era un labirint de speculații. Două zile se scurseră în agonia îndoielilor. Apoi, își aminti de punctul strălucitor, spiralând în jos, ca și de ochii tineri, mirați, privindu-l în timp ce Spinney rostea: „Sunt doar Inferiori".

Se decise și solicită o audiență Secgenului.

Glasul tărăgănat al Secgenului accentua plictiseala pe care nu se sinchisea s-o ascundă.

— Plat-ii sunt de familie bună, cu toate acestea tu te distrezi printre tehnicieni. Mi s-a spus că le vorbești ca unor egali. *Sper* că nu va fi necesar să-ți reamintesc că proprietățile pe care le deții pe Suprafață necesită grija ta directă.

Desigur, asta ar fi însemnat exilul de pe Atlantida.

— Trebuie să-i supraveghez pe tehnicieni, sire, rosti Plat. Sunt de proveniență Inferioară.

Secgenul se încruntă.

— Comandanta Apelor noastre știe ce are de făcut. Ea se va ocupa de asemenea probleme.

— Nu mă îndoiesc că acționează cât mai bine cu putință, sire, însă eu m-am împrietenit cu tehnicienii. Ei nu prezintă siguranță. Credeți că

aș fi avut alte motive decât securitatea Atlantidei pentru a-mi murdări mâinile?

Secgenul îl ascultă. La început, neîncrezător, apoi cu teama citindu-i-se pe chipul molâu.

— O să-i arestez...

— Ușurel, sire! îl domoli Plat. Nu ne-am putea descurca fără ei, fiindcă noi nu știm să manevrăm tunurile și antigravurile. Ar fi mai bine să nu le oferim ocazia unei rebeliuni. Peste două săptămâni, va avea loc inaugurarea noului amfiteatru.

— Și ce intenționează ei atunci?

— Încă nu sunt sigur, sire. Am aflat totuși destule pentru a vă recomanda să aduceți în Atlantida o divizie de Ape. În taină, desigur, și în ultima clipă, astfel încât să fie prea târziu ca rebelii să-și mai modifice planurile. Vor fi nevoiți să le abandoneze complet, iar o dată pierdut momentul prielnic este posibil să nu mai fie regăsit niciodată. După aceea, voi afla mai multe. Dacă va fi necesar, vom instrui alți oameni. N-ar fi recomandabil, sire, să pomeniți cuiva despre toate acestea. Dacă tehnicienii află contramăsurile noastre, situația se poate înrăutăți.

Ridicându-și la bărbie mâna împodobită cu giuvaieruri, Secgenul căzu pe gânduri... și-l crezu.

Banul C. Uls-Lab..., își spuse Plat. Așa te vei prăbuși în istorie, ca Ban C. Uls-Lab.

Plat privea petrecerea de la distanță. Piețele centrale ale Atlantidei erau înnegrite de oameni. Asta era bine. El însuși abia izbutise să scape. Și în ultima clipă, fiindcă divizia Apelor împânzise deja cerul cu nave.

Acestea manevrau cu precizie, dispunându-se în formația finală deasupra giganticului aeroport al Atlantidei, care le putea găzdui pe toate simultan.

Crucișătoarele coborau acum vertical, în formație de paradă. Plat aruncă o privire rapidă spre orașul propriu-zis. Populația amuțise privind demonstrația care nu fusese anunțată; i se părea că niciodată nu văzuse atât de mulți Superiori în același timp pe Insula-Cerului. Pentru o clipă, fu încercat de o ultimă îndoială. Mai avea încă timp să-i prevină.

Dar chiar în timp ce gândea asta, știu că nu mai putea fi vorba de așa ceva. Crucișătoarele coborau rapid. Trebuia să se grăbească, dacă voia să scape în micuța lui navetă. Apucând manetele, se întrebă îngrozit dacă prietenii săi de pe Suprafață îi primiseră avertismentul de ieri, sau dacă aveau să-l creadă. Dacă nu acționau iute, Superiorii își puteau reveni de pe urma primei lovituri, oricât ar fi fost aceasta de devastatoare.

Decolă în clipa când Apele asolizară, șapte mii cinci sute de nave aerodinamice acoperind aeroportul precum o plasă. Plat își ridică naveta, privind...

Și Atlantida se întunecă! Parcă o palmă gigantică se făcuse căuș deasupra unei lumânări. Cu o clipă în urmă, iluminase noaptea pe o rază de optzeci de kilometri; acum nu se mai putea distinge în beznă.

Pentru Plat, miile de țipete se contopiră într-un vaier subțire și pierdut de teamă. Fugi, iar undele de șoc ale prăbușirii Atlantidei pe Pământ îi loviră naveta, azvârlind-o și mai departe.

Vaierul acela avea să-i răsune de-a pururi în minte.

Fulton îl privea cu atenție.

— Ai mai povestit cuiva? întrebă el.

Plat scuturâ din cap.

Mintea lui Fulton reveni la evenimentele petrecute în urmă cu un sfert de secol.

— Bineînțeles că primisem mesajul tău. După cum te așteptaseși, ne-a venit greu să-l credem. Mulți s-au temut de o cursă, chiar și după ce am primit rapoarte asupra Prăbușirii. Dar... ei bine, de acum aparține istoriei. Superiorii care au supraviețuit, cei de pe Suprafață, au fost demoralizați și i-am înfrânt înainte să-și fi revenit. Spune-mi, însă – se întoarse el curios spre Plat –, ce anume ai făcut? Noi am crezut că ai sabotat centralele energetice.

— Știu. Adevărul este mult mai puțin spectaculos. Lumea ar prefera să creadă în legende. Să n-o dezamăgim.

— Dar *eu* pot afla adevărul?

— Dacă dorești... După cum ți-am spus, Superiorii au construit și au tot construit până la saturație. Grinzile energetice antigrav erau nevoite să suporte greutatea clădirilor, a armamentului și a întregii structuri de rezistență, greutate care s-a dublat și triplat o dată cu trecerea anilor. Toate solicitările tehnicienilor pentru centrale energetice mai mari sau mai puternice au fost refuzate, fiindcă Superiorii doreau mai întâi spațiu și bani pentru reședințele lor, iar energia era deocamdată suficientă. Astfel, tehnicienii ajunseseră deja în stadiul în care îi îngrozea construcția unei singure clădiri. I-am chestionat și am aflat cu exactitate cât de mic era coeficientul de siguranță rămas. Ei așteptau doar terminarea noului amfiteatru pentru un nou demers. Nu știau însă că, la sugestia mea, Atlantida avea să fie nevoită să suporte în mod brusc greutatea suplimentară a unei divizii de nave ale Apelor. Șapte mii cinci sute de nave complet echipate! Când Apele au asolizat, adăugând o greutate de aproape două mii de tone, sursa de energie antigrav a fost suprasoli-

citată. Motoarele s-au ars și Atlantida a rămas ca un bolovan imens, suspendat la cincisprezece kilometri deasupra solului. Ce altceva poate face un bolovan decât să cadă?

Plat se ridică. Împreună, reveniră la nava lor.

— Știi, râse răgușit Fulton, există o fatalitate a numelor.

— Ce vrei să spui?

— Atât doar că, încă o dată, Atlantida s-a scufundat sub Ape.

* * *

Acum, după ce ați citit povestirea, ați sesizat că totul a fost construit în ideea acelei jalnice poante finale, nu-i așa? De fapt, un individ a venit la mine și, cu un ton profund dezgustat, mi-a spus:

— Păi, „Ban C. Uls-Lab" nu-i decât un banc slab.

— Exact, am încuviințat, și dacă ai împărți titlul în doar două cuvinte, ai obține „Bancul slab". Ca atare, nu crezi c-o știu și eu?

Altfel spus, și titlul este un joc de cuvinte.

În perspectiva nașterii lui David, era limpede că nu puteam rămâne în apartamentul amărât din Somerville. Întrucât acum aveam permis de conducere, nu mai eram legat de liniile de autobuze și puteam să-mi îndrept atenția și spre alte districte, mai îndepărtate. În primăvara lui 1951, ne-am mutat într-un apartament din Waltham. Reprezenta o îmbunătățire considerabilă față de locuința anterioară, cu toate că și aici era destul de cald vara.

În sufragerie, existau două rafturi mici încastrate în perete, pe care le-am folosit pentru a așeza cărțile scrise de mine în ordine cronologică. Cât am rămas în apartamentul respectiv, am ajuns la șaptesprezece volume. Când manualul de biochimie a fost publicat în 1952, l-am așezat alături de celelalte, fără să-i ofer un regim preferențial. Nu vedeam de ce un manual științific ar putea pretinde o respectabilitate mai mare decât un roman science fiction.

În realitate, dacă aveam ambiții, acestea nu erau de o natură prea respectabilă. Continuam să doresc să scriu texte amuzante.

Umorul este amuzant, dar...

Mai exact, umorul este o categorie literară *aparte*, dacă ai prejudecăți față de calamburile inteligente. Nu poți fi aproape amuzant, sau destul de amuzant, sau tolerabil de amuzant. Fie ești amuzant, fie nu – între cele două ipostaze, nu există absolut nimic. De obicei, scriitorul este cel care se consideră amuzant, iar cititorul crede exact contrariul.

Așadar, umorul nu reprezintă ceva pe care să-l tratezi cu superficialitate; mai cu seamă la începutul carierei, când încă n-ai deprins

folosirea uneltelor specifice. Cu toate acestea, fiecare scriitor începător încearcă să-l abordeze, convins că este ușor de realizat.

Eu n-am constituit o excepție. După ce scrisesem patru povestiri pe care le propusesem diferitor redacții, fără să reușesc să le vând, considerasem că sosise momentul producerii uneia umoristice. Am trecut la treabă. Am scris *În jurul Soarelui*, un text pe care am izbutit să-l plasez și care a fost inclus în *Perioada Campbell*.

Nu l-am considerat teribil de amuzant nici chiar în timp ce-l scriam. Aceeași observație este valabilă și pentru alte câteva texte umoristice cu care mi-am încercat mâna, precum *Crăciun pe Ganimede* (de asemenea inclus în *Perioada Campbell*) și *Robotul AL-76 o ia razna* (apărut în *Povestiri cu roboți*[1] 1964).

Am reușit (după părerea mea, nu spun nimic despre cititori) de-abia în 1952. Am scris două povestiri, *Button, Button* și *Degetul maimuței*, în care am considerat, în sfârșit, că ajunsesem să stăpânesc genul. Am chicotit permanent în vreme ce le-am scris și am izbutit să le vând pe amândouă la revista *Startling Stories*, unde au apărut în numere consecutive, prima în ianuarie, iar a doua în februarie 1953.

Și, Bunule Cititor, dacă nu le consideri amuzante, străduiește-te să nu mi-o spui. Lasă-mă să mă legăn în iluzii.

1 Antologie apărută la Editura Teora, 1995. (n. trad.)

4. BUTTON, BUTTON

Smochingul mă păcălise și, preț de două secunde, nu l-am recunoscut. Pentru mine, nu era decât un posibil client, primul care-mi apăruse în cale după o săptămână... și arăta minunat.

Chiar și purtând un smoching la ora 9:45 dimineața, arăta superb. Cincisprezece centimetri de încheietură osoasă și douăzeci și cinci de centimetri de mână noduroasă continuau din locul unde se termina mâneca; partea de sus a șosetelor și cea de jos a pantalonilor nu se prea apropiau, totuși mi se părea splendid.

Apoi, i-am privit chipul și mi-am dat seama că nu era un client, ci unchiul Otto. Frumusețea a dispărut. Ca de obicei, fața unchiului Otto semăna cu cea a unui dulău care tocmai a primit un șut în fund de la prietenul său cel mai bun.

Reacția mea n-a fost dintre cele mai originale. Am exclamat:

— Unchiule Otto!

L-ați recunoaște și voi, dacă l-ați zări. Acum cinci ani, când a apărut pe coperta revistei *Time* (în '57 sau '58), exact 204 cititori au scris redacției pentru a spune că nu-l vor uita niciodată. Dacă doriți numele întreg al unchiului Otto, acesta este Otto Schlemmelmayer. Hei, hei, nu vă grăbiți cu concluziile! E fratele mamei. Eu mă numesc Smith.

— Harry, băiete..., a replicat el și a gemut.

Interesant, totuși nu explicativ.

— De ce porți smoching? l-am întrebat.

— L-am închiriat.

— Perfect. Dar de ce-l porți dimineața?

— Este deja dimineață?

A privit derutat în jur, apoi s-a apropiat de fereastră și s-a uitat afară.

Ăsta era unchiul meu, Otto Schlemmelmayer.

L-am asigurat că era dimineață și, cu un efort, el a dedus că probabil umblase toată noaptea pe străzi.

Și-a îndepărtat degetele de la frunte, cât să spună:

— Am fost atât de tulburat, Harry... La banchet...

Degetele i-au fluturat aproape un minut, apoi s-au încleștat într-un pumn cât o halbă de bere, care a coborât și mi-a făcut o gaură în tăblia mesei.

— Dar ăsta a fost sfârșitul! De acum încolo, fac lucrurile așa cum știu eu!

Unchiul Otto spune același lucru încă de la începutul afacerii cu „Efectul Schlemmelmayer". Poate că asta vă surprinde. Poate că ați crezut că Efectul Schlemmelmayer l-a făcut faimos pe unchiul Otto. Totul depinde de unghiul din care privești lucrurile.

Unchiul descoperise Efectul încă din 1952; probabil că știți despre el la fel de multe ca și mine. Pe scurt, inventase un releu cu germaniu care răspundea gândurilor umane, sau mai exact variațiilor câmpurilor electromagnetice ale celulelor cerebrale. Muncise ani de zile pentru a încorpora un asemenea releu într-un flaut, astfel încât să poată cânta acționându-l doar prin gânduri. Invenția reprezenta iubirea lui, viața lui, și urma să revoluționeze muzica. Orice om avea să poată cânta; nu mai era necesar talent – doar gânduri.

După care, acum cinci ani, un individ de la „Consolidated Arms", Stephen Wheland, a modificat Efectul Schlemmelmayer, inversându-l. El a inventat un câmp de unde supersonice care putea activa creierul prin intermediul unui releu cu germaniu, ucigând un șobolan de la șapte metri depărtare. Ulterior, s-a descoperit că putea ucide și oamenii.

Wheland a primit zece mii de dolari și o avansare, iar proprietarii majoritari ai acțiunilor de la „Consolidated Arms" au purces să adune milioane după ce guvernul a achiziționat brevetul și a început să comande dispozitive.

Ce s-a întâmplat cu unchiul Otto? El a ajuns pe coperta lui *Time*.

După aceea, toți cei apropiați de el, să zicem cei aflați la câțiva kilometri, au știut că suferea. Unii au considerat că din cauză că nu primise nici un bănuț; alții spuneau că motivul îl constituia transformarea măreței sale invenții într-un instrument aducător de război și moarte.

Prostii! Vinovat era flautul! Acesta fusese piuneza ce nimerise pe scaunul vieții unchiului Otto. Sărmanul! Își iubea flautul. Îl purta mereu cu el, gata să facă o demonstrație. Când mânca, flautul se odihnea în cutia specială de pe scaun, iar când dormea îl ținea la capul patului. Diminețile de duminică erau de-a dreptul oribile în laboratoarele de fizică ale universității din cauza sunetelor flatului care, sub un control mintal imperfect, se căznea să se târască printr-un mișcător cântec popular german.

Din nefericire, nici un fabricant nu voise să-l atingă. Imediat ce existența lui fusese dezvăluită, sindicatul instrumentiștilor amenințase

cu încetarea oricărei octave în țară; diversele industrii de spectacole își adunaseră agenții din lobby și-i trimiseseră imediat să intre în acțiune; până și bătrânul Pietro Faranini își vârâse bagheta după ureche și făcuse declarații înflăcărate despre iminentul deces al artei.

Unchiul Otto nu-și revenise niciodată.

— Ieri s-a jucat ultima mea carte, a rostit el. „Consolidated" m-au anunțat că organizaseră un banchet în onoarea mea. Mi-am spus: „Cine știe, poate vor cumpăra flautul...".

Mi s-a năzărit o imagine.

— Fii atent ce idee am, i-am spus. O mie de flaute gigantice, ascunse în puncte-cheie din teritoriile inamice, cântând reclame comerciale suficient de fals ca să...

— Taci! Taci! – Unchiul Otto a izbit cu palma în birou, declanșând un zgomot precum un foc de armă, iar calendarul de plastic a sărit în sus de spaimă și a căzut mort. – De la tine am parte tot de batjocură? Unde ți-este respectul?

— Iartă-mă, unchiule!

— Atunci, ascultă! M-am dus la banchet și au ținut discursuri despre Efectul Schlemmelmayer, care îmblânzește puterea minții. Apoi, când am crezut că-mi vor cumpăra flautul, mi-au dat asta!

A scos ceva care aducea cu o monedă de aur de două mii de dolari și a azvârlit-o spre mine. M-am ferit.

Dacă ar fi lovit fereastra, ar fi spart geamul și ar fi nimerit vreun pieton în cap, dar a izbit peretele. Am ridicat-o. După greutate, îți dădeai seama că era doar aurită. Pe o parte, scria cu litere mari „Premiul Elias Bancroft Sudford", și cu litere mai mici – „doctorului Otto Schlemmelmayer, pentru contribuțiile în domeniul științific". Pe cealaltă parte, se găsea un profil, în nici un caz al unchiului Otto. De fapt, nu semăna cu nici o rasă de câine, ci aducea mai mult cu un porc.

— Ăsta, a continuat unchiul Otto, este Elias Bancroft Sudford, președintele lui „Consolidated Arms"! Când am văzut că asta era totul, m-am sculat, le-am spus foarte politicos: „Domnilor, să vă ia dracu'!" și am plecat.

— Apoi, ai umblat pe străzi toată noaptea, am completat eu povestea, și ai venit aici, fără să-ți fi schimbat măcar hainele. Ești tot cu smochingul pe tine.

Unchiul Otto a întins un braț și i-a examinat acoperământul.

— Un smoching? a repetat el.

— Un smoching! am încuviințat.

Obrajii prelungi și căzuți i s-au acoperit de pete roșiatice, iar el a tunat:

— Vin aici cu o problemă de maximă importanță și tu insiști să discutăm doar despre smochinguri! Propriul meu nepot!

L-am lăsat să se descarce. În familia noastră, unchiul Otto este cel mai sclipitor așa că, în afară de faptul că încercăm să-l oprim să cadă în canale și să iasă din casă pe fereastră, noi, imbecilii, căutăm să nu-l deranjăm.

— Ce pot face pentru tine, unchiule? l-am întrebat.

Am încercat să adopt un ton cât mai profesional; am încercat să introduc relația avocat-client.

El a așteptat solemn, după care a declarat:

— Am nevoie de bani.

Greșise adresa.

— Unchiule, i-am spus, în clipa asta n-am...

— Nu de la tine.

M-am simțit mai bine.

— Există un nou Efect Schlemmelmayer, a urmat el, unul mai bun. Pe acesta *nu*-l voi anunța în revistele de specialitate. Îmi voi ține gura închisă. Este cu totul al meu.

În timp ce vorbea, dirija o orchestră spectrală cu pumnul său osos.

— Din acest nou Efect, voi câștiga bani și-mi voi deschide propria fabrică de flaute.

— Grozav! am spus, gândindu-mă la fabrică și mințind.

— Dar nu știu cum.

— Păcat! am spus, gândindu-mă la fabrică și mințind.

— Necazul este că am o minte sclipitoare. Îmi pot imagina concepte care-i depășesc pe oamenii obișnuiți. Atât doar că nu-mi pot imagina modalități de obținere a banilor. Este un talent pe care nu-l am.

— Păcat! am spus, fără să mai mint.

— Așa că am venit la tine, care ești avocat.

Am scos un mic pufnet dezaprobator.

— Am venit la tine, a continuat unchiul Otto, ca să te conving să mă ajuți cu creierul tău de avocat șmecher, mincinos, escroc și incorect.

În gând, am clasificat remarca în categoria complimentelor neașteptate, apoi am spus:

— Și eu te iubesc, unchiule Otto.

Probabil că simțise sarcasmul, fiindcă s-a înroșit de furie și a răcnit:

— Nu face pe sensibilul! Fii ca mine, răbdător, înțelegător și calm, tâmpitule! Cine a zis ceva despre tine ca om? Ca om, ești un găgăuță onest, dar ca avocat trebuie să fii un escroc. Toți știu asta.

Am suspinat. Cei din barou mă avertizaseră că vor exista și astfel de zile.

— În ce constă noul Efect, unchiule Otto? l-am întrebat.

— Poate aduce obiecte din trecut.

Am reacționat rapid. Cu mâna stângă mi-am tras ceasul din buzunarul stâng al vestei și l-am examinat cu toată spaima pe care o puteam invoca. Mâna dreaptă am întins-o spre telefon.

— Unchiule, am rostit cât mai sincer, tocmai mi-am amintit de o întâlnire extrem de importantă la care am întârziat deja destul de mult. Îmi face întotdeauna plăcere să te văd. Acum însă, mă tem că trebuie să-mi iau rămas bun. Realmente, m-am bucurat teribil să te văd. Ei bine, la reve...

N-am izbutit să ridic receptorul din furcă. Trăgeam de el, însă mâna unchiului Otto era peste a mea și o apăsa. N-avea nici un rost să mă împotrivesc. V-am spus că unchiul Otto a făcut parte din echipa de lupte a Heidelbergului, în '32?

M-a prins ușor (pentru el) de cot și m-am pomenit în picioare. Asta a însemnat evitarea unui important efort muscular (pentru mine).

— Să mergem în laboratorul meu, a rostit el.

A pornit spre laboratorul lui. Și fiindcă eu nu aveam dispoziția de a-mi rupe brațul stâng din umăr, am pornit de asemenea spre laboratorul lui...

Laboratorul unchiului Otto se află la capătul unui coridor întortocheat dintr-o clădire a universității. După ce Efectul Schlemmelmayer își dovedise succesul, unchiul scăpase de orice cursuri și fusese lăsat de capul lui. Laboratorul o dovedea.

— Nu mai încui ușa? l-am întrebat.

M-a privit șiret, cu nasul său uriaș strâmbându-se într-o adulmecare.

— Este încuiată. E încuiată cu un releu Schlemmelmayer. Gândesc un cuvânt... și ușa se deschide. Fără el, nimeni nu poate pătrunde. Nici chiar rectorul. Nici chiar *portarul*.

Am simțit o furnicătură de interes.

— La naiba, unchiule Otto! O încuietoare activată mintal ți-ar putea aduce...

— Ha! Să vând brevetul unui bogătaș? După cele întâmplate astă-noapte? Niciodată! În scurt timp, voi deveni bogat.

Încă un amănunt despre unchiul Otto. Nu este unul dintre tipii aceia cu care trebuie să te certi la nesfârșit, înainte de a reuși să-l faci să zărească lumina. Știi dinainte că el nu va vedea niciodată lumina.

De aceea, am schimbat subiectul.

— Dar mașina timpului? am întrebat.

Unchiul Otto este cu treizeci de centimetri mai înalt decât mine, cu cincisprezece kilograme mai greu și puternic ca un taur. Când își pune mâinile în jurul beregatei mele și strânge, trebuie să mă limitez la a mă învineți.

Ca atare, m-am învinețit.

— *Ș-ș-ș!* a șuierat el.

Am priceput aluzia.

Mi-a dat drumul și a continuat:

— Nimeni nu știe de existența Proiectului X. – A repetat apăsat: Proiectul X! Înțelegi?

Am încuviințat din cap. Oricum, nu puteam vorbi cu un laringe care de-abia începuse procesul de refacere.

— Nu-ți cer să mă crezi pe cuvânt, a urmat unchiul. Pentru tine, voi face o demonstrație.

Am încercat să rămân cât mai aproape de ușă.

— Ai o foaie de hârtie cu scrisul tău? m-a întrebat.

Am scotocit în buzunarul interior al hainei. Aveam niște însemnări făcute pentru o posibilă întâlnire cu un posibil client într-un posibil viitor.

— Nu mi-o arăta, a zis unchiul. Rupe-o, iar bucățelele pune-le în retorta asta.

Am rupt însemnările în o sută douăzeci și opt de bucăți.

El le-a examinat gânditor, după care a început să răsucească butoanele unui... unei... ei bine, unei mașinării. Aceasta avea atașată în lateral o placă groasă din opal, aducând cu o tavă dentară.

Am așteptat. Unchiul continua să răsucească butoane.

— *Aha!* a exclamat el după aceea, iar eu am emis genul de sunet straniu care nu se poate reproduce prin litere.

Cam la cinci centimetri deasupra tăvii, se distingea ceva ca o imagine neclară a unei foi de hârtie. În timp ce priveam, foaia s-a focalizat și... la ce bun s-o mai lungesc atât? Erau notițele mele. Scrisul meu. Perfect citețe. Perfect reale.

— Pot s-o ating?

Eram nițel cam răgușit, pe de o parte de uimire și pe de altă parte din cauza modalității blânde prin care unchiul Otto își asigura tainele.

— Nu poți, mi-a răspuns și a trecut palma prin hârtie. Este doar o imagine, dintr-un focar al unui paraboloid cvadridimensional. Celălalt focar se găsește în trecut, într-un moment anterior ruperii foii.

Am întins mâna și n-am simțit nimic.

— Fii atent acum, a zis unchiul.

A răsucit un comutator și imaginea a dispărut. După aceea, a luat un fragment din notițele rupte, l-a pus într-o scrumieră și i-a dat foc. A

aruncat scrumul în chiuvetă. A răsucit alt comutator și hârtia a reapărut, dar imaginea ei diferea. Ici-colo, lipseau bucățele.

— Cele arse? l-am întrebat.

— Exact. Mașina pornește în trecut de-a lungul hipervectorilor moleculelor pe care s-a focalizat. Dacă unele dintre ele sunt dispersate în aer... *pf-f-ft!*

Mi-a venit o idee.

— Dar să zicem că deții doar scrumul unui document.

— Atunci, numai moleculele respective vor fi urmărite în trecut.

— Totuși, ele n-ar putea fi atât de bine distribuite încât să obții o imagine aproximativă a întregului document?

— H-m-m. Poate că da.

Ideea devenise excitantă.

— Atunci, fii atent, unchiule Otto! Știi cât ar plăti poliția ca să aibă o asemenea mașină? Ar însemna o...

M-am oprit. Nu-mi plăcuse felul în care se încordase. Politicos, l-am întrebat:

— Ce spuneai, unchiule?

A fost remarcabil de calm. Intensitatea vocii sale n-a depășit-o pe cea a unui urlet.

— O dată pentru totdeauna, nepoate! De acum încolo, eu singur îmi voi realiza invențiile. Mai întâi, să obțin niște capital. Capital care să provină din alte surse decât vânzarea ideilor mele. După aceea, voi deschide o uzină de producere a flautelor. Asta în primul rând. Mai târziu – repet, mai târziu – pot fabrica mașini temporale. Dar prioritatea o au flautele. Ele sunt pe locul întâi. Așa mi-am jurat astă-noapte. Datorită egoismului câtorva indivizi, lumea este lipsită de marea muzică. Vrei ca numele meu să rămână în istorie ca al unui criminal? Vrei ca Efectul Schlemmelmayer să însemne doar modalitatea de a distruge creierele oamenilor? Sau vrei să producă o muzică măreață? O muzică sublimă, înălțătoare, care să dăinuie?

Ridicase profetic un braț, iar pe celălalt îl ținea la spate. Geamurile laboratorului au vibrat zornăitor în sunetul cuvintelor sale.

— Unchiule Otto, am intervenit iute, te vor auzi!

— Atunci, nu mai zbiera așa! a replicat.

— Totuși, am protestat, cum intenționezi să obții un capital de pornire, dacă nu vei exploata această mașină?

— Nu ți-am spus încă. Pot transforma o imagine într-un obiect real. Și... dacă imaginea este valoroasă?

Asta suna bine.

— Te referi la documente pierdute: manuscrise, ediții princeps, lucruri de felul ăsta?

— Nu tocmai. Există un șpil... Două șpiluri... Trei șpiluri...

Așteptam să termine de numărat, dar trei părea limita.

— Care sunt? l-am întrebat.

— În primul rând, trebuie să dețin obiectul în prezent, ca să mă focalizez asupra lui, altfel nu-l pot localiza în trecut.

— Adică nu poți obține ceva care să nu existe acum și pe care să-l poți vedea?

— Da.

— În cazul ăsta, șpilurile doi și trei nici măcar nu mai contează. Oricum, la ce se refereau ele?

— Pot aduce din trecut doar un gram de materie.

Un gram!

— De ce? N-ai destulă energie?

— Există o relație invers exponențială, a explicat iritat unchiul Otto. Chiar dacă aș dispune de toată energia din Univers, n-aș putea aduce mai mult de două grame.

Lucrurile păreau destul de nebuloase.

— Și al treilea șpil?

— Ei bine... – A șovăit puțin, apoi a continuat: Cu cât focarele sunt mai depărtate, cu atât legătura este mai flexibilă. Ea trebuie să dețină o anumită lungime, înainte de a putea fi trasă în prezent. Altfel spus, trebuie să mă întorc cel puțin o sută cincizeci de ani în trecut.

— Am înțeles, am rostit (fără să înțeleg nimic). Să recapitulăm.

M-am străduit ca vorbele mele să sune ca ale unui avocat.

— Dorești să aduci din trecut ceva care să-ți asigure un mic capital. Trebuie să fie ceva care există și în prezent și pe care-l poți vedea, așadar nu poate fi un obiect pierdut, cu valoare istorică sau arheologică. Trebuie să cântărească mai puțin de un gram, deci nu poate fi diamantul Cullinan[1], sau ceva similar. Trebuie să aibă o vechime de cel puțin o sută cincizeci de ani, deci nu poate fi un timbru rar.

— Exact, a încuviințat unchiul Otto. Te-ai prins.

— Ce să prind? (M-am gândit aproape două secunde.) Nu-mi vine nici o idee, am concluzionat. Ei bine, la revedere, unchiule Otto!

Nu credeam c-o să țină, dar am încercat să plec.

N-a ținut. Brațele unchiului Otto mi-au coborât pe umeri și am rămas cu vârfurile pantofilor la doi centimetri de podea.

1 Cel mai mare diamant brut, descoperit în 1905, în Africa de Sud, cântărind 3.106 carate. (n. trad.)

— O să-mi mototolești sacoul, unchiule...

— Harold, a rostit el, în calitate de avocat, trebuie să-i acorzi clientului ceva mai mult decât un simplu rămas bun.

— N-am semnat nimic, am izbutit să icnesc.

Gulerul cămășii începuse fie exagerat de strâns pe gât. Am încercat să înghit un nod și nasturele gulerului a sărit de la locul lui.

— Între rude, actele sunt simple formalități, a comentat unchiul. Fiindu-ți client și unchi, îmi datorezi loialitate absolută. În plus, dacă n-o să mă ajuți, o să-ți leg picioarele la ceafă și-o să te folosesc ca minge de baschet.

În calitate de avocat, mă înclin permanent înaintea logicii.

— Renunț, l-am anunțat. Mă predau. Ai câștigat.

M-a lăsat să cad.

Atunci – și aceasta e partea care mi se pare cu adevărat incredibilă, când revăd totul – mi-a venit o idee.

Era o super-idee. O bombă. Cea care vine o singură dată în viața oricărui om.

Nu i-am explicat-o complet unchiului Otto, din capul locului. Voiam să mă pot gândi câteva zile la ea. I-am spus însă ce să facă. I-am spus că va fi nevoie să plece la Washington. N-a fost simplu să-l conving dar, pe de altă parte, dacă-l cunoști pe unchiul Otto, există modalități.

Am descoperit două bancnote de zece dolari, pitite în mod jalnic în portofel, și i le-am dat.

— Voi completa un cec pentru biletul de tren și vei putea păstra banii, dacă se va dovedi că n-am fost corect cu tine.

El a căzut pe gânduri, apoi a recunoscut:

— Nu ești nebun să riști douăzeci de dolari pentru nimic.

Avea dreptate...

S-a întors după două zile și a declarat că obiectul fusese focalizat. La urma urmelor, era expus într-un loc public. Se găsea într-o incintă etanșă, plină cu azot, dar unchiul Otto a spus că detaliul era lipsit de importanță. În laboratorul lui, la șase sute patruzeci de kilometri depărtare, focalizarea rămânea precisă. Tot unchiul m-a asigurat și în privința asta.

— Unchiule, i-am spus, înainte de orice, trebuie stabilite două lucruri.

— Ce? Ce? Ce? – Ba chiar a continuat: Ce? Ce? Ce? Ce?

Mi-am dat seama că devenise agitat.

— Ești sigur, l-am întrebat, că dacă vom aduce în prezent un fragment al unui obiect din trecut, fragmentul cu pricina nu va dispărea din obiectul existent în prezent?

Unchiul a pocnit din încheieturile degetelor sale butucănoase și a răspuns:

— Noi creăm materie nouă, n-o furăm pe cea veche. Altfel, de ce ne-ar trebui atâta energie?

Am trecut la a doua întrebare.

— Care-i onorariul meu?

Poate că nu veți crede, însă până atunci nu menționasem problema banilor. Nici unchiul Otto n-o făcuse, dar asta i se părea firesc.

Buzele i s-au întins în imitarea nereușită a unui surâs afectuos.

— Onorariu?

— Am nevoie de zece la sută din valoare.

Falca inferioară i-a coborât vizibil și a rămas așa.

— Dar cât e valoarea?

— Poate chiar o sută de mii de dolari. Asta înseamnă că tu vei rămâne cu nouăzeci.

— Nouăzeci de mii... *Himmel!* Atunci, ce mai așteptăm?

A sărit spre mașinăria sa și, în jumătate de minut, în spațiul de deasupra tăviței dentare apăruse imaginea unui pergament.

Era acoperit cu o scriere regulată, cu litere mărunte, părând un test pentru un concurs de caligrafie de modă veche. În partea de jos a pergamentului, figurau mai multe nume: unul scris cu litere mari și alte cincizeci și cinci cu litere micuțe.

Straniu! Mi se tăiase răsuflarea. Văzusem multe reproduceri, dar acesta era originalul. Adevărata Declarație de Independență[1]!

— Să fiu al dracului! am șuierat. Ai reușit!

— Și suta de mii? s-a interesat unchiul Otto, trecând direct la subiect.

Venise momentul explicației.

— Unchiule, am început, la sfârșitul documentului există mai multe semnături. Ele sunt numele unor mari americani, întemeietorii țării noastre, pe care îi stimăm cu toții. Orice detaliu legat de ei îi interesează pe toți americanii adevărați.

— Bine, a mormăit el, o să te acompaniez cântând imnul la flaut.

Am râs iute, ca să-i arăt că apreciam remarca drept o glumă. Nici nu intenționam să mă gândesc la alternativa glumei. L-ați auzit vreodată pe unchiul Otto cântând la flaut imnul american?

— Unul dintre semnatari, am continuat, care provenea din statul Georgia, a murit în 1777, la un an după semnarea Declarației. El n-a lăsat mare lucru în urmă, de aceea mostrele autentice ale iscăliturii sale

1 Documentul oficial prin care, la data de 4 iulie 1776, al doilea Congres Continental a declarat coloniile americane libere și independente față de Anglia. (n. trad.)

fac parte dintre lucrurile cele mai valoroase din lume. Se numea Button Gwinnett.

— Și cum ne ajută asta să punem mâna pe bani? a întrebat unchiul Otto, cu mintea în continuare strâns încleștată pe adevărurile eterne ale Universului.

— Aici, i-am atras atenția, se găsește o semnătură autentică a lui Button Gwinnett, chiar pe Declarația de Independență.

Stupefacția l-a amuțit pe unchiul Otto, iar pentru ca unchiul Otto să fie complet mut trebuie să fie realmente stupefiat!

— O poți vedea chiar aici, am urmat, în partea stângă, alături de cele aparținând celorlalți doi reprezentanți din Georgia, Lyman Hall și George Walton. Vezi cât de înghesuite sunt numele lor? Practic, inițiala G de la Gwinnett atinge numele lui Hall. De aceea, nu vom încerca să le separăm. Le vom prelua pe toate. O poți face?

Ați văzut vreodată un buldog care să rânjească fericit? Ei bine, unchiul Otto a reușit o imitație perfectă.

Un spot strălucitor de lumină s-a centrat pe numele semnatarilor din Georgia.

— N-am mai încercat asta niciodată, a rostit unchiul Otto cu răsuflarea întretăiată.

— Ce?! am urlat.

Acum mi-o spunea.

— Aș fi avut nevoie de prea multă energie. Nu voiam ca universitatea să se intereseze îndeaproape de ceea ce se petrece aici. Dar nu-ți face griji! Ecuațiile mele nu pot da greș.

M-am rugat în tăcere ca ecuațiile lui să nu dea greș.

Lumina a devenit tot mai strălucitoare, după care un zumzet a umplut laboratorul cu un zgomot strident. Unchiul a răsucit o manetă, apoi încă una, apoi o a treia.

Vă aduceți aminte ce s-a întâmplat acum câteva săptămâni, când cartierele Manhattan și Bronx au rămas douăsprezece ore fără electricitate, datorită unei blestemate de suprasolicitări a principalei centrale electrice? Nu voi afirma că noi am cauzat-o, fiindcă n-am chef să fiu acționat în judecată pentru daune. Voi spune doar atât: curentul electric s-a întrerupt atunci când unchiul Otto a răsucit a treia manetă.

În laborator, toate luminile s-au stins și m-am pomenit pe podea, cu urechile țiuindu-mi teribil. Unchiul Otto era întins alături.

Ne-am ridicat cu greu amândoi și unchiul a scos de undeva o lanternă.

A început imediat să zbiere disperat:

— S-a topit... S-a topit... Mașina mea e făcută praf! Nu mai e bună de nimic!

— Dar semnăturile? am strigat. Le-ai obținut?

S-a oprit în mijlocul unui răcnet.

— Nu m-am uitat.

S-a uitat, iar eu am închis ochii. Dispariția unei sute de mii de dolari nu-i ușor de privit.

— Ah-ha! a urlat unchiul și am deschis imediat ochii.

Ținea în palmă un petec de pergament cu latura de vreo cinci centimetri. Pe acesta existau trei semnături, dintre care prima îi aparținea lui Button Gwinnett.

Vă rog să mă credeți că semnătura era perfect autentică. Nu era o imitație. În toată afacerea aceea nu exista nici un atom de fraudă. Vreau să se înțeleagă acest lucru. În palma lată a unchiului Otto se găsea o semnătură realizată de mâna georgiană a lui Button Gwinnett însuși, pe pergamentul autentic al Declarației de Independență.

S-a hotărât ca unchiul Otto să plece la Washington cu bucata de pergament. Eu nu corespundeam scopului, fiind avocat. Se putea presupune că eu știam prea multe. Unchiul era doar un geniu științific și nimeni nu se aștepta să știe nimic. În plus, cine l-ar fi putut suspecta pe doctorul Schlemmelmayer de altceva decât de cinstea cea mai transparentă?

Am petrecut o săptămână construindu-ne scenariul. În acest scop, am cumpărat de la un anticariat o istorie veche a statului colonial Georgia. Unchiul Otto urma s-o ia cu el și să anunțe că printre paginile cărții descoperise un document, o scrisoare adresată Congresului Continental în numele statului Georgia. El o privise dezinteresat și o ridicase deasupra unei flăcări Bunsen. De ce l-ar fi preocupat pe un fizician scrisorile? Apoi, devenise conștient de izul aparte al fumului, ca și de viteza lentă a arderii. Încercase să stingă focul, însă nu salvase decât petecul cu semnăturile. Îl cercetase, iar numele Button Gwinnett îi răscolise o amintire îndepărtată.

A învățat scenariul pe dinafară. Eu am ars marginile pergamentului, astfel încât numele cel mai de jos, al lui George Walton, era ușor pârlit.

— Așa va fi mai realist, i-am explicat. Bineînțeles că o semnătură lipsită de scrisoare are valoare mai mică, dar aici e vorba de trei iscălituri, toate apărând și pe Declarația de Independență.

Unchiul Otto a căzut pe gânduri.

— Dar când le vor compara cu cele de pe Declarația de Independență și vor sesiza că nu diferă absolut deloc, nu vor suspecta o fraudă?

— Ba bine că nu. Dar ce pot face? Pergamentul este autentic. Cerneala este autentică. Semnăturile sunt autentice. Vor fi nevoiți să recunoască toate astea. Chiar dacă vor suspecta ceva dubios, nu vor fi în stare să dovedească nimic. S-ar putea gândi la transferul din trecut? De fapt, chiar sper să încerce să tulbure apele. Publicitatea va duce la creșterea prețului.

Ultima frază l-a făcut pe unchiul Otto să izbucnească în râs.

A doua zi, a luat trenul spre Washington, visând flaute. Flaute lungi, flaute scurte, flaute bas, flaute tremolo, flaute masive, microflaute, flaute individuale și flaute pentru orchestre. O lume a flautelor pentru muzica intepretată de gânduri.

— Ține minte, au fost ultimele sale cuvinte, că nu mai am bani pentru reconstruirea mașinii. Trebuie să reușim!

— Unchiule Otto, i-am replicat, nu putem da greș.

Ha!

S-a întors după o săptămână. Îl sunasem zilnic și de fiecare dată îmi spusese că pergamentul era investigat.

Investigat...

Ei bine, investigarea era normală. Dar la ce ar fi ajutat?

L-am așteptat pe unchiul Otto la gară. Chipul îi era inexpresiv. N-am îndrăznit să-l întreb ceva în public. Aș fi dorit să-i spun doar „Da, sau nu?", însă m-am gândit să-l las pe *el* să vorbească.

Ne-am dus în biroul meu. I-am oferit un trabuc și ceva de băut. Mi-am ascuns mâinile sub masă, dar masa a început să vibreze, așa că le-am vârât în buzunare și am tremurat din creștet până în tălpi.

— Au investigat, mi-a spus unchiul.

— Sigur că da! Ți-am zis c-o vor face. Ha, ha, ha! Ha, ha?

Unchiul Otto a tras încet din trabuc.

— Funcționarul de la Biroul Documente m-a chemat și mi-a spus: „Domnule profesor, sunteți victima unei înșelătorii foarte abile." „Da?", am ripostat. „Cum poate fi o înșelătorie? Semnăturile să fie false?" „În nici un caz nu par false", mi-a răspuns, „dar altfel nu se poate!" „De ce anume?" l-am întrebat.

A lăsat trabucul în scrumieră, a pus paharul pe masă și s-a aplecat spre mine. Mă fascinase într-atât, încât m-am aplecat spre el; ca atare, am meritat ceea ce am primit.

— Exact, m-am bâlbâit, de ce anume? Nu puteau găsi nimic fals, fiindcă este autentic. De ce atunci este o înșelătorie? *De ce?*

Glasul unchiului Otto era înspăimântător de mieros.

— Noi am adus pergamentul din trecut, nu?

— Da. Da. Știi bine că da.

— Din trecut, hăt departe.

— Mai mult de o sută cincizeci de ani în trecut. Așa ai spus...

— Iar acum o sută cincizeci de ani, pergamentul pe care a fost scrisă Declarația de Independență era destul de nou. Nu?

Începusem să pricep, dar nu îndeajuns de rapid.

Glasul unchiului Otto a schimbat vitezele și a devenit un urlet surd, pulsator.

— Iar dacă Button Gwinnett a murit în 1777, atunci, idiotule, cum se poate ca o semnătură autentică de-a lui să fie descoperită pe un pergament nou-nouț?!

După aceea, pentru mine, întreaga lume s-a zguduit înainte și înapoi.

În curând, voi putea coborî din pat. Mai am dureri, totuși doctorii m-au liniștit că n-am nici un os rupt.

Cu toate acestea, unchiul Otto n-ar fi trebuit să mă facă să înghit blestematul de pergament.

* * *

Dacă, în urma realizării acestor povestiri, sperasem că voi fi recunoscut ca un maestru al umorului, cred c-am dat greș.

L. Sprague de Camp, unul dintre cei mai de succes autori de science fiction și fantasy umoristic m-a descris în felul următor în cartea sa *Ghidul science fiction* (1953), care, după cum ați observat, a apărut nu la mult timp după aceste (în opinia mea) incursiuni pline de succes în umor:

„Asimov este un bărbat corpolent, cu aspect tineresc, păr șaten ondulat, ochi albaștri și cu un comportament jovial, efervescent și sănătos, stimat de prieteni pentru firea sa generoasă și caldă. Extrem de sociabil, inteligent și amuzant, el reprezintă un amfitrion perfect. Vâna aceasta de umor verbal contrastează cu sobrietatea textelor sale."

Sobrietate!

Pe de altă parte, după doisprezece ani, Groff Conklin[1] a inclus *Button, Button* în antologia lui, *Ora 13 noaptea* (1965), și a comentat în introducere: „Când Bunul Doctor... decide să-și ia o zi liberă și să fie amuzant, el poate fi cu adevărat foarte amuzant..."

Deși atât Groff, cât și Sprague mi-au fost buni prieteni (din păcate, Groff a murit), este neîndoios că, în acest caz particular, Groff dă dovadă de gust rafinat.

---

1 Edward Groff Conklin(1904-1986), redactor și editor american, autorul a numeroase antologii de science fiction. (n. trad.)

Înainte de a trece mai departe, ar fi bine să explic acea aluzie la „fire... generoasă și caldă", lansată de Sprague, care poate că-i nedumerește pe cei ce mă cunosc drept o brută zgârcită și nesimțitoare.

Cred că judecata favorabilă a lui Sprague se bazează pe un singur eveniment.

Episodul s-a petrecut în 1942, pe când amândoi lucram la șantierele militare navale din Philadelphia. Era în timpul războiului și, pentru a intra în șantier, aveam nevoie de ecusoane de identitate. Cei care-și uitau ecusonul primeau o mustruluială zdravănă pentru a căpăta unul temporar, erau penalizați cu tăierea unei ore din salariu, iar infama abatere se consemna în dosarul personal.

Într-o dimineață, îndreptându-ne către poartă, Sprague a căpătat o culoare pastelată de verzui și a șoptit:

— Mi-am uitat ecusonul!

El solicitase înscrierea la școala de ofițeri și se temea că cea mai mică neregulă din dosarul civil putea juca un rol nefast.

Ei bine, eu nu solicitasem nimic și în timpul școlii mă obișnuisem să fiu trimis frecvent la cancelarie, așa că zbieretele autorităților nu mă înspăimântau câtuși de puțin.

De aceea, i-am întins ecusonul meu și i-am spus:

— Intră cu el, Sprague! Oricum, nimeni nu se uită la fotografie.

El a intrat, nimeni nu s-a uitat, eu m-am prezentat la administrație, am anunțat că mi-am uitat ecusonul și am încasat frecușul.

Sprague nu mi-a uitat gestul niciodată. Până în ziua de azi, el le spune tuturor ce tip extraordinar sunt, în ciuda faptului că absolut toată lumea îl privește cu neîncredere. Acea unică acțiune făcută în urma unui imbold a determinat o viață de propagandă ferventă pro-Asimov.

Să mergem însă mai departe.

5. DEGETUL MAIMUȚEI

— Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da, spuse Marmie Tallinn pe șaisprezece tonalități și inflexiuni diferite, în vreme ce mărul lui Adam din gâtul său lung se deplasa convulsiv în sus și-n jos.

El era scriitor de science fiction.

— Nu, spuse Lemuel Hoskins, privind neînduplecat prin ochelarii cu ramă metalică.

El era redactor de science fiction.

— Deci, nu accepți un test științific! Nu mă asculți. S-a votat și am fost învins, da?

Marmie se ridică pe vârful picioarelor, se lăsă pe călcâie, repetă mișcarea de câteva ori și respiră adânc. Părul negru îi era adunat în smocuri, de care trăsese cu degetele.

— Un vot pentru și șaisprezece contra, zise Hoskins.

— De ce crezi că tu trebuie să ai dreptate întotdeauna? De ce crezi că eu trebuie să greșesc întotdeauna?

— Marmie, să dăm cărțile pe față. Fiecare dintre noi este judecat în felul său. Dacă vânzările revistei ar scădea, aș fi un nimic. M-ar zbura imediat. Te rog să mă crezi că președintele lui „Space Publishers" n-ar pune nici măcar o întrebare. S-ar mulțumi să examineze cifrele. Însă vânzările nu scad, ci cresc. Asta înseamnă că sunt un redactor bun. Cât despre tine... când redactorii te acceptă, ești un talent. Când te resping, ești un pierde-vară. Pe moment, asta ești: un pierde-vară.

— Să știi că nu ești singurul redactor. Mai există și alții. (Marmie ridică ambele mâini, răschirând degetele.) Poți număra? Exact atâtea reviste science fiction ar fi gata să cumpere un text de Tallinn, fără măcar să-l citească în prealabil.

— Mult noroc!

— Uite ce-i, îndulci glasul autorul, doreai două schimbări, așa-i? Doreai o scenă introductivă cu o bătălie spațială. Ei bine, ți-am scris-o. Este aici.

Flutură manuscrisul sub nasul lui Hoskins, care se feri ca de un miros neplăcut.

— Dar mai doreai ca scena din exteriorul navei să fie întreruptă de o scenă interioară, continuă Marmie, iar asta nu se poate. Dacă fac o asemenea modificare, aș distruge un final care, așa cum este acum, deține patos, profunzime și sentiment.

Redactorul se lăsă pe spate în scaun și se adresă secretarei, care în tot acest timp își văzuse liniștită de dactilografiere. Era obișnuită cu astfel de scene.

— Ai auzit, domnișoară Kane? *El* vorbește de patos, profunzime și sentiment. Ce știe un scriitor despre asemenea lucruri? Uite care-i treaba, dacă ai introduce scena interioară, ai spori suspansul, ai compacta povestirea și ai face-o mai credibilă.

— *Cum* s-o fac mai credibilă? răcni stresat Marmie. Vrei să spui că dacă niște tipi dintr-o navă cosmică ar începe să discute despre politică și sociologie când sunt pe punctul de a sări în aer, chestia asta i-ar conferi mai multă *credibilitate?* Dumnezeule!

— Altceva nu poți face. Dacă aștepți până trece punctul culminant și apoi începi cu politica și sociologia, cititorul va moțăi.

— Încerc să-ți spun că greșești și ți-o pot dovedi. Ce rost are să pierdem timpul discutând, când am pregătit un experiment științific...

— Ce experiment științific? – Hoskins se răsuci din nou spre secretară. – Cum îți place asta, domnișoară Kane? Pur și simplu, se crede unul dintre personajele lui.

— Întâmplător, cunosc un om de știință.

— Pe cine?

— Doctorul Arndt Torgesson, profesor de psihodinamică la Universitatea Columbia.

— N-am auzit de el.

— Bănuiesc că asta spune destule, comentă Marmie disprețuitor. *Tu* n-ai auzit de el. Tu nu auziseși nici de Einstein, înainte ca autorii să înceapă să-l pomenească în povestirile lor.

— Foarte amuzant! Mor de râs. Ce-i cu Torgesson ăsta?

— El a creat un sistem de determinare științifică a valorii unui text. Este ceva cu totul deosebit. Este... este...

— Și e secret?

— Bineînțeles. Torgesson nu-i profesor de science fiction. În textele science fiction, atunci când cineva inventează o teorie, o anunță imediat. În realitate, nu se procedează așa. Uneori, savanții experimentează ani de zile înainte de a publica detalii. Publicarea nu-i o joacă.

— Atunci, de unde știi *tu* despre invenție?

— Întâmplător. Torgesson îmi admiră mult povestirile. El mă consideră cel mai bun scriitor din domeniu.

— Și-ți arată invențiile lui?

— Exact. Eram aproape sigur că vei fi încăpățânat în privința textului ăsta, de aceea l-am rugat să întreprindă un experiment pentru noi. A fost de acord, cu condiția să păstrăm secretul. A spus că ar fi un experiment interesant. A mai spus...

— Care-i secretul?

— Ei bine..., șovăi Marmie. Ce-ar fi dacă ți-aș zice că are o maimuță care poate scrie *Hamlet?*

Hoskins îl privi alarmat.

— Ce-i ăsta, un banc? – Se întoarse către domnișoara Kane. – Când un om scrie timp de zece ani science fiction, nu mai prezintă siguranță fără o cușcă personală.

Domnișoara Kane continuă să dactilografieze cu aceeași viteză.

— M-ai auzit, insistă Marmie, o maimuță obișnuită, ba chiar mai amuzantă decât un redactor obișnuit. Am fixat o întâlnire pentru după-amiază. Vii cu mine, sau nu?

— Bineînțeles că nu! Crezi că aș abandona un teanc de manuscrise atât de înalt – și indică nivelul laringelui printr-un gest de retezare, făcut cu marginea palmei – pentru glumele tale imbecile?

— Dacă asta-i o glumă, atunci îți plătesc prânzul în orice restaurant dorești. Domnișoara Kane este martor.

Redactorul se lăsă pe spate în scaun.

— Îmi plătești prânzul? Tu, Marmaduke Tallinn, cel mai cunoscut datornic din New York, o să scoți bani din buzunar?

Marmie se crispă, nu din cauza pomenirii abilității sale de a ignora notele de plată, ci a menționării numelui său real, cu toate cele trei oribile silabe.

— Repet: Eu plătesc prânzul, oricând și orice vei dori. Friptură, ciuperci, piept de porumbel, aligator marțian, orice!

Hoskins se sculă și-și luă pălăria de pe dulap.

— Aș merge și până la Boston, comentă el, dacă aș avea ocazia să te văd cum numeri câteva din bancnotele alea pe care le ascunzi încă din 1928 în tocul fals al pantofului stâng...

Profesorul Torgesson se declară onorat. Scuturâ cu căldură mâna lui Hoskins și-i spuse:

— Citesc *Istorii spațiale* de când am venit în țara aceasta, domnule Hoskins. Este o revistă excelentă. Apreciez mai cu seamă povestirile domnului Tallinn.

— Ai auzit? făcu Marmie.

— Am auzit. Marmie spunea că aveți o maimuță talentată, domnule profesor.

— Da, încuviință Torgesson, dar, desigur, totul trebuie să rămână confidențial. Încă nu sunt pregătit să public rezultatele, și o reclamă prematură ar putea însemna ruina mea profesională.

— Totul va rămâne între acești pereți, domnule profesor.

— Foarte bine, foarte bine... Luați loc, domnilor, luați loc! – Începu să se plimbe prin fața lor. – Ce i-ai spus domnului Hoskins despre cercetările mele, Marmie?

— Absolut nimic, profesore.

— Perfect! Ei bine, domnule Hoskins, fiind redactorul unei reviste de science fiction, nu mai este necesar să vă întreb câte știți despre cibernetică.

Hoskins permise unui concentrat de intelect să se prelingă dincolo de ramele ochelarilor.

— Sigur că da, încuviință el. Calculatoare... Massachusetts Institute of Technics... Norbert Wiener...

Mai bolborosi câteva nume.

— Da, da. – Torgesson începu să pășească și mai rapid. – Știți atunci că pe principiile cibernetice s-au construit calculatoarele care joacă șah. Regulile mișcărilor pieselor și scopul jocului sunt programate. Dacă i se dă o poziție oarecare de pe tabla de șah, mașina poate calcula toate mutările posibile și consecințele lor, alegând-o apoi pe cea cu probabilitatea maximă de câștigare a partidei. Un program bun poate lua în considerație până și temperamentul adversarului.

— Ah, da, aprobă Hoskins, frecându-și apăsat bărbia.

— Imaginați-vă acum o situație similară, în care un calculator primește un fragment dintr-o lucrare literară, căreia îi poate adăuga cuvinte din vocabularul său ce cuprinde toate dicționarele, astfel încât optează pentru cele cu valoare literară maximă. Evident, un astfel de calculator ar trebui să fie mult mai complex decât cele care joacă șah.

Hoskins se foi nerăbdător.

— Ce-i cu maimuța, domnule profesor? Marmie a pomenit de o maimuță.

— La ea intenționez să ajung, îl liniști Torgesson. Desigur, nici unul dintre calculatoarele deja existente nu este suficient de complex. Însă creierul omenesc... oho! Creierul omenesc este el însuși un calculator.

Firește, nu m-am putut folosi de el. Din nefericire, legislația nu mi-o permite. Totuși, chiar și un creier de maimuță, corespunzător dirijat, poate reuși mai multe decât orice mașinărie construită vreodată de om. Așteptați! Mă duc să-l aduc pe micuțul Rollo.

Savantul părăsi încăperea. Hoskins așteptă o clipă, după care privi prudent spre scriitor.

— Măiculiță! șuieră el.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Marmie.

— Ce s-a-ntâmplat?! Individul este un escroc. Ia zi, de unde l-ai recrutat?

— Escroc? se indignă Marmie. Ne găsim în biroul autentic al unui profesor din Fayerweather Hall, Columbia. Sper că recunoști Columbia...

— Sigur că da, totuși...

— Iar acesta e biroul profesorului Torgesson. Uită-te la praf! (Suflă peste un manual, ridicând un norișor.) Numai el ar ajunge pentru a demonstra că-i un cabinet adevărat. Uită-te și la titlul cărții: *Psihodinamica comportamentului uman*, de profesorul Arndt Rolf Torgesson.

— De acord, Marmie, de acord! Există un Torgesson și aici e biroul lui. De unde știai că tipul este plecat în concediu și cum ai reușit să capeți acces în birou, nu-mi dau seama. Încerci însă să-mi spui că aiuritul ăsta cu maimuțele și calculatoarele lui este adevăratul profesor? Ha!

— Cu o fire așa de suspicioasă ca a ta, presupun c-ai avut parte de o copilărie mizerabilă și lipsită de prieteni.

— Suspiciunea este rezultatul contactelor cu scriitorii. Mi-am și ales deja restaurantul și o să te cam coste distracția asta.

Marmie pufni:

— N-o să mă coste nici măcar sumele mizere cu care m-ai plătit. Taci acum, se întoarce!

Agățată de gâtul profesorului se găsea o foarte melancolică maimuță capucin.

— El, spuse Torgesson, este micul Rollo. Spune bună ziua, Rollo!

Maimuța îl trase de păr.

— Mă tem că-i obosit, comentă profesorul. Am aici unul dintre manuscrisele lui.

Puse jos maimuța și o lăsă să se prindă de degetul lui, în vreme ce scoase două foi de hârtie din buzunarul hainei și i le întinse lui Hoskins. Redactorul citi cu glas tare:

— „A fi sau a nu fi: iată întrebarea./ Mai vrednic oare e să rabzi în cuget/ A vitregiei prăștii și săgeți,/ Sau fierul să-l ridici asupra armiei/ De

griji și să le curmi? Să mori: să dormi,/ Atât; și printr-un somn să curmi durerea...

Ridică ochii.

— Asta a scris micul Rollo?

— Nu tocmai. Este o copie după dactilograma lui.

— Aha, o copie... Ei bine, Rollo nu-l prea cunoaște pe Shakespeare. Citatul corect este „sau fierul să-l ridici asupra mării".

Torgesson încuviințâ din cap.

— Aveți dreptate, domnule Hoskins. Shakespeare *a scris* „mare". Dar vedeți dumneavoastră, este o metaforă forțată. Nu te lupți cu armele împotriva mării. Cu armele te lupți împotriva oștilor. Rollo a preferat „armii". Este una dintre puținele erori ale lui Shakespeare.

— Aș dori să-l văd scriind la mașină, spuse redactorul.

— Sigur că da.

Profesorul aduse o mașină de scris din care cobora un cablu electric și explică:

— Este necesară folosirea uneia electrice, pentru a-l supune unui efort fizic cât mai mic. De asemenea, trebuie să-l cuplăm pe Rollo la acest transformator.

În timp ce vorbea, fixă doi electrozi pe țeasta animalului.

— Rollo, continuă el, a fost supus unei foarte delicate operații, în urma căreia mai multe fire au fost conectate la diverse zone ale creierului său. Îi putem sunta activitățile voluntare și astfel să-i utilizăm creierul ca pe un calculator. Mă tem că detaliile sunt mai...

— Aș dori să-l văd scriind la mașină, spuse Hoskins.

— Ce ați dori?

Hoskins se gândi rapid.

— Cunoaște „Hanul Kubla" al lui Coleridge?

— Nu știe nimic pe dinafară, ci scrie pur și simplu în urma unor calcule. Recitați câteva versuri, ca să poată estima ansamblul general și să calculeze consecințele primelor cuvinte.

Hoskins încuviințâ din cap, își umflă pieptul și tună:

— „În Xanadu, han Kubla porunci un falnic domn al desfătării: Pe-Alfeu, râu sfânt, ce curge-aci prin peșteri tainice, spre-a rătăci în jos, spre-ntunecimea mării. De cinci ori zece leghe-avid pământ fu-ncins cu turn și zid..."

— Ajunge, îl opri Torgesson.

Așteptară în tăcere. Maimuța privea grav mașina de scris.

— Desigur, vorbi profesorul, procesul durează. Rollo trebuie să ia în considerație romantismul poemului, ușorul parfum arhaic, ritmul cadențat și multe altele.

Apoi, un degețel negru se întinse și apăsă o tastă. Era litera *e*.

— Nu folosește majusculele, explică savantul, nici punctuația, iar împărțirea în cuvinte nu este perfectă. De aceea, eu obișnuiesc să-i rescriu foile, când termină.

Micul Rollo atinse un *r*, un *a* și un *u*. Apoi, după o pauză lungă, apăsă tasta pentru spațiu.

— „Erau", zise Hoskins.

Cuvintele porniră să se aștearnă pe hârtie: „erau ai ci grădini și apen spume undenfloreau mulți ar boride tămâi iar din colo vechi codri prag delume cu pe teverzi de soare la călcâi"...

— Dumnezeule! icni Hoskins.

— Așa continuă poezia? întrebă Torgesson.

— Pe barba Profetului! gemu Hoskins.

— În cazul acesta, Coleridge trebuie să fi făcut o treabă bună, respectând tehnica din prima strofă.

— Să fiu al dracului! urmă Hoskins.

— Vezi, rosti Marmie, masând umărul redactorului, vezi, vezi, vezi, vezi? Vezi? adăugă el.

— Să mă ia naiba! încheie Hoskins.

— Acum, spuse Marmie, frecându-și părul din cap până ce-l zburli aidoma unei creste de cocoș, să trecem la treabă. Să-i dăm povestirea mea.

— Da, dar...

— Nu va depăși posibilitățile lui Rollo, îl asigură Torgesson. În mod frecvent, eu îi citesc fragmente din cele mai bune texte science fiction, inclusiv multe din povestirile lui Marmie. Este uluitor cum le îmbunătățește pe unele.

— Nu cred, pufni Hoskins. Orice maimuță poate scrie lucruri mai bune decât unele texte pe care le primesc. Dar cel al lui Tallinn are aproape patruzeci de pagini. Maimuța nu-l va putea dactilografia repede.

— Câtuși de puțin, domnule Hoskins, câtuși de puțin. Eu îi voi citi povestirea și o vom lăsa să continue în punctele cruciale.

— Dă-i drumul, atunci! încuviințâ redactorul, încrucișându-și brațele. Sunt gata.

— Eu cu atât mai mult, adăugă Marmie încrucișându-și și el brațele.

Micul Rollo stătea nemișcat, un ghemotoc îmblânit de jale cataleptică, în vreme ce vocea blândă a lui Torgesson urca și cobora în cadență, vorbind despre o bătălie spațială și despre eforturile prizonierilor pământeni de a-și recăpăta nava pierdută.

Unul dintre personaje ieși în exteriorul navei, iar Torgesson citi cu totul absorbit:

— „... Stalny încremeni în tăcerea stelelor eterne. Durerea din genunchi îl sfredelea, în vreme ce aștepta ca monștrii să audă bufnitura și să..."

Marmie trase disperat de mâneca profesorului. Torgesson ridică ochii și-l decuplă pe Rollo.

— Asta-i, făcu Marmie. Vezi, profesore, cam pe aici Hoskins își vâră nasul unde nu-i fierbe oala. Eu continuu scena în exteriorul navei, până ce Stalny învinge și nava redevine a pământenilor. Apoi continuu cu explicațiile. Hoskins vrea să întrerup scena exterioară, să revin în interior, să opresc acțiunea pentru vreo șase pagini, apoi să mă întorc la ea. Ai mai auzit asemenea tâmpenie?

— Eu spun să lăsăm maimuța să decidă, interveni redactorul.

Torgesson îl porni pe Rollo și un deget negru și zbârcit se întinse șovăind spre mașina de scris. Hoskins și Marmie se aplecară simultan înainte, capetele lor apropiindu-se încetișor deasupra lui Rollo. Mașina scrise litera *a*.

— A, o încurajă Marmie aprobând din cap.

— A, fu de acord Hoskins.

Mașina scrise un *c*, apoi continuă mult mai rapid: „ac ționeze stalny aștepta în grozit și ne ajutorat ca ecluza săse caște șimonștrii în cost umesă iasă ne miloși..."

— Cuvânt cu cuvânt, șopti Marmie fascinat.

— În mod sigur, are stilul tău.

— Cititorilor le place.

— N-ar face-o, dacă vârsta mintală medie n-ar fi...

Hoskins se opri.

— Hai, spune! îl îndemnă scriitorul. Spune! Spune că au coeficientul de inteligență al unui copil de doisprezece ani și te voi cita în toate fanzinele din țară.

— Domnilor, interveni Torgesson, domnilor, vă rog! Îl deranjați pe Rollo!

Își îndreptară din nou atenția spre mașina de scris, care continua neabătută: „... stele lese de plasau pe orb itele lor gigant ice deși simț urile legate depământ alelui sta Iny insi stau cănava cese rotea stă tea ne mișcată"

Carul mașinii reveni la început de rând nou. Marmie își ținu răsuflarea. Acum ar fi trebuit...

Iar degețelul se întinse și bătu: *

— Asterisc! răcni Hoskins.

— Asterisc, mormăi Marmie.

— Asterisc? se miră Torgesson.

Urmă o linie formată din nouă asteriscuri.

— Asta-i, frățioare, spuse Hoskins și-i explică rapid profesorului care privea nedumerit. Ori de câte ori dorește să indice o schimbare a punctului de vedere, Marmie folosește un rând de asteriscuri. Iar ceea ce-mi doream eu era o asemenea schimbare radicală.

Mașina începu un paragraf nou: „în navă..."

— Oprește-l, profesore! spuse autorul.

Hoskins își frecă palmele.

— Când îmi aduci varianta nouă, Marmie?

— Care variantă nouă? replică acesta netulburat.

— Ai văzut-o pe cea a maimuței.

— Sigur că da. De aceea te-am și adus aici. Micul Rollo nu este decât o mașină, o mașină rece, brutală, logică.

— Și?

— ... În vreme ce un scriitor bun nu-i o mașină. El nu scrie cu mintea, ci cu inima. Cu inima lui, întări Marmie, bătându-se cu pumnul în piept.

— Ce vrei, Marmie? gemu redactorul. Dacă mă iei cu vraja despre inima-și-sufletul-autorului, pe cuvânt dacă n-o să vomit aici și acum. Să rămânem la obișnuitul scriu-orice-pentru-bani.

— Ascultă-mă o clipă, îl opri Marmie. Rollo l-a corectat pe Shakespeare. Singur ai spus-o. Rollo voia ca Shakespeare să spună „armii de griji", și avea dreptate din punctul de vedere al unei mașini. În condițiile respective, „mări de griji" este o metaforă forțată. Nu crezi însă că Shakespeare știa lucrul ăsta? Pur și simplu, Shakespeare știa unde să *încalce* regulile. Rollo este o mașinărie care nu poate încălca regulile, dar un scriitor bun o poate face și *trebuie* s-o facă. „Mări de griji" este mai impresionant, are forță și ritm. Dă-o naibii de metaforă forțată! În cazul meu, când dorești să introduci altă scenă, urmezi regulile mecanice ale menținerii suspansului, așa că, firesc, Rollo este de acord cu tine. Eu însă știu că trebuie să încalc regulile, pentru a menține profundul impact emoțional al sfârșitului, așa cum îl văd eu. În caz contrar, obțin un produs mecanic pe care-l poate realiza și un calculator.

— Dar..., începu Hoskins.

— Continuă, făcu autorul, votează mecanicismul! Spune că nu-l vei depăși niciodată ca redactor pe Rollo!

— Bine, Marmie, rosti Hoskins cu un tremur în voce, voi lua textul așa cum este! Nu, nu mi-l da acum, expediază-l prin poștă. Dacă nu te superi, eu plec în căutarea unui bar.

Își îndesă pălăria pe cap și se răsuci pe călcâie, pentru a ieși din odaie. Torgesson strigă după el:

— Vă rog, nu spuneți nimănui despre micul Rollo!

Cuvintele de despărțire se auziră suprapuse peste zgomotul unei uși trântite:

— Crezi că-s nebun...?

Marmie își frecă palmele entuziast, când fu sigur că redactorul plecase.

— Asta-nseamnă să ai minte, rosti el, apăsându-și degetul în tâmplă până la refuz. A fost o vânzare care mi-a făcut plăcere. A fost o vânzare mai presus de toate celelalte pe care le-am reușit până acum. Mai grozavă decât toate laolaltă!

Se lăsă să cadă încântat în scaunul cel mai apropiat.

Torgesson îl ridică pe micul Rollo pe umăr.

— Marmaduke, rosti el încetișor, dar ce-ai fi făcut dacă Rollo ar fi scris versiunea ta?

Preț de o clipă, o expresie îndurerată trecu peste chipul autorului.

— La naiba, replică el, așa *crezusem* că avea să facă!

* * *

Apropo, în *Degetul maimuței*, scriitorul și redactorul au fost plăsmuiți pe baza unei perechi reale, ce s-a certat în mod real pentru o povestire reală.

Povestirea la care mă refer era *Ecluza-C*, apărută în *Galaxy* din octombrie 1951 (după ceartă), și care, în cele din urmă, a fost inclusă în antologia *Căderea nopții și alte povestiri*. Eu eram scriitorul, bineînțeles, iar Horace Gold, redactorul.

Deși cearta și povestirea sunt autentice, personajele au fost caricaturizate. Eu nu semăn deloc cu autorul din text, iar Horace nu seamănă deloc cu redactorul din text. Horace își are propriile excentricități, cu mult mai interesante decât cele pe care le-am născocit în scopuri fictive, ca și mine, de altfel... dar asta nu constituie subiectul cărții de față.

Dintre toate textele pe care le-am scris și care n-au fost publicate decât o singură dată, următorul este cel la care mă refer cel mai frecvent. L-am amintit în zeci de conferințe și ocazional l-am menționat în scris, dintr-un motiv foarte întemeiat pe care-l voi pomeni mai târziu.

În aprilie 1953, mă aflam în Chicago. Nu sunt un turist pasionat; oricum, era prima mea vizită în Chicago (de atunci, am mai vizitat orașul o singură dată). Venisem acolo pentru a participa la convenția Societății Chimice Americane, unde trebuia să prezint un referat. Nu era un eveniment prea amuzant, de aceea m-am gândit să-mi însuflețesc puțin

șederea, ducându-mă în Evanston, o suburbie din partea de nord, unde se afla redacția revistei *Universe Science Fiction*.

Pe atunci, revista era condusă de Bea Mahaffey, o tânără extraordinar de frumoasă. (După cum obișnuiesc să spun, scriitorii de science fiction ar fi votat-o neîntrerupt drept redactorul în fața căruia ar fi fost gata să cedeze.)

Când am ajuns la redacție, pe 7 aprilie 1953, Bea m-a întâmpinat bucuroasă și m-a întrebat imediat de ce nu i-am adus o povestire pentru revistă.

„Vrei o povestire?" am întrebat-o, îmbătându-mă de frumusețea ei. „O să-ți scriu o povestire! Adu-mi o mașină de scris."

În realitate, căutam s-o impresionez, sperând că mi se va arunca în brațe, cuprinsă de fiorii adorației. N-a făcut-o. Mi-a adus o mașină de scris.

A trebuit să mă conformez promisiunii. Întrucât pe atunci se vorbea mult despre cucerirea Everestului (oamenii încercau de treizeci de ani să-l escaladeze, iar a șaptea tentativă tocmai eșuase), n-am stat pe gânduri și am scris *Everest*.

Bea a citit-o, i-a plăcut și mi-a oferit treizeci de dolari, pe care i-am acceptat prompt. Am cheltuit imediat jumătate din sumă pentru o cină romantică în doi și m-am străduit cu atâta succes să fiu încântător, monden și suav, încât chelnerița mi-a spus oftând că și-ar fi dorit un ginere ca mine.

Situația părea de-a dreptul promițătoare, așa că, plin de voioșie, am condus-o acasă pe Bea. Nu sunt sigur care erau intențiile mele, dar dacă intenționam ceva nu tocmai decent (sunt convins că nu!), planurile mi-au fost dejucate. Bea a reușit să intre în apartament, lăsându-mă pe coridor, fără ca măcar să fi văzut ușa deschizându-se.

6. EVEREST

În 1952, fuseseră gata să renunțe la escaladarea Everestului. Doar fotografiile îi făcuseră să nu abandoneze.

Ca fotografii în sine, nu erau mare lucru – neclare, pătate, cu niște contururi prea puțin interesante, forme negre pe fundal alb. Însă petele întunecate erau ființe vii. Oamenii o juraseră.

— Ce dracu', am rostit, de patruzeci de ani se vorbește despre creaturile care patinează pe ghețarii Everestului! A sosit momentul să facem ceva în privința asta.

Jimmy Robbons (scuzați, James Abram Robbons) mă adusese aici. Se dădea în vânt după ascensiunile montane și știa că tibetanii nu se apropiau de Everest, pentru că era muntele zeilor. Îmi putea cita orice referire la misterioasele urme de picior aducând cu cele omenești, care fuseseră descoperite mai sus de șapte mii cinci sute de metri; știa pe dinafară toate aiurelile despre creaturi albe și efemere gonind peste țancuri, cu puțin deasupra ultimei tabere pe care izbutiseră s-o stabilească alpiniștii.

E bine să ai și un astfel de entuziast la sediul Supravegherii Planetare.

Totuși ultimele fotografii păreau să-i confirme spusele. La urma urmelor, *puteai* crede că erau niște ființe vii.

— Uite ce-i, șefu', a zis Jimmy, problema nu-i atât existența lor, cât faptul că se deplasează rapid. Privește! Silueta e încețoșată.

— Poate s-a mișcat camera...

— Vârful ăla este destul de ascuțit. Iar oamenii jură că fugea. Imaginează-ți ce metabolism trebuie să aibă ca să alerge la presiunea de acolo. Șefu', dacă n-ai fi auzit niciodată de peștii care trăiesc la mare adâncime, ai fi crezut în existența lor? Sunt pești ce caută noi nișe ecologice pe care să le poată exploata, așa că se afundă tot mai mult în abis până ce, într-o bună zi, constată că nu mai pot reveni sus. S-au adaptat în asemenea măsură, încât pot trăi numai sub tonele alea de presiune.

— Ei bine...

— La naiba, nu poți inversa imaginea? Creaturile pot fi silite să urce un munte, nu? Pot învăța să supraviețuiască într-o atmosferă rarefiată și la temperaturi scăzute. Se pot hrăni cu licheni și, ocazional, cu păsări, tot așa cum peștii din adâncuri trăiesc în esență pe baza viețuitoarelor care se strecoară treptat de sus. Apoi, într-o bună zi, constată că nu mai pot coborî. Nici măcar nu spun că sunt oameni. Pot fi capre sălbatice, bursuci, ori altceva.

— Martorii afirmă, am rostit cu încăpățânare, că aveau siluete aproximativ umane, iar urmele tălpilor seamănă în tot cazul cu ale oamenilor.

— Sau cu ale ursilor, a adăugat Jimmy. Nu se poate preciza.

În clipa aceea, am spus:

— A sosit momentul să facem ceva în privința asta.

Jimmy a ridicat din umeri, după care a clătinat din cap.

— De patruzeci de ani se străduiesc să escaladeze Everestul.

— Ce naiba! am exclamat. Voi, alpiniștii, sunteți nebuni cu toții. Asta-i sigur. Nu vă interesează s-ajungeți în vârf. De fapt, pe voi vă interesează să ajungeți acolo pe un anumit drum. E momentul să terminăm să ne mai prostim cu pitoane, corzi, tabere și toate fleacurile Clubului Exploratorilor, care la fiecare cinci ani îi trimite pe fraieri să încerce escalada.

— Ce vrei să spui?

— Știai că avionul s-a inventat încă din 1903?

— Vrei să zbori peste Everest?!

O rostise cu tonul cu care un lord englez ar spune „Să împuști o vulpe?!", sau un undițar ar exclama „Să folosești lanseta?!"

— Da, am încuviințat, vreau să trecem pe deasupra Everestului și să parașutăm pe cineva acolo. De ce nu?

— Nu va supraviețui prea mult. Mă refer la parașutist.

— De ce nu? Va fi îmbrăcat în scafandru spațial, va avea provizii și butelii de oxigen. Evident...

Mi-a luat ceva timp până am convins Aviația Militară să mă asculte și să aprobe alocarea unui avion, iar până atunci Jimmy Robbons și-a schimbat părerea în asemenea măsură încât s-a oferit voluntar pentru parașutare.

— La urma urmelor, a șoptit el, voi fi primul om care a ajuns pe Everest!

Acela a fost începutul. Povestea în sine poate fi relatată foarte simplu și în mult mai puține cuvinte.

Timp de două săptămâni din anotimpul favorabil (favorabil pentru Everest), avionul a așteptat o zi ce prezenta condiții moderat dificile pentru zbor, apoi a decolat. Au reușit. Pilotul a descris prin radio vârful

Everestului văzut de deasupra, apoi l-a descris pe Jimmy Robbons, pe măsură ce parașuta i se zărea tot mai mică.

După aceea, a început alt viscol. Avionul abia a reușit să ajungă la bază și au trecut încă două săptămâni până ce vremea a redevenit acceptabilă.

În tot acest timp, Jimmy se afla singur pe Acoperișul Lumii, iar eu mă acuzam că fusesem un criminal.

După două săptămâni, avionul s-a întors pentru a încerca să-i localizeze cadavrul. Nu știu la ce ar fi slujit, dacă reușea, dar ăsta-i specificul rasei umane. Câți soldați au murit în ultimul război? Cine poate număra până la cifra respectivă? Însă banii, sau orice altceva, nu mai contează când trebuie salvată o singură viață, sau chiar recuperat un singur cadavru.

Nu i-au găsit trupul, dar au zărit o trâmbă de fum, încolăcindu-se în aerul rarefiat și risipindu-se în rafalele de vânt. Au coborât o scară de frânghie și Jimmy a suit, arătând ca naiba, dar în mod clar viu.

Post-scriptumul poveștii se referă la vizita pe care i-am făcut-o lui Jimmy la spital, săptămâna trecută. Își revenea foarte lent. Medicii pomeniseră de șoc și epuizare, dar ochii săi spuneau mai multe.

— Jimmy, i-am zis, n-ai discutat cu reporterii și nici cu reprezentanții guvernului. Perfect! Ce-ar fi să vorbești cu mine?

— N-am nimic de spus, a șoptit el.

— Nu cred că-i adevărat. Ai rămas pe vârful Everestului pe durata unui viscol care a ținut două săptămâni. Nu te-ai fi putut descurca singur, nici chiar cu toate materialele pe care ți le parașutasem. Cine te-a ajutat?

Cred că știa că n-avea rost să mintă. Sau poate voia să-și descarce sufletul.

— Sunt inteligenți, șefu', a spus. Ei mi-au îmbuteliat oxigenul. Au construit o sursă energetică micuță, ca să am căldură, și au semnalizat cu fum când au văzut avionul.

— Aha... (Nu intenționam să-l grăbesc.) Exact cum bănuiserăm și noi. S-au adaptat la viața pe Everest. Nu pot coborî de acolo.

— Nu, nu pot. Iar noi nu putem sui. Chiar dacă vremea nu ne-ar fi oprit, ne-ar fi oprit ei!

— Par niște ființe bune la suflet, atunci de ce ar obiecta? *Pe tine* te-au ajutat.

— N-au nimic împotriva noastră. Mi-au și vorbit, știi? Prin telepatie.

— Aha, m-am încruntat.

— Dar nu vor să intervină. Deocamdată, ne supraveghează, șefu'. Sunt nevoiți s-o facă. Noi deținem energia nucleară... Vom construi rachete... Sunt îngrijorați în privința noastră, iar Everestul este singurul loc de unde ne pot supraveghea!

M-am încruntat și mai mult. Jimmy transpirase și mâinile îi tremurau.

— Ușurel, băiete! I-am potolit. Ușurel! Ce naiba sunt creaturile astea?

Iar el mi-a răspuns:

— Ce fel de creaturi crezi că ar fi reușit să se adapteze atât de bine la atmosfera rarefiată și gerul sub zero grade, astfel încât Everestul să fie unicul loc de pe Pământ unde pot trăi? Nu sunt ființe de pe Pământ. Sunt marțieni!

Asta-i totul.

* * *

Acum, permiteți-mi să explic motivul pentru care mă refer atât de frecvent la *Everest*.

Evident, în realitate nu crezusem câtuși de puțin că pe Everest ar trăi marțieni, sau că oamenii ar întârzia prea mult cucerirea finală a piscului. Pur și simplu, crezusem că vor avea decența să n-o facă decât după publicarea povestirii.

Dar, vai, n-a fost să fie! Pe 29 mai 1953, la nici două luni după ce scrisesem și vândusem *Everest*, Edmund Hillary și Tenzing Norgay au stat chiar pe vârful Everestului și n-au văzut nici marțieni, nici pe Yeti.

Desigur, *Universe* ar fi putut sacrifica treizeci de dolari, lăsând povestirea nepublicată; sau eu m-aș fi putut oferi s-o răscumpăr. Nici una dintre părți n-a schițat vreun gest și *Everest* a apărut în numărul din decembrie 1953 al lui *Universe*.

Întrucât sunt solicitat adesea să discut despre viitorul omenirii, nu pot să nu mă refer la *Everest* pentru a-mi sublinia priceperea în materie de futurologie. La urma urmelor, la cinci luni *după* cucerirea Everestului, am prezis că nu va fi niciodată escaladat.

În ziua de azi, este oarecum la modă publicarea de antologii cuprinzând povestiri science fiction originale, acțiune pe care eu o dezaprob. În felul acesta se concurează revistele de science fiction, lucru pe care nu-l doresc. Consider că revistele sunt absolut esențiale pentru science fiction.

Să provină oare sentimentul meu din pură nostalgie? Să derive el din amintirea importanței pe care au avut-o revistele de science fiction

în copilăria mea și în modul cum m-au lansat în cariera de scriitor? Pe de o parte, cred că da; totuși, pe de altă parte, cred cu toată sinceritatea că revistele joacă un rol vital.

Unde poate debuta un autor tânăr? Revistele, care apar de șase sau de douăsprezece ori pe an, *trebuie* pur și simplu să aibă povestiri. O antologie își poate întârzia apariția până la sosirea textelor solicitate, dar, pentru o revistă, acest lucru este imposibil. Din cauza termenelor de predare ce nu pot fi depășite, o revistă trebuie să accepte uneori și texte mai slabe, iar la răstimpuri un tânăr poate debuta deși încă nu dovedește calități scriitoricești remarcabile. De fapt, chiar așa am început eu.

Asta înseamnă că, ocazional, cititorul poate găsi în reviste și câte un text mai slăbuț, dar scriitorul amator care a fost publicat capătă suficientă încurajare pentru a continua să scrie și pentru a deveni (poate) un autor celebru.

Apariția antologiilor de texte science fiction originale a constituit însă o noutate. Niciodată n-am crezut că vor avea mare succes și n-am încercat sentimentul că aș contribui la un inevitabil dezastru atunci când am scris pentru ele. Ba chiar, deoarece plăteau mai bine decât o făceau de obicei revistele, mi-a plăcut să mă număr printre autorii antologați.

Primul volum de acest gen a fost *Noi aventuri în spațiu și timp* (1951), realizat de Raymond J. Healy, pentru care am scris *Într-o cauză bună* – un text inclus ulterior în *Căderea nopții și alte povestiri*.

După câțiva ani, August Derleth a realizat o altă antologie de povestiri originale, în care mi-a apărut *Pauza*.

7. PAUZA

Pudra alburie se găsea într-o capsulă din material subțire și transparent. La rândul ei, capsula fusese sigilată într-o folie dublă de plastic. În aceeași folie, la distanțe de cincisprezece centimetri, existau alte capsule.

Folia se deplasa. Pentru un minut, fiecare capsulă poposea pe o menghină metalică, sub un vizor din mică. De cealaltă parte a vizorului contorului de radiații, un număr era înscris pe un sul derulant de hârtie. Capsula trecea mai departe și alta îi lua locul.

Numărul înscris la ora 13:45 fusese 308. Peste un minut, apăruse 256. Peste alt minut, 391. Peste alt minut, 477. Peste alt minut, 202. Peste alt minut, 251. Peste alt minut, 000. Peste alt minut, 000. Peste alt minut, 000. Peste alt minut, 000.

La puțin timp după ora paisprezece, Alexander Johannison trecu pe lângă contor și coada ochiului i se poticni de coloana de numere. Merse alți doi pași, după care se opri și se întoarse.

Derulă înapoi sulul de hârtie, îl readuse la poziția în care-l găsise și exclamă:

— Ce porcărie!

Vorbise cu vehemență. Era înalt și subțire, cu articulațiile falangelor proeminente, părul nisipiu și sprâncenele blonde. Părea obosit și, pe moment, derutat.

Gene Damelli se îndreptă spre el, afișând aceeași dezinvoltură pe care o manifesta în toate activitățile sale. Era brunet, hirsut și mai degrabă scund. Își spărsese cândva nasul, motiv pentru care nu aducea deloc cu tradiționala imagine a fizicienilor atomiști.

— Blestematul meu de contor, vorbi el, nu mai indică nimic și n-am chef să-l demontez. Ai o țigară?

Johannison îi întinse pachetul.

— Și celelalte din clădire?

— Nu le-am verificat, totuși nu cred c-au căzut toate.

— De ce nu? Nici al meu nu mai înregistrează.

— Serios? Păi vezi? Și câți bani s-au investit! Degeaba... Hai să ieșim să bem o Cola.

— Nu! se răsti Johannison cu mai multă vehemență decât intenționase. Mă duc să vorbesc cu George Duke. Vreau să-i văd mașina. Dacă-i *deconectată*...

Damelli îl urmă.

— N-o să fie deconectată, Alex. Nu te comporta ca un idiot.

Duke îl ascultă pe Johannison și-l examină dezaprobator pe deasupra ochelarilor fără rame. Era un tânăr îmbătrânit, cu păr puțin și răbdare și mai puțină.

— Sunt ocupat, spuse el.

— Prea ocupat pentru a-mi spune dacă-ți merge instalația, pentru Dumnezeu?

— La dracu', oftă Duke, sculându-se, când mai are vreme cineva să muncească aici?

Etuiul ochelarilor bufni înfundat peste mai multe suluri risipite pe birou.

Bărbatul se apropie de o masă de laborator ticsită și ridică masivul capac cenușiu al unui masiv container cenușiu. Introduse înăuntru un clește lung de jumătate de metru și scoase un mic cilindru argintiu.

— Stați pe loc! vorbi el încruntat.

Lui Johannison nu mai era nevoie să i se atragă atenția. În ultima lună, nu fusese expus la o doză anormală de radioactivitate, dar n-avea nici un rost să se apropie mai mult decât era necesar de cobaltul „fierbinte".

Folosind cleștele și ținând brațele cât mai depărtate de corp, Duke aduse bucățica sclipitoare de metal lângă vizorul contorului său. De la o jumătate de metru, contorul ar fi trebuit să înnebunească. N-o făcu.

— Hă?! exclamă Duke și scăpă containerul cu cobalt.

Bâjbâi disperat după el și-l împinse din nou lângă vizor. Și mai aproape...

Nu se auzi nici un sunet. Luminițele multiplicatorului de scări nu pâlpâiră. Numerele nu crescură galopant.

— Nici măcar zgomot de fond, comentă Johannison.

— Să dea dracii! șuieră Damelli.

Cu gesturi la fel de precaute, Duke puse cobaltul înapoi în incinta căptușită cu plumb și rămase locului, fulgerând din priviri.

Johannison se năpusti în cabinetul lui Bill Everard, urmat îndeaproape de Damelli. Vorbi ațâțat timp de minute întregi, încheieturile degetelor

sale osoase albindu-se pe muchia biroului. Everard îl ascultă și obrajii săi netezi, proaspăt rași, deveniră treptat trandafirii, iar gâtul dolofan se revărsă puțin peste gulerul alb, rigid.

Everard îl privi pe Damelli și îndreptă un deget mare întrebător către Johannison. Damelli înălță din umeri, ridicând palmele în sus și încrețindu-și fruntea.

— Nu-nțeleg cum se pot strica toate o dată, spuse Everard.

— Principalul este că *s-au stricat*, insistă Johannison. Au încetat să mai funcționeze pe la ora două. Asta înseamnă acum mai bine de o oră, și nici unul dintre ele nu și-a revenit. Nici chiar George Duke nu poate face nimic. Îți spun, nu-i vorba de contoare!

— Păi, parcă ziceai că ele s-au stricat.

— Am zis că nu funcționează. Dar nu-i vina lor. N-au cu ce lucra.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că aici nu mai există radioactivitate. În toată clădirea. Nicăieri!

— Nu te cred.

— Uite ce-i, dacă un cartuș cu cobalt fierbinte nu declanșează un contor, poate că s-au defectat toate contoarele încercate. Dar când același cartuș nu descarcă nici un electroscop cu foiță de aur și când nici măcar nu încețoșează un film fotografic, atunci ceva e-n neregulă cu cartușul.

— Perfect, spuse Everard, deci este gol. Cineva a făcut o eroare și nu l-a umplut.

— Același cartuș funcționa azi-dimineață, dar asta-i lipsit de importanță. Poate că se mai încurcă între ele. Am luat însă bucata de pehblendă din colecția noastră și nici ea nu semnalează radioactivitate. N-o să-mi spui acum că cineva a uitat să pună uraniu în ea.

Everard își frecă o ureche.

— Tu ce zici, Damelli?

— Nu știu, șefule, clătină acesta din cap. N-am nici o idee.

— Nu-i momentul prielnic pentru ipoteze, interveni Johannison. Trebuie acționat imediat. Sună la Washington.

— Pentru ce? întrebă Everard.

— Pentru arsenalul de bombe atomice.

— Cum?!

— Ăsta poate fi răspunsul, șefule. Să zicem că o altă țară a descoperit o modalitate de oprire a radioactivității. Poate că o folosește asupra noastră. În cazul ăsta, scopul nu poate fi decât anihilarea bombelor atomice. Nu știu unde le ținem, așa că acționează pe plan național. Și dacă *este* adevărat, înseamnă că va urma un atac. Poate chiar dintr-o clipă în alta. Telefonează, șefule!

Mâna lui Everard se întinse către receptor. Ochii săi și ai lui Johannison se întâlniră și se fixară reciproc.

— O convorbire interurbană, vă rog, rosti el.

Ceasul arăta patru fără cinci. Everard puse jos receptorul.

— Era împuternicitul? întrebă Johannison.

— Da, încuviință Everard și se încruntă.

— Bun. Ce-a zis?

— „Fiule", mi-a spus – cită Everard – „care bombe atomice?".

Johannison îl privi stupefiat.

— Ce dracu' vrea să spună prin „Care bombe atomice?". Știu! Au aflat deja care-i treaba și nu vor să comenteze. Nu vor să vorbească nici chiar cu noi. Ce facem acum?

— Nimic, mormăi Everard. – Se lăsă pe spate în scaun și se încruntă spre fizician. – Alex, știu că ești foarte stresat, așa că n-o să-ți frec ridichea. Ceea ce mă tulbură însă este cum naiba m-ai stârnit *pe mine* cu aiureala asta?

— Nu-i nici o aiureală, păli Johannison. A zis așa ceva împuternicitul?

— A spus că sunt un prost, și are perfectă dreptate. Ce dracu' vrei să spui, venind aici cu povești despre bombe atomice? Ce *sunt* bombele atomice? N-am auzit niciodată de ele.

— N-ai auzit de bombele atomice? Ce-i asta? Un banc?

— N-am auzit niciodată de ele. Sună precum ceva din benzile desenate.

Johannison se răsuci către Damelli, al cărui ten măsliniu părea că se întunecase și mai tare.

— Spune-i tu, Gene.

— Nu mă băga-n chestia asta, scuturâ din cap Damelli.

— Perfect. – Johannison se aplecă înainte, privind cărțile din rafturile de deasupra lui Everard. – Nu știu despre ce-i vorba, dar pot face față. Unde-i Glasstone?

— Aici, îi arătă Everard.

— Nu. Nu *Manualul de chimie fizică*. Vreau *Compendiul de energie atomică*.

— N-am auzit de așa ceva.

— Ce tot vorbești? Era-n biblioteca ta de când am venit eu aici.

— N-am auzit niciodată de așa ceva, repetă încăpățânat Everard.

— Probabil că n-ai auzit nici de *Trasori radioactivi în biologie* a lui Kamen?

— Nu.

— Perfect, răcni Johannison. Atunci să ne folosim de *Manualul* lui Glasstone. E bun și ăla.

Luă volumul cel gros și-l răsfoi. Mai întâi o dată, apoi încă o dată. Se încruntă și consultă anul apariției: 1956. Cercetă primele două capitole, pagină cu pagină. Totul era acolo: structura atomică, numerele cuantice, electronii și norul electronic, stările de tranziție – dar nici urmă de radioactivitate, absolut nimic.

Căută tabelul elementelor de pe coperta interioară. Îi trebuiră numai câteva secunde ca să vadă că nu figurau decât optzeci și unu de elemente, cele neradioactive.

Johannison își simți gâtlejul uscat ca praful. Vorbi răgușit către Everard:

— Bănuiesc că n-ai auzit niciodată de uraniu.

— Ce-i ăsta? replică sec celălalt. Un produs?

Disperat, Johannison lăsă manualul și se întinse după *Compendiul de chimie și fizică*. Deschise direct la index. Căută seriile radioactive, uraniu, plutoniu, izotopi. Găsi doar ultimul termen. Cu degete nesigure, tremurătoare, merse la tabelul izotopilor. O singură privire îi fu suficientă. Erau enumerați doar izotopii stabili.

— Bine, încuviință el pe un ton rugător. Cedez. Ajunge. Ați pregătit un set de manuale false ca să glumiți pe seama mea, așa-i?

Încercă să surâdă.

— Nu fi idiot, se încruntă Everard. Ar fi mai bine să te duci acasă. Cheamă și-un medic.

— N-am pățit absolut nimic.

— Poate că așa crezi tu, dar adevărul este altul. Ai nevoie de o vacanță – ia-o! Damelli, fă-mi un serviciu. Suie-l într-un taxi și vezi să ajungă acasă.

Câteva clipe, Johannison păru nesigur, apoi izbucni:

— Atunci, pentru ce sunt toate contoarele? La ce slujesc?

— Nu știu ce înțelegi prin contoare. Dacă te referi la calculatoare, ele ne rezolvă problemele.

Fizicianul indică o plăcuță de pe perete:

— Foarte bine! Vezi inițialele alea? C! E! A! Cercetarea! Energiei! Atomice!

Rostise cuvintele apăsat și cadențat.

La rândul său, Everard intonă:

— Cercetări! Experimentale! Aerospațiale! Du-l acasă, Damelli!

Când ajunseră pe trotuar, Johannison se întoarse către Damelli și șuieră grăbit:

— Uite ce-i, Gene, nu fi o simplă unealtă pentru tipul ăla. Everard e vândut. Probabil că-l au la mână cu ceva. Imaginează-ți că au tipărit manualele alea false numai pentru a încerca să mă scoată nebun.

— Potolește-te, Alex! vorbi sec Damelli. Ești surescitat. Everard este un tip la locul lui.

— L-ai ascultat cu urechile tale. N-a auzit în viața lui de bomba atomică! Uraniul este un produs! Cum să fie la locul lui?

— Dacă-i vorba despre asta, nici eu n-am auzit vreodată de bomba atomică *sau* de uraniu.

Ridică un deget.

— Taxi!

Mașina trecu fără să oprească. Johannison izbuti să scape de senzația de sufocare.

— Gene! Erai acolo când contoarele au încetat să mai funcționeze. Erai acolo când pehblenda n-a mai emis radioactivitate. M-ai însoțit la Everard ca să lămurim lucrurile...

— Dacă vrei să lămurim lucrurile, Alex, mi-ai spus că ai ceva de discutat cu șeful și m-ai rugat să te însoțesc, dar asta-i tot ce știu. Din câte îmi aduc aminte, nu s-a întâmplat nimic în neregulă în laborator și ce naiba făceam cu pehblenda? Noi nu folosim gudroane... Taxi!

Un taxi se opri lângă trotuar.

Damelli deschise portiera și-i făcu semn lui Johannison să urce. Acesta sui, apoi, cu o furie care-i împăienjenise ochii, se întoarse, smuci portiera din mâna lui Damelli, o trânti, închizând-o, și răcni o adresă spre șofer. Când taxiul se desprinse de lângă bordură, ieși pe jumătate pe geam, strigând spre colegul său:

— Zi-i lui Everard că nu ține! Sunt mai inteligent decât voi!

Căzu înapoi pe banchetă, epuizat. Era sigur că Damelli auzise adresa pe care o dăduse șoferului. Aveau oare să ajungă înaintea sa la FBI, cu o născocire despre criza lui nervoasă? Iar cei de acolo aveau să-l creadă pe Everard, nu pe el? Nu puteau nega încetarea radioactivității. Nu puteau nega manualele false.

Dar ce rost ar fi avut? Se pregătea un atac inamic, iar indivizi ca Damelli și Everard... Cât de cuprinsă de trădare era țara?

Brusc, se încordă.

— Șofer! răcni el, apoi mai tare: Șofer!

Acesta nu se întoarse. Mașina continua să gonească.

Johannison încercă să se ridice de la locul său, dar se simți cuprins de amețeală.

— Șofer..., murmură el.

Acela nu era drumul spre FBI, ci spre locuința sa. Însă de unde îi știa șoferul adresa?

Totul fusese aranjat dinainte, desigur. De-abia mai vedea în fața ochilor și urechile îi vâjâiau.

Dumnezeule, ce mai organizare! Nu avea rost să se împotrivească! Își pierdu cunoștința.

Urca aleea ce ducea spre căsuța cu un etaj și fațadă din cărămidă unde locuia împreună cu Mercedes. Nu-și amintea când coborâse din taxi.

Se întoarse. Înapoia lui, nu se zărea nici urmă de taxi. În mod reflex, se pipăi, căutând portofelul și cheile. Erau la locul lor. Nimic nu fusese atins.

Mercedes îl aștepta în prag. Nu părea surprinsă să-l vadă. Johannison își privi rapid ceasul. Era aproape cu o oră mai devreme decât obișnuia să revină de la slujbă.

— Mercy, începu el, trebuie să plecăm de-aici și...

— Știu totul, Alex, îl opri ea cu glas răgușit. Vino înăuntru.

Părea întruchiparea raiului pe Pământ. Păr lins, șaten spre blond, cu cărare pe mijloc și strâns la spate în coadă; ochi albaștri, depărtați, cu o vagă oblicitate orientală, buze pline și urechiușe foarte apropiate de cap. Ochii bărbatului o devorau.

Își dădea totuși seama că ea se străduia să-și mascheze o anume încordare.

— Ți-a telefonat Everard? o întrebă. Sau Damelli?

— Avem un musafir.

„Au ajuns și la *ea*", se gândi Johannison.

Ar fi putut s-o smulgă din prag și să fugă, să-ncerce să ajungă într-un loc sigur. Dar ar fi reușit? Musafirul putea să aștepte în penumbra holului de la intrare. Era probabil un bărbat sinistru, cu glas gros, brutal, și cu accent străin, ținând o mână în buzunarul hainei, care era mai bombat decât ar fi trebuit.

Fără vlagă, păși înăuntru.

— Este în sufragerie, spuse Mercedes, și pentru o clipă un surâs îi luminâ chipul. Nu te teme!

Musafirul stătea în picioare. Avea un aspect ireal, irealitatea perfecțiunii. Chipul și corpul îi erau fără cusur și lipsite de orice caracteristică a individualității. Părea coborât dintr-o reclamă.

Glasul lui avea rezonanța cultivată și detașată a unui crainic radio. Nu se simțea nici urmă de accent.

— A fost destul de greu să vă aducem acasă, domnule Johannison, rosti el.

— Indiferent despre ce ar fi vorba și indiferent ce dorești, i-o retează fizicianul, eu nu colaborez!

— Nu, Alex, interveni Mercedes, nu înțelegi! Am discutat până acum. Mi-a spus că radioactivitatea a încetat.

— Da, este adevărat, și aș dori ca această reclamă umblătoare să-mi spună cum s-a procedat! Ascultă, ești antiamerican?

— Tot n-ai priceput, Alex, spuse soția lui. Radioactivitatea a încetat în toată lumea. Omul acesta nu este de pe Pământ. Nu mă privi așa. Este adevărat. Știu că-i adevărat. Uită-te la el!

Musafirul zâmbi. Era un zâmbet perfect.

— Corpul în care apar, vorbi el, este realizat conform specificațiilor, dar nu-i altceva decât materie perfect controlată.

Întinse o mână și pielea dispăru. Mușchii, tendoanele și venele răsucite se distingeau perfect. Apoi pereții venelor dispărură și sângele curse lin pe aceleași trasee. Totul se dizolvă până la oasele netezi și albicioase. Ele pieriră de asemenea.

După aceea, totul reveni la normal.

— Hipnoză! bolborosi Johannison.

— Câtuși de puțin, replică imperturbabil musafirul.

— De unde vii? întrebă fizicianul.

— Asta-i mai greu de explicat. Este important?

— Trebuie să-nțeleg ce se-ntâmplă, strigă Johannison. Nu-ți dai seama?

— Ba da, îmi dau. De aceea mă și găsesc aici. În clipa de față, discut cu peste o sută de locuitori ai planetei voastre. În trupuri diferite, desigur, fiindcă segmente diferite ale populației au criterii și preferințe diferite în privința aspectului exterior!

Pe moment, Johannison se întrebă dacă nu cumva înnebunise.

— Ești de... de pe Marte? întrebă el. Așa... de pe o planetă? Ne-ați cucerit? A-nceput războiul?

— Vedeți, spuse musafirul, exact genul acesta de reacții încercăm să le corijăm. Rasa dumneavoastră este bolnavă, domnule Johannison, foarte bolnavă! De câteva zeci de mii de ani de-ai voștri, noi știam că specia din care faceți parte deține posibilități deosebite. Am fost extrem de dezamăgiți când dezvoltarea voastră a intrat pe un făgaș patologic. Clar patologic!

Clătină din cap.

— Înainte de a veni tu, zise Mercedes, mi-a explicat că încearcă să ne vindece.

— Cine l-a rugat? mârâi Johannison.

Musafirul se mulțumi să surâdă.

— Am primit însărcinarea cu mult timp în urmă, totuși astfel de maladii sunt întotdeauna greu de tratat. În primul rând, există dificultatea comunicării.

— Văd că acum comunicăm, se încăpățână fizicianul.

— Da, se poate spune și așa. Eu folosesc conceptele și sistemul vostru de codificare. Este destul de inadecvat... Nici măcar nu v-aș putea explica adevărata natură a maladiei ce v-a afectat specia. Conform conceptelor voastre, paralelismul cel mai potrivit pe care-l pot găsi este de boală a sufletului.

— Hă...

— Un soi de maladie socială, foarte dificil de lecuit. De aceea, am ezitat să apelez la o cură directă. Ar fi păcat dacă, în mod accidental, am pierde un potențial așa de promițător precum al rasei voastre. Timp de milenii, am încercat să lucrez indirect, prin intermediul câtorva indivizi din fiecare generație, care aveau imunitate naturală față de boală. Filozofi, moraliști, militari și politicieni. Toți aceia care au întrezărit frăția planetară. Toți aceia care...

— Perfect. Ai dat greș. Să ne oprim aici. Acum ce-ar fi să-mi povestești despre rasa ta, nu despre a mea?

— Ce v-aș putea spune ca să înțelegeți?

— De unde vii? Începe cu asta.

— Nu dețineți conceptele cuvenite. Nu sunt din curtea aceasta.

— Care curte?

— Mă refer la Univers. Sunt din exteriorul Universului.

Mercedes îl întrerupse din nou, aplecându-se înainte:

— Alex, nu-nțelegi ce vrea să spună? Să presupunem că tu nimerești în Noua Guinee și te adresezi băștinașilor prin intermediul televiziunii. Mă refer la niște băștinași care n-au văzut și nici n-au auzit de alți oameni, în afara tribului lor. Le-ai putea explica în ce fel funcționează televiziunea, sau cum este posibil să vorbești simultan cu mai mulți oameni aflați în locuri diferite? Le-ai putea explica faptul că imaginea nu ești chiar tu, ci doar o iluzie pe care o poți face să dispară și să reapară? Nu le-ai putea nici măcar explica de unde ai venit, dacă tot universul pe care-l cunosc se limitează la insula unde trăiesc.

— Așadar, noi suntem troglodiți pentru el. Așa-i?

— Soția dumneavoastră, replică musafirul, a folosit o metaforă. Lăsați-mă să termin. Nu mai pot încerca să vă încurajez societatea în direcția autovindecării. Boala a avansat prea mult. Va trebui să modific profilul temperamental al rasei.

— În ce fel?

— Nici în privința aceasta nu există cuvinte ori concepte pentru a explica. Trebuie să înțelegeți că deținem un control vast asupra materiei fizice. A fost destul de simplu să oprim toată radioactivitatea. A fost nițel mai complicat să aranjăm ca toate obiectele, inclusiv cărțile, să fie adecvate unei lumi în care radioactivitatea n-a existat. În sfârșit, mai multă muncă și timp au fost necesare pentru a șterge din mințile oamenilor orice referință la radioactivitate. În clipa de față, uraniul nu există pe Pământ. Nimeni n-a auzit niciodată de el.

— Eu am auzit, rosti Johannison. Dar tu, Mercy?

— Și eu îl țin minte.

— Dumneavoastră doi sunteți omiși dintr-un anumit motiv, zise musafirul, la fel ca alți o sută de bărbați și femei din întreaga lume.

— Fără radioactivitate, repetă încetișor Johannison. Nu va mai exista niciodată?

— Timp de cinci ani de-ai voștri. Este o pauză, nimic mai mult. O simplă pauză sau, să spunem așa, o perioadă de anestezie, astfel încât să pot interveni asupra speciei, fără pericolul izbucnirii unui război atomic. Peste cinci ani, fenomenul radioactivității va reveni, alături de uraniul și toriul care nu există în clipa de față. Nu vor reveni însă și cunoștințele științifice. În acel moment, veți interveni dumneavoastră. Dumneavoastră și alții asemănători. Treptat, îi veți reeduca pe oameni.

— Mi se pare o sarcină destul de complicată. Au fost necesari cincizeci de ani ca să se ajungă aici. Chiar dacă a doua oară intervalul va fi mai scurt, de ce nu restaurezi pur și simplu cunoștințele? Poți face asta, nu?

— Intervenția, răspunse musafirul, va fi una serioasă. Poate dura zece ani până ne asigurăm că nu vor interveni complicații. De aceea, dorim o reeducare lentă.

— Și de unde vom ști când a sosit momentul? întrebă Johannison. De unde vom ști când s-a încheiat intervenția?

Musafirul zâmbi.

— Veți ști, când va fi cazul. Puteți fi siguri.

— Mi se pare al naibii de mult să aștepți cinci ani pentru o sonerie care să-ți răsune în creier. Dacă nu se va întâmpla niciodată? Dacă intervenția ta dă greș?

— Să sperăm că nu va fi așa, zise cu seriozitate musafirul.

— Totuși, ce se va întâmpla într-un asemenea caz? Nu ne poți lăsa să trăim precum ceilalți, până vine momentul?

— Nu. Îmi pare rău. Am nevoie ca mințile dumneavoastre să nu fi fost atinse. Dacă operația *eșuează*, dacă tratamentul dă greș, voi avea

nevoie de câteva minți normale, neatinse, din care să inițiez dezvoltarea unei noi populații, asupra căreia voi încerca alt tratament. Specia dumneavoastră trebuie păstrată cu orice preț. Este valoroasă pentru noi. De aceea petrec atâta vreme încercând să vă explic situația. Dacă v-aș fi lăsat așa cum erați acum o oră, în numai cinci zile, ca să nu mai vorbesc de efectul a cinci ani, ați fi fost complet distruși.

Și, fără un alt cuvânt, musafirul dispăru.

Cu mișcări automate, Mercedes începu să pregătească cina, apoi se așezară la masă ca și cum ar fi fost o zi la fel ca oricare alta.

— Este adevărat? întrebă Johannison. Totul este real?

— L-am văzut și eu. L-am și auzit.

— Mi-am răsfoit toate cărțile. Sunt modificate. Când această... pauză va lua sfârșit, noi, cei care vom rămâne neatinși, vom fi nevoiți să lucrăm numai din memorie. Va trebui să reconstruim instrumentele. Va dura mult până ne vom face înțeleși de către cei care nu-și vor reaminti. – Brusc, bărbatul se înfurie: Și pentru ce, aș vrea să știu? Pentru ce?

— Alex, începu timid Mercedes, poate că el a mai vizitat Pământul în trecut și a mai vorbit cu oamenii. A trăit mii și mii de ani. Crezi că el este ceea ce noi considerăm drept... drept...

Johannison o privi atent.

— Drept Dumnezeu? Asta încerci să spui? De unde să știu? Știu doar că rasa lui, oriunde s-ar afla, este infinit mai avansată decât noi și că ne vindecă de o boală.

— Atunci, îl putem considera un medic, ori echivalentul său necunoscut nouă, din societatea lui.

— Un medic? Insista că marea dificultate era problema comunicării... Ce fel de medic nu poate comunica cu pacienții săi? Un veterinar! Un doctor de animale!

Împinse farfuria din față.

— Chiar așa.., începu femeia. Dacă va pune capăt războaielor...

— De ce ar dori s-o facă? Ce suntem noi pentru el? Suntem animale. Pentru el, *suntem* animale. Literalmente. El este exact ceea ce a spus. Când l-am întrebat de unde venea, a zis că nu era din „curtea" asta. Te-ai prins? Apoi a schimbat-o cu „Universul". N-a venit câtuși de puțin din „Univers". Dificultatea în comunicare l-a trădat. A folosit conceptul pentru ceea ce însemna Universul nostru pentru el, nu ceea ce înseamnă pentru noi. Așadar, Universul este o curte și noi suntem... caii, găinile, oile din curte. Poți alege.

— „Domnul este Păstorul meu", șopti Mercedes.

— Termină, Mercy! Aia este o metaforă, pe când aici e vorba de realitate. Dacă el este un păstor, atunci noi suntem niște oi dotate cu dorința nenaturală, ciudată, precum și cu capacitatea de a ne ucide între noi. De ce ne-ar opri?

— A spus...

— Știu ce a spus. A spus că avem un potențial deosebit. Suntem foarte valoroși. Așa-i?

— Da.

— Dar care sunt potențialul și valoarea oilor pentru păstor? Oile n-ar avea habar. N-ar putea să știe. Poate că dacă ar ști de ce sunt atât de îngrijite, ar prefera să-și trăiască propriile vieți. Și-ar asuma riscul confruntării cu lupii, sau chiar cu semenele lor...

Mercedes îl privi cu un aer neajutorat.

— Asta mă-ntreb acum, strigă Johannison. Încotro ne-ndreptăm? Încotro ne-ndreptăm? Oile știu? Noi știm? Putem ști?

Rămaseră privindu-și farfuriile, fără să mai mănânce.

De afară, se auzeau zgomotele circulației și strigătele copiilor care se jucau. Se însera și treptat se lăsă noaptea.

* * *

Una dintre amintirile legate de *Pauza* îmi întărește permanenta mulțumire că scriu și că nu particip în nici un alt mod la publicarea cărților.

Mă găseam în redacția editurii Farrar, Straus & Young când antologia se găsea în primele faze ale producției, iar redactorul de carte își frământa creierii căutând un titlu. Acesta trebuia să fie *În timpul care va veni*, totuși redactorului i se părea nemulțumitor și căuta variante.

— Ce credeți, domnule Asimov? m-a întrebat și m-a privit plin de speranțe. (Adesea, oamenii cred că știu răspunsurile, când uneori nu cunosc nici măcar întrebarea.)

M-am gândit cu disperare și i-am spus:

— Renunță la primul cuvânt – să rămână doar *Timpul care va veni*. În felul acesta, se subliniază conceptul de „timp" și titlul pare cu adevărat mai science fiction.

— *Exact* ce-mi trebuia! a strigat el, și într-adevăr antologia a apărut cu titlul *Timpul care va veni*.

Oare modificarea titlului a crescut vânzările? De unde își putea da seama editura? Cum puteau fi siguri că, de fapt, n-a dus la scăderea lor?

Sunt tare bucuros că nu sunt redactor.

*

În paralel cu scrisul, slujba mea de la Facultatea de Medicină mergea foarte bine. În 1951, fusesem promovat ca asistent de biochimie, având acum statutul profesoral adăugat doctoratului. Totuși, doza dublă de titluri n-a părut să-mi sporească deloc demnitatea. Continuam să am un „comportament jovial, efervescent și sănătos", cum ar fi spus Sprague, pe care mi l-am păstrat până în ziua de azi, așa cum poate certifica oricine mă întâlnește, în ciuda faptului că părul meu „șaten ondulat", deși încă ondulat, este mai lung și mai puțin șaten decât în trecut.

Efervescența despre care pomeneam m-a ajutat să mă înțeleg foarte bine cu studenții, dar poate nu întotdeauna la fel de bine cu unii dintre membrii catedrei. Din fericire, toți știau că eram scriitor de science fiction. Mi-a fost de folos! Părea să-i convingă de faptul că eram un tip excentric, astfel încât îmi treceau multe cu vederea.

Cât despre mine, n-am încercat niciodată să ascund acest lucru. Alți autori, aparținând unei categorii ceva mai scorțoase, utilizează pseudonime atunci când cedează ispitei de a scrie ceea ce ei se tem că sunt niște mizerii. Fiindcă eu n-am considerat niciodată science fiction-ul o mizerie, și fiindcă scriam și publicam cu mult înainte de a ajunge asistent la facultate, nu aveam altă soluție decât să iscălesc povestirile cu propriu-mi nume.

Dar nici nu intenționam să implic facultatea în ceva care i-ar fi putut răni demnitatea.

Îmi vândusem primul roman, *O piatră pe cer*, cu vreo șase săptămâni înainte să fi acceptat slujba la Facultatea de Medicină. Ceea ce nu știam era că Doubleday intenționa să-mi exploateze noua poziție profesională. Abia când mi-au arătat copertele romanului, spre sfârșitul lui 1949, am văzut ce urma să fie pe ultima copertă.

Alături de o foarte bună reprezentare a mea la vârsta de douăzeci și cinci de ani (care-mi rupe inima acum, ori de câte ori o privesc), se găsea următorul text: „Doctorul Asimov locuiește în Boston, unde efectuează cercetări asupra cancerului la Facultatea de Medicină a universității locale."

M-am gândit destul de mult la textul acela, după care am decis să fac ceea ce trebuia. Am solicitat o audiență la decanul James Faulkner și i-am explicat totul în mod cinstit. I-am spus că eram autor de science fiction și că scriam de ani buni. Primul meu roman urma să fie publicat sub numele meu real și exista o asociere cu Facultatea de Medicină. Dorea să-mi dau demisia?

Decanul, un bostonian dintr-o veche familie americană, dotat cu simțul umorului, m-a întrebat:

— Este un roman bun?

— Așa consideră editura, am răspuns precaut.

Iar el a comentat:

— În cazul acesta, Facultatea de Medicină va fi mulțumită să-i fie pomenit numele într-un asemenea context.

Astfel am rezolvat dilema și niciodată, cât am rămas în învățământ, n-am avut probleme legate de science fiction. Ba chiar, unii membri ai facultății s-au gândit să mă pună la treabă. În octombrie 1945, redactorii lui *Boston University Graduate Journal* mi-au solicitat câteva pagini de science fiction, cu care să-și însuflețească publicația. M-am conformat cu *Să nu*, care a apărut în numărul din decembrie 1954.

8. SĂ NU

Profesorul Charles Kittredge se repezise în salturi lungi, neregulate. Ajunsese la timp ca să lovească paharul de la buzele conferențiarului Heber Vandermeer. Fusese aproape un balet derulat cu încetinitorul.

Vandermeer, a cărui neatenție fusese atât de mare încât nici nu auzise tropăiturile celuilalt, părea în același timp surprins și stingherit. Privirea îi coborî spre paharul spart și spre băltoaca de lichid ce-l înconjura.

— Ce a fost asta? întrebă Kittredge încruntat.

— Cianură de potasiu. Atunci când am plecat, am mai păstrat puțină. Pentru orice eventualitate...

— Cum ți-ar fi putut fi de folos? Și ai spart și un pahar. Acum, trebuie curățat... Lasă c-o fac eu.

Kittredge găsi un fragment prețios de carton cu care să adune cioburile și un petec și mai prețios de cârpă, pentru a absorbi lichidul otrăvitor. Plecă să arunce paharul și, cu regret, cartonul și cârpa într-una dintre evacuările care aveau să le expulzeze la o altitudine de un kilometru deasupra suprafeței.

Când se întoarse, îl găsi pe Vandermeer stând pe pat, cu ochii fixați sticlos asupra peretelui. Părul fizicianului albise considerabil și, desigur, acesta slăbise. În Refugiu nu existau indivizi grași. Spre deosebire de el, Kittredge, care fusese din capul locului înalt, slab și cărunt, nu se schimbase prea mult.

— Îți mai amintești zilele de altădată? întrebă Vandermeer.

— Încerc să n-o fac.

— Este singura plăcere care mi-a rămas. Școlile erau școli. Existau clase, echipamente de laborator, studenți, aer, lumină și oameni. Oameni...

— O școală rămâne școală atâta vreme cât există un profesor și un elev.

— Aproape că ai dreptate. Există doi profesori. Tu de chimie, eu de fizică. Noi doi și orice altceva putem scoate din manuale. Plus un student. El va fi primul om care-și va da doctoratul aici. E o chestie! Bietul Jones...

Kittredge își duse mâinile la spate, ca să le țină nemișcate.

— Mai există alți douăzeci de tineri care vor trăi pentru a absolvi, într-o bună zi.

Vandermeer își ridică ochii. Era cenușiu la față.

— Și ce-i vom învăța până atunci? Istorie? Cum a descoperit omul detonarea hidrogenului și cât a fost fericit când a făcut bum, bum și bum? Geografie? Putem descrie vânturile care au purtat peste tot pulberea strălucitoare și curenții apelor care au dus izotopii în adâncurile cele mai de nepătruns ale oceanelor?

Lui Kittredge, replica îi căzu greu. El și Vandermeer erau singurii savanți care avuseseră timp să scape. Pe umerii lor atârna responsabilitatea pentru existența a o sută de bărbați, femei și copii care se ascundeau de primejdiile și de năpasta de la suprafață, ca și de teroarea creată de Om, pitindu-se în această bulă de viață, la aproape un kilometru sub scoarța planetei.

Căută cu disperare să-l îmbărbăteze pe celălalt și rosti cu cât mai multă convingere:

— Știi ce trebuie să-i învățăm. Trebuie să menținem aprinsă flacăra științei, astfel ca, într-o bună zi, să putem repopula Pământul. S-o luăm de la început.

Vandermeer nu-i răspunse, ci se întoarse cu fața la perete.

— De ce nu? urmă Kittredge. Nici chiar radioactivitatea nu durează o veșnicie. Să zicem, o mie... cinci mii de ani. Într-o bună zi, nivelul de radiație de la suprafața Pământului va scădea la valori suportabile.

— Într-o bună zi...

— Bineînțeles. Într-o bună zi. Nu-ți dai seama că noi avem aici cea mai importantă școală din istoria omenirii? Dacă noi doi reușim, urmașii noștri vor avea din nou cer limpede și apă curgând nestăvilită. Ba chiar – și surâse amar – ceremonii de absolvire, așa cum au fost cele pe care le știm.

— Nu pot crede asta, replică Vandermeer. La început, când orice părea mai bun decât moartea, aș fi crezut orice. Dar acum, mi se pare complet lipsit de sens. Perfect, îi vom învăța tot ce știm, aici, în subsol, după care vom muri... *aici, în subsol.*

— Totuși, nu peste multă vreme, Jones va preda alături de noi și-i vor urma alții. Tinerii care de-abia își amintesc zilele de dinainte vor deveni profesori, pentru ca după aceea tinerii care se vor naște aici să predea ei înșiși. Acela va fi momentul critic. Când cei născuți aici vor ajunge la conducere, nu vor mai exista amintiri care să submineze moralul. Aceasta va fi viața lor și vor avea un obiectiv pe care să-l dorească, pentru care să lupte... o lume întreagă pe care s-o recâștige.

Dacă, dacă păstrăm cunoașterea științelor fizice la nivelul atins de absolvenți... Înțelegi de ce, Van, nu-i așa?

— Sigur că-nțeleg, făcu Vandermeer iritat, dar nu-nseamnă că este și posibil.

— Renunțând, va deveni în mod evident imposibil. Asta-i clar.

— Ei bine, voi încerca, șopti celălalt.

Iar Kittredge se întinse pe patul său, închise ochii și-și dori cu disperare să poată sta, îmbrăcat în costumul de protecție, pe suprafața planetei. Numai puțin, puțin de tot. Ar fi stat lângă epava navei care fusese demontată și îmbucătățită, în vederea creării bulei de viață de aici, apoi și-ar fi putut aduna tot curajul pentru ca, imediat după apus, să ridice ochii și să mai zărească o dată, doar o dată, sclipind, prin rarefiata și friguroasa atmosferă marțiană, luceafărul serii strălucitor și mort care era Pământul.

* * *

Unii mă acuză că storc tot ce e posibil de pe urma oricărui text pe care l-am scris. De fapt, politica nu-i tocmai a mea, dar trebuie să recunosc că sumele primite se adună. Iar asta a fost valabil încă din 1954.

Scrisesem *Să nu* pentru revista facultății și, desigur, nu fusesem plătit, dar nici nu mă așteptasem să primesc vreun ban. Însă la scurtă vreme după aceea, Martin Greenberg, de la Gnome Press, mi-a solicitat o introducere pentru o nouă antologie pe care o plănuia, *Totul despre viitor.*

N-am dorit să-l refuz, fiindcă îmi era simpatic, deși nu-mi plătise de ani buni drepturile de republicare. Pe de altă parte, nu doream să-l răsplătesc, dându-i pe mână alte materiale, așa încât am recurs la un compromis.

„Ce-ai zice mai bine de o schiță?" l-am întrebat și i-am oferit *Să nu.* El a publicat-o ca o introducere (a doua, mai clasică, a fost scrisă de Robert A. Heinlein) și, minunea minunilor, mi-a plătit zece dolari.

În același an, a intervenit un alt moment de răscruce. (Curios câte răscruci se ivesc în viața unui om și cât de dificil este să le recunoști în clipa apariției!)

Într-o măsură mai mică, scrisesem non-ficțiune încă de pe vremea tezei de doctorat. De pildă, articole științifice legate de cercetările mele. Nu fuseseră prea numeroase, fiindcă nu-mi trebuise multă vreme ca să-mi dau seama că, de fapt, nu eram un cercetător entuziast. În plus, redactarea articolelor constituia o corvoadă cumplită, deoarece limbajul

științific este îngrozitor de convențional și se mândrește cu calitatea modestă a stilului.

Manualul fusese ceva mai amuzant, dar realizarea lui fusese permanent stânjenită și întârziată de cei doi colaboratori – ambii niște oameni minunați, dar cu stiluri diferite de al meu. Această frustrare mi-a trezit dorința de a scrie singur un manual de biochimie, nu pentru studenții la medicină, ci pentru uzul publicului larg. O priveam, totuși, mai degrabă ca pe un vis, fiindcă nu eram capabil să-mi depășesc condiția de scriitor de science fiction.

Colegul meu, Bill Boyd, scrisese o carte de știință popularizată având ca subiect genetica, *Genetica și rasele umane*; în consecință, în 1953, el a fost vizitat de Henry Schuman din New York, proprietarul unei mici edituri ce-i purta numele. Acesta a încercat să-l convingă să-i scrie o carte, dar, fiind ocupat și fiind totodată un suflet bun, Bill a căutat să scape în mod politicos de domnul Schuman, făcându-i cunoștință cu mine și sugerându-i să-i scriu *eu* cartea.

Bineînțeles că am fost de acord și am scris-o cu promptitudine, dar, când a venit momentul apariției, Henry Schuman și-a vândut editura altei companii micuțe, Abelard. De aceea, cartea mea, *Chimicalele vieții* (1954), a fost publicată de editura Abelard-Schuman.

Ea a fost prima carte de non-ficțiune semnată numai de mine, ca și prima mea carte de popularizare științifică.

În plus, realizarea ei s-a dovedit mult mai ușoară decât scrierea de science fiction. Am scris-o în numai zece săptămâni, lucrând o oră sau două zilnic, și a fost extrem de *plăcut*. Imediat, am început să mă gândesc la alte cărți de non-ficțiune similare pe care le-aș fi putut face, lucru care mi-a determinat un curs major al vieții – deși la momentul respectiv nu aveam nici cea mai mică idee că așa se vor petrece lucrurile.

În același an, s-au ivit semne ce prevesteau că urma să avem și un al doilea copil. Apariția lui ne-a luat din nou prin surprindere și a creat o problemă serioasă.

În primăvara anului 1951, când ne mutaserăm în apartamentul din Waltham, fuseserăm doar noi doi. Avuseserăm două camere, dintre care una era dormitorul, iar cealaltă sufrageria. Romanul *Curenții spațiului*[1] (1952) a fost scris în sufrageria respectivă.

După ce David s-a născut și a crescut îndeajuns ca să aibă nevoie de o cameră personală, el a căpătat sufrageria și eu am trecut în dormitor, locul unde am scris *Caverne de oțel*[2] (1953).

1 Roman apărut la Editura Teora, 1994. (n. trad.)
2 Roman apărut la Editura Univers, 1992. (n. trad.)

Apoi, pe 19 februarie 1955, s-a născut fiica mea Robyn Joan, iar eu m-am mutat în hol, anticipând lucrurile. Era singurul loc care-mi mai rămăsese. Al patrulea dintre romanele mele cu Lucky Starr, *Lucky Starr și uriașul soare al lui Mercur* (1956), a fost început chiar în ziua când Robyn a venit de la maternitate și, ca atare, i l-am dedicat: „Pentru Robyn Joan, care s-a străduit din răsputeri să intervină."

Intervențiile menționate au fost extrem de eficiente. Situația nu era tocmai roză, cu câte un copil în fiecare cameră și cu mine pe hol, cu atât mai mult cu cât Robyn Joan urma să crească și să aibă nevoie de o odaie personală. De aceea, ne-am decis să căutăm o casă cu curte.

A fost o experiență traumatizantă. Întotdeauna locuisem la bloc. În cei treizeci și cinci de ani ai vieții mele, trecusem prin diferite apartamente închiriate. N-aveam însă de ales. În ianuarie 1956, am găsit o casă în orășelul Newton, aflat în vestul Bostonului, iar pe 12 martie 1956 ne-am mutat acolo.

Pe 16 martie 1956, Bostonul a cunoscut unul dintre cele mai teribile viscole din istoria scrisă, stratul de zăpadă căzut depășind un metru grosime. În viața mea nu mai curățasem zăpada, iar acum, înarmat cu o lopățică, trebuia să degajez aleea noastră lată. De-abia izbutisem să curăț un loc în care să mă pot întoarce, când, pe 20 martie 1956, a urmat altă ninsoare, care a mai depus un metru de nea.

Zăpada topită s-a infiltrat prin pereți în subsol și a provocat o mică inundație. Dumnezeule, cum ne-am dorit atunci să fim înapoi în apartamentul de la bloc!

Am reușit, totuși, să supraviețuim, pentru ca să urmeze o grijă și mai mare – cel puțin pentru mine. Viața mi se schimbase în chip atât de radical, cu doi copii, o casă și o ipotecă, încât am început să mă întreb dacă o să mai pot scrie. (Romanul meu *Soarele gol*[1] – 1957 – fusese terminat cu două zile *înainte* de mutare.)

Te obișnuiești într-atât cu ideea că un scriitor este un soi de plantă delicată, ce trebuie îngrijită cu atenție ca să nu se ofilească, încât orice modificare traumatizantă a modului de viață îți lasă impresia că toți mugurii ți-au fost retezați.

Cu atâtea viscole, curățatul zăpezii, pomparea apei din subsol și multe altele, o vreme n-am mai avut posibilitatea să scriu nimic.

Apoi însă, Bob Lowndes m-a rugat să contribui cu o povestire la revista *Future*, așa că în iunie 1956 am început să scriu pentru prima dată în casa cea nouă. Sosise primul val de căldură al verii, dar în subsol

1 Roman apărut la Editura Teora, 1993. (n. trad.)

era răcoare, de aceea mi-am instalat acolo mașina de scris; a fost unicul confort – să mă simt în largul meu, în ciuda arșiței.

N-am întâmpinat nici o dificultate. Nu-mi pierdusem capacitățile de autor. Am scris *Fiecare este un explorator*, care a fost publicată în numărul 30 al lui *Future* (revista apărea la intervale atât de neregulate, încât se preferase să nu se menționeze și luna apariției).

9. FIECARE ESTE UN EXPLORATOR

Herman Chouns era un tip cu intuiții. Uneori avea dreptate, alteori nu – șansele erau cam de cincizeci la sută. Gândindu-te totuși că un răspuns exact se află în mijlocul unui univers de posibilități, cincizeci la sută începe să pară un procentaj destul de bun.

În privința respectivă, Chouns nu era mereu atât de încântat pe cât ar fi fost de așteptat. Stresul îl copleșea. Oamenii băteau câmpii cu cine știe ce problemă, nu reușeau nimic concret, și atunci se întorceau la el și ziceau: „Ce spui, Chouns? Ia apelează la intuițiile tale!".

Iar dacă nu venea cu ceva excepțional, responsabilitatea eșecului îi era atribuită în modul cel mai clar.

Meseria lui, de explorator, agrava situația.

— Crezi că planeta aia merită examinată mai îndeaproape? îl întrebau. Ce spui, Chouns?

Ca atare, a fost o ușurare să capete o misiune de două persoane (ceea ce însemna că următoarea va fi într-o zonă de prioritate redusă, fără stres) și, pe deasupra, să-l aibă partener pe Allen Smith.

Smith era la fel de prozaic ca și numele pe care-l purta. Chiar în prima zi, îi spusese lui Chouns:

— Chestia cu tine este că fișierele de memorie pe care le ai în creier sunt apelate cu totul altfel. Confruntat cu o problemă, tu îți reamintești îndeajuns de multe fleacuștețe pe care, poate, noi ceilalți le ignorăm, astfel încât ești capabil să iei o decizie. A o denumi intuiție înseamnă a-i conferi un grad de mister inexistent.

Vorbind, își dăduse părul peste cap. Avea un păr moale, care-i stătea ca o chică.

Chouns, posesorul unui păr foarte rebel și al unui nas cârn și puțin descentrat, replicase încetișor (așa cum obișnuia):

— Eu zic c-ar putea fi telepatie.

— Cum?!

— Doar așa, puțin...

— Prostii! pufnise Smith cu un dispreț sonor (așa cum obișnuia el). Savanții cercetează psionica de o mie de ani, fără să fi obținut nimic. Nu există asemenea lucruri: precogniție, telekinezie, intuiție și telepatie.

— De acord, totuși gândește-te! Dacă aș avea imaginea exactă a gândurilor fiecărei persoane dintr-un grup – chiar dacă eu n-aș fi conștient de ceea ce se întâmplă –, aș putea integra informațiile și aș oferi un răspuns. Aș ști mai multe decât oricare membru al grupului, de aceea aș putea judeca mai bine decât alții... uneori.

— Ai vreo dovadă pentru așa ceva?

Chouns îl examinase cu ochi blânzi și căprui.

— Doar o intuiție.

Se înțeleseseră bine. Chouns salutase înviorătorul spirit practic al celuilalt, iar Smith îi tratase speculațiile cu condescendență. Se contraziseseră frecvent, dar nu se certaseră niciodată.

Chiar când ajunseseră la obiectiv, un roi stelar globular ce nu mai cunoscuse până atunci jeturile de energie ale unui reactor nuclear construit de oameni, sporirea tensiunii nu înrăutățise lucrurile.

— Mă întreb ce se face cu toate datele astea pe Pământ? vorbise Smith. Câteodată, mi se pare o pierdere de timp.

— Pământul de-abia a început să se extindă, replicase Chouns. Nu se poate ști unde va ajunge omenirea peste un milion de ani. Într-o bună zi, datele pe care le culegem de pe alte lumi s-ar putea dovedi utile.

— Parcă ai cita dintr-o broșură de recrutare pentru Echipele de Explorare. Crezi că acolo poate fi ceva interesant? arătase el spre visiplatul pe care roiul stelar părea niște pudră de talc.

— Poate. Am o intuiție...

Chouns se oprise, înghițise un nod, clipise de câteva ori, apoi surâsese slab. Smith pufnise.

— Haide să determinăm grupurile stelare mai apropiate și să efectuăm o trecere aleatorie prin cel cu densitatea cea mai mare. Pun prinsoare zece contra unu că vom găsi un raport McKomin sub 0,2.

— O să pierzi, murmurase Chouns.

Simțise fiorul scurt de atâtare, ce apărea întotdeauna când planete noi se întindeau sub el. Era o senzație extrem de contagioasă, ce-i afecta anual pe sute de tineri. Tineri, așa cum fusese el însuși cândva, formând Echipe, doritori să vadă lumile pe care urmașii lor aveau într-o bună zi să le știe drept căminele lor, fiecare fiind un explorator...

Executară determinarea, efectuară primul salt hiperspațial pe distanță mică în roiul stelar și începură să scaneze stelele, căutând sisteme planetare. Calculatoarele își făcură treaba; fișierele de informații crescură treptat și totul se desfășură conform rutinei celei mai satisfăcătoare...

până ce motoarele hiperatomice ale navei se opriră în sistemul 23, la scurtă vreme după încheierea saltului.

— Curios, mormăi Chouns. Analizoarele nu spun ce s-a întâmplat.

Avea dreptate. Acele se legănau alandala, fără să se oprească pentru un interval rezonabil de timp, astfel încât nu se indica nici un diagnostic. Drept urmare, nu puteau fi efectuate reparații.

— N-am mai văzut așa ceva, mârâi Smith. Va trebui să decuplăm totul și să diagnosticăm manual.

— Am putea s-o facem în mod mai confortabil, spuse Chouns, care se instalase deja în fața telescopului. Propulsia spațială funcționează perfect și în sistemul ăsta există două planete care par acceptabile.

— Da? Cât de acceptabile și care anume?

— Prima și a doua din cele patru. Ambele au apă și oxigen. Prima este mai mare și mai caldă decât Pământul. A doua – mai rece și mai mică. Merge?

— Există semne de viață?

— Pe ambele. Vegetație.

Smith încuviință cu un mormăit. Nu era nimic surprinzător; vegetația apărea mai frecvent pe planetele cu apă și oxigen. Și, spre deosebire de faună, vegetația putea fi distinsă cu telescoapele... mai precis, cu spectroscoapele. Doar patru pigmenți fotochimici fuseseră descoperiți în formele de viață vegetală și toți puteau fi detectați prin natura luminii pe care o reflectau.

— Pe ambele planete, urmă Chouns, vegetația este de tip clorofilic. O să fie chiar ca pe Pământ, ca acasă.

— Care-i cea mai apropiată? se interesă Smith.

— Numărul doi. Ne îndreptăm chiar într-acolo. Simt că va fi o planetă drăguță.

— Eu aștept să văd indicațiile instrumentelor, *dacă* nu te superi.

Se părea însă că fusese una dintre intuițiile corecte ale lui Chouns. Planeta era inofensivă, cu o rețea întinsă de mări, care asigurau un climat cu variații reduse de temperatură. Lanțurile muntoase erau scunde și erodate, iar distribuția vegetației indica o fertilitate întinsă.

Chouns dirija asolizarea propriu-zisă.

Smith deveni nerăbdător.

— Ce tot alegi atât? Toate locurile sunt la fel.

— Caut unul pustiu. N-are rost să distrugem un pogon de floră locală.

— Și ce dacă o faci?

— Și ce dacă n-o s-o fac? replică Chouns și găsi un loc adecvat.

Abia atunci, după asolizare, deveniră conștienți de o mică parte din situația în care nimeriseră.

— Nenorocitele astea de salturi spațiale! comentă Smith.

Chouns era uluit. Fauna era mai puțin răspândită decât vegetația; iar slabele scânteieri de inteligență păreau încă și mai rare. Cu toate acestea, la nici un kilometru de locul asolizării, se zărea un pâlc de colibe scunde, cu acoperișuri din paie, în mod evident produse ale unor inteligențe primitive.

— Cu grijă! mormăi Smith derutat.

— Nu cred că ne așteaptă ceva rău, zise Chouns.

Coborî pe suprafața planetei, păsind ferm și încrezător; Smith îl urmă.

Chouns de-abia își stăpânea atâtarea.

— Este extraordinar! Până acum, nimeni n-a raportat decât cel mult grote, sau crengi de copaci încrucișate.

— Sper să fie inofensivi.

— Este un loc prea pașnic pentru a fi altfel. Se simte în aer.

Pe măsură ce nava coborâse din văzduh, terenul – cât se vedea cu ochii până la orizont, mai puțin un lanț scund de dealuri ce întrerupeau linia dreaptă – fusese colorat într-un roz palid, liniștitor, împestrițând verdele clorofilei. Din apropiere, rozul palid se destrăma în floricele individuale, delicate și înmiresmate. Doar în zonele din imediata vecinătate a colibelor, vegetația avea o culoare chihlimbarie și aducea cu cerealele.

Din colibe ieșeau ființe, care se apropiau de navă cu mișcări șovăielnice, totuși încrezătoare. Aveau patru labe și un corp orizontal, înalt de un metru în zona umerilor. Pe capetele ferme se zăreau ochi bulbucați (Chouns numără șase), dispuși în cerc, capabili de mișcări independente de-a dreptul tulburătoare. (*În felul ăsta, compensează imobilitatea capului*, gândi Chouns.)

Ființele aveau cozi despicate în două filamente care erau menținute în sus. Acestea vibrau permanent și atât de rapid încât păreau încețoșate.

— Haide! zise Chouns. N-o să ne facă nici un rău, sunt sigur.

Animalele îi înconjurară la o distanță prudentă. Cozile lor emiteau zumzete modulate.

— S-ar putea să fie un soi de comunicare, continuă Chouns. În plus, este evident că sunt vegetariene.

Indică o colibă, în fața căreia o creatură micuță stătea pe labele posterioare, culegând cu coada grânele chihlimbarii și trecând un știulete prin gură, aidoma unui om care suge niște măsline înșirate pe o scobitoare.

— Oamenii mănâncă lăptuci, observă Smith, dar asta nu dovedește nimic.

Alte creaturi cu cozi apărură, îi priviră o vreme pe exploratori, după care dispărură în vegetația roz-verzuie.

— Sunt vegetariene, repetă ferm Chouns. Uită-te cum își cultivă recolta principală.

Așa-zisa recoltă principală consta într-o cunună de spini verzi, moi, apropiați de sol. În centrul ei se înălța o tulpină păroasă din care, la intervale de cinci centimetri, se desprindeau muguri cu aspect cărnos, acoperiți de vinișoare pulsatile. Tulpina se termina în vârf cu aceleași flori de un roz palid care, exceptând culoarea, păreau trăsătura cea mai terestră a plantelor.

Acestea erau dispuse cu precizie geometrică în șiruri și rânduri. Solul din jurul fiecăreia fusese mărunțit și presărat cu o pulbere necunoscută, probabil un îngrășământ. Cărări înguste, pe care putea păși un singur animal, brăzdau lanurile, întretăindu-se, iar fiecare potecă era mărginită de șanțuri înguste, alcătuind un sistem de irigații.

Animalele se răspândiseră acum pe tot câmpul, lucrând răbdătoare, cu capetele plecate. Doar câteva rămăseseră în vecinătatea oamenilor.

— Sunt fermieri destoinici, încuviință din cap Chouns.

— Nu-s răi, aprobă și Smith.

Se îndreptă cu pas vioi spre floarea cea mai apropiată și întinse mâna către ea, dar când ajunse la cincisprezece centimetri, vibrațiile cozilor crescură la un țiuit ascuțit și un filament îi atinse mâna. Atingerea fusese delicată, însă fermă, coada interpunându-se între Smith și plante.

— Pe Spațiu..., începu bărbatul, retrăgându-se.

Era pe punctul de a-și apuca blasterul, când Chouns spuse:

— Ușurel, n-are rost să te impacientezi!

Șase creaturi se adunaseră acum în jurul lor, oferindu-le tulpini de grâne cu gesturi aparent umile și blânde, unele folosindu-se de cozi, altele împingându-le încetișor cu boturile.

— Sunt îndeajuns de prietenoși, continuă Chouns. Poate că obiceiurile lor interzic culegerea florilor. Poate că plantele trebuie tratate conform unei etichete stricte. Orice societate agricolă deține probabil ritualuri de fertilitate specifice, și Dumnezeu știe ce implică ele. Regulile ce guvernează cultivarea plantelor trebuie să fie stricte, altfel n-ar fi atât de geometric dispuse.... Pe Spațiu, nu crezi că cei de acasă vor cădea pe spate când le vom povesti?

Zumzetul cozilor își înteți iarăși intensitatea, și creaturile din imediata lor apropiere se retraseră. Un alt membru al speciei ieșea dintr-o colibă mai mare, aflată în mijlocul celorlalte.

— Probabil șeful, murmură Chouns.

Noul venit avansa lent, cu coada ridicată, fiecare filament ținând un obiect mic și negru. Când ajunse la un metru și jumătate de ei, coada i se arcui înainte.

— Ni le dă nouă, exclamă Smith uimit. Pentru numele lui Dumnezeu, Chouns, *uită-te* la ele!

Chouns se uită și icni:

— Vizoare hiperspațiale Gamow! Astea-s instrumente care valorează zece mii de dolari.

Smith ieși din navă, după o oră petrecută înăuntru. Încă de pe rampă, strigă atătat:

— Funcționează! Sunt perfecte! Suntem bogați!

— Le-am cercetat colibele, îi răspunse Chouns. N-am mai găsit altele.

— Nu fi lacom! Dumnezeule, astea-s la fel de bune ca un cec!

Cu toate acestea, Chouns continua să privească în jur, ținând mâinile în șolduri, exasperat. Trei creaturi cu cozi îl urmăriseră de la o colibă la alta, răbdătoare, fără să intervină, dar păstrându-se mereu între el și florile roz, geometric cultivate. Acum, îl fixau cu toți ochii lor.

— Este ultimul model, zise Smith. Uite!

Arătă literele ștanțate care formau cuvintele *Model X-20, Produse Gamow, Varșovia, Sectorul European.*

Chouns privi, apoi spuse:

— Pe mine mă interesează să punem mâna pe mai multe. *Știu* că pe undeva trebuie să mai existe niște vizoare Gamow. Le vreau!

Avea obrajii îmbujorați și respira întretăiat.

Soarele cobora spre apus și temperatura scăzu sub valoarea confortabilă. Smith strănută de două ori, urmat de tovarășul său.

— O să ne-mbolnăvim de pneumonie, își trase nasul Smith.

— Trebuie să-i fac să-nțeleagă, se încăpățână Chouns.

Înfulecase grăbit o conservă, dăduse peste cap o ceașcă de cafea și era pregătit să încerce din nou.

Ridică un vizor.

— Mai multe, spuse el, mai multe.

Descrise cercuri cu ajutorul brațelor. Arătă un vizor, apoi pe celălalt, apoi pe cele imaginare înșiruite în fața lui.

— Mai multe!

Atunci, în clipa când soarele dispăru sub orizont, de pe întregul câmp se auzi un zumzet uriaș; toate creaturile plecaseră capetele, ridicaseră cozile bifurcate și le vibrau invizibil, dar asurzitor.

— Pe Spațiu! mormăi Smith tulburat. Hei, uită-te la flori, făcu el și mai strănută o dată.

Florile roz se contractau în mod vizibil.

Chouns răcni, pentru a se face auzit deasupra zumzetului:

— S-ar putea să fie o reacție luminoforă. Florile se închid noaptea, iar zgomotul este un fel de ritual religios.

Atingerea ușoară a unei cozi pe încheietura mâinii sale îi atrase imediat atenția. Coada aparținea creaturii celei mai apropiate; acum, era ridicată spre cer, indicând un obiect luminos, aflat deasupra orizontului apusean. Coada se plecă, arătând vizorul, după care reveni la stea.

— Sigur că da, vorbi agitat Chouns, planeta interioară... cealaltă care este locuibilă. Probabil că vizoarele provin de acolo. – Apoi, amintindu-și altceva, strigă brusc alarmat: Hei, Smith, nici n-am examinat motoarele hiperatomice!

Tovarășul său păru la fel de stingherit de faptul că uitase, apoi bolborosi:

— Am vrut să-ți spun... n-au nimic.

— Le-ai reparat?

— Nici n-am pus mâna pe ele. Dar când testam vizoarele, am folosit hiperatomicele și au funcționat. În momentul acela, n-am dat importanță faptului... uitasem că erau stricate. Oricum, au funcționat.

— Atunci, să-i dăm drumul! spuse imediat Chouns.

Nici nu se mai gândi să se culce.

Pe parcursul călătoriei de șase ore, nici unul nu închise ochii. Rămaseră în fața comenzilor, parcă sub acțiunea unui stimulent. Alese-ră din nou un teren pustiu pe care să asolizeze.

Îi întâmpină căldura specifică unei după-amieze subtropicale. În preajmă, curgea un râu lat și mâlos, cu ape line. Malul pe care se găseau ei era alcătuit din argilă întărită, sfredelită de cavități.

Cei doi coborâră din navă și Smith icni răgușit:

— Privește!

Chouns îndepărtă mâna care i se încleștase pe braț.

— Aceleași plante, fluieră el. Să fiu al naibii!

Nu putea confunda florile colorate în roz palid, tulpinile cu muguri cărnoși și cununa de spini de dedesubt. Se zăreau aceeași dispunere geometrică, aceeași plantare și fertilizare grijulie, aceleași canale de irigație.

— Nu cumva am făcut o greșeală, începu Smith, și ne-am întors...

— Nici vorbă! Privește soarele – are diametrul de două ori mai mare aici. În plus, uită-te acolo!

Din vizuina cea mai apropiată ieșeau creaturi sinuoase și cafenii, lipsite de membre, precum șerpii. Aveau diametrul de vreo treizeci de centimetri și lungimea de aproape trei metri. Cele două capete erau boante și lipsite de trăsături distincte, având doar câteva proeminențe în părțile superioare. Ca la un semnal, proeminențele crescură sub ochii pământenilor, transformându-se în ovaluri bulbucate, care, la rândul lor, se despicară, formând guri fără buze, căscate, ce se deschideau și se închideau cu sunetul unor vreascuri uscate care se lovesc între ele.

Apoi, la fel ca și pe cealaltă planetă, o dată ce curiozitatea le fu satisfăcută și temerile le dispărură, majoritatea creaturilor se îndreptară către lanurile de plante.

Smith strănută și curentul de aer ridică praful de pe mâneca sa.

Bărbatul privi surprins, apoi se scuturâ și spuse:

— La naiba, sunt plin de praf! (Colbul se înălța aidoma unei cețe colorate în roz palid.) Și tu ești la fel, adăugă, scuturându-l pe Chouns.

Amândoi porniră să strănute de zor.

— Cred că l-am luat de pe cealaltă planetă, comentă Chouns.

— Ne-am putea trezi cu o alergie.

— Imposibil. – Chouns ridică un vizor spre creaturile-șerpi și strigă: Aveți așa ceva?

Pentru o vreme, nu se auzi decât clipocitul apelor, produs de câțiva șerpi care lunecau în unde, ieșind apoi cu ciorchini argintii de vegetație pe care-i îndesau în niște orificii nevăzute.

După aceea, un șarpe mai lung decât ceilalți porni spre ei, târându-se pe sol. Unul dintre capetele boante era ridicat la vreo cinci centimetri și se legăna orbește într-o parte și într-alta. Bulbul din mijloc se dilată lent la început, apoi alarmant de rapid, crăpându-se cu un pocnet audibil. Între cele două jumătăți, se aflau alte două vizoare, copii identice ale primelor.

— Dumnezeule din ceruri, exclamă Chouns, nu-i minunat?

Păși grăbit înainte, întinzând brațul spre obiecte. Proeminența care le ținea se subție și se lungi, formând un soi de tentacule ce porniră către el.

Chouns izbucni în râs. Erau într-adevăr vizoare Gamow, reproduceri perfecte ale primelor două. Le mângâie fericit.

— Nu m-auzi?! răcnea Smith. La dracu', Chouns, ascultă-mă!

— Ce? făcu Chouns.

Vag, își dădu seama că Smith răcnea la el de mai bine de un minut.

— Uită-te la flori!

Florile se închideau, așa cum se întâmplase și pe cealaltă planetă, iar pe poteci șerpii se cabrau, legănându-se într-un ritm straniu, neregulat. Doar capetele boante li se zăreau deasupra rozului palid.

— Nu mai poți spune că se închid o dată cu apusul, zise Smith. Suntem în toiul zilei.

— Altă planetă, alte plante, ridică Chouns din umeri. Haide! Avem doar două vizoare aici – trebuie să fie mai multe!

— Chouns, hai acasă!

Smith își transformă picioarele în doi piloni încăpățânați și strânsoarea degetelor sale pe gulerul celuilalt se înteți. Chipul împurpurat al lui Chouns îl privi indignat.

— Ce faci?

— Sunt gata să-ți trag una-n cap, dacă nu te întorci imediat în navă împreună cu mine!

Pentru o clipă, Chouns rămase locului, apoi atâtarea îi dispăru de pe față, fiind înlocuită de o destindere a tuturor mușchilor.

— Bine, încuviință el.

Erau la jumătatea drumului ce urma să-i ducă în afara roiului stelar.

— Cum te simți? întrebă Smith.

Chouns se sculă în capul oaselor și-și trecu mâinile prin păr.

— Mi se pare că normal... că mi-am revenit. Cât am dormit?

— Douăsprezece ore.

— Și tu?

— Am mai moțăit când și când...

Smith se întoarse ostentativ spre panoul de comandă și efectuă câteva reglaje minore. Ușor stânjenit, întrebă:

— Știi ce s-a întâmplat pe planetele alea?

— Tu știi?

— Cred că da.

— Chiar așa? Pot să aud?

— Pe ambele planete erau aceleași plante. Ești de acord?

— Fără discuții.

— Cumva, ele au fost transportate de pe o planetă pe cealaltă. Cresc foarte bine pe ambele, dar ocazional – pentru menținerea robusteții, probabil – trebuie să aibă loc fertilizarea încrucișată, cele două soiuri locale trebuind să se combine. Situația este destul de frecventă pe Pământ.

— Fertilizarea încrucișată pentru menținerea robusteții? Sigur că da.

— Dar *noi* suntem intermediarii care am asigurat „polenizarea". Am asolizat pe o planetă și ne-am acoperit de polen. Mai ții minte cum se închideau florile? Probabil că asta s-a întâmplat imediat după ce eliberaseră polenul și de aceea am început să strănutăm. Apoi am coborât pe a

doua planetă și am scuturat polenul de pe haine. Am dat naștere unui nou hibrid. Am fost un fel de albine bipede, care au activat în slujba florilor.

Chouns surâse fără chef.

— Un rol nu prea glorios.

— Ce naiba, nu asta-i important! N-ai înțeles pericolul? Nu-ți dai seama de ce trebuie să ajungem acasă *rapid*?

— De ce?

— Fiindcă organismele nu se adaptează la nimic. Plantele acelea par să se fi adaptat la fertilizarea interplanetară. Pentru asta am și fost răsplătiți, exact ca albinele... nu cu nectar, ci cu vizoare Gamow.

— Și?

— Ei bine, nu poți avea fertilizare interplanetară până nu există ceva sau cineva care să facă treaba. De data asta, am făcut-o *noi*, dar am fost primii oameni care au pătruns vreodată în roiul stelar. Așadar, anterior trebuie s-o fi făcut niște non-umani, poate aceiași care au transplantat florile de pe o planetă pe alta. Asta înseamnă că undeva, în această îngrămădire de stele, există o rasă de ființe inteligente, îndeajuns de inteligente ca să utilizeze călătoria spațială. Iar Pământul trebuie informat imediat.

Chouns clătină încet din cap.

— Nu ți se pare un raționament corect? se încruntă Smith.

Celălalt își lăsă capul între palme cu o expresie nefericită.

— Păi, să zicem că ai înțeles cam totul pe dos.

— Ce anume am înțeles pe dos? se enervă Smith.

— Teoria fertilizării încrucișate este bună, dar n-ai analizat cu atenție câteva puncte. Când ne-am apropiat de sistemul planetar, motoarele hiperatomice s-au defectat într-un mod pe care controlul automat nu l-a putut nici diagnostica și nici corija. După asolizare, nu ne-am chinuit să le reparăm. Ba chiar am uitat de ele și, ulterior, când le-ai pornit, ai descoperit că funcționau perfect, însă ai fost atât de indiferent încât nici nu mi-ai pomenit amănuntul. Încă ceva: pare curios faptul că pe ambele planete am ales locuri de asolizare în apropierea unor colectivități. Să fi fost o simplă întâmplare? Apoi, incredibila noastră încredere în caracterul inofensiv al creaturilor. Nu ne-am deranjat nici măcar să scanăm atmosfera, pentru a depista eventuale elemente nocive, înainte de a părăsi nava. Dar ceea ce mă deranjează cel mai mult este felul în care am luat-o complet razna la vederea vizoarelor Gamow. De ce? De acord, sunt valoroase, dar nu *chiar atât* de valoroase – și, în general, nu mă consider un tip ahtiat după orice chilipir.

În tot acest timp, Smith păstrase o tăcere stânjenită. Într-un târziu, se hotărî să vorbească:

— Nu pricep ce vrei să spui cu toate astea...

— Haide, haide, știi foarte bine! Nu ți-este clar că am fost manipulați mental din exterior?

Gura lui Smith zvâcni, schițând un rânjet ambiguu, între dispreț și îndoială.

— Iar vrei să-mi ții o teorie despre forțele psi?

— Da, realitățile nu pot fi negate. Ți-am spus că intuițiile mele pot reprezenta o formă de telepatie rudimentară.

— Și asta-i o realitate? Acum două zile nu gândeai așa.

— Dar o gândesc acum. Uite ce-i, sunt un receptor mai bun decât tine și am fost mai puternic afectat. Acum, când s-a terminat, înțeleg mai mult din cele petrecute deoarece am recepționat mai mult. Clar?

— Nu, replică sec Smith.

— Atunci, ascultă mai departe. Ai spus chiar tu că vizoarele Gamow au fost nectarul cu care am fost răsplătiți pentru polenizare. *Tu* ai spus-o!

— Așa-i.

— Întrebarea se pune, de unde au apărut ele? Fuseseră fabricate pe Pământ – am citit pe ele numele producătorului și modelul. Cu toate acestea, dacă nici o altă ființă omenească n-a pătruns anterior în roiul stelar, de unde proveneau vizoarele? Nu ne-am pus întrebarea asta, iar tu nu vrei să ți-o pui nici măcar acum.

— Ei bine...

— Ce ai făcut cu ele după ce am suit la bord? Țin minte că mi le-ai luat.

— Le-am pus în seif, se apără Smith.

— De atunci, te-ai mai uitat la ele?

— Nu.

— Dar eu?

— Din câte știu, nu.

— Îmi dau cuvântul că n-am făcut-o. Atunci, de ce să nu deschidem seiful?

Smith se apropie încetișor de seif. Fusese programat să se deschidă la amprentele lui și o făcu. Fără să privească, bărbatul scotoci înăuntru. Expresia feței i se încruntă; cu un strigăt, privi mai întâi conținutul seifului, apoi își scoase brațul.

Ținea în palmă patru pietre de diverse culori, fiecare având o formă aproximativ paralelipipedică.

— S-au folosit de gândurile noastre pentru a ne dirija, rosti Chouns încetișor, parcă strecurând cuvintele câte unul în țeasta încăpățânată a camaradului său. Ne-au făcut să credem că hiperatomicele erau defecte, obligându-ne astfel să asolizăm pe una dintre planete. Bănuiesc că

nu conta care anume era prima. Ne-au făcut să credem că am căpătat obiecte de valoare, îndemnându-ne astfel să ne repezim neîntârziat și la cealaltă planetă.

— Cine sunt vinovații? gemu Smith. Cozile sau șerpii? Sau ambii?

— Nici unii, nici alții. Plantele ne-au atras.

— Plantele? *Florile?*

— Sigur că da. Am văzut două specii diferite de animale îngrijind aceeași specie de plantă. Noi înșine fiind mamifere, am presupus că animalele erau stăpânii. Dar de ce ar fi trebuit să gândim așa? Plantele erau cele îngrijite.

— Pe Pământ, și noi cultivăm plante.

— Însă pentru a le mânca, sublinie Chouns.

— Poate că și creaturile acelea le mâncau.

— Să zicem că eu știu că n-o fac. Ne-au manipulat destul de bine. Îți amintești cât de grijuliu am fost să găsesc o zonă potrivită pentru asolizare?

— *Eu* n-am simțit o asemenea grijă.

— Fiindcă nu pilotai tu, și de aceea nu prezentai interes pentru plante. Mai adu-ți aminte că n-am observat polenul, deși eram acoperiți cu el, până n-am ajuns în siguranță pe a doua planetă. Acolo ne-am desprăfuit – la comandă.

— În viața mea n-am auzit ceva mai improbabil.

— De ce ți se pare improbabil? Noi nu asociem inteligența cu vegetația, fiindcă plantele n-au sistem nervos... dar acestea puteau să aibă. Mai ții minte bulbii cărnoși de pe tulpini? În plus, plantele nu se pot deplasa – însă n-au nevoie s-o facă, dacă își dezvoltă puteri psi și se folosesc de animalele care umblă. Sunt îngrijite, fertilizate, irigate, polenizate și așa mai departe. Animalele le îngrijesc cu devotament și sunt fericite, pentru că plantele le fac să se simtă fericite.

— Îmi pare rău pentru tine, mormăi Smith. Dacă te gândești să spui povestea asta pe Pământ, îmi pare rău pentru tine.

— Nu-mi fac iluzii, încuviință Chouns. Totuși, ce altceva să fac decât să încerc să avertizez Pământul? Ai văzut și tu cum acționează asupra animalelor.

— Conform spuselor tale, le transformă în sclavi.

— Mai rău! Cozile sau șerpii, sau poate chiar ambele rase, trebuie să fi fost îndeajuns de civilizate ca să fi cunoscut cândva tehnica zborului spațial, altfel plantele n-ar fi putut ajunge pe amândouă planetele. Dar, după ce plantele și-au dezvoltat puteri psi (poate o variantă mutantă), evoluția lor a luat sfârșit. Animalele aflate în etapa cunoașterii atomice sunt periculoase. De aceea, au fost făcute să uite, au fost reduse la

stadiul actual. La naiba, Smith, plantele acelea sunt lucrurile cele mai periculoase din Univers! Pământul trebuie informat despre existența lor, fiindcă și alți oameni pot pătrunde în roiul stelar.

— Auzi, izbucni Smith în râs, ești complet nebun! Dacă plantele ne puteau manipula cu adevărat, de ce ne-ar fi lăsat să plecăm și să avertizăm Pământul?

Chouns tăcu un timp, după care răspunse:

— Habar n-am.

Buna dispoziție îi revenise lui Smith.

— Să știi, zise el, că pentru un minut mă băgaseși în corzi...

Tovarășul său își frecă fruntea cu putere. *De ce* îi lăsaseră să plece? În plus, de ce simțea impulsul acela de nestăvilit de a anunța Pământul în legătură cu o problemă de care pământenii n-aveau să se ciocnească decât, poate, peste câteva mii de ani?

Se gândi cu disperare și ceva parcă se întrezări. Căută să prindă ideea, dar îi scăpă. Pentru o clipă, avu senzația că ideea *fusese împinsă* în lături; apoi, dispăru și senzația respectivă.

Știa doar că nava trebuia să rămână la accelerație maximă, că trebuiau să se grăbească.

După nenumărați ani, condițiile prielnice se iviseră din nou. Protosporii aparținând celor două varietăți planetare ale plantei-mamă se întâlniseră și se contopiseră, pătrunzând în hainele, părul și nava noilor animale. Aproape instantaneu, se formaseră sporii hibrizi; singurii ce dețineau capacitatea și potențialul adaptării la o nouă lume.

Acum, sporii așteptau liniștiți pe o navă care, cu ultimul impuls al plantei-mamă asupra minților creaturilor de la bord, gonea cu viteză maximă spre o planetă nouă și matură, unde creaturi movibile aveau să le poarte de grijă.

Sporii așteptau cu răbdare vegetală (răbdarea atotcuceritoare pe care nici un animal n-a cunoscut-o vreodată) să ajungă pe o nouă planetă – fiecare fiind, în felul său minuscul, un explorator...

* * *

Povestirile din volumul de față n-au fost antologate prea des. Acesta este chiar motivul pentru care le-am selectat; totodată, a constituit unul dintre aspectele asupra căruia mi-a atras atenția Doubleday. *Fiecare este un explorator* a fost totuși antologată de două ori: de Judith Merril, în 1957, și de Vic Ghidalia, în 1973.

Asta nu înseamnă însă mare lucru. Unele texte ale mele sunt republicate de foarte multe ori. O schiță intitulată *Distracția* a apărut, până acum, de cel puțin patruzeci și două de ori, după prima ei tipărire, în 1951, și actualmente este inclusă în sumarele altor opt antologii. Poate că a apărut și altundeva, dar în biblioteca mea nu figurează decât în patruzeci și două de locuri.

Dacă doriți, o puteți găsi în volumul meu *Pământul este îndeajuns de mare* (1957). Acela este unul dintre cele patruzeci și două de locuri.

Redactorii caută permanent să inventeze noi găselnițe care să atragă atenția cititorilor. Uneori, eu cad victimă.

Pe 14 noiembrie 1956, mă aflam în redacția revistei *Infinity Science Fiction* și discutam cu redactorul-șef, Larry Shaw. Noi doi ne înțelegeam foarte bine[1] și, când mă aflam în New York, treceam adesea să-i fac o vizită.

În ziua aceea, el avea o idee. Voia să-mi ofere un titlu – cel mai sec la care se putea gândi – și eu trebuia să scriu pe loc o schiță bazată pe titlul respectiv. După aceea, avea să ofere același titlu altor doi autori, care să procedeze la fel.

Precaut, am întrebat care era titlul și el mi-a răspuns:

— Nimic.

— Nimic? am repetat.

— Nimic.

M-am gândit puțin și am scris următoarea schiță, cu titlul *Nimic!* (cu un semn de exclamare).

Randall Garrett a scris un text intitulat *Nimic?*, cu un semn de întrebare, iar Harlan Ellison a scris unul numit *Nimic*, lipsit de orice semn de punctuație.

1 N-ar trebui ca asta să pară ceva cu totul ieșit din comun. Mă înțeleg aproape cu toată lumea. (n. a.)

10. NIMIC!

— Este foarte posibil, spuse August Pointdexter, să existe ceva de felul ambiției nemăsurate. Grecii îi spuneau *hybris* și o considerau sfidarea zeilor, ea fiind urmată întotdeauna de *ate*, sau răsplata.

Își frecă stânjenit ochii albaștri.

— Foarte interesant, comentă nerăbdător doctorul Edward Barron. Are vreo legătură cu spusele mele?

Barron avea fruntea înaltă, cu riduri orizontale, care deveneau extrem de vizibile atunci când își ridica disprețuitor sprâncenele.

— Nu numai una, zise Pointdexter. Construirea unei mașini a timpului reprezintă în sine o provocare a destinului. Tu o agravezi prin încrederea fără măsură. Cum poți fi *sigur* că mașina timpului va funcționa, fără posibilitatea unui paradox?

— Nu știam că ești superstițios, făcu Barron. Realitatea este una singură: o mașină a timpului e o mașină ca oricare alta, cu nimic mai profanatoare decât alta. Din punct de vedere matematic, este analoagă unui ascensor care se mișcă în sus și în jos prin puțul său. Care ar fi pericolul „răsplatei", în cazul acesta?

— Un ascensor nu implică paradoxuri, se răsti Pointdexter. Nu poți să cobori de la etajul cinci la patru și să-ți ucizi bunicul când era copil.

Barron clătină exasperat din cap.

— Mă așteptam la asta. *Exact* la așa ceva! De ce n-ai sugerat că m-aș putea întâlni cu mine însumi, sau că aș putea modifica istoria anunțându-l pe McClellan[1] că Stonewall Jackson[2] e pe cale să declanșeze un marș asupra Washingtonului, sau altceva? Acum te întreb direct: vrei să vii cu mine în mașină?

— Nu, șovăi Pointdexter, nu cred că...

1 George Brinton McClellan (1826-1885), general american unionist și candidat la președenție în timpul războiului civil. (n. trad.)

2 Thomas Jonathan „Stonewall" Jackson (1824-1863), general american confederat în timpul războiului civil. (n. trad.)

— De ce îngreunezi întotdeauna lucrurile? Ți-am explicat deja că timpul este invariabil. Dacă mă întorc în trecut, o fac pentru că am fost deja acolo. Orice voi decide să fac și voi începe să fac în trecut, va fi fost deja făcut, deci nu voi schimba nimic și nu va rezulta nici un paradox. Dacă aș fi dorit să-mi ucid bunicul pe când era un copil și aș *fi făcut-o*, n-aș mai fi aici. Dar *sunt* aici. Ca atare, nu mi-am ucis bunicul. Indiferent cum aș încerca să-l ucid și aș plănui să-l ucid, realitatea este că nu l-am ucis și deci nu-l voi ucide. Nimic nu va schimba asta. Înțelegi ce-ți explic?

— Înțeleg, dar ai oare dreptate?

— Bineînțeles că am dreptate. Pentru numele lui Dumnezeu, de ce nu ești un matematician în loc să fii un simplu absolvent de colegiu?! – În exasperarea lui, Barron de-abia își putea ascunde disprețul: Uite ce-i, mașina asta e posibilă doar pentru că anumite relații matematice între spațiu și timp sunt adevărate. Pricepi asta, nu-i așa, chiar dacă nu înțelegi amănuntele matematice? Mașina există – prin urmare, relațiile matematice pe care le-am formulat au o corespondență în realitate. Așa-i? M-ai văzut trimițând iepuri la o săptămână în viitor. I-ai văzut apărând din neant. M-ai văzut trimițând un iepure la o săptămână în trecut, la o săptămână după ce apăruse. Și nici unul n-a pățit nimic.

— De acord. Recunosc toate astea.

— Atunci, crede-mă când îți spun că ecuațiile pe care se fundamentează această mașină pornesc de la ipoteza că timpul se compune din particule ce există într-o ordine neschimbată – că timpul e invariabil. Dacă ordinea particulelor ar putea fi modificată în orice fel – absolut în orice fel –, ecuațiile n-ar mai fi valabile și mașina n-ar mai funcționa. Această metodă de călătorie temporală ar fi imposibilă.

Pointdexter își frecă din nou ochii și privi gânditor.

— Îmi pare rău că nu știu suficientă matematică.

— Să luăm în considerare doar faptele. Ai încercat să trimiți iepurele cu *două* săptămâni în trecut, deși el venise de numai o săptămână din trecut. Asta ar fi trebuit să creeze un paradox, nu? Dar ce s-a-ntâmplat? Indicatorul s-a înțepenit la o săptămână și n-a mai vrut să se clintească de acolo. *N-ai putut* crea un paradox. Acum vrei să mă însoțești?

Tehnicianul se cutremură pe muchia acceptării, apoi se retrase.

— Nu, răspunse el.

— Nu ți-aș fi cerut-o, dacă m-aș fi putut descurca singur, dar știi prea bine că pentru activarea mașinii pe intervale ce depășesc o lună sunt necesari doi oameni. Am nevoie de cineva care să controleze Standardele, astfel încât să ne întoarcem cu precizie. Și doresc să mă folosesc de tine. Acum, amândoi împărțim... gloria acestei invenții. Vrei s-o

diminuăm, să introducem o a treia persoană? Vom avea timp destul pentru așa ceva după ce ne vom afirma ca primii călători temporali din istorie. Dumnezeule, nu vrei să vezi unde o să ajungem peste o sută sau peste o mie de ani? Nu vrei să-l vezi pe Iisus, sau pe Napoleon? Vom fi precum... precum... – Barron părea transpus – precum zeii!

— Exact, mormăi Pointdexter. *Hybris*. Călătoria temporală nu mi se pare îndeajuns de divină pentru a risca să eșuez în afara epocii mele.

— *Hybris*... Eșuare... Continui să-ți imaginezi ce-i mai rău. Pur și simplu, ne mișcăm în lungul particulelor din timp, la fel cum o face un lift prin puțul său. Ba chiar călătoria temporală este mai sigură, fiindcă un cablu de ascensor se poate rupe, în timp ce în mașina noastră nu există gravitație care să strivească. Nu se poate întâmpla nimic rău. Îți garantez, făcu Barron, ciocănindu-se în piept cu degetul mijlociu al mâinii sale drepte. Îți garantez!

— *Hybris*, repetă Pointdexter, apoi se prăbuși în abisul acceptării.

Împreună, suiră în mașină.

Pointdexter nu înțelegea comenzile în același fel ca Barron, deoarece nu era matematician, dar știa cum să le manipuleze.

Barron se găsea la comenzile Propulsiei. Acestea deplasau mașina în lungul axei temporale. Pointdexter se afla la Standarde, care mențineau fix punctul de origine, pentru ca mașina să poată reveni oricând acolo.

Dinții tehnicianului clănțăniră când simți prima mișcare în stomac. Aducea cu deplasarea unui ascensor, fără să fie chiar același lucru. Era ceva mult mai subtil, dar în același timp foarte real.

— Ce-ar fi dacă..., începu el.

— Nu se poate întâmpla nimic rău, se răsti Barron. Te rog!

Apoi, urmă o zguduitură și Pointdexter se izbi de unul dintre pereți.

— Ce dracu'! exclamă Barron.

— Ce s-a-ntâmplat? întrebă Pointdexter cu răsuflarea tăiată.

— Nu știu, dar n-are importanță. Ne găsim la numai douăzeci și două de ore în viitor. Să ieșim și să vedem...

Ușa mașinii glisă, deschizându-se, iar răsuflarea ieși din plămânii lui Pointdexter cu un șuier stins.

— Nu-i nimic în jur, șopti el.

Nimic. Nici materie, nici lumină. Nimic!

— Pământul s-a mișcat din locul lui! zbieră Pointdexter. Am uitat asta. În douăzeci și două de ore s-a deplasat cu mii de kilometri prin spațiu, ocolind Soarele.

— Nu, răspunse Barron încetișor, n-am uitat lucrul ăsta. Mașina e programată să urmeze poteca temporală a Pământului, oriunde ar duce ea. În plus, dacă Pământul s-a îndepărtat, unde-i Soarele? Unde-s stelele?

Reveni în fața comenzilor. Nimic nu se putea clinti. Nimic nu funcționa. Ușa nu se mai putea închide. Nimic!

Pointdexter constată că de-abia mai răsufla, că de-abia se mai putea clinti. Cu un efort considerabil, întrebă:

— Atunci, ce s-a-ntâmplat?

Barron înaintă încet spre mijlocul mașinii.

— Particulele de timp, rosti el. Cred că am... nimerit... între... două... particule.

Tehnicianul încercă zadarnic să încleștеze un pumn.

— Nu-nțeleg.

— Ca un lift... Ca un lift... – Nu mai putea să articuleze cuvintele, ci doar să miște buzele corespunzător. – Tot ca un lift... ne-am blocat între etaje.

Pointdexter nu-și mai putu mișca nici buzele. Se gândi: *În non-timp nu se poate întâmpla nimic. Mișcările sunt suspendate, conștiința, totul.* Continuau să dețină un fel de inerție care-i purtase prin timp vreme de aproape un minut, tot așa cum pasagerii dintr-un autobuz se apleacă înainte la o frână bruscă... dar o pierdeau rapid.

Lumina din mașină păli și se stinse. Senzațiile și conștiința pieriră.

Un ultim gând, un final și slab suspin mintal: *Hybris, ate!*

Apoi, gândirea încetă și ea.

Stază! Nimic! Pentru toată veșnicia, acolo unde până și veșnicia era lipsită de înțeles, avea să existe doar... nimic!

* * *

Toate cele trei *Nimic*-uri au fost publicate în numărul din iunie 1957 al lui *Infinity*; bănuiesc că ideea fusese de a lăsa cititorul să le compare și să observe cum trei imaginații diferite porniseră de la același titlu lipsit de orice sugestie.

Poate că ați fi dorit să aveți toate cele trei povestiri aici, ca să le comparați între ele. Ei bine, nu se poate.

În primul rând, mi-ar fi trebuit acceptul lui Randall și al lui Harlan. În al doilea rând, îmi subestimați caracterul egocentric. Nu vreau ca textele lor să apară alături de ale mele!

Trebuie, apoi, să vă explic că întotdeauna îmi extrag povestirile din revistele în care au apărut, pentru că nu pot păstra atâtea reviste intacte. Ele sunt prea multe, iar spațiul de care dispun este prea mic. Detașez textele mele și le leg în volume, pentru a le avea ca referință în viitor

(așa cum am făcut în cazul antologiei de față). De fapt, nu mai am loc nici pentru volumele acestea.

Oricum, când am sfârtecat numărul din iunie 1957 al lui *Infinity*, am scos numai *Nimic!*, aruncând *Nimic?* și *Nimic*.

Sau poate nu-mi subestimați caracterul egocentric și vă așteptați să procedez în modul pe care tocmai l-am expus.

Pe la mijlocul anilor '50, când unele reviste science fiction mai puțin bogate (nu trebuie, totuși, să credeți că exista una *cu adevărat* bogată) îmi cereau un text, obișnuiam să solicit tariful plătit de *Astounding* și *Galaxy* atunci când acestea cereau unui autor să le scrie o povestire. Redactorii erau convinși că nu mințeam spunând că am scris o povestire special pentru ei și că n-o scosesem din sertarul cu texte refuzate. (Există momente când e util să ai reputația unui individ prea nătâng ca să fie escroc.)

Desigur, corolarul afirmației anterioare este că dacă un text al meu a fost refuzat de redactorul *A*, mă simt obligat să-i destăinui adevărul redactorului *B*, atunci când i-l ofer. În primul rând, refuzarea unei povestiri semnate de mine trebuie să dea naștere unor gânduri de felul „Hopa! Textul ăsta *chiar* că trebuie să fie o porcărie!", și mi se pare cinstit să-i ofer și altui redactor ocazia de a fi de acord cu verdictul. Apoi, chiar dacă al doilea redactor acceptă povestirea, el n-ar trebui să se simtă obligat să-mi plătească mai mult decât tariful său obișnuit. Ocazional, asta înseamnă pierderea câtorva dolari, dar mă face să mă simt mai bine în sufletelul meu amărât.

Ce-i pasă unei albine? a fost scrisă în octombrie 1956, după ce discutasem subiectul cu redactorul-șef al revistei *Fantasy and Science Fiction*, Robert P. Mills, care tocmai preluase conducerea unei alte reviste, sora lui *F & SF*, ce urma să se intituleze *Venture Science Fiction*.

Bănuiesc că realizarea mea nu s-a ridicat la nivelul promisiunilor, fiindcă Mills a refuzat textul, care n-a fost considerat demn de a fi publicat în *Venture* sau în *F & SF*. De aceea, l-am trimis la *If: Worlds of Science Fiction*, însoțit de povestea refuzului, motiv pentru care am căpătat mai puțin decât tariful maxim. A apărut în numărul din iunie 1957.

Partea proastă este că niciodată nu pot preciza ce anume dintr-o povestire constituie elementul ce face diferența între acceptare și respingere, sau care redactor are dreptate – cel care o respinge ori cel care o acceptă? De aceea nu sunt redactor și nici n-am intenționat să ajung vreodată.

Puteți, totuși, judeca singuri.

11. CE-I PASĂ UNEI ALBINE?

Nava își începuse viața ca un schelet metalic. Treptat, o piele sclipitoare fusese așternută la exterior și se introduseseră măruntaiele vitale, cu forme stranii.

Dintre toți indivizii (cu o excepție) implicați în construcția ei, Thornton Hammer făcea efortul fizic cel mai mic. Poate de aceea era și cel mai apreciat. El se ocupa de simbolurile matematice ce constituiau fundamentul liniilor de pe planșete, care, la rândul lor, constituiau fundamentul asamblării diverselor repere ce intrau în componența navei.

Acum, Hammer privea încruntat prin ochelarii de protecție etanși. Lentilele acestora răsfrângeau lumina tuburilor fluorescente din plafon, făcându-i să pară niște oglinzi. Theodore Lengyel, de la compartimentul Personal al corporației ce finanța proiectul, stătea lângă el și arăta cu un deget acuzator, rigid:

— Ăla-i! Ăla-i individul.

— Te referi la Kane? întrebă Hammer.

— Tipul în salopetă verde, care ține o cheie fixă.

— El e Kane. Ce-i cu el?

— Vreau să știu cu ce se ocupă. Este un idiot.

Lengyel avea o față rotundă și durdulie, iar bărbia îi tremura când vorbea.

Hammer se răsuci spre el; corpul său slab și înalt adoptase un aer general de nemulțumire.

— L-ai deranjat?

— Să-l *deranjez?* Am discutat cu el. Asta-i meseria mea: să discut cu oamenii, să le aflu punctele de vedere, să obțin informații pe baza cărora să le pot îmbunătăți moralul.

— Și în ce fel te nemulțumește Kane?

— Este obraznic. L-am întrebat ce simte pentru că lucrează la o navă care va ajunge pe Lună. Am spus câte ceva despre faptul că nava o să reprezinte o cale spre stele. Poate că i-am ținut chiar un mic discurs, poate că am exagerat nițel, dar mi-a întors spatele în modul cel mai

grosolan cu putință. L-am strigat și l-am întrebat unde se duce, iar el mi-a zis: „Mă obosește atâta vorbărie. Ies afară să mă uit la stele".

— Așa-i, încuviință Hammer. Lui Kane îi place să privească stelele.

— Era în toiul zilei! Individul este un idiot. De atunci, am stat cu ochii pe el și nu face absolut nimic.

— Știu asta.

— Atunci, de ce este păstrat?

— Pentru că-l doresc aici! replică Hammer cu o înverșunare neașteptată. Pentru că el este norocul meu.

— Norocul tău? se bâlbâi Lengyel. Ce dracu-nseamnă asta?

— Înseamnă că gândesc mai bine atunci când el se găsește în preajmă. Când trece pe lângă mine, cu cheia aia a lui, îmi vin idei. S-a întâmplat de trei ori până acum. Nu mă interesează să caut explicații – faptele s-au întâmplat, iar el va rămâne.

— Glumești...

— Nu, nu glumesc. Acum, lasă-mă să lucrez!

Kane stătea acolo, în salopeta verde, ținând cheia fixă.

În mod vag, era conștient de faptul că se apropia sfârșitul construcției navei. Aceasta nu fusese concepută pentru a fi pilotată de un echipaj, dar exista spațiu pentru o persoană. Kane știa asta, tot așa cum știa multe alte lucruri: să se ferească din calea majorității oamenilor în majoritatea ocaziilor, sau să poarte o cheie până ce oamenii se obișnuiau să-l vadă cu ea și nu-l mai băgau în seamă. Culoarea de camuflaj consta, de fapt, în lucruri mărunte – precum cheia fixă.

Kane simțea tot felul de porniri pe care nu le înțelegea pe deplin, de pildă privitul stelelor. La început, cu mulți ani în urmă, se mulțumise să se uite la stele mânat de un dor neclar. Apoi, treptat, atenția i se concentrase asupra unei regiuni anume a bolții, mai apoi asupra unui punct de acolo. Habar nu avea de ce tocmai asupra acelui punct. În locul respectiv nu exista nici o stea. Nu se distingea nimic!

Spre sfârșitul primăverii și în lunile de vară, punctul se găsea sus pe cerul nopții și, uneori, Kane petrecea aproape toată noaptea uitându-se cum cobora spre orizontul sud-vestic. În alte anotimpuri, îl privea în timpul zilei.

Punctul acela îi stârnea un gând ce nu izbutea să se cristalizeze. O dată cu trecerea anilor, gândul se consolidase și urcase spre suprafața conștientizării, iar acum aproape că exploda, gata să se definească. Totuși, nu devenise foarte clar.

Bărbatul se foi și se apropie de navă. Era aproape gata, aproape terminată. Totul fusese montat la locul său. Aproape totul...

Undeva, în interior, în partea din față, rămăsese un locaș puțin mai mare decât un om, spre care ducea un coridor de acces puțin mai lat decât un om. A doua zi, coridorul urma să fie umplut cu instrumente, iar anterior, locașul avea să fie și el umplut. Însă nu cu ceea ce prevăzuseră *ei*.

Kane se apropie și mai mult, fără a fi băgat în seamă. Se obișnuiseră cu el.

Pentru a intra pe ultima deschizătură, trebuia să urce o scară metalică și să străbată o pasarelă. Kane știa cu exactitate unde se afla deschizătura, ca și cum ar fi construit nava cu mâinile sale. Sui scara și porni pe pasarelă. Deocamdată, acolo nu se afla nime...

Greșise! Un mecanic i se adresă cu asprime:

— Ce cauți aici?

Kane își îndreptă spatele și ochii lui nefocalizați se înălțară spre vorbitor. Ridică pe nesimțite cheia și o abătu încet asupra capului mecanicului. Acesta (neschițând nici o încercare de eschivare) căzu, parțial ca urmare a loviturii.

Kane îl lăsă acolo, fără să-și facă griji. Nu avea să rămână mult timp inconștient, totuși îndeajuns pentru a-i permite să se strecoare în locaș. Când mecanicul își va reveni, nu-și va mai aminti nimic despre Kane, ori despre faptul că-și pierduse cunoștința. Pur și simplu, din viața lui vor dispărea cinci minute, pe care nu le va găsi și nici nu le va simți lipsa vreodată.

Pe coridor era întuneric. Desigur, nu exista ventilație, dar Kane ignoră aceste amănunte. Cu siguranța instinctului, se târî spre locașul ce avea să-l adăpostească, apoi rămase acolo, gâfâind, umplând perfect cavitatea, ca și cum ar fi fost într-un uter.

Peste două ore, lucrătorii urmau să introducă ultimele instrumente, să închidă coridorul și să-l lase pe Kane acolo, fără să bănuiască nimic. Atomii săi aveau să fie singurii de sânge și carne în nava din metal, ceramică și combustibil.

Kane nu se temea că va fi prematur descoperit. Nimeni nu cunoștea existența locașului. Proiectul nu-l prevăzuse. Mecanicii și proiectanții nu erau conștienți că-l construiseră acolo.

Totul fusese pus la cale de Kane.

Nu știa cum anume procedase, dar știa că o făcuse.

Își putea privi propria influență fără să aibă habar cum se exercita. De pildă, Hammer, conducătorul proiectului și cel mai limpede influențat... Dintre toate personajele neclare din jurul lui Kane, el era cel mai conturat. Uneori, Kane îi conștientiza perfect prezența atunci când trecea pe lângă el, în rătăcirile lui prin hală. Asta era tot ceea ce trebuia – să-i treacă prin apropiere.

Kane își amintea că așa se întâmplase și înainte, îndeosebi cu teoreticienii. Când Lise Meitner[1] decisese să caute bariul printre compușii rezultați în urma bombardamentului cu neutroni al uraniului, Kane fusese acolo, un trecător nebăgat în seamă, pe un coridor din apropiere.

În 1904, strângea frunze și gunoaie dintr-un parc, când tânărul Einstein trecuse prin preajmă, cufundat în gânduri. Pașii lui Einstein se iuțiseră sub impactul unei idei neașteptate. Kane o simțise ca pe un șoc electric.

Nu știa însă cum anume se întâmpla. Oare un păianjen cunoaște teoria arhitecturii atunci când începe să-și țesă prima pânză?

Intervențiile sale se întindeau mult în trecut. În ziua când Newton privise Luna și anumite ipoteze i se înfiripaseră în minte, Kane fusese acolo. Ba chiar și mai demult...

Panorama lui New Mexico, de obicei pustie, roia de furnici umane agitându-se în jurul turnului metalic ce se ridica semeț. Turnul diferea de toate structurile similare care-l precedaseră.

El avea să se desprindă de Pământ mai mult decât oricare altul înaintea sa. Avea să ocolească Luna o dată, apoi să revină pe Pământ. Era ticsit cu instrumente care trebuiau să fotografieze satelitul natural și să-i măsoare emisia termică, să-i testeze radioactivitatea și să-i exploreze structura chimică cu ajutorul microundelor. În mod automat, avea să facă aproape tot ce se putea aștepta din partea unui vehicul fără echipaj. Și avea să afle suficient de multe pentru ca următoarea navă să poarte *un pasager*.

Atât că, într-un fel, aceasta era prima navă ce purta la bord un pasager.

La lansare participau reprezentanți a numeroase guverne, diverse industrii, variate grupuri sociale și economice. Existau camere TV și reporteri speciali.

Cei care nu putuseră veni priveau la televizoarele din casele lor și ascultau numărătoarea inversă rostită obositor de monoton, în maniera devenită tradițională în numai trei decenii.

La cifra zero, motoarele cu reacție înviară și, masivă, nava se înălță.

Kane auzi ca prin vis zgomotul gazelor vuind prin duze și simți forța accelerației apăsându-l.

---

1 Lise Meitner (1878-1968), fizician austriac, specialist în fizică nucleară. (n. trad.)

Își detașă mintea, trimițând-o în sus și în exterior, eliberând-o de legătura directă cu corpul, astfel încât să nu simtă durerile și disconfortul.

Deși ametit, știa că lunga sa călătorie se apropia de sfârșit. Nu mai trebuia să acționeze cu atenție, evitând ca oamenii să-și dea seama că era nemuritor. Nu mai trebuia să se piardă în fundal, să rătăcească de-a pururi dintr-un loc în altul, schimbându-și numele și personalitatea, manipulând minți.

Desigur, nu reușise să se ascundă perfect. Apăruseră legendele Evreului Rătăcitor și a Olandezului Zburător, dar el ajunsese aici. Nu fusese împiedicat.

Putea zări punctul din cer. Îl putea vedea prin blindajul gros al navei. De fapt, nu-l „vedea" în adevăratul sens al cuvântului, însă nu deținea un termen corespunzător.

Știa totuși că exista unul. Nu putea preciza în ce fel conștientiza nici măcar o fracțiune din cunoștințele sale – doar că, în secolele ce se scurseseră, le identificase, treptat, cu o siguranță ce nu necesita rațiune.

Își începuse viața sub formă de ovul (sau altă formă, pentru care „ovul" constituia termenul cel mai apropiat), depus pe Pământ înainte ca primele așezări să fi fost întemeiate de creaturile nomade care se ocupau cu vânătoarea și care, ulterior, își spuseseră „oameni". Pământul fusese ales cu grijă de strămoșul său. Nu orice planetă ar fi corespuns.

Care anume planete corespundeau? Care era criteriul? Deocamdată, nu știa răspunsurile acelea.

Oare o viespe ichneumonidă studiază entomologia înainte de a găsi specia de păianjeni în care își poate depune ouăle și pe care-i poate paraliza cu veninul ei, fără să-i ucidă?

În cele din urmă, ieșise din ovul și luase forma de om, trăise printre oameni și se protejase împotriva acestora. Singurul său scop fusese de a proceda astfel încât omenirea să evolueze într-o direcție care să se finalizeze printr-o navă, în navă să existe un locaș, iar în locaș să se afle chiar el.

Avusese nevoie de opt mii de ani de strădanii și poticneli.

Punctul din cer devenise mai distinct acum, când nava ieșise din atmosferă. Aceea fu cheia care-i deschise mintea. Acela fu fragmentul care completă mozaicul.

În punctul cu pricina, clipeau stele care nu puteau fi zărite de ochiul omului. Mai cu seamă una dintre ele scânteia orbitor, și Kane simți un fior de dor. Ceea ce se acumulase atâta vreme în el irupse acum.

— Acasă..., șopti el.

Știa? Oare un somon studiază cartografia pentru a găsi cursurile superioare ale râului în care s-a născut cu ani în urmă?

Ultimul pas fusese lenta maturizare ce durase opt mii de ani, iar acum Kane nu mai era o larvă, ci un adult.

Adultul Kane se desprinse de învelișul de carne ce-i protejase larva și părăsi nava. Se năpusti, cu viteză inimaginabilă, spre casă, de unde, într-o bună zi, și el putea porni să rătăcească prin spațiu, pentru a fertiliza o planetă cu propriul său ovul.

Goni, fără să se mai gândească la nava ce transporta o crisalidă goală. Fără să se mai gândească la faptul că propulsase o întreagă civilizație spre tehnologie și călătorie spațială doar pentru ca ființa care fusese Kane să se poată maturiza și să-și îndeplinească rolul în viață.

Oare unei albine îi pasă ce se întâmplă cu floarea pe care a părăsit-o?

* * *

Recitind *Ce-i pasă unei albine?*, mi-am amintit de mulți redactori cu care am lucrat și de felul în care, uneori, ei par să dispară în neant.

Au existat redactori cu care, pentru o vreme, m-am întâlnit frecvent și de care m-am simțit destul de atașat. Apoi, dintr-un motiv sau altul, ei și-au schimbat locul de muncă și au dispărut din universul meu. Nu l-am văzut, de pildă, de mulți ani pe Horace Gold, sau pe James L. Quinn, care mi-a cumpărat *Ce-i pasă unei albine?* și alte câteva texte.

Țin minte doar că avea un accent sudist și că era un personaj încântător – iar acum nu știu unde este, nici măcar nu am habar dacă mai trăiește.

Următorul text, *Smintiții*, este unul despre care ar fi bine să spun foarte puține lucruri, altfel comentariul va fi mai lung decât povestioara propriu-zisă. Am scris-o pe 29 iulie 1957 și a fost respinsă de două reviste diferite, înainte ca Bob Lowndes să aibă amabilitatea de a-i găsi un cămin. A apărut în numărul din februarie 1958 al revistei *Future*.

12. SMINTIȚII

Naron, din matusalemica rasă rigeliană, era a patra generație din familia sa care îngrijea arhiva galactică.

El păstra registrul gros ce conținea lista numeroaselor rase care își dezvoltaseră inteligență, ca și registrul mult mai subțire unde se găseau numele raselor ce ajunseseră la maturitate și fuseseră acceptate de Federația Galactică. În primul registru, mai multe nume fuseseră tăiate cu o linie; cele care, dintr-un motiv sau altul, dăduseră greș. Nesansa, imperfecțiunile biochimice sau biofizice, neadaptările sociale își ceruseră drepturile. Cu toate acestea, din registrul subțire nici un membru nu fusese încă șters.

Uriaș și incredibil de bătrân, Naron își ridică acum privirea spre mesagerul care apăruse.

— Naron, rosti mesagerul, Mărețule!

— Bine, bine, ce s-a-ntâmplat? Scurtează formalitățile!

— Un alt grup de ființe a ajuns la maturitate.

— Excelent, excelent! Numărul lor crește rapid acum. Nu trece un an fără să apară altul nou. Despre cine-i vorba?

Mesagerul îi dădu numărul de cod al galaxiei și coordonatele planetei.

— Ah, da, încuviință Naron, cunosc planeta.

Cu un scris înflorit, o însemnă în primul registru, apoi o copie în al doilea, folosind, după cum era obiceiul, denumirea sub care planeta era cunoscută de majoritatea locuitorilor ei: Pământ.

— Aceste noi ființe, continuă el, au stabilit un record. Nici un alt grup n-a evoluat atât de rapid după apariția inteligenței. Sper că nu-i nici o greșeală.

— Nu, Mărețule.

— Au descoperit energia termonucleară?

— Da, Mărețule.

— Ei bine, acesta era criteriul, chicoti Naron. În curând, navele lor vor explora spațiul și vor contacta Federația.

— De fapt, Mărețule, rosti șovăitor mesagerul, Observatorii ne-au spus că încă nu s-au desprins de planetă.

Naron fu uluit.

— Deloc? N-au construit nici măcar o stație spațială?

— Nu încă, Mărețule.

— Dar dacă dețin energia termonucleară, unde își efectuează testele și detonările?

— Pe propria planetă, Mărețule.

Naron se ridică la înălțimea celor șapte metri ai săi și tună:

— Pe propria planetă?!

— Da, Mărețule.

Încet, Naron își scoase stilusul și trase o linie peste ultimul nume scris în registrul subțire. Actul nu avea precedent, însă Naron era foarte înțelept și putea vedea inevitabilul la fel ca oricare altul din galaxie.

— Smintiții! murmură el.

* * *

Mă tem că a fost un alt text moralizator. Trebuie, totuși, să înțelegeți că pericolul nuclear cunoscuse o escaladare după ce atât Statele Unite, cât și Uniunea Sovietică perfecționaseră bomba cu hidrogen, iar eu mă simțeam din nou neliniștit.

Pe măsură ce se apropia sfârșitul anului 1957, mă aștepta un alt moment de răscruce. Faptele s-au petrecut cam așa:

Când eu, Walker și Boyd concepuserăm manualul de biochimie, continuasem să lucrez la facultate (deși, în mod firesc, o mare parte a muncii se desfășura serile și în week-end-uri). Elaborarea lui reprezenta o sarcină universitară și făcea parte din slujba noastră.

Scriind *Chimicalele vieții*, am considerat că și această carte constituia o îndeletnicire universitară și am lucrat la ea în timpul programului de facultate, fără remușcări. Am produs și alte volume similare în timpul orelor de program[1]. La sfârșitul lui 1957, aveam la activ câteva cărți de popularizare științifică.

Între timp însă, James Faulkner, decanul cel înțelegător, și Burnham S. Walker, șeful de catedră cel înțelegător, se retrăseseră din funcțiile lor și fuseseră înlocuiți de alte persoane... care mă priveau fără pic de înțelegere.

1 Trebuie să accentuez, încă o dată, că *niciodată* n-am scris science fiction în timpul orelor de la facultate. (n. a.)

Înlocuitorul lui Faulkner nu agrea activitățile mele și bănuiesc că avea dreptate dintr-un anumit punct de vedere. În nerăbdarea mea de a scrie non-ficțiune, abandonasem complet cercetarea științifică, iar noul decan aprecia că reputația facultății depindea de cercetare. Într-o oarecare măsură, nu greșea, dar acest lucru nu era valabil *în totalitate*, ceea ce se aplica perfect în cazul meu.

Am avut o discuție și eu mi-am prezentat opinia într-o manieră deschisă și directă, așa cum mă învățase să procedez întotdeauna tatăl meu, care nu era deloc cu picioarele pe pământ.

„Domnule decan", i-am spus, „ca scriitor sunt extraordinar și cărțile mele vor aduce glorie facultății. În calitate de cercetător însă, sunt doar competent, și dacă există ceva de care facultatea să n-aibă nevoie, acesta este încă un cercetător doar competent."

Cred că ar fi trebuit să fiu mai diplomat, pentru că acela a părut să fie sfârșitul discuției. Am fost scos de pe statul de plată, iar semestrul din primăvara lui 1958 a fost ultimul în care am predat cursuri regulate, după ce o făcusem timp de nouă ani.

N-am fost foarte afectat. De salariul de la facultate nu-mi păsa chiar deloc. Chiar și după obținerea a două gradații, câștigam abia șase mii cinci sute de dolari pe an, în vreme ce venitul meu provenit din scris reprezenta deja mult mai mult.

În același timp, nu mă îngrijora faptul că pierdeam ocazia de a mai face cercetare științifică; o abandonasem de destulă vreme. Cât despre cursurile ținute studenților, cărțile mele de non-ficțiune (ba chiar și cele de science fiction) constituiau modalități de a-i învăța pe alții, care mă satisfăceau prin uriașa lor varietate, mai mult decât ar fi făcut-o predarea unei materii, limitată în mod implicit. Nu mă temeam nici măcar că-mi va lipsi interacțiunea personală cu publicul, întrucât, începând din 1950, demarasem o carieră de conferențiar profesionist și câștigam onorarii respectabile.

Cu toate acestea, noul decan intenționa să mă lipsească de titlul universitar și să mă dea afară din facultate. *Asta* nu acceptam. Am susținut că-mi câștigasem pe drept titlul, devenind șef de lucrări în 1955, și că nu puteam fi deposedat de el fără motiv. Disputa a continuat vreme de doi ani, iar eu am învins. Am păstrat titlul, pe care îl am *și acum*. Sunt încă șef de lucrări la Facultatea de Medicină a Universității Boston.

În plus, facultatea a avut de câștigat de pe urma acestui lucru. Adversarul meu a ajuns între timp la vârsta pensionării, apoi a murit. (De fapt, nu era un individ rău; pur și simplu, nu vedeam lucrurile în același fel.) Pentru a nu lăsa o impresie falsă, doresc să subliniez că, exceptând acea unică perioadă care a implicat numai una sau două

persoane, toți cei din facultate m-au tratat în permanență cu multă înțelegere.

Nu mai predau și nici nu mai figurez pe statul de plată, însă aceasta a fost opțiunea mea. În repetate rânduri, am fost solicitat să mă întorc, sub o formă sau alta, dar am explicat de ce n-o pot face. Când sunt rugat, țin conferințe la Facultatea de Medicină; astfel, pe 19 mai 1974, am rostit discursul de la ceremonia de conferire a diplomelor de absolvenți – deci, puteți vedea că totul e bine.

Totuși, când descoperisem că aveam timp la dispoziție, fără grija cursurilor și a navetei la serviciu, constatasem că simțeam imboldul de a-mi dedica timpul suplimentar scrierii de non-ficțiune, de care mă îndrăgostisem complet, iremediabil și fără speranțe.

Nu uitați că, pe 4 octombrie 1957, *Sputnik 1* fusese lansat pe orbita Pământului și, în agitația generală care urmase, eu devenisem un susținător fervent al importanței cărților de știință popularizată pentru oamenii de rând. În plus, editorii se dovedeau extrem de interesați de fenomen, și foarte repede am descoperit că mă implicasem în atâtea proiecte încât devenise dificil, ba chiar imposibil să-mi găsesc timp pentru a scrie lucrări science fiction majore și – vai! – am continuat în același fel până în ziua de azi.

Nu vă speriați, n-am abandonat cu totul science fiction-ul. În fiecare an, am scris câte ceva, chiar dacă numai două-trei povestiri. Pe 14 ianuarie 1958, când mă pregăteam pentru ultimul semestru la facultate și înainte de a simți impactul total al deciziei mele, am scris următorul text pentru Bob Mills și revista lui, *Venture*, care (din păcate) a cunoscut o existență scurtă. A apărut în numărul din mai, 1958.

13. LA BUNĂ VEDERE, JUPITER!

Era un simulacru, desigur, dar atât de inteligent realizat încât oamenii care intrau în contact cu el renunțaseră demult să se mai gândească la entitățile energetice reale ce așteptau în „nava" lor din câmpuri de forță, aflată la mulți kilometri deasupra Pământului.

Simulacrul, având o maiestuoasă barbă aurie și ochi căprui, adânci și depărtați, vorbi cu blândețe:

— Vă înțeleg șovăielile și suspiciunile, însă nu putem decât să vă asigurăm că nu vă dorim răul. Cred că v-am prezentat dovada că locuim în halourile corona ale stelelor din clasa spectrală O, că soarele vostru este prea slab pentru noi, în vreme ce planetele, fiind din materie solidă, sunt și vor fi de-a pururi ostile rasei noastre.

Negociatorul Terestru (care era Ministrul Științelor; prin consens general, el fusese desemnat pentru tratativele cu extratereștrii) replică:

— Ați admis, totuși, că acum ne găsim pe una dintre principalele voastre rute comerciale.

— Da, acum, după ce s-au inventat noile câmpuri de fluid protonic.

— Ei bine, spuse ministrul, pe Pământ, pozițiile de pe rutele comerciale pot căpăta o importanță strategică cu mult peste valoarea lor intrinsecă. De aceea, vă repet că, pentru a ne câștiga încrederea, trebuie să ne explicați cu exactitate de ce aveți nevoie de Jupiter.

Ca întotdeauna când auzea întrebarea aceea, sau o variantă a ei, simulacrul păru îndurerat:

— Discreția este foarte importantă. Dacă lamberjii...

— Exact, îl întrerupse pământeanul. Nouă ni se pare c-ar fi vorba de un război între rasa voastră și cei pe care-i denumiți lamberji...

— Vă oferim însă o răsplată extrem de generoasă, interveni repede simulacrul. Ați colonizat doar planetele interioare ale sistemului vostru, iar acelea nu ne interesează. Vă cerem planeta pe care o numiți Jupiter, despre care am înțeles că n-o veți putea coloniza niciodată, că nici măcar nu veți putea coborî pe ea. Dimensiunile ei – râse cu indulgență – sunt prea mari pentru voi.

Ministrul, căruia nu-i plăcea condescendența, replică încruntat:

— Sateliții jupiterieni sunt corpuri locuibile și intenționăm să-i colonizăm cât mai repede.

— Dar nu ne vom atinge deloc de sateliți! Ei vă rămân pentru totdeauna. Vi-l cerem doar pe Jupiter, o planetă ce vă este cu totul inutilă și pentru care oferim o răsplată generoasă. Sunt sigur că vă dați seama că, dacă am dori, am putea-o lua și fără permisiunea dumneavoastră. Atât doar că preferăm să plătim și să încheiem un contract legal, care să elimine posibilitatea unor dispute ulterioare. După câte vedeți, sunt foarte sincer.

— De ce aveți nevoie de Jupiter? se încăpățână ministrul.

— Lamberjii...

— Sunteți în război cu lamberjii?

— Nu tocmai...

— Trebuie să înțelegeți că, dacă există un război și dacă dumneavoastră stabiliți o garnizoană pe Jupiter, lamberjii ar putea fi nemulțumiți, pe bună dreptate, și ar putea încerca represalii împotriva noastră pentru că v-am acordat această permisiune. Nu ne putem implica într-o astfel de situație.

— Nici nu v-am cere să vă implicați. Vă dau cuvântul că nu veți păți nimic rău! În mod clar – revenea întruna la acest subiect –, răsplata va fi generoasă. Anual, îndeajuns de multe generatoare energetice pentru a asigura consumul mondial...

— Cu condiția să se țină seama de posibilele creșteri ale consumului energetic de la un an la altul, menționă ministrul.

— Da, până la o valoare de cinci ori mai mare decât cea actuală.

— Ei bine, după cum v-am spus deja, sunt membru al guvernului și am căpătat împuterniciri considerabile pentru a negocia – totuși, nu absolute. Personal, sunt tentat să am încredere în voi, dar nu vă pot accepta condițiile fără să știu exact de ce anume îl doriți pe Jupiter. Dacă explicația este plauzibilă și concludentă, i-aș putea convinge pe membrii guvernului și, prin intermediul lor, pe pământeni să încheie acordul. Dacă aș încerca să-l accept fără explicațiile de rigoare, aș fi pur și simplu demis, iar Pământul ar refuza să respecte contractul. Așa cum spuneați, ați putea ocupa Jupiter cu forța, dar în felul acela l-ați deține în mod ilegal și ați precizat că nu doriți asta.

Simulacrul plescăi iritat din limbă.

— Nu pot continua la nesfârșit ciorovăiala aceasta! Lamberjii... – Făcu o scurtă pauză, apoi continuă: Îmi dați cuvântul de onoare că nu este vorba de un subterfugiu sugerat de lamberji, pentru a ne întârzia până ce...

— Îmi dau cuvântul de onoare, spuse pământeanul.

Ministrul Științei apăru, ștergându-și fruntea și părând cu zece ani mai tânăr.

— I-am spus că vor putea căpăta Jupiter imediat ce vor obține aprobarea oficială a Președintelui, rosti el încetișor. Nu cred că Președintele sau Congresul vor avea ceva împotrivă. Dumnezeule, domnilor, gândiți-vă: vom avea energie gratuită în schimbul unei planete pe care oricum n-o puteam folosi!

Împurpurându-se de iritare, Ministrul Apărării obiectă:

— Căzusem parcă de acord că doar un război mizzarett-lamberj ar putea explica nevoia lor de a pune mâna pe Jupiter. În condițiile respective, și comparând potențialul lor militar cu al nostru, neutralitatea strictă este esențială.

— Dar nu-i vorba de nici un război, domnule, vorbi Ministrul Științei. Simulacrul mi-a prezentat o explicație atât de rațională și plauzibilă încât am acceptat-o imediat. Cred că Președintele va fi de acord cu mine, ca și voi, domnilor, când o veți auzi. De fapt, am chiar aici planurile lor pentru noul Jupiter.

Toți se sculară de pe scaune, vociferând.

— Un nou Jupiter? icni Ministrul Apărării.

— Nu mult diferit de cel vechi, domnilor! Iată schițele oferite într-o formă potrivită pentru niște ființe materiale ca noi.

Le întinse pe masă. Familiara planetă vârstată se găsea acolo, în fața lor, pe una dintre planșe: colorată în galben, verde-palid și maro-deschis, presărată ici-colo de spirale albe, totul pe fundalul negru, înstelat, al spațiului. Însă de-a curmezișul benzilor se zăreau dungi de un negru la fel de intens, dispuse într-o configurație ciudată.

— Aceea, explică Ministrul Științei, este fața luminată a planetei. Fața întunecată este reprezentată aici.

Jupiter arăta ca o seceră subțire, restul discului fiind întunecat. În zona întunecoasă, se distingeau aceleași dungi subțiri, dispuse într-un desen similar, dar acum scânteind portocaliu-fosforescent.

— Mi s-a spus că semnele, continuă ministrul, reprezintă un fenomen pur optic, ce nu se va roti o dată cu planeta, ci va rămâne staționar la limita atmosferei sale.

— Totuși, ce sunt? se interesă Ministrul Comerțului.

— Sistemul nostru solar este acum una dintre principalele lor rute comerciale. În medie, șapte nave trec zilnic la câteva sute de milioane de kilometri de sistem, și fiecare navă face observații telescopice asupra planetelor mari. Curiozitate turistică, știți... Pentru ei, planetele solide constituie niște fenomene extrem de interesante.

— Și care-i legătura cu semnele?

— Reprezintă una dintre formele lor de scriere. În traducere, înseamnă: „Folosiți Vertexurile Mizzarett cu Ergone pentru Sănătatea și Căldura Dumneavoastră".

— Vreți să spuneți că Jupiter va fi un panou publicitar? explodă Ministrul Apărării.

— Exact. Se pare că lamberjii produc un vertex concurent, care justifică nerăbdarea mizzarettilor de a-și asigura drepturile legale asupra lui Jupiter, în cazul că lamberjii îi vor acționa în judecată. Din fericire, mizzarettii sunt novici în reclame.

— De ce credeți asta? întrebă Ministrul de Interne.

— Păi, au neglijat să menționeze o serie de opțiuni privind celelalte planete. Jupiter va face reclamă nu numai produsului lor, ci și sistemului nostru planetar. Iar când lamberjii se vor năpusti să verifice drepturile de proprietate ale mizzarettilor asupra lui Jupiter, le vom putea vinde *lor* Saturn. *Plus* inelele. Ne va fi ușor să le explicăm că inelele îi conferă un plus de atractivitate lui Saturn.

— Ca atare, se lumină brusc la față Ministrul de Finanțe, merită un preț *mult mai bun!*

Și cu toții părură deodată foarte încântați.

* * *

La bună vedere, Jupiter! n-a fost titlul inițial al textului. De obicei, mă indignez când un redactor îmi modifică titlul, așa încât îl readuc la forma inițială atunci când îl public într-o antologie personală și nu uit să bolborosesc iritat în comentariu despre sacrilegiul săvârșit. Nu însă și acum...

Eu denumisem povestirea *Face toți banii!*, un titlu absolut banal. Fără măcar să mă consulte, Bob Mills l-a schimbat în *La bună vedere, Jupiter!* care m-a entuziasmat imediat ce am văzut modificarea. Fiind îndrăgostit de jocurile de cuvinte, mi s-a părut un titlu perfect[1].

Meritul îi revine lui Bob Mills.

În acei ani de început, când, cu un anumit sentiment de oroare neliniștită, priveam cum se reduce volumul scrierilor mele science fiction, mă simțeam uneori cuprins de deprimare.

---

1 Jocul de cuvinte din titlul original *Buy Jupiter*, se bazează pe echivalența fonetică dintre „buy" și „bye", având sensurile de „cumpărați Jupiter", respectiv „adio, Jupiter". Tălmăcirea în română a încercat același lucru prin „bună vedere" (în sensul salutului de despărțire, respectiv al dispunerii într-un loc de unde se poate vedea bine). (n. trad.)

Să fi fost oare posibil să nu mai pot scrie deloc science fiction? Dacă aș fi *dorit* să scriu science fiction, aș mai fi fost în stare?

Pe 23 iulie 1958, șofam spre Marshfield, statul Massachusetts, pentru o vacanță de trei săptămâni pe care o detestam (detest toate vacanțele). Pe drum, am început să mă gândesc la subiectul unei povestiri science fiction, ca să nu mă mai gândesc la vacanță... și să văd dacă eram capabil s-o fac. Rezultatul a fost *O statuie pentru tata*. Am vândut-o unei reviste noi, *Satellite Science Fiction*, și a apărut în numărul din februarie 1959.

14. O STATUIE PENTRU TATA

Prima dată? Cu adevărat? Nu se poate să n-o fi auzit! Sunt sigur c-ați auzit-o.

Dacă vă interesează cu adevărat descoperirea, credeți-mă, voi fi încântat să v-o povestesc. Este o istorie pe care mi-a făcut întotdeauna plăcere s-o relatez, însă nu mulți mi-au dat ocazia. Am fost chiar sfătuit să n-o mai fac publică. Interferează cu legendele care sporesc în jurul tatei.

Cu toate acestea, cred că adevărul este important. Există și o morală în asta. Un om își poate dedica toată viața satisfacerii propriei curiozități, pentru ca apoi, pur și simplu din întâmplare, fără să fi intenționat vreodată așa ceva, să se trezească binefăcătorul omenirii.

Tata era un simplu fizician, devotat cercetării teoretice a călătoriei temporale. Nu cred că s-a gândit vreodată ce ar putea însemna călătoria temporală pentru *Homo sapiens*. Pe el îl interesau doar relațiile matematice care guvernau Universul.

Vă este foame? Mai bine. Bănuiesc că va dura aproape o jumătate de oră. Pentru o oficialitate ca dumneavoastră, vor face totul ca la carte. Este o chestiune de orgoliu.

Să lămurim o chestiune din capul locului: tata a fost sărac, ca toți profesorii universitari. În cele din urmă însă, a ajuns bogat. În ultimii ani dinaintea morții a fost fabulos de bogat, cât despre mine, copiii și nepoții mei... puteți vedea și singur.

I-au ridicat și statui. Cea mai veche se găsește pe versantul dealului, aici, unde a făcut descoperirea. O puteți zări pe fereastră. Da. Vedeți și inscripția? Mda, unghiul nu-i prea bun. N-are importanță.

Atunci când tata și-a început cercetările, problema călătoriei temporale fusese abandonată de majoritatea fizicienilor, deși primele cronotuburi făcuseră senzație.

De fapt, cronotuburile nu reprezentau cine știe ce minunăție. Erau complet incontrolabile. Imaginile se formau distorsionate și neclare, într-un diametru de vreo jumătate de metru, și dispăreau rapid. Încercarea de

focalizare asupra trecutului semăna cu tentativa de urmărire a unei frunze purtate de un uragan.

Cercetătorii căutaseră să introducă ancore în trecut, însă rezultatele fuseseră la fel de imprevizibile. Uneori, se înregistrase un succes de câteva secunde, dar de cele mai multe ori nici chiar forța unei sonete[1] nu putea străpunge interfața. Nimic nu se putuse obține din trecut, până ce... Ei bine, voi ajunge și acolo.

După cincizeci de ani în care nu se înregistrase nici un progres, fizicienii își pierduseră pur și simplu interesul. Tehnicile operaționale păreau realmente o fundătură. Privind retrospectiv lucrurile, n-aș putea declara cu mâna pe inimă că-i învinuiesc. Unii încercaseră chiar să demonstreze că, de fapt, tuburile nu se deschideau în trecut, dar prin intermediul lor se putuseră vedea multe animale care nu mai există în zilele noastre.

Oricum, când călătoria temporală fusese aproape uitată, a intervenit tata. El a convins guvernul să-i acorde o bursă pentru a-și construi un cronotub și a reluat cercetările.

În zilele acelea, eu l-am ajutat. De-abia terminasem colegiul, cu specialitatea în fizică.

În ciuda strădaniilor noastre, ne-am poticnit rău de tot după vreun an. Tata avea greutăți în reînnoirea bursei. Industria nu era interesată, iar universitatea decisese că îi afectam reputația prin obsesia investigării unui domeniu inabordabil. Rectorul, care vedea numai partea financiară a bursei, a început să-i sugereze tatei să se ocupe de subiecte mai profitabile și a încheiat silindu-l să plece.

Bănuiesc că individul respectiv – încă în viață și numărând dolari după moartea tatei – s-a simțit destul de ridicol când tata a lăsat prin testament universității un milion de dolari, cu o ultimă clauză prin care anula donația pe temeiul lipsei de viziune a rectorului. A fost însă o răzbunare post-mortem...

Nu vreau să fiu cicălitor, dar, vă rog, *nu mai mâncați pâine! Consommé-ul, sorbit încet, pentru a potoli foamea, e suficient.*

Cu toate acestea, ne-am descurcat. Tata a păstrat echipamentul pe care-l cumpărase cu banii din bursă, l-a scos din universitate și l-a instalat aici.

Acei primi ani au fost teribili și-l băteam întruna la cap să renunțe. N-a făcut-o niciodată. Era incredibil de încăpățânat și reușea mereu să facă rost de undeva de o mie de dolari, atunci când aveam nevoie de bani.

---

1 Dispozitiv similar unui berbec, cu care se bat stâlpii în sol. (n. trad.)

Viața a continuat, dar el n-a permis nici unui eveniment să-i afecteze cercetările. Mama a murit; tata a jelit-o și a revenit la treabă. Eu m-am însurat, am avut un fiu, apoi o fiică, și n-am putut fi mereu alături de el. A continuat fără mine. Și-a rupt piciorul și a lucrat luni de zile purtând ghips.

De aceea, tot meritul îi revine. L-am ajutat, bineînțeles. I-am făcut documentarea și am purtat negocierile cu Washingtonul. Totuși, *el* a fost sufletul proiectului.

Nu înregistram însă nici un progres. Toți banii de care izbuteam să facem rost puteau la fel de bine să fi fost aruncați direct într-un cronotub... oricum, n-ar fi trecut în partea cealaltă.

La urma urmelor, n-am reușit măcar o dată să introducem o ancoră în trecut. Am fost cât pe ce, într-o singură ocazie. Ancora intrase aproape cinci centimetri dincolo, când focalizarea s-a modificat. A fost retezată imediat, și undeva în mezozoic există un obiect metalic făcut de om, care ruginește pe vreun mal.

Apoi, într-o bună zi, ziua crucială, focalizarea s-a menținut vreme de zece minute – ceva cu probabilitatea de realizare sub unu la un trilion. Dumnezeule, cât de atâțați am fost în timp ce instalam camerele video! Puteam vedea de cealaltă parte a tubului creaturi vii deplasându-se.

După care, ca un fel de încununare, cronotubul a devenit atât de permeabil încât puteai jura că între noi și trecut nu exista decât aerul. Permeabilitatea joasă trebuie să fi fost asociată cu menținerea prelungită a focalizării, deși n-am putut niciodată demonstra asta.

Evident, nu aveam nici o ancoră la îndemână... așa se întâmplă întotdeauna. Însă permeabilitatea joasă a fost evidentă, pentru că ceva a trecut prin cronotub, mișcându-se din *Trecut* spre *Prezent.* Fulgerător, acționând pur și simplu instinctiv, m-am întins și l-am prins.

În același moment, am pierdut focalizarea, însă n-am mai rămas disperați și amărâți. Priveam amândoi fascinați obiectul din palmele mele. Era o bucată de lut ars de soare, retezată după planuri rectilinii acolo unde atinsese granițele cronotubului, iar pe ea se găseau paisprezece ouă cam cât cele de rață.

— Ouă de dinozaur? am întrebat eu. Crezi că asta sunt?

— Poate, a răspuns tata. Nu putem fi siguri.

— Până nu le clocim, am continuat eu, cuprins de o emoție bruscă, aproape incontrolabilă.

Le-am așezat pe masă, cu grijă, ca și când ar fi fost făcute din platină. Încă mai erau calde, de la razele soarelui primordial.

— Tată, am rostit, dacă le clocim, vom căpăta creaturi care au dispărut de peste o sută de milioane de ani. Va fi primul caz în care ceva a fost adus cu adevărat din trecut. Când vom anunța...

Mă gândisem la bursele pe care le-am fi putut căpăta, la publicitate, la tot ceea ce ar fi însemnat pentru tata. Parcă vedeam expresia de consternare de pe chipul rectorului.

Însă tata privea altfel lucrurile.

— Nici un cuvânt, fiule! a rostit el cu fermitate. Dacă se aude ceva, cel puțin douăzeci de colective de cercetare vor sări pe cronotuburi și ne vor prinde din urmă. Nu, după ce vom rezolva enigma, n-ai decât să anunți tot ce dorești! Până atunci... vom tăcea chitic. Nu mă privi așa! Într-un an de zile, vom avea răspunsul. Sunt sigur!

Eu eram ceva mai puțin sigur, dar simțeam că ouăle acelea ne vor aduce toate dovezile dorite. Am pregătit o clocitoare mare, la temperatura corpului uman, prin care circula aer cu umiditate prestabilită. Am instalat de asemenea o sonerie care să ne avertizeze la primele mișcări din interiorul ouălor.

Au crăpat la ora trei noaptea, după nouăsprezece zile de clocit, și din ele au ieșit paisprezece canguri micuți, cu solzi verzui, membre posterioare prevăzute cu gheruțe, coapse mici și dolofane și codițe subțiri care șfichiuiau aerul.

La început, am crezut că sunt tiranozauri, dar erau prea mici pentru specia respectivă. După alte câteva luni, mi-am dat seama că n-aveau să crească mai mari decât niște câini de talie obișnuită.

Tata părea dezamăgit, însă eu am insistat, sperând că avea să mă lase să-i folosesc în scopuri publicitare. Unul a murit înainte de a ajunge la maturitate, iar altul a fost ucis într-o încăierare. Dar ceilalți doisprezece au supraviețuit: cinci masculi și șapte femele. Îi hrăneam cu morcovi tocați, ouă fierte și lapte și începusem să-i îndrăgesc. Erau teribil de proști, însă blânzi. În plus, erau realmente frumoși. Solzii lor...

Eh, în sfârșit, este o prostie să-i descriu. Fotografiile acelea pentru reclamă sunt binecunoscute. Deși, dacă stau să mă gândesc mai bine, eu nu știu despre Marte... Da, da, și acolo. Asta-i!

A durat însă mult până ce fotografiile au devenit publice, ca să nu mai vorbesc de creaturile în carne și oase. Tata continua să fie intransigent. A trecut un an, au trecut doi, și în cele din urmă trei. N-am avut absolut nici un fel de noroc cu cronotuburile. Ocazia aceea unică nu s-a mai repetat, dar tata nu dorea să cedeze.

Cinci femele au ouat și, în scurt timp, m-am pomenit cu peste cincizeci de creaturi pe cap.

— Ce să fac cu ei? am întrebat.

— Omoară-i, a răspuns tata.

Evident, n-am putut face una ca asta.

Henry, este aproape gata? Grozav!

Când s-a petrecut, ajunsesem la capătul resurselor. Nu mai aveam bani. Încercasem peste tot și fusesem refuzat de fiecare dată. Mă simțeam chiar mulțumit, întrucât credeam că acum tata va ceda. Dar, cu o bărbie fermă și o privire încruntată, el a pregătit altă serie de experiențe.

Vă jur că dacă accidentul nu s-ar fi petrecut, adevărul ne-ar fi ocolit de-a pururi. Umanitatea ar fi fost lipsită de unul dintre cele mai importante beneficii.

Așa se întâmplă uneori. Perkin a observat o nuanță purpurie în degresantul cu care lucra și a inventat vopselele cu anilină. Remsen a dus un deget contaminat la buze și a descoperit zaharina. Goodyear[1] a scăpat un amestec pe plită și a pus bazele vulcanizării.

În cazul nostru, a fost vorba de un dinozaur de vârstă mijlocie, care a ajuns în laboratorul principal. Se înmulțiseră într-atât încât nu mai puteam să-i țin pe toți sub strictă supraveghere.

Dinozaurul a călcat pe două puncte ale unui contact care, întâmplător, era deschis – chiar în locul unde se află acum plăcuța ce imortalizează evenimentul. Sunt convins că o asemenea coincidență nu s-ar putea repeta nici într-o mie de ani. A urmat un fulger orbitor, un scurtcircuit extrem de puternic, și cronotubul de-abia instalat a dispărut într-o jerbă de scântei.

Nici chiar în momentul acela n-am știut peste ce dădusem. Știam doar că dinozaurul scurtcircuitase, și probabil distrusese, echipamente valorând două sute de mii de dolari și că eram complet ruinați. Tot ce puteam prezenta ca dovadă a accidentului era un dinozaur carbonizat. Și noi fuseserăm atinși, dar dinozaurul recepționase întreaga concentrație a energiilor câmpului. O simțeam din plin. Aerul era îmbâcsit de izul de ars. Tata și cu mine ne-am privit stupefiați. Am ridicat cu grijă dinozaurul, cu ajutorul unui clește lung. Pe dinafară, era negru, carbonizat, dar solzii s-au fărâmat la prima atingere, luând și pielea cu ei. Sub cărbune se găsea o carne albă, aducând cu cea de pui.

N-am putut rezista să n-o gust – semăna cu carnea de pui cam cum ar semăna Jupiter cu un asteroid.

Poate nu mă credeți, dar, deși de cercetările noastre științifice se alesese praful, am stat acolo, fericiți la culme, și am devorat carne de

1 Sir William Henry Perkin (1838-1907), chimist englez care, în 1856, a produs în mod accidental anilina purpurie. Ira Remsen (1846-1927), profesor și chimist american, co-descoperitorul zaharinei. Charles Goodyear (1800-1860), inventator american care, în 1839, a reușit vulcanizarea cauciucului. (n. trad.)

dinozaur. Unele părți se arseseră, iar altele erau aproape crude. Nu avuseserăm nici sos... Nu ne-am oprit însă până n-am curățat complet oasele.

În cele din urmă, am spus:

— Tată, trebuie să-i creștem sistematic pentru hrană!

Tata a fost nevoit să accepte. Eram complet falițI.

Am obținut un împrumut, invitându-l pe președintele băncii la prânz și servindu-l cu dinozaur.

N-am dat greș niciodată. Toți aceia care au gustat măcar o dată ceea ce acum denumim „dinopui" nu s-au mai putut mulțumi cu orătăniile. O masă fără dinopui este una pe care o consumăm ca să nu murim de foame. Însă dinopuiul este adevărata *hrană*.

Familia noastră continuă să dețină singura crescătorie de dinopui existentă și suntem unicii furnizori ai lanțului mondial de localuri – acesta este primul și cel mai vechi – care s-a dezvoltat în jurul ei.

Sărmanul tata! N-a fost niciodată fericit, exceptând acele unice momente când a mâncat dinopui. A continuat să experimenteze cu cronotuburi, alături de alte douăzeci de colective de cercetare, care, după cum prevăzuse, au căutat imediat să exploateze situația. Până în ziua de azi, nimeni n-a avut succes. Singurele obiecte venite din trecut au fost dinopuii noștri.

Ah, Pierre, mulțumesc! Superb! Acum, stimate domn, dacă-mi permiteți să vi-l tai eu... Nu, nu-i nevoie de sare, doar de puțin sos. Așa... Exact, aceasta este expresia pe care o zăresc întotdeauna pe chipul unui om care gustă pentru întâia oară această minunăție.

Recunoscătoare, omenirea a contribuit cu cincizeci de mii de dolari pentru a ridica statuia de pe deal; totuși, nici omagiul acesta nu l-a încântat pe tata.

El nu zărea decât textul: Omului Care A Dat Lumii Dinopuii.

Vedeți, până în clipa morții, și-a dorit un singur lucru: să afle secretul călătoriei temporale. În ciuda faptului că a fost un binefăcător al omenirii, a murit fără să-și fi satisfăcut curiozitatea.

* * *

Titlul original fusese *Un binefăcător al omenirii* – considerasem că acesta deținea un fin parfum de ironie – și icnisem când Leo Margulis, de la *Satellite*, îl modificase. Atunci când *The Saturday Evening Post* mi-a solicitat permisiunea republicării textului (a apărut în numărul martie-aprilie 1973 al revistei), am pus condiția apariției sub titlul original. Apoi însă, când am văzut titlul meu în pagină, am căzut pe gânduri și am decis că ideea lui Leo fusese mai bună. Din acest motiv, aici apare tot ca *O statuie pentru tata*.

Apropo, Bob Mills, de care am amintit în legătură cu *La bună vedere, Jupiter!*, a fost unul dintre prietenii mei cei mai apropiați în perioada cât a lucrat la *F & SF* și *Venture*. De altfel, nici ulterior n-am pierdut legătura cu el. Și-a vândut sufletul diavolului și acum este agent literar; totuși, la răstimpuri, izbutim să ne întâlnim și suntem la fel de apropiați ca întotdeauna.

Bob a contribuit la orientarea mea spre non-ficțiune. Întrucât detestam să scriu lucrări de cercetare, în 1953 începusem o serie de articole despre chimie pentru *Journal of Chemical Education*. Publicasem vreo șase, când mi-am dat seama că nu câștigam nici un ban de pe urma lor și nici nu mă adresam publicului pe care mi-l doream.

De aceea, am pornit să scriu articole științifice pentru revistele de science fiction; articole care-mi ofereau o libertate și un domeniu superioare celor din publicațiile de specialitate. Primul dintre ele a fost *Hemoglobina și Universul*, care apărut în *Astounding* din februarie 1955.

În septembrie 1957 însă, Bob Mills mi-a telefonat și m-a întrebat dacă nu doream să susțin o rubrică științifică regulată în *Venture*. Am acceptat cu entuziasm și primul dintre articolele respective, *Limitarea fecundității*, a fost publicat în *Venture* din ianuarie 1958. Din nefericire, *Venture* a mai apărut doar alte câteva numere, dar am primit o ofertă similară din partea lui *F & SF*. Cel dintâi articol acolo, *Colbul secolelor*, a apărut în numărul din noiembrie 1958.

Rubrica din *F & SF* a durat și a înflorit. Inițial, cererea fusese pentru un articol de patru pagini, tot atât cât avusesem și în *Venture*. Nu după multă vreme, am fost rugat să contribui cu zece pagini, pentru ca, începând cu *Regăsindu-l pe Newton*, publicat în numărul din decembrie 1959, articolele să devină și mai lungi.

Rubrica aceea a avut un succes uluitor. Articolul meu cu numărul două sute a apărut în iunie 1975. Până acum, n-am lipsit din nici un număr al lui *F & SF* și s-ar putea să fie seria cea mai lungă de texte aparținând unui singur autor (altul decât editorialistul) care a fost publicată vreodată într-o revistă science fiction. Periodic, Doubleday adună articolele în volume – până în momentul de față, au apărut unsprezece.

Lucrul cel mai important însă este satisfacția pe care o încerc realizându-le. Chiar și azi, ele mă încântă mai mult decât orice altă scriere pe care trebuie s-o concep. Întotdeauna, predau materialele cu cel puțin două luni mai devreme, însă se pare că redactorii-șefi nu sunt afectați de acest zel.

Într-un fel, Bob Mills m-a ajutat să-mi stabilesc actualul stil de redactare a articolelor, unul foarte degajat, care a reușit să se infiltreze și în antologiile mele literare (după cum stă martor volumul de față). În vreme ce-i scriam rubrica amintită, el se referea întruna la mine sub denumirea „Bunul Doctor", iar eu îi spuneam „amabilul meu redactor-șef", și ne distram tachinându-ne reciproc în note de subsol, până ce el și-a dat demisia din funcția aceea. (Nu, n-a fost o relație cauză-efect.)

Oricum, articolele au ajutat la afirmarea mea în domeniul non-ficțiunii și mi-au îngreunat continuarea ficțiunii. Trebuie să știți că Bob nu era de acord cu abandonarea literaturii. Uneori, îmi sugera subiecte pentru texte, căutând să mă ademenească, iar din când în când propunerile lui îmi plăceau. Una dintre ele s-a transformat în povestirea *Până la a patra generație*, care a fost publicată în *F & SF* din aprilie 1959, pentru ca ulterior să fie inclusă în *Căderea nopții și alte povestiri*. Este una dintre povestirile mele favorite.

Crezusem că-mi sugerase un alt „loz" câștigător, când i-am dezvoltat o idee în *Pleacă, pleacă, ploaie rea!*. Am scris-o pe 1 noiembrie 1958, i-am înmânat-o pe 2 noiembrie și mi-a respins-o pe 3 noiembrie. Amabilul redactor – ce să spun!

În cele din urmă, am izbutit s-o plasez și a apărut în *Fantastic Universe Science Fiction* din septembrie, 1959.

15. PLEACĂ, PLEACĂ, PLOAIE REA!

— Uite-o din nou, rosti Lillian Wright, privind cu atenție printre jaluzele. Uite-o, George!

— Pe cine? întrebă soțul, încercând să obțină un contrast satisfăcător pe ecranul televizorului, astfel încât să urmărească în tihnă meciul.

— Pe doamna Zakkaro, replică ea, după care, pentru a răspunde inevitabilului „Cine-i asta?", adăugă grăbită: Noii vecini, ce naiba!

— Aha...

— Face plajă. Tot timpul face plajă. Mă-ntreb unde-i băiețelul ei. În zilele frumoase, obișnuiește să stea în curte și să arunce cu mingea în peretele casei. L-ai văzut vreodată, George?

— L-am auzit. Este o versiune a torturii chinezești cu picătura de apă. Bum în perete, buf în sol, pleosc în palmă. Bum, buf, pleosc, bum, buf...

— Este un băiat *drăguț*, liniștit și bine crescut. Mi-ar plăcea ca Tommie să se împrietenească cu el. Au cam aceeași vârstă, în jur de zece ani.

— Nu știam că Tommie are greutăți în a-și face prieteni.

— Cu familia asta, e ceva mai greu. Sunt foarte retrași. Nici măcar nu știu cu ce se ocupă domnul Zakkaro.

— Și de ce ar trebui să știi? Îl privește numai pe el.

— Ciudat că nu-l văd niciodată plecând la slujbă.

— Nici pe mine nu mă vede nimeni plecând la slujbă.

— Tu stai acasă și scrii. *El* ce face?

— Îndrăznesc să afirm că doamna Zakkaro știe ce face domnul Zakkaro și este extrem de curioasă ce fac *eu*.

— Oh, George!

Lillian se retrase de lângă fereastră și privi nemulțumită spre televizor. La bătaie trecuse Schoendienst.

— Cred că ar trebui să facem un efort... toți vecinii ar trebui să-l facă.

— Ce fel de efort?

George se instalase acum confortabil pe canapea, ținând în mână o Coca Cola aburită, de-abia deschisă.

— Să-i cunoaștem mai bine.

— Păi, n-ai făcut-o când s-au mutat? Ai zis că ai fost la ei.

— Le-am spus bun-venit, dar de-abia se mutaseră, nu aranjaseră casa, așa că n-am putut discuta altceva. Au trecut însă două luni și n-am depășit etapa saluturilor ocazionale. Ea este cam ciudată...

— Crezi?

— Privește întruna cerul. Am văzut-o făcând-o de o sută de ori și nu iese afară când este doar puțin înnorat. Odată, când băiețelul se juca în curte, i-a strigat să intre în casă, fiindcă va ploua. Întâmplător, am auzit-o, m-am gândit „Dumnezeule, m-a prins cu rufele pe frânghie" și am ieșit imediat, dar era soare. Sigur că da, se vedeau câțiva norișori, dar nimic de speriat.

— În cele din urmă a plouat?

— Bineînțeles că nu. Am ieșit degeaba.

George era concentrat asupra câtorva curse reușite și a unei bâlbâieli penibile, ce putea să coste un punct. Când faza trecu și aruncătorul încerca să-și recapete demnitatea, bărbatul strigă după Lillian, care dispăruse în bucătărie:

— Ei bine, dacă sunt din Arizona, probabil că nu pot deosebi norii de ploaie de ceilalți.

Lillian reveni în sufragerie, țăcănind din tocurile cui.

— De unde sunt?

— Tommie spunea că din Arizona.

— De unde știe el?

— A discutat cu băiatul lor, probabil între două pleoscăituri de minge. El i-a zis că sunt din Arizona, dar apoi a fost chemat în casă. Tommie spune că ar fi putut să fie Arizona, ori poate Alabama, sau altceva de felul ăsta. Îl știi pe Tommie și memoria lui perfectă... Dar dacă sunt atât de îngrijorați în legătură cu vremea, bănuiesc că sunt din Arizona și n-au habar cum să se adapteze la un climat ploios ca al nostru.

— De ce nu mi-ai spus asta până acum?

— Fiindcă Tommie mi-a povestit abia azi-dimineață și fiindcă m-am gândit că ți-o fi spus și ție, și, ca să recunosc cinstit, fiindcă am crezut că vei izbuti să duci o existență normală chiar dacă nu vei afla niciodată. Măiculiță...

Mingea se duse în tribună, ceea ce însemnă sfârșitul aruncătorului.

Lillian reveni înapoia jaluzelelor și vorbi:

— Trebuie neapărat să fac cunoștință cu ea. Pare *foarte* drăguță. Oh, Dumnezeule... fii atent, George!

George nu avea ochi decât pentru televizor.

— Știu sigur că se uita la norul ăla, spuse Lillian. Și acum o să intre în casă. Vorbesc serios!

Două zile mai târziu, George plecă să se documenteze la bibliotecă și reveni acasă cu un vraf de cărți. Lillian îl întâmpină jubilând.

— Nu faci nimic până mâine.

— Mi se pare mai degrabă o afirmație decât o întrebare.

— *Este* o afirmație. Ieșim cu familia Zakkaro în Parcul Murphy.

— Cu...

— Cu vecinii noștri, George! Nu poți ține minte un nume?

— Ăsta mi-e talentul. Cum de s-a întâmplat?

— Azi-dimineață am sunat pur și simplu la ușa lor.

— Chiar așa?

— N-a fost ușor. Am stat acolo, tremurând, cu degetul pe sonerie.

— Și nu te-au dat afară?

— Nu. Ea a fost incredibil de drăguță. M-a invitat înăuntru... știa cine sunt... mi-a spus că se bucură de vizită... Chestii *de-astea*.

— Iar tu i-ai sugerat să mergem în Parcul Murphy.

— Exact. M-am gândit că dacă o să-i propun ceva care să-i amuze pe copii, va accepta mai ușor. N-ar vrea să-i refuze o plăcere băiețelului.

— Ce-nseamnă psihologia de mamă!

— Ar trebui însă să-i vezi casa.

— Aha! Deci, ai avut un motiv pentru toată povestea asta. Am priceput. Vrei să-mi faci o descriere completă. Te rog însă, scutește-mă de detaliile coloristice! Nu mă interesează cuverturile, iar dimensiunile debaralelor sunt subiecte de care mă pot lipsi.

Secretul căsniciei lor consta în faptul că Lillian nu-l asculta pe George. Ea descrise absolut toate culorile, fu extrem de meticuloasă în privința cuverturilor și-i oferi o prezentare amănunțită a debaralelor.

— Cât despre *curățenie*, n-am văzut în viața mea o casă mai perfectă.

— Atunci, dacă vei ajunge s-o cunoști, îți va stabili ștachete imposibile, iar tu va trebui să le cobori pe ale tale în autoapărare...

— Bucătăria ei, continuă Lillian, ignorându-l, este atât de strălucitoare încât nu-ți vine să crezi c-a folosit-o vreodată. I-am cerut niște apă și a ținut paharul sub robinetul care curgea încet, astfel ca să nu cadă nici o picătură în chiuvetă. N-a fost însă vorba de afectare. A făcut-o cu atâta detașare încât, pur și simplu, am știut că așa procedează întotdeauna. Iar când mi-a întins paharul, îl ținea într-un șervețel curat. O curățenie de spital!

— Probabil că are destule bătăi de cap. A acceptat imediat să ne însoțească?

— De fapt... nu tocmai imediat. L-a sunat pe soțul ei ca să afle prognoza meteo, iar el i-a spus că toate ziarele anunțaseră vreme bună pentru mâine, dar că mai aștepta să audă ultimele știri de la radio.

— *Toate* ziarele au anunțat asta?

— Păi, toate publică buletinul meteo oficial, așa că găsești același lucru în oricare, însă eu cred că vecinii sunt abonați la toate ziarele. Am văzut ce pachet le lasă poștașul...

— Nu-ți scapă prea multe, așa-i?

— Oricum, urmă sobru Lillian, ea a sunat la informațiile meteorologice și le-a cerut ultima prognoză, apoi i-a telefonat soțului și au spus că vor merge, cu singura condiție să nu apară vreo schimbare neașteptată a vremii.

— Perfect. Atunci, să mergem!

Soții Zakkaro erau tineri și plăcuți, bruneți și arătoși. Pe când se apropiau de automobilul familiei Wright, venind pe aleea lungă dinspre casa lor, George se aplecă spre nevasta lui și-i șopti la ureche:

— Deci, *el* este motivul...

— Aș fi vrut eu, replică Lillian. Ce are în mână – o poșetă?

— Nu, un aparat de radio. Fac pariu că vrea să asculte buletinul meteo.

Băiețelul apăru în goană în urma părinților săi, fluturând ceva care se dovedi a fi un barometru aneroid, și toți trei suiră pe bancheta din spate. Cele două familii porniră o conversație pe subiecte inofensive, care dură până la Parcul Murphy.

Micul Zakkaro era atât de politicos și ascultător, încât până și Tommie Wright, înghesuit între părinții săi pe locurile din față, se comportă aproape civilizat din spirit de imitație. Lillian nu mai ținea minte de când nu mai avusese parte de o călătorie atât de plăcută cu mașina.

Nu fusese deloc deranjată de faptul că, de-abia auzindu-se prin discuție, micul radio al domnului Zakkaro mergea întruna și nu-l zărise niciodată pe bărbat ridicându-l la răstimpuri la ureche.

Era o zi minunată; caldă și uscată, fără să fie sufocantă, cu un soare strălucitor și vesel pe cerul perfect albastru. Până și domnul Zakkaro, deși cercetă fiecare colțișor al bolții cu un ochi scrutător, apoi examină atent barometrul, nu păru să-i găsească vreun cusur.

Lillian îi duse pe băieți în zona de distracții a copiilor și le cumpără suficiente bilete pentru ca fiecare să poată beneficia câte o dată de toate distracțiile centrifugale oferite de parc.

— Te rog, îi spuse ea doamnei Zakkaro, care protesta, este plăcerea mea. Data viitoare, te las pe tine.

Când se întoarse la mașină, George era singur.

— Unde...? începu ea.

— Sunt la standul de dulciuri. Le-am spus că te aștept aici.

Bărbatul părea posac.

— S-a întâmplat ceva?

— Nu, nu tocmai, atâta doar că bănuiesc că el este rentier.

— Ce vrei să spui?

— Nu știu ce meserie are. Am făcut niște aluzii...

— Așadar, cine-i mai curios?

— Am făcut-o pentru tine. A spus doar că studiază natura umană.

— Ce filozofic! Asta ar explica teancul de ziare...

— Da, însă cu un vecin bogat și chipeș, se pare că și pentru mine ștacheta se ridică la cote intangibile.

— Termină cu prostiile!

— Și nu vin din Arizona.

— Nu?

— I-am zis că auzisem c-ar fi din Arizona. A părut atât de surprins, încât era clar că nu-i adevărat. Apoi a râs și m-a întrebat dacă mi se pare că ar avea accentul celor de acolo.

— Să știi că are un accent, observă gânditoare Lillian. În sud-vest, trăiesc mulți descendenți ai spaniolilor, așa că ar putea fi, totuși, din Arizona. Zakkaro poate fi un nume spaniol.

— Mie mi se pare mai degrabă japonez. Uite că ne fac cu mâna. Dumnezeule, fii atentă ce-au cumpărat!

Fiecare Zakkaro ținea câte trei bețe cu vată de zahăr roz. Întinseră câte unul spre George și Lillian, care le acceptară din politețe.

Porniră prin parc, aruncară săgeți, jucară un fel de pocher în care trebuia să rostogolești bile în diverse orificii și doborâră niște cilindri din lemn de pe piedestale. Se fotografiară, își înregistrară vocile și-și încercară puterea strângerii de mână.

În cele din urmă, îi luară pe copii, care fuseseră aduși la o satisfăcătoare stare de pierdere a răsuflării, combinată cu deplasarea tuturor organelor interne, și soții Zakkaro își duseră imediat fiul la standul de dulciuri. Tommie sugeră continuarea zilei plăcute prin cumpărarea unui hot dog și George îi azvârli un sfert de dolar. Băiatul o tuli imediat.

— Să fiu sincer, spuse George, prefer să rămân aici. Dacă-i mai văd mâncând vată de zahăr, o să mi se facă rău pe loc. Cred că fiecare a înfulecat câte o duzină.

— Am văzut... Acum îi cumpără și puștiului un morman.

— Eu i-am oferit tatălui un hamburger, dar s-a încruntat și a clătinat din cap. Sigur că un hamburger nu-i mare lucru, dar, după atâta vată de zahăr, ar trebui să fie un ospăț.

— Știu. Am vrut s-o tratez pe ea cu o oranjadă, însă după felul cum a tresărit când m-a refuzat ai fi zis că i-o aruncasem în față. Mă gândesc, totuși, că n-au mai fost niciodată într-un asemenea loc și că au nevoie de timp să se adapteze. O să se umfle cu vată de zahăr și după aceea nu vor mai pune gura pe ea timp de zece ani.

— Poate... – Porniră spre ceilalți. – Uite, a început să se înnoreze.

Domnul Zakkaro ținea radioul la ureche și privea agitat spre vest.

— Hopa, făcu George, a văzut și el! Pun prinsoare că vrea să plecăm acasă.

Toți trei Zakkaro îl înconjurară simultan, politicoși, dar insistenți. Le părea rău, se distraseră din plin, totul fusese minunat, familia Wright urma să vină cât de curând în vizită la ei, dar acum realmente trebuiau să plece acasă. Se părea că va ploua. Doamna Zakkaro se plânse de faptul că toate prognozele indicaseră vreme senină.

George căută să-i consoleze.

— E greu de prevăzut o aversă locală, dar, chiar dacă ar ploua, ceea ce nu-i sigur, n-ar putea dura mai mult de o jumătate de oră.

În clipa aceea, micul Zakkaro păru pe punctul de a izbucni în lacrimi, iar mâna doamnei Zakkaro, care se încleștase pe o batistă, tremură vizibil.

— Să mergem acasă, oftă George resemnat.

Drumul de înapoiere păru interminabil. Nu putea fi vorba de nici o conversație. Radioul domnului Zakkaro se auzea puternic acum, în vreme ce bărbatul schimba de pe un post pe altul, căutând buletine meteo. Toate menționau „averse locale".

Băiețelul se smiorcăi fiindcă barometrul cobora, iar doamna Zakkaro, cu bărbia în palmă, privi cu ură spre cer și-l întrebă pe George dacă nu putea mări viteza.

— Pare amenințător, nu-i așa? făcu Lillian, într-o încercare politicoasă de a le ține isonul.

George o auzi însă adăugând în șoaptă:

— Fir-aș a naibii!

Când intrară pe strada lor, se pornise vântul, ridicând praful de pe solul uscat de săptămâni, și frunzele foșneau amenințător. Fulgerele pâlpâiau.

— În două minute, veți fi înăuntru, rosti George. Ajungem la timp.

Opri în fața aleii vecinilor și coborî să deschidă portiera din spate. I se păru că simte o picătură. Ajunseseră *exact* la timp.

Cei trei Zakkaro coborâră grăbiți, cu fețele încordate, bolborosind mulțumiri și porniră în fugă pe aleea lungă.

— Zău așa, începu Lillian, ai fi crezut că sunt...

În clipa aceea, băierile cerului se deschiseră și ploaia se revărsă în picături gigantice, de parcă un zăgaz celest s-ar fi năruit pe neașteptate. Acoperișul mașinii răsună sub darabana ploii și, aflată la jumătatea aleii, familia Zakkaro se opri și privi cu disperare în sus.

Chipurile lor se estompară când ploaia îi lovi; se încețoșară, se îngustară și deveniră indefinite. Toți trei se chircirâ, colapsând în interiorul hainelor, care se prăbușiră pe sol sub forma a trei maldăre ude.

Și în vreme ce Wright-ii se holbau, transfigurați de oroare, Lillian nu se putu stăpâni să nu termine fraza:

— ... făcuți din zahăr și le este teamă să nu se topească.

* * *

Cartea mea *Perioada Campbell* s-a vândut suficient de bine, ceea ce i-a determinat pe cei de la Doubleday să publice alte cărți, similare, ale altor autori care scriseseră îndeajuns de mult pentru ca să aibă ce povesti din perioada lor de început. Următoarea carte a seriei a fost dedicată bunului și vechiului meu prieten Lester del Rey.

Lester nu și-a umplut volumul cu flecușteț autobiografice, așa cum făcusem eu, ci a intenționat să-și exprime concepțiile asupra felului cum trebuie scrisă literatura science fiction.

Și eu aș fi fost încântat să procedez la fel, atâta doar că nu știu cum trebuie scrisă literatura science fiction... sau oricare altă literatură. Eu scriu pur și simplu din instinct.

Uneori însă, îmi vine câte o idee teoretică, iar una dintre acele mici idei este asociată cu *Pleacă, pleacă, ploaie rea!*. Dacă veți scrie o povestire, evitați referințele contemporane! Ele datează orice text și n-au nici un viitor. Povestirea mea îl menționează pe Schoendienst, care fusese la bătaie în timpul unui meci de baseball. Ei bine, cine naiba a fost Schoendienst? Vi-l mai amintiți? Numele mai înseamnă ceva după un deceniu și jumătate?

Iar dacă înseamnă, are vreun sens să-i reamintiți cititorului că povestirea are o vechime de un deceniu și jumătate? Desigur, eu mâzgălesc pagini întregi, spunându-vă cât de vechi sunt textele mele, ca și alte detalii despre ele, dar asta-i altceva. Voi sunteți prietenii mei.

Orientarea spre non-ficțiune a continuat. În primăvara lui 1959, Leon Svirsky, de la editura Basic Books, Inc., m-a convins să scriu o carte groasă intitulată *Călăuza în lumea științei a bărbatului inteligent*, care a fost publicată în 1960. A însemnat primul meu succes real în domeniul

non-ficțiunii. A avut parte de numeroase recenzii foarte favorabile, iar venitul meu anual s-a dublat în mod brusc.

Trebuie să înțelegeți că n-o făceam în primul rând pentru bani, însă familia mea sporea și, oricum, nu intenționam să arunc banii. De aceea, dorința de a reveni la ficțiune pălea mereu.

Frederik Pohl, care-i urmase lui Horace Gold ca redactor-șef la *Galaxy*, a încercat să-mi smulgă o povestire în martie 1965, trimițându-mi un desen al copertei pe care intenționa s-o publice și mi-a cerut să scriu un text pe baza lui. „Ți-am rezervat deja coperta", mi-a spus, „de aceea va fi simplu".

Nu, n-a fost deloc simplu. Am privit coperta, care prezenta un chip trist, în interiorul unei căști de cosmonaut, iar în planul al doilea se zăreau câteva cruci grosolane, cu câte o cască în vârf. Nu mi-a venit nici o idee. I-aș fi spus adevărul lui Fred, dar îmi era prieten vechi și nu voiam să-l dezamăgesc anunțându-l că existau și lucruri pe care nu le puteam face. De aceea, cu un efort suprem, am scris următoarea povestire, care a apărut în *Galaxy* din august 1965.

16. ÎNTEMEIETORII

Combinația de catastrofe se petrecuse cu cinci ani în urmă – cinci revoluții ale acestei planete, HC-12549d conform hărților stelare, altfel lipsită de nume. Adică, mai mult de șase revoluții ale Pământului, dar cine mai stătea să le numere pe acelea?

Dacă cei de acasă ar fi știut, ar fi spus că fusese o luptă eroică, o rezistență epică a Corpului Galactic; cinci bărbați împotriva unei lumi ostile, înghițindu-și amarul vreme de cinci (sau mai mult de șase) ani. Acum, bărbații aceia se aflau în pragul morții, pierzând în cele din urmă bătălia. Trei intraseră în comă, un al patrulea încă deschidea ochii săi gălbui și al cincilea se mai ținea pe picioare.

Nu se putea însă vorbi despre eroism. Fuseseră cinci bărbați care se luptaseră cu monotonia și cu disperarea și-și menținuseră sfera metalică unde puteau supraviețui din simplul și lipsitul de eroism motiv că nu aveau altceva de făcut cât rămâneau în viață.

Dacă vreunul dintre ei se simțise stimulat de confruntare, n-o menționase niciodată. După primul an, încetaseră să mai vorbească despre salvare, iar după al doilea an, un moratoriu se instituise asupra cuvântului „Pământ".

Un singur cuvânt rămăsese prezent în permanență. Chiar dacă nu era rostit, se găsea întruna în gândurile lor: „amoniac".

Apăruse întâia oară atunci când izbutiseră să asolizeze, în ciuda probabilităților minime, cu motoarele defecte și fuzelajul avariat.

Desigur, se pot lua în calcul și ghinioanele; te aștepți la câteva... însă succesive. O flamă solară arde hipercircuitele – ele pot fi reparate, dar durează un timp. Un meteorit distruge alinierea valvelor de alimentare – ele pot fi aliniate, dar durează un timp. O traiectorie este estimată greșit din cauza stresului, și câteva clipe de accelerație insuportabilă smulg antenele de Salt și amorțesc simțurile întregului echipaj – totuși, antenele pot fi înlocuite, iar simțurile vor reveni la normal, dar durează un timp.

Șansele sunt minime ca toate trei ghinioanele să se petreacă simultan; ba încă și mai mici ca ele să aibă loc în decursul unei anumite

asolizări, destul de dificile, când singura cerință pentru corectarea tuturor erorilor, timpul, este cea mai deficitară.

Cruiser John a avut șansa aceea, de probabilitate infimă, și a reușit să asolizeze definitiv, fiindcă niciodată n-avea să se mai ridice de pe suprafața unei planete.

Faptul că, în esență, asolizase intactă reprezenta în sine aproape un miracol. Cei cinci membri ai echipajului au căpătat o prelungire a vieții cu cel puțin câțiva ani. După aceea, doar neașteptata sosire a altei nave i-ar mai fi putut salva, dar nimeni nu credea în ea. Cu toții știau că avuseseră parte de destule coincidențe în viață și toate fuseseră nefaste.

Asta era situația.

Iar cuvântul-cheie era „amoniac". Cu suprafața planetei spiralând spre ei și moartea (milos de rapidă) dându-le târcoale într-o probabilitate considerabil mai bună decât cincizeci la sută, Chou avusese totuși timp să privească spectrograful de absorbție, care înregistra de zor.

— Amoniac! strigase el.

Ceilalți îl auziseră, dar nu avuseseră timp să-l bage în seamă. Se împotriveau cu disperare unei morți fulgerătoare, de dragul alteia lente.

Când, în cele din urmă, asolizaseră pe un teren nisipos, cu vegetație rară și albăstruie (albăstruie?), iarbă țepoasă, arbuști cu scoarță albastră și fără frunze, lipsită de viață animală și cu un cer verzui (verzui?) vârstat de nori – cuvântul revenise, obsedându-i.

— Amoniac? întrebase apăsat Petersen.

— Patru la sută, răspunsese Chou.

— Imposibil! replicase Petersen.

Nu era însă așa. Manualele nu afirmau că ar fi fost imposibil. Corpul Galactic descoperise că planetele având o anumită masă și un anumit volum, la o anumită temperatură, erau acoperite preponderent de oceane și puteau avea fie o atmosferă azot/oxigen, fie una azot/bioxid de carbon. În primul caz, formele de viață erau avansate; în al doilea, primitive.

Nimeni nu mai verificase alți factori, cu excepția masei, volumului și temperaturii. Atmosfera (una dintre cele două) se subînțelegea. Totuși, manualele nu susțineau că așa trebuia să fie; doar că așa se întâmplase până atunci. Din punct de vedere termodinamic, erau posibile și alte atmosfere, însă extrem de improbabile, de aceea nici nu fuseseră întâlnite în mod practic.

Până acum. Membrii echipajului lui *Cruiser John* găsiseră una și, pe tot restul vieții, aveau să trăiască scăldați într-o atmosferă azot/bioxid de carbon/amoniac.

Bărbații transformaseră nava într-o sferă subterană cu ambient terestru. Nu puteau părăsi planeta și nici nu puteau comunica prin hiperspațiu, dar toate echipamentele din navă fuseseră salvate. Pentru a compensa ineficiența sistemului de reciclare, puteau chiar, în anumite limite, să exploateze apa și aerul planetei; desigur, după ce îndepărtau amoniacul.

Organizaseră expediții de explorare, deoarece scafandrele spațiale se găseau în stare perfectă, și astfel își mai trecuseră timpul. Planeta era inofensivă; nu exista faună, iar vegetația se întâlnea la tot pasul. Albastru, mereu albastru; clorofilă cu amoniac, proteine cu amoniac...

Instalaseră laboratoare, analizaseră componentele plantelor, studiaseră secțiuni microscopice, compilaseră volume imense de cercetări. Încercaseră să adapteze plantele locale la o atmosferă lipsită de amoniac și eșuaseră. Se transformaseră în geologi, și studiaseră crusta planetei; în astronomi, și examinaseră spectrul soarelui din sistemul respectiv.

Câteodată, Barrère spunea:

— În cele din urmă, Corpul va ajunge din nou pe planeta asta, iar noi îi vom lăsa o moștenire valoroasă. La urma urmelor, este un caz unic. Este posibil ca în toată Calea Laptelui să nu mai existe altă planetă tip Terra cu amoniac.

— Grozav! replicase într-un rând Sandropoulos cu amărăciune. Ce norocoși suntem!

Sandropoulos determinase termodinamica situației.

— Este un sistem metastabil, le explicase el. Amoniacul dispare constant în urma oxidării geochimice care formează azotul. Plantele utilizează azotul și eliberează din nou amoniac, adaptându-se la prezența acestuia. Dacă viteza de formare a amoniacului din plante ar scădea cu două procente, s-ar stabili o spirală de declin. Vegetația ar sărăci, reducând în continuare nivelul de amoniac, și tot așa.

— Vrei să spui, intervenise Vlassov, că dacă am distruge îndeajuns de multă vegetație, am putea scăpa de amoniac?

— Ar fi posibil, dacă am avea vehicule aeriene, blastere cu unghi mare de acțiune și un an la dispoziție, dar nu avem nimic din toate astea. Există însă o cale mai bună. Dacă am putea adapta plantele noastre, formarea oxigenului prin fotosinteză ar spori viteza de oxidare a amoniacului. Chiar și o creștere relativ mică și localizată ar reduce amoniacul din jur, stimulând creșterea plantelor terestre și inhibând dezvoltarea celor native, ceea ce ar reduce și mai mult amoniacul, și așa mai departe...

Se transformaseră în grădinari, pe durata anotimpului favorabil. La urma urmelor, era o activitate de rutină pentru Corpul Galactic. De

obicei, viața pe planetele de tip Terra corespundea tiparului apă/proteină, totuși variațiile erau infinite și hrana de pe alte lumi se dovedea rareori nutritivă, ba chiar și mai rar gustoasă. Trebuia să încerci mai multe soiuri de plante terestre. Adesea (nu întotdeauna, dar frecvent), se întâmpla ca unele dintre ele să prolifereze, sufocând vegetația nativă. În condițiile respective se puteau dezvolta și alte plante provenite de pe Pământ.

În acest fel, zeci de corpuri cerești fuseseră preschimbate în noi Pământuri. În decursul procesului, plantele terestre dezvoltaseră sute de varietăți rezistente, care se adaptau la cele mai vitrege condiții – cu atât mai bune pentru a fi răsădite pe alte planete.

Amoniacul ar fi ucis orice formă de vegetație pământeană, însă semințele de pe *Cruiser John* nu aparțineau unor adevărate plante terestre, ci unor mutanți. Ele se luptaseră din răsputeri, însă nu îndeajuns. Unele soiuri dăduseră naștere unor vlăstare fragile, bolnăvicioase, care muriseră.

În privința aceasta, formele microscopice de viață se descurcaseră mai bine. Bacteriile planetei erau mai înfloritoare decât sărăcăcioasa floră albăstruie. Microorganismele locale înăbușiseră orice tentativă de concurență a eșantioanelor terestre. Încercarea de însămânțare a solului străin cu floră bacteriană de tip pământean, pentru a ajuta plantele pământene, eșuase.

Vlassov clătinase din cap.

— Oricum, n-ar avea sorți de izbândă. Dacă bacteriile noastre ar supraviețui, ar face-o doar adaptându-se la prezența amoniacului.

— Bacteriile nu ne vor ajuta, replicase Sandropoulos. Avem nevoie de plante, ele dețin sistemele de sinteză a oxigenului.

— Am putea produce chiar noi oxigen, intervenise Petersen, prin electroliza apei.

— Dar cât vor mai funcționa echipamentele noastre? Dacă am putea adapta plantele, ar fi ca și cum electroliza apei ar continua veșnic, încetișor, dar an după an, până când va ceda planeta.

— Atunci, să tratăm solul, propusese Barrère. Abundă în săruri de amoniac. Vom extrage sărurile și vom înlocui solul cu unul lipsit de amoniac.

— Și ce vom face cu atmosfera? întrebase Chou.

— Este posibil ca, în ciuda atmosferei, plantele să încolțească într-un sol fără amoniac. Chiar și acum, sunt aproape pe punctul de-a o face.

Munciseră pe rupte, dar fără o perspectivă foarte clară. În realitate, nici unul nu credea că vor avea succes și, chiar dacă ar fi reușit, ei

personal n-ar fi câștigat nimic. Totuși, munca făcea ca zilele să treacă mai repede.

În următorul anotimp favorabil, obținuseră deja sol lipsit de amoniac, dar plantele terestre nu creșteau mai viguroase. Ridicaseră cupole deasupra unor vlăstare și pompaseră înăuntru aer fără amoniac. Succesul înregistrat fusese minor. Modificaseră compoziția chimică a solului în toate felurile posibile. N-avuseseră parte de nici o răsplată.

Lăstarele anemice produseseră mici cantități de oxigen, insuficiente însă pentru a răsturna echilibrul instabil al atmosferei de amoniac.

— Încă un impuls, spusese Sandropoulos, doar unul! Am început s-o zgâltâim serios, dar încă n-am dat-o peste cap.

Uneltele și echipamentul li se tociseră și se uzaseră, iar viitorul se apropia inexorabil. Cu fiecare lună, spațiul de manevră se reducea din ce în ce mai mult.

Când sfârșitul venise, în cele din urmă, bruschețea lui fusese aproape răsplătitoare. Amețelile și slăbiciunile nu avuseseră un nume. Nimeni nu suspectase otrăvirea directă cu amoniac. Consumau totuși, de ani de zile, hrană crescută în cuvele cu alge ce făcuseră cândva parte din hidroponicele navei, iar acestea putuseră fi contaminate de amoniac.

Putea fi vorba de acțiunea unor microorganisme native, care învățaseră, într-un târziu, să trăiască de pe urma lor. Putea fi vorba chiar de un microorganism pământean, care suferise mutații în condițiile unei planete străine.

În cele din urmă, trei muriseră – lăudate fie condițiile, nu se chinuiseră. Fuseseră fericiți să închidă ochii și să scape de lupta zadarnică.

Chou șoptise, aproape neauzit:

— Este stupid să fii înfrânt în halul ăsta!

Petersen, singurul dintre toți care se mai ținea pe picioare (era oare imun?), întorsese un chip îndurerat spre ultimul său tovarăș în viață.

— Nu muri, îi spusese, nu mă lăsa singur!

— N-am de ales..., încercase Chou să zâmbească. Dar ne poți urma și tu, prietene. De ce te mai lupți? Sculele s-au dus și nu mai poți învinge, chiar dacă ar exista vreo cale.

Până și în acele clipe Petersen își alungase disperarea finală, concentrându-se asupra luptei cu atmosfera. Mintea îi era însă obosită, inima împietrită, iar când, peste o oră, Chou murise, rămăsese cu patru cadavre de care să se îngrijească.

Privise trupurile, revăzând amintiri vechi de aproape unsprezece ani (acum, când rămăsese singur și îndrăznea să jelească), de pe timpul excursiei făcute pe Pământ.

Trebuia să îngroape corpurile. Va face cruci din crengile albastre ale arborilor nativi lipsiți de frunze. Pe fiecare cruce va pune câte o cască, apoi va rezema de ea buteliile de oxigen. Butelii goale, simbolizând lupta pierdută...

Un sentiment stupid pentru niște oameni cărora oricum nu le mai păsa și pentru niște viitori ochi care puteau să nu vadă niciodată mormintele.

O făcea însă pentru sine, pentru a-și dovedi respectul față de prieteni dar și pentru el însuși, deoarece nu era genul de om care să-și lase prietenii neonorați, atâta vreme cât putea sta în picioare.

În plus...

În plus? Câteva clipe, rămăsese afundat în gânduri obosite.

Cât mai era încă în viață, avea să lupte cu uneltele ce-i rămăseseră. Avea să-și îngroape prietenii.

Îi îngropase pe toți în petecele de pământ lipsit de amoniac pe care le realizaseră cu atâta trudă; îi îngropase fără lințolii și fără veșminte; lăsându-i goi în solul ostil, pentru a înlesni lenta descompunere produsă de propriile microorganisme, înainte ca și ele să piară sub inevitabila invazie a bacteriilor native.

Petersen înfipsese toate crucile, cu căștile și cu buteliile de oxigen, le fixase cu bolovani, apoi se întorsese, posac și cu ochi triști, spre nava îngropată în care acum locuia singur.

Muncise zi de zi și, în cele din urmă, simptomele îl asaltaseră și pe el.

Își îmbrăcase cu greu scafandrul spațial și ieșise la suprafață, știind că avea să fie pentru ultima dată.

Căzuse în genunchi pe parcelele grădinii. Plantele terestre erau verzi. Rezistaseră mai mult decât până atunci. Păreau sănătoase, chiar viguroase.

Curățaseră solul, pregătiseră atmosfera, iar acum Petersen folosise ultima unealtă, singura ce-i mai rămăsese la dispoziție, oferindu-le îngrășăminte...

Din carnea pământenilor, ce se descompunea încet, rezultaseră substanțele nutritive ce asiguraseră impulsul final. Plantele terestre eliberau oxigenul care avea să alunge amoniacul, scoțând planeta din nișa inexplicabilă în care se înțepenise.

Dacă alți pământeni aveau să mai sosească vreodată (când? peste un milion de ani?), ei urmau să găsească o atmosferă azot/oxigen și o vegetație sărăcăcioasă, aducând aminte în mod ciudat de cea terestră.

Crucile vor putrezi și vor dispărea; metalul va rugini și se va descompune. Oasele se puteau fosiliza, rămânând pentru a oferi un indiciu

asupra celor întâmplate. Poate că vor fi găsite și jurnalele lor, etanșate în containere speciale.

Însă nu acestea erau lucrurile cu adevărat importante. Dacă absolut nimic nu va fi găsit vreodată, planeta însăși, întreaga planetă, urma să fie monumentul lor.

Și Petersen se întinsese pe sol, ca să moară în mijlocul victoriei.

* * *

Fred Pohl schimba titlurile mai frecvent decât majoritatea redactorilor, iar în unele cazuri mă exaspera pur și simplu prin obiceiul acesta. În cazul de față însă, titlul meu fusese *Ultima unealtă* și, din nou, modificarea redacțională a fost în sens bun, de aceea am păstrat *Întemeietorii. (Detest când Fred face o modificare ce-mi îmbunătățește textul, dar nu vrea să se potolească.)*

În 1967, se împlineau zece ani de când mă dedicasem non-ficțiunii și zece ani de când nu-i mai vândusem nimic lui John Campbell.

John încheia al treilea deceniu de când conducea *Astounding*. La începutul anilor '60, numele revistei fusese schimbat în *Analog*, iar eu nu publicasem nici o povestire în această reîncarnare a ei.

De aceea, am scris *Exil pe Iad* și i-am trimis-o lui John. El a luat-o, slavă Domnului, și am fost extrem de încântat să apar din nou acolo, în numărul din mai 1968, chiar dacă nu era decât o schiță.

17. EXIL PE IAD

— Înainte ca zborul spațial să devină ceva obișnuit, începu Dowling cu vocea lui clară, rușii obișnuiau să-i trimită pe prizonieri în Siberia. Francezii foloseau în același scop Insula Diavolului. Englezii îi expediau pe ai lor în Australia.

Examină cu atenție tabla de șah și mâna îi ezită scurt timp deasupra nebunului.

De cealaltă parte a măsuței, Parkinson privea absent configurația pieselor. Desigur, șahul era jocul profesionist al programatorilor de calculatoare, dar în împrejurările acelea nu încerca pic de entuziasm. În mod corect, simțea el cu oarecare nemulțumire, Dowling ar fi trebuit să joace mai prost; el programa acuzarea.

Desigur, exista tendința ca programatorul să-și asume unele dintre caracteristicile imaginate ale calculatorului – lipsa de emotivitate, invulnerabilitatea la orice, în afară de logică. Dowling le reflecta în cărarea perfectă a părului și în eleganța discretă a hainelor.

Parkinson, care prefera să programeze apărarea, prefera de asemenea să neglijeze în mod deliberat aspectele minore ale îmbrăcămințiî.

— Vrei să spui, replică el, că exilul constituie o pedeapsă bine stabilită, și de aceea nu-i un act de cruzime?

— Ba da, *este* un act de cruzime, dar în același timp este *bine stabilit* și, în ziua de azi, a devenit principalul factor descurajator.

Dowling mută nebunul fără să înalțe privirea, însă Parkinson o făcu, aproape involuntar.

Desigur, nu putea vedea nimic. Ei se aflau în interior, în confortabila lume modernă, adecvată necesităților omenești, atent programată împotriva ambientului nemilos. În exterior, noaptea era scăldată în lumină.

Când o văzuse ultima oară? Nu cu mult timp în urmă. Se întrebă în ce fază se afla acum. Pătrar? Plină? Era oare o seceră subțire de lumină deasupra orizontului?

În mod normal, trebuia să fie o priveliște superbă. Odată, așa fusese. Dar asta se întâmplase cu secole în urmă, înainte ca zborul spațial să devină obișnuit și ieftin, înainte ca tot ceea ce-i înconjura să devină sofisticat și controlat. Acum, minunata lumină de pe boltă ajunsese o nouă și mult mai oribilă Insulă a Diavolului spațială.

Nimeni nu-i mai folosea numele, pur și simplu din neplăcere. Era „Ea". Sau chiar și mai puțin – doar o mișcare tăcută a capului în sus.

— Ar fi trebuit să mă lași să programez cazul împotriva exilului în general, spuse Parkinson.

— De ce? N-ar fi putut afecta rezultatul.

— Nu în cazul acesta, dar ar fi putut afecta cazurile viitoare. Pedepsele viitoare ar putea fi preschimbate în condamnări la moarte.

— Pentru cineva vinovat de avarierea echipamentului? Visezi!

— A fost un act de furie orbească. De acord, a existat intenția rănirii unei ființe omenești, dar nu și cea de avariere a echipamentului.

— Nu, nu, asta nu-nseamnă nimic. Premeditarea nu este o apărare în astfel de cazuri. Știi prea bine.

— Ar *trebui* să fie. Ăsta-i punctul meu de vedere, cel pe care doresc să-l susțin.

Parkinson avansă un pion pentru a-și apăra calul.

Dowling căzu pe gânduri.

— Încerci să insiști cu atacul reginei, dar n-o să te las. Ia să vedem... – În timp ce analiza poziția, vorbi: Nu trăim într-o epocă primitivă, ci într-o lume supraaglomerată, unde nu există loc pentru greșeli. Un fleac precum arderea unui conzistor poate pune în pericol un segment important al populației. Atunci când mânia devine periculoasă și distruge un cablu de putere, situația este serioasă.

— Nu pun sub semnul întrebării...

— Ba mi se pare că asta faci, când scrii programul de apărare.

— Nici vorbă! Nu uita, când laserul lui Jenkins a străpuns câmpul distorsionant, eu însumi m-am găsit în același pericol de moarte ca oricare altul. Încă un sfert de oră de întârziere ar fi însemnat și sfârșitul meu, îmi dau seama perfect de asta. Susțin, totuși, că exilul nu este pedeapsa corespunzătoare!

Lovi cu degetul în tabla de șah, subliniindu-și spusele, și Dowling prinse regina înainte să se răstoarne.

— Am potrivit-o, n-am mișcat-o, mormăi el.

Ochii lui Dowling trecură de la o piesă la alta, continuând să șovăie.

— Greșești, Parkinson. *Este* pedeapsa corespunzătoare, fiindcă nu există nimic mai rău. Cu toții suntem conștienți de totala noastră dependență de o tehnologie complexă și destul de fragilă. O avarie

ne-ar putea ucide pe toți și nu contează dacă a fost premeditată, accidentală sau cauzată de incompetență. Oamenii solicită pedeapsa capitală pentru asemenea fapte, întrucât este singura modalitate prin care se pot simți în siguranță. Simpla moarte nu-i suficient de descurajantă.

— Ba da. Nimeni nu vrea să moară.

— Cu atât mai puțin nu vrea să trăiască acolo, sus, în exil. De aceea am înregistrat un singur asemenea caz în ultimii zece ani și un singur exilat. Ia să te văd acum!

Împinse tura reginei un pătrățel la dreapta.

O lumină pâlpâi. Parkinson sări imediat în picioare.

— Programul s-a terminat! Calculatorul va anunța verdictul.

Dowling îl privi flegmatic.

— N-ai nici o îndoială care va fi, așa-i? Nu strânge tabla! Vom termina după aceea.

Parkinson era sigur că n-o să mai aibă chef să continue jocul. Se grăbi pe coridor, spre sala de judecată, cu pași iuți și ușori, ca întotdeauna.

La scurt timp după ce el și Dowling intraseră, judecătorul își ocupă locul, iar Jenkins apăru, urmat de doi paznici.

Jenkins arăta tras la față, dar impasibil. Din clipa când se lăsase orbit de furie, în mod accidental, cufundase un întreg sector în beznă, în vreme ce lovise un tovarăș de muncă, el trebuie să fi știut consecințele inevitabile ale acelei crime, cea mai rea dintre toate. E mai bine să nu-ți faci iluzii.

Parkinson nu era impasibil. Nu îndrăznea să-l privească pe Jenkins în ochi. N-ar fi putut s-o facă fără să se întrebe, cu durere în suflet, ce anume trecea în clipa aceea prin mintea bărbatului. Oare absorbea, cu toate simțurile, perfecțiunile confortului familiar, înainte de a fi zvârlit pentru totdeauna în ladul luminos care sclipea pe cerul nopții?

Oare savura aerul curat și plăcut, luminile blânde, temperatura uniformă, apa limpede la discreție, împrejurimile sigure menite să legene omenirea în confortul îmblânzit?

În vreme ce sus, pe cer...

Judecătorul apăsă un contact și decizia calculatorului fu convertită în sunetul cald, sincer, al unei voci umane standard:

— Cântărind toate informațiile pertinente în lumina situației și a tuturor precedentelor relevante, am ajuns la concluzia că Anthony Jenkins se face vinovat de avarierea echipamentului și este condamnat la pedeapsa maximă prevăzută.

În sala de judecată se aflau doar șase persoane, dar, desigur, întreaga populație urmărea procesul la televizor.

Judecătorul continuă în jargonul clasic:

— Acuzatul va fi dus la spațiodromul cel mai apropiat și, cu primul transport disponibil, va fi exilat pentru restul vieții.

Jenkins păru că se gârbovește, însă nu scoase un cuvânt.

Parkinson se înfioră. Câți oare, se întrebă el, aveau să simtă acum enormitatea unei asemenea pedepse pentru *orice* delict? Cât va trece până ce oamenii vor fi îndeajuns de umani ca să anuleze pe vecie pedeapsa exilului?

Putea oare cineva să și-l închipuie cu adevărat pe Jenkins acolo, sus, fără să se cutremure? Putea cineva să se gândească și să accepte ideea altui om azvârlit pentru tot restul vieții în mijlocul unei populații străine și ostile de pe un corp ceresc insuportabil de fierbinte ziua și înghețat noaptea, o lume unde cerul era albastru închis și solul verde crud, unde praful din aer scârțâia, iar oceanul unduia întruna?

Plus gravitația, forța aceea grea... grea... grea... eternă!

Cine putea accepta oroarea de a condamna o ființă omenească, indiferent care ar fi fost motivul, la alungarea de pe căminul prietenos al Lunii pentru ladul acela din cer... planeta Pământ?

* * *

Ținând cont de ceea ce înseamnă pentru mine John Campbell, detest să evidențiez defectele lui editoriale – însă nu era deloc priceput ca autor de introduceri. În acele mici prezentări de la începutul textelor din revistă, comentarii care ar fi trebuit să vă stârnească să citiți povestirile, el obișnuia prea frecvent să dezvăluie poanta finală, deși orice autor se străduia din răsputeri s-o ascundă până la momentul potrivit.

Să vedem acum care a fost prezentarea lui John pentru *Exil pe lad*: „Desigur, ladul este locul cel mai teribil pe care ați fi siliți să-l vizitați. Motivul îl reprezintă reacția omului față de un loc potrivnic; știm ce ar însemna arhipelagul Fiji pentru un eschimos, sau Polul Nord pentru un polinezian, dar care ar fi ladul pentru un pământean?..." Dacă veți citi mai întâi introducerea și *apoi* povestirea, *Exil pe lad* vă va provoca senzația unui impact cu un maldăr de spaghete reci și slinoase.

Pe măsură ce producția de science fiction se reducea, a devenit important pentru mine să nu risipesc absolut nici un produs.

Un amic, Ed Berkeley, edita o publicație cu tiraj mic despre calculatoare și automatizări. (Din câte îmi aduc aminte, se numea chiar

Calculatoare și automatizări.) În 1959, el m-a rugat să-i scriu o schiță, de dragul prieteniei noastre, și fiindcă întotdeauna am avut probleme în a refuza astfel de solicitări i-am scris *Elementul-cheie*, pentru care mi-a plătit un dolar. N-a publicat-o însă niciodată.

După opt ani, l-am întrebat:

— Auzi, Ed, ce s-a-ntâmplat cu povestirea mea?

El mi-a răspuns că decisese să nu mai publice science fiction.

— Atunci, dă-mi-o înapoi, i-am spus, iar el s-a mirat:

— Ah, o poți folosi?

Da, am putut s-o folosesc. Am trimis-o la *F & SF*, care mi-a acceptat-o. A apărut în numărul din iulie 1968.

18. ELEMENTUL-CHEIE

Jack Weaver ieși din măruntaiele Multivac-ului, arătând epuizat și dezgustat.

De pe taburet, unde își desfășura veghea impasibilă, Todd Nemerson întrebă:

— Nimic?

— Nimic, răspunse Weaver. Nimic, nimic, nimic! Nimeni nu poate găsi vreo neregulă.

— Atât doar că nu funcționează.

— Să știi că nu ești de nici un ajutor stând acolo!

— Mă gândesc.

— Te gândești! – Și Weaver își arătă un canin în colțul gurii.

Nemerson se foi pe taburet.

— De ce nu? Șase echipe de tehnicieni bântuie pe coridoarele Multivac-ului. De trei zile, n-au venit cu absolut nimic. Nu puteți folosi o persoană care să gândească?

— Nu-i vorba de gândire. Trebuie să căutăm. Undeva s-a blocat un releu.

— Nu-i chiar atât de simplu, Jack!

— Cine a zis c-ar fi simplu? Știi câte milioane de relee există?

— Asta-i mai puțin relevant. Dacă ar fi vorba numai de un releu, Multivac ar avea circuite alternative, modalități de depistare a stricăciunilor și facilități de reparare sau înlocuire a piesei defecte. Problema este că Multivac nu vrea să răspundă nici la întrebarea inițială și nici să ne spună ce i s-a întâmplat. Iar dacă nu facem nimic, orașele vor intra în panică. Economia mondială depinde de Multivac, și toți știu asta.

— O știu și eu. Dar ce se poate face?

— Ți-am spus, să ne *gândim*. Trebuie să fie vorba de ceva ce ignorăm complet. Ascultă, Jack, în ultima sută de ani n-a existat nici un expert în calculatoare care să nu se fi străduit să complice și mai mult Multivac-ul. El poate face acum atâtea... ce dracu', poate chiar vorbi și

asculta. Practic, are complexitatea creierului omenesc. Nu putem înțelege creierul omenesc, atunci de ce am putea înțelege Multivac-ul?

— Haide, haide! Ce vrei să-mi spui, că Multivac este uman?

— De ce nu? – Câteva clipe, Nemerson păru că se cufundă în gânduri, apoi continuă: Acum, că ai pomenit-o, de ce nu? Am putea preciza dacă Multivac a trecut linia aceea invizibilă dincolo de care a încetat să fie o mașină și a început să fie uman? De fapt, *există* o astfel de linie? Dacă creierul este cu puțin mai complex decât Multivac-ul, iar noi sporim întruna complexitatea Multivac-ului, nu există un punct în care...

Bolborosi ceva neînțeles, după care amuți.

— Încotro bați? întrebă iritat Weaver. Să zicem că Multivac ar fi uman. Cu ce ne-ar ajuta asta să aflăm de ce nu funcționează?

— Poate că nu funcționează dintr-un motiv uman. Să presupunem că cineva te-ar întreba *pe tine* care va fi prețul grâului vara viitoare și tu n-ai răspunde. Care ar fi motivul să nu răspunzi?

— Eu n-aș ști răspunsul, dar Multivac l-ar ști! I-am introdus toți factorii. Poate analiza evoluția vremii, a politicii și a economiei. Știm că poate. A făcut-o și înainte.

— Perfect. Să presupunem că eu te-am întrebat, iar tu știai răspunsul, dar nu mi l-ai spus. De ce n-ai făcut-o?

— Pentru că aveam o tumoare pe creier, pufni Weaver. Pentru că dormeam... Pentru că eram beat... La naiba, pentru că mașinăria mea era dată peste cap! Exact asta căutăm să aflăm despre Multivac. Căutăm locul în care mașinăria lui este dată peste cap, elementul-cheie.

— Numai că nu l-ați găsit. – Nemerson se ridică de pe taburet. – Auzi, pune-mi întrebarea la care s-a blocat Multivac.

— Cum s-o fac? Să derulez banda prin tine?

— Haide, haide, Jack! Vreau să aud conversația respectivă. Vorbești cu Multivac-ul, așa-i?

— Trebuie s-o fac. Este o terapie.

— Întocmai, încuviință Nemerson, terapie. Asta-i versiunea oficială. Trebuie să discutăm, pentru a pretinde că este o ființă omenească, să nu înnebunim la gândul că există o mașină care știe atât de multe, în comparație cu noi. Transformăm un monstru metalic amenințător în imaginea unui tată protector.

— Dacă vrei s-o formulezi așa...

— Ei bine, ceva nu-i în regulă și tu o știi. Un calculator atât de complex precum Multivac *trebuie* să vorbească și să asculte pentru a fi eficient. Nu-i suficient să introduci programe și să extragi rezultatele. La un anumit nivel de complexitate, Multivac trebuie făcut să pară uman

fiindcă – pentru numele lui Dumnezeu! – *este* uman. Haide, Jack, pune-mi întrebarea. Vreau să văd cum reacționez eu.

Weaver se înroși la față.

— Mi se pare o prostie.

— Haide, spune-o o dată!

Faptul că Weaver acceptă, în cele din urmă, constituie dovada deprimării sale accentuate. Pe jumătate morocănos, el simulă că introduce programul în Multivac, trăncănind în același timp în maniera sa obișnuită. Comentă ultimele informații privind nemulțumirile de la ferme, vorbi despre noile ecuații care descriau fenomenele de turbulență din jeturile reactoarelor și povesti despre constanta solară.

Începuse destul de încordat, dar, din obișnuință, se relaxă și, după ce introduse ultimul program, fu cât pe ce să închidă un nevăzut contact fizic, undeva la nivelul taliei lui Nemerson.

— Gata! spuse el în final, pe un ton răspicat. Analizează totul și dă-ne răspunsul!

După aceea, pentru o clipă, rămase locului, cu nările dilatate, ca și cum ar fi simțit din nou excitarea produsă de acționarea celei mai gigantice și glorioase mașini ieșite vreodată din mâinile și mințile oamenilor.

Apoi își aminti și murmură:

— Asta a fost totul.

— Cel puțin, replică Nemerson, știu acum de ce n-aș fi răspuns eu, așa că hai să încercăm același lucru cu Multivac. Uite ce te rog, anunță evacuarea și asigură-te că au ieșit toți investigatorii. După aceea, introdu programul și lasă-mă pe mine să vorbesc. O singură dată!

Weaver înălță din umeri și se întoarse către peretele de comenzi al calculatorului, acoperit de cadrane și luminițe. Una câte una, le anulă. Apoi, pe rând, evacuă echipele de tehnicieni.

În sfârșit, oftând adânc, reîncepu să introducă programul. Era pentru a douăsprezecea oară. Undeva, un crainic îndepărtat avea să anunțe știrea că încercau din nou. În întreaga lume, oamenii care depindeau de Multivac aveau să-și țină răsuflările.

Nemerson vorbi, în vreme ce Weaver introducea tăcut datele. Vorbea ezitând, căutând să-și amintească cuvintele celuilalt, dar așteptând momentul când trebuia adăugat elementul-cheie.

Weaver încheie și în glasul lui Nemerson apăru o undă de încordare.

— Gata, Multivac! spuse el. Analizează totul și dă-ne răspunsul! – Făcu o scurtă pauză, apoi adăugă elementul-cheie: *Te rog!*

Iar în întregul Multivac, valvele și releele începură vesele să funcționeze. La urma urmelor, o mașină are și ea sensibilități – atunci când nu mai este o mașină.

* * *

Pentru că tot veni vorba, povestirea nu și-a încheiat drumul la *F & SF*.

Revista *The Saturday Evening Post* răposase în 1966, la scurtă vreme după ce-mi serializase romanul *Călătorie fantastică*[1] (1966), deși nu cred c-a fost vreo legătură. Ea a fost însă reînființată, și redactorii s-au arătat interesați de povestirile mele. Au republicat *O statuie pentru tata* și *Elementul-cheie*, sub titlul *Calculatorul care a intrat în grevă*, în numărul din primăvara lui 1972.

Și alte reviste cu caracter general se interesau acum de science fiction. Nu numai *The Saturday Evening Post* îmi solicita povestirile, ci și *Boys' Life*. Cei de acolo mi-au trimis un desen, sperând că mă va inspira în scrierea unui text, iar eu m-am căznit. Am scris *Studiul cuvenit*, care a apărut în *Boys' Life* din septembrie 1968.

1 Roman apărut la Editura Teora, 1997. (n. trad.)

19. STUDIUL CUVENIT

— Demonstrația este pregătită, rosti pe jumătate pentru sine Oscar Harding, când telefonul sună, anunțând că generalul tocmai suia.

Ben Fife, tânărul asistent al lui Harding, își afundă pumnii în buzunarele halatului.

— N-o să reușim nimic, mormăi el. Generalul nu se răzgândește.

Trase cu coada ochiului spre profilul acvilin al celuilalt, cu obrajii săi scofâlciți și părul rar și cărunt. Harding putea fi un expert în echipamente electronice, dar se părea că nu-și dădea seama ce fel de individ era generalul.

Însă Harding replică blând:

— În privința asta, nu poți fi sigur niciodată.

Generalul ciocăni la ușă, dar o făcuse numai în chip demonstrativ. Intră grăbit, fără să aștepte un răspuns. Doi soldați ocupară poziții pe coridor, de o parte și de cealaltă a ușii, cu armele pregătite.

— Bună ziua, domnule profesor, rosti energic generalul Gruenwald.

Dădu din cap în direcția lui Fife, apoi, pentru o clipă, îl studie pe cel de-al patrulea ocupant al încăperii. Acesta era un bărbat cu chip inexpresiv, aflat într-un scaun cu spătar drept, pe jumătate ascuns de aparatura din jur.

Totul degaja energie în persoana generalului: mersul său, ținuta, modul în care vorbea. Era alcătuit numai din linii drepte și unghiuri, aderând rigid și total la eticheta soldatului înnăscut.

— Luați loc, domnule general, murmură Harding. Vă mulțumesc. Mă bucur că ați venit – încerc de mai multă vreme să vă găsesc. Îmi dau seama că sunteți o persoană ocupată.

— Deoarece sunt ocupat, făcu Gruenwald, să trecem la subiect.

— Pe cât posibil, domnule. Bănuiesc că sunteți informat asupra proiectului nostru. Știți de existența neurofotoscopului.

— Proiectul dumitale strict secret? Sigur că da. Consilierii mei științifici mă țin la curent cât pot mai bine. Nu obiectez însă față de unele lămuriri suplimentare. Ce dorești?

Bruschețea întrebării îl făcu pe Harding să clipească.

— Ca să rezum lucrurile, vreau înlăturarea restricțiilor de acces la datele pe care le-am descoperit. Doresc ca lumea întreagă să afle că...

— De ce dorești să afle – indiferent ce anume?

— Neurofotoscopia este o problemă importantă, domnule, și extrem de complexă. Aș dori ca savanții din întreaga lume să se aplece asupra ei.

— Nu, nu! Am mai repetat asta de multe ori. Descoperirea ne aparține și o vom păstra.

— Dacă va fi numai a noastră, va rămâne o descoperire tare mică. Permiteți-mi să vă mai explic o dată...

Generalul își privi ceasul.

— Va fi inutil.

— Am un nou subiect. O nouă demonstrație. Dacă tot ați venit aici, domnule general, nu vreți să mă ascultați doar puțin? Voi omite pe cât posibil detaliile științifice și voi spune doar că potențialele electrice variabile ale creierului pot fi înregistrate sub forma unor unde mici, neregulate.

— Electroencefalogramele, da, știu. Există de peste un secol. Știu și la ce pot fi folosite.

— Mda... – Tonul lui Harding deveni mai deschis: Undele cerebrale în sine transportă informațiile în mod prea compact. Ele ne oferă simultan întregul complex de modificări provenind de la o sută de miliarde de celule cerebrale. Eu am descoperit o metodă practică de a le converti în tipare colorate.

— Cu neurofotoscopul, încuviință Gruenwald, indicând cu degetul. Vezi că l-am recunoscut?

Toate medaliile și baretele de pe pieptul lui erau aranjate perfect, la milimetru.

— Da. 'Fotoscopul produce efecte colorate, imagini reale, care par să fie materiale și se modifică foarte rapid. Ele pot fi fotografiate și sunt deosebit de frumoase.

— Am văzut fotografiile, comentă cu răceală generalul.

— Ați văzut și o demonstrație reală?

— Una sau două. Erai și dumneata prezent.

— Ah, da?! – Profesorul păru deconcertat o clipă, după care își reveni: Dar nu l-ați văzut pe noul nostru subiect.

Și arătă spre bărbatul din scaun, un individ complet spân, cu bărbie ascuțită, nas lung și ochi privind în gol.

— Cine este? se interesă generalul.

— I-am atribuit numele Steve. Este retardat mintal, dar produce cele mai intense configurații pe care le-am descoperit până acum. Încă nu știm motivul. Dacă are vreo legătură cu creierul...

— Vrei să-mi arăți ce face? îl întrerupse Gruenwald.

— Vă rog să fiți atent, domnule.

Harding încuviință din cap spre Fife, care intră imediat în acțiune.

Ca întotdeauna, subiectul îl privea oarecum lipsit de interes pe Fife; executa ceea ce i se spunea și nu opunea rezistență. Casca din plastic ușor îi lunecă pe craniul ras și fiecare dintre electrozii complicați fu reglat corespunzător. Fife se străduia să nu facă nici o greșeală în tensiunea neobișnuită a momentului. Era disperat la gândul că generalul ar putea să-și privească încă o dată ceasul și să plece.

Se retrase în lături, gâfâind.

— Să-l activez, domnule profesor?

— Da.

Fife răsuci încetișor un comutator și, instantaneu, deasupra capului lui Steve apărură culori strălucitoare. Cercuri, în interiorul cărora se găseau alte cercuri, cuprinzând alte cercuri, rotindu-se, învolburându-se și destrămându-se.

Asistentul încercă o senzație vădită de neliniște, dar și-o alungă nemulțumit. Erau sentimentele subiectului – ale lui Steve –, nu ale sale. Probabil că le simțise și generalul, fiindcă se foi în scaun și-și drese glasul.

— De fapt, începu Harding pe un ton didactic, configurațiile nu conțin mai multe informații decât undele cerebrale, dar sunt mult mai simplu de studiat și de analizat. Este ca și cum am pune microbii sub un microscop puternic. Nu am adăuga nimic nou, dar ceea ce există poate fi vizualizat mult mai ușor.

Treptat, Steve devenea tot mai agitat. Fife simțea că motivul îl constituia prezența dură și lipsită de empatie a generalului. Deși subiectul nu-și modifică poziția și nici nu trădă vreun semn de teamă, culorile din tiparele create de mintea lui sporiră în intensitate, iar în cercurile exterioare apărură contopiri violente.

Gruenwald ridică brațul, de parcă ar fi dorit să alunge luminile pâlpâitoare.

— Ce-s astea, domnule profesor? întrebă el.

— Cu ajutorul lui Steve, putem progresa mult mai rapid decât până acum. Deja, în cei doi ani de când am construit primul 'fotoscop, am aflat mai multe decât în cei cincizeci de ani de dinainte. Cu Steve și, poate, cu alții aidoma lui, dar și cu ajutorul savanților din întreaga lume...

— Mi s-a spus că, folosind acest aparat, poți citi gândurile, îl întrerupse sec generalul.

— Să citesc gândurile? – Harding păru să mediteze câteva clipe, apoi reluă: Vă referiți la telepatie? Este cam exagerat. Creierele sunt prea diferite între ele pentru a reuși așa ceva. Detaliile gândirii dumneavoastră nu seamănă cu ale mele și nici cu ale altor persoane, iar structurile cerebrale bazice nu se potrivesc. Noi trebuie să traducem gândurile în cuvinte, o formă mult mai rudimentară de comunicare, și chiar așa este destul de greu ca oamenii să realizeze contacte.

— Nu mă refer la telepatie! Mă refer la sentimente! Dacă subiectul simte furie, receptorului i se poate induce furia. Așa este?

— Într-un fel...

Generalul devenise în mod vădit agitat.

— Chestiile alea... de acolo... (Degetul său împunse în direcția configurațiilor, care se învolburau acum în mod neplăcut.) Pot fi folosite în manipularea sentimentelor. Emise, de pildă, prin stațiile de televiziune, pot influența popoare întregi. Putem accepta ca asemenea putere să cadă în mâinile altora?

— Dacă ar exista o asemenea putere, replică blând Harding, n-ar mai exista deosebiri între *noi* și *alții*.

Fife se încruntă. Fusese o remarcă periculoasă. Din când în când, Harding părea că uită că vechile zile ale democrației pieriseră.

Gruenwald n-o băgase însă în seamă.

— N-am știut că ați făcut asemenea progrese, rosti el. N-am știut că-l aveți pe acest... Steve. Căutați și alții ca el. Între timp, armata preia cercetările. *Complet!*

— Doar zece secunde, domnule general, zise Harding și se răsuci către Fife. Ben, dă-i, te rog, cartea lui Steve!

Fife îl ascultă prompt. Cartea era unul dintre noile caleido-volume, care prezentau povestirile în fotografii ce se schimbau lent. Era un fel de film de desene animate, și Steve surâse, întinzând mâna nerăbdător.

Aproape instantaneu, configurațiile colorate de deasupra căștii din plastic își modificară natura. Își încetiniră rotațiile și culorile deveniră mai pastelate. Tiparele din interiorul cercurilor își pierdură agitația violentă.

Fife suspină ușurat și lăsă căldura și relaxarea să-l învăluie.

— Domnule general, spuse Harding, nu trebuie să vă alarmeze posibilitatea controlului sentimentelor! În această privință, 'fotoscopul oferă mai puține posibilități decât ați bănui. Evident, există persoane ale căror sentimente pot fi manipulate, însă 'fotoscopul nu trebuie neapărat să se adreseze lor. Acestea reacționează fără rațiune, preluând cuvinte, muzică, uniforme, aproape orice. Cândva, Hitler a condus Germania fără să beneficieze de televiziune, iar Napoleon a stăpânit în Franța deși

nu existau nici radiouri și nici ziare cu tiraje de masă. 'Fotoscopul nu oferă nimic nou.

— Nu cred, mormăi generalul, dar căzu pe gânduri.

Steve privea cu atenție în caleido-volum, iar configurațiile de deasupra capului său aproape că se potoliseră, în cercuri cu detalii extrem de complexe, cu culori calde, ce-și pulsau mulțumirea.

Glasul lui Harding devenise aproape ademenitor.

— Întotdeauna, există oameni care se împotrivesc conformismelor, care nu urmează căile bătute, și ei sunt cei importanți pentru societate. Ei nu se vor supune unor configurații colorate, tot așa cum nu se vor supune nici altor forme de convingere. Atunci, de ce să vă faceți grijă inutile cu sperietoarea controlului sentimentelor? Să ne asigurăm mai întâi că neurofotoscopul este primul instrument prin intermediul căruia funcțiile mintale pot fi cu adevărat analizate. Asta ar trebui să ne preocupe în primul rând. Omul constituie principalul subiect de studiu al omenirii, așa cum a spus cândva Alexander Pope[1], și ce altceva este omul decât creierul său?

Gruenwald rămase tăcut.

— Dacă am putea descifra modul de funcționare al creierului, continuă Harding, aflând în sfârșit ce anume conferă omului umanitate, ne-am afla pe calea înțelegerii propriilor noastre persoane și nu cred că există provocare mai dificilă... sau mai importantă. Dar cum s-ar putea realiza acest lucru de către un singur om, într-un singur laborator? Cum s-ar putea realiza în taină și în teamă? În acest domeniu, trebuie să coopereze comunitatea științifică mondială. Domnule general, anulați caracterul strict secret al proiectului! Deschideți-l pentru toți oamenii!

Încetișor, generalul aprobă din cap.

— Cred că, totuși, ai dreptate.

— Am aici decizia. Dacă o semnați și o autentificați cu amprenta dumneavoastră... dacă-i folosim pe paznici ca martori... dacă anunțați Comitetul Executiv prin circuitul video... dacă...

Totul fusese făcut. Totul se realizase sub privirea uluită a lui Fife.

După ce Gruenwald plecă, neurofotoscopul fu decuplat și Steve fu condus în camera lui. Fife reuși în cele din urmă să-și învingă uluirea și să vorbească:

— Cum de-a putut fi atât de repede convins, domnule profesor? V-ați explicat poziția aceasta într-o duzină de rapoarte, fără pic de succes.

— Dar n-am explicat-o niciodată în odaia asta, cu neurofotoscopul funcționând, zâmbi Harding. Până acum, n-am mai întâlnit pe nimeni

[1] Alexander Pope (1688-1744), cel mai celebru poet satiric englez. (n. trad.)

cu proiecții așa de puternice ca Steve. După cum am spus, multe persoane pot face față unei manipulări emoționale, dar nu toate. Acelea care manifestă tendința spre conformism sunt mai ușor de convins să fie de acord cu cei din jur. Mi-am asumat un risc, pornind de la ipoteza că orice individ care se simte confortabil în uniformă și care trăiește după regulamentul militar este capabil de a fi influențat, indiferent cât de puternic își închipuie că este.

— Vreți să spuneți... că Steve...

— Bineînțeles. L-am lăsat pe general să simtă mai întâi neliniștea, apoi tu i-ai dat lui Steve caleido-volumul și camera s-a umplut de bucurie. Ai simțit-o și tu, nu?

— Da, sigur că da.

— Am presupus că generalul va claca în fața unei fericiri care succede brusc senzației de neliniște și am avut dreptate. În clipele acelea, orice i s-ar fi părut minunat.

— Însă va depăși starea respectivă, nu?

— În cele din urmă, da, așa cred, dar ce importanță mai are? Chiar în clipa de față, principalele rapoarte asupra neurofotoscopului sunt expediate serviciilor de știri din întreaga lume. Generalul ar putea interzice cercetările aici, în țara noastră, dar nu și altundeva. Nu, nu, va trebui să găsească o replică de altă natură. Omenirea va putea începe, în sfârșit, studiul cuvenit.

* * *

Desenul fusese al unui cap schițat grosolan, înconjurat de mai multe desene psihedelice lipsite de înțeles. Nu-mi spusese nimic și, ca atare, m-am chinuit teribil să scriu *Studiul cuvenit*. Poul Anderson a realizat și el o povestire pornind de la același desen, fără să aibă probabil nici un fel de necazuri.

Textele noastre au apărut în același număr al revistei și cred că ar fi fost interesant să le comparați, pentru a încerca să vă faceți o idee despre modurile diferite în care funcționează creierul meu și al lui Poul – dar, ca și în cazul lui *Nimic!*, eu n-am păstrat și povestirea sa. În plus, nu doresc să faceți comparații între creiere. Poul este teribil de inteligent și s-ar putea să trageți niște concluzii pe care prefer să nu le aflu.

În 1970, revista *IBM Magazine* m-a abordat cu un citat din J. B. Priestley[1], care suna cam așa: „Între miezul nopții și zori, când somnul

1 John Boynton Priestley (1894-1984), romancier, dramaturg și eseist englez. (n. trad.)

mă ocolește și rănile vechi încep să mă doară, încerc adesea viziunea de coșmar a unei lumi viitoare locuite de miliarde de oameni, toți clasificați și numerotați, fără cea mai măruntă sclipire de geniu, fără o singură gândire originală, fără o personalitate complexă, pe tot globul acela ticsit".

Redactorul revistei m-a rugat să-i scriu o povestire bazată pe citat, iar eu am terminat-o la sfârșitul lui aprilie și i-am expediat-o prin poștă. Textul se intitula *2430 A.D.*; privisem cu toată seriozitatea citatul lui Priestley și încercasem să descriu lumea coșmarurilor sale.

IBM Magazine mi-a trimis-o înapoi. Redactorul mi-a comunicat că nu dorea o povestire care să susțină citatul, ci să-l contrazică. Ei bine, de ce nu-mi spusese *dinainte*?

În condiții obișnuite, aș fi fost extrem de indignat și i-aș fi adresat o scrisoare de-a dreptul devastatoare. Treceam însă prin niște momente grele, iar în viața mea apăruse un alt moment de răscruce, și încă unul trist.

Vreme de câțiva ani, căsătoria mea scârțâise, pentru ca în cele din urmă să se năruie complet. Pe 3 iulie 1970, în preajma celei de-a douăzeci și opta aniversări a mariajului, m-am mutat în New York. Am închiriat un apartament de două camere, pe care aveam să-l folosesc drept birou de lucru timp de aproape cinci ani.

Nu poți face un asemenea pas fără să nu fii încercat de tot soiul de griji, remușcări și sentimente de vinovăție. Iar eu, fiind omul care sunt, stând în apartamentul nou și necunoscut și așteptând să-mi sosească biblioteca de referință[1], mă întrebam dacă voi mai fi capabil să scriu.

Mi-am amintit de *2430 A.D.*, pe care, în mod obișnuit, aș fi abandonat-o indignat. Acum, doar pentru a vedea dacă mai eram în stare să scriu, am început altă povestire, pe 8 iulie 1970, la cinci zile după ce mă mutasem, una care să contrazică citatul lui Priestley. Am intitulat-o *Bunul cel mai de preț*.

Am trimis-o la *IBM Magazine* și, n-o să vă vină să credeți, după ce a citit-o, redactorul a decis s-o cumpere totuși pe prima. Eram complet derutat. Să fi fost atât de proastă a doua povestire încât, pe lângă ea, prima părea o capodoperă? Sau se răzgândise înainte ca eu s-o fi scris pe a doua, dar nu avusese timp să mă anunțe? Înclin spre a doua alternativă. Oricum, *2430 A.D.* a fost publicată în *IBM Magazine* din octombrie 1970.

1 Atâta vreme cât eram scriitor de ficțiune, nu aveam mare nevoie de bibliotecă și puteam scrie absolut oriunde. Unul din aspectele mai puțin plăcute ale non-ficțiunii a fost acumularea treptată a unei imense biblioteci de referință care mă pironește la biroul de lucru. (n. a.)

20. 2430 A.D.

Între miezul nopții și zori, când somnul mă ocolește și rănile vechi încep să mă doară, încerc adesea viziunea de coșmar a unei lumi viitoare locuite de miliarde de oameni, toți clasificați și numerotați, fără cea mai măruntă sclipire de geniu, fără o singură gândire originală, fără o personalitate complexă, pe tot globul acela ticsit.

J. B. Priestley

— A acceptat să stea de vorbă cu noi, spuse Alvarez când celălalt ieși pe ușă.

— Perfect, încuviință Bunting. Presiunea socială trebuie să-l afecteze, în cele din urmă. Este un personaj straniu... N-o să aflăm niciodată cum a scăpat de ajustarea genetică. Dar să vorbești *tu*. Pe mine mă scoate din sărite.

Împreună, porniseră pe coridor pe Banda Executivilor, care, ca întotdeauna, nu era aglomerată. Ar fi putut lua trotuarele rulante, însă nu aveau de mers decât trei kilometri și lui Alvarez îi plăcea să umble pe jos; de aceea, Bunting nu insistă.

Alvarez era înalt și destul de zvelt, cu genul de siluetă atletică firească la un individ ce saluta cu bucurie activitățile sportive, utilizând în mod curent scările și rampele, aproape în asemenea măsură încât ajungea să fie considerat el însuși un personaj excentric. Mai dolofan și lipsit de musculatură, Bunting evita până și lămpile cu ultraviolete și era destul de palid.

— Sper că noi doi vom fi îndeajuns, spuse Bunting pe un ton plângăreț.

— Cred că da. Dacă putem, ar fi de dorit să stopăm cazul în sectorul nostru.

— Da! Știi, mă tot gândesc, de ce a trebuit să fie sectorul *nostru*? Există șapte sute de niveluri cu o sută treizeci de milioane de kilometri pătrați de spațiu locuibil, și a trebuit să apară tocmai la noi!

— O distincție interesantă, dacă e să privim lucrurile dintr-un punct de vedere mai macabru, comentă Alvarez.

Bunting pufni disprețuitor.

— Plus o creștere a creditului nostru, adăugă Alvarez, dacă reușim să rezolvăm problema. Ajungem la capăt. Ajungem la țintă. Toată omenirea. Și cine a făcut-o? *Noi!*

— Crezi că așa vor privi lucrurile? se lumină la chip Bunting.

— Păi, o să avem grijă să le privească așa.

Pașii lor răsunau înăbușit pe sfărâmăturile de rocă prinse în plasă de plastic. Depășiră mai multe intersecții și văzură nu departe mulțimile nesfârșite de pe trotuarele rulante. Dinspre acestea se simțea un iz de plancton. Aproape din instinct, puteau spune că deasupra, undeva sus de tot, se găsea una dintre giganticele conducte care coborau din ocean. Și, prin simetrie, știau că mai exista o altă conductă, la fel de mare, aflată însă dedesubt, care ducea la ocean.

Destinația celor doi era o locuință situată destul de departe de coridor, dar una ce părea diferită de celelalte, mii la număr, pe lângă care trecuseră. Deținea un aer nedefinit și tulburător, fiindcă de ambele părți ale ușii, pe sute de metri, peretele era lipsit de orice caracteristici. Iar în aer se simțea ceva...

— Simți mirosul? șopti Bunting.

— L-am mai simțit și-n alte ocazii, răspunse Alvarez. E non-uman.

— Realmente! Sper că n-o să ne ceară să le privim, nu?

— Dacă o va face, e destul de simplu să-l refuzăm.

Își anunțară prezența, apoi așteptară în tăcere, în vreme ce zumzetul vieții răsuna împrejurul lor, dar nu-l băgară câtuși de puțin în seamă, fiindcă acesta se auzea permanent.

Ușa se deschise. Cranwitz arăta posac. Purta aceleași haine ca și ei – ușoare, simple, cenușii –, însă părând boțite. El *însuși* părea boțit; avea părul prea lung, iar ochii injectați de sânge i se mișcau permanent în toate direcțiile.

— Putem intra? întrebă Alvarez cu o politețe distantă.

Cranwitz se trase într-o parte.

Înăuntru, mirosul era mai puternic. Cranwitz închise ușa și rămase în picioare, fără să scoată un cuvânt. Cei doi se așezară.

— În calitate de reprezentant de sector, începu Alvarez, și în prezența vice-reprezentantului Bunting, trebuie să te întreb dacă ești gata să te conformezi necesității sociale.

Cranwitz păru că se gândește. Când, în cele din urmă, vorbi, glasul său gros tremură și fu nevoit să și-l dreagă.

— Nu doresc s-o fac. Nu sunt obligat. Există un străvechi contract cu guvernul. Familia mea a deținut dintotdeauna dreptul...

— Știm toate astea, replică Bunting iritat, și nu se pune problema unei intervenții cu forța. Îți cerem doar să-ți dai acordul în mod voluntar.

Alvarez îl atinse ușor pe genunchi.

— Trebuie să-nțelegi că situația nu mai este ca pe timpul tatălui tău, nici măcar ca anul trecut.

Maxilarul prelung al lui Cranwitz zvâcni ușor.

— Nu sunt de acord! Conform calculatoarelor, rata natalității a scăzut anul acesta și totul s-a modificat corespunzător. Asta se întâmplă an după an. De ce ar trebui să difere tocmai acum?

Vocea lui nu mai suna însă convingătoare. Alvarez era sigur că Cranwitz *știa* motivul pentru care situația diferea acum și-i vorbi cu blândețe:

— Anul acesta am atins obiectivul. Rata natalității este perfect egală cu rata mortalității. Nivelul de populație este acum constant, construcțiile se limitează exclusiv la întreținere și reparații, iar fermele oceanice se găsesc în stare staționară. Doar tu ai mai rămas între omenire și perfecțiune.

— Din cauza câtorva șoareci?

— Din cauza câtorva șoareci. Și a altor creaturi. Cobai, iepuri... Unele soiuri de păsări și șopârle. N-am făcut un recensământ.

— Dar ele sunt singurele rămase în întreaga lume. Ce rău vă fac?

— Ce bine ne fac? contraatacă Bunting.

— Faptul că sunt aici și că pot fi văzute, zise Cranwitz. A fost o vreme când...

Alvarez mai auzise toate acestea. Căută să pună cât mai multă simpatie în glas (și, spre propria-i surpriză, o mare parte din simpatie era reală).

— Știu. A fost o vreme când... Cu secole în urmă! Pe atunci, existau nenumărate forme de viață aidoma celor pe care le îngrijești tu. Iar cu milioane de ani mai înainte, au trăit dinozaurii. Dar avem *totul* pe microfilme.

— Cum poți compara microfilmele cu ființele adevărate? întrebă Cranwitz.

— Microfilmele nu miros, se strâmbă Bunting.

— Cândva, grădina zoologică era mult mai mare, strigă Cranwitz. An după an, am fost nevoiți să renunțăm la multe animale. La toate cele de talie mare... Carnivorele... Apoi copacii... N-au mai rămas decât plantele mici, creaturile mici. Lăsați-le!

— Ce să facem cu ele? întrebă Alvarez. Nimeni nu vrea să le vadă. Omenirea e împotriva ta.

— Presiunile sociale...

— Nu i-am putut convinge pe oameni să nu mai manifeste rezistență. Ei nu doresc să mai vadă aceste deformări ale vieții. Provoacă dezgust, realmente. Ce putem face cu ele?

Vocea lui Alvarez era insinuantă.

Cranwitz se așeză și el. Febrilitatea îi accentua îmbujorarea din obraji.

— M-am gândit mult, spuse el. Într-o bună zi, ne vom extinde în afara planetei. Omenirea va coloniza alte lumi. Va dori animale. Va dori alte specii pe acele lumi noi și pustii. Va începe o nouă ecologie a varietății. Va...

Cuvintele i se stinseră sub privirile ostile ale celor doi.

— Ce alte lumi vom coloniza? pufni Bunting.

— În 1969, am ajuns pe Lună, murmură Cranwitz.

— Da și am întemeiat o colonie pe care am abandonat-o. Nici un corp ceresc din Sistemul Solar nu este capabil să susțină viața umană, fără să fi fost supus în prealabil amenajărilor de inginerie planetară.

— Dar în jurul altor stele pot exista planete! spuse Cranwitz. Planete de tip terestru... sute de milioane... Trebuie să existe!

Alvarez clătină din cap.

— Imposibil de atins... Am terminat cu exploatarea Pământului și l-am populat cu specia umană. Am făcut o alegere – am ales Pământul. Nu există limite pentru eforturile necesare construirii unei nave capabile să traverseze ani-lumină de spațiu. Ai studiat istoria secolului douăzeci?

— Cel din urmă secol al lumii deschise, cită Cranwitz.

— Așa este, încuviință sec Alvarez. Sper că nu-l supraapreciezi în mod romantic. Și eu i-am studiat nebuniile. Pe atunci, planeta era aproape nelocuită – existau doar câteva miliarde de oameni –, dar ei o considerau ticsită... și pot spune că aveau motive. Cheltuiau mai mult de jumătate din venituri cu războaiele și cu pregătirile pentru războaie, conduceau economia fără să privească spre viitor, risipeau și otrăveau fără să se gândească, lăsau aleatoriul să guverneze zestrea genetică și tolerau absolut toate abaterile de la standarde. Bineînțeles, se temeau de ceea ce denumiseră explozia demografică și visau la colonizarea altor planete ca la un soi de evadare. La fel am fi procedat și noi, în circumstanțele respective. N-ar trebui să-ți mai repet combinația de evenimente și descoperiri științifice care au modificat totul, dar ți-o voi rezuma, în caz că încerci să uiți. Mai întâi, stabilirea unui guvern mondial, apoi perfecționarea centralelor energetice de fuziune și dezvoltarea

ingineriei genetice. În condițiile unei păci planetare, a abundenței energiei și a unei omeniri placide, oamenii s-au putut înmulți în tihnă, iar știința a ținut pasul. Se cunoștea deja numărul exact de oameni care puteau trăi pe planetă. Razele de soare aduc un anumit număr de calorii pe Pământ și, folosindu-le, doar un anumit număr de tone de bioxid de carbon pot fi fixate, anual, de către vegetație, care, la rândul ei, poate asigura doar un anumit număr de tone de viață animală. Pământul poate accepta numai două trilioane de tone de viață animală...

— Și de ce să nu fie exclusiv oameni, nu? interveni Cranwitz.

— Exact.

— Chiar dacă asta ar însemna dispariția tuturor celorlalte forme de viață animală?

— Asta-i evoluția! se răsti nervos Bunting. Supraviețuirea celor mai capabili.

Alvarez îl atinse din nou pe genunchi.

— Bunting are dreptate, aprobă el cu blândețe. Teleosteenii i-au înlocuit pe placodermi, care urmaseră trilobiților. Reptilele au înlocuit amfibiile și au fost, la rândul lor, înlocuite de mamifere. Acum, în sfârșit, evoluția și-a atins apogeul. Pământul își poartă măreața populație de cincisprezece trilioane de ființe omenești...

— Dar cum? îl întrerupse Cranwitz. Toți trăiesc într-o singură imensă clădire care acoperă întregul uscat, fără plante și animale, cu excepția alor mele. Oceanul planetar a devenit o supă de plancton – nu mai există nici o altă formă de viață marină, în afară de plancton... Îl recoltăm permanent ca să hrănim populația, și tot permanent refacem materia organică, pentru ca să alimentăm planctonul.

— Trăim foarte bine, spuse Alvarez. Nu mai există războaie și nici crime. Nașterile sunt reglementate, iar moartea vine fără suferință. Copiii sunt ajustați genetic... Pe Pământ, există acum douăzeci de miliarde de tone de creiere normale – cea mai mare cantitate posibilă din cea mai complexă materie posibilă care se găsește în Univers.

— Dar *ce* face toată greutatea aceea de creiere?

Bunting suspină exasperat, însă Alvarez urmă calm:

— Prietene, tu confunzi calea cu capătul drumului. Poate că asta-i din cauză că trăiești lângă animale. Pe durata dezvoltării Pământului, viața a trebuit să experimenteze. Ba chiar a meritat să facă risipă. Pe atunci, Pământul era pustiu. Avea spațiu locuibil și evoluția a făcut experiențe cu peste zece milioane de specii, până a găsit-o pe cea *corespunzătoare*. După ce au apărut, oamenii au fost nevoiți să învețe care le era rostul. Iar în decursul învățării, au trebuit să riște, să încerce imposibilul, să facă prostii sau nebunii. Acum însă, omenirea și-a atins

țelul. Oamenii au ocupat complet planeta și trebuie doar să se bucure de perfecțiune.

Alvarez făcu o pauză semnificativă, după care continuă:

— Noi o *dorim*, Cranwitz. Întreaga lume vrea perfecțiunea. Ea a fost atinsă în decursul generației noastre și ne *dorim* distincția de a o fi atins. Animalele tale ne stânjenesc.

Cranwitz scuturâ încăpățânat din cap.

— Ele ocupă un spațiu mic și consumă foarte puțină energie. Dacă toate ar dispărea, cât spațiu ați câștiga? Pentru alți douăzeci și cinci de oameni? Douăzeci și cinci, comparativ cu cincisprezece trilioane?

— Douăzeci și cinci de oameni, rosti Bunting, înseamnă treizeci și patru de kilograme de creier uman. Cu ce altă măsură poți evalua treizeci și patru de kilograme de creier uman?

— Aveți deja miliarde de tone!

— Știu, încuviință Alvarez, totuși diferența între perfect și aproape-perfect este precum cea între viață și aproape-viață. Am ajuns foarte aproape acum. Întregul Pământ este pregătit să celebreze anul 2430 de la nașterea lui Hristos. După spusele calculatorului, acesta este anul când planeta va fi în sfârșit acoperită, țelul va fi atins și năzuința evoluției încununată. Să dăm greș cu douăzeci și cinci de indivizi, chiar pe lângă cincisprezece trilioane? Este o abatere infimă, aproape neînsemnată, totuși rămâne o eroare. Gândește-te, Cranwitz! Pământul a așteptat cinci miliarde de ani ca să ajungă aici. Trebuie să așteptăm și mai mult? Nu te putem sili și nici nu vom încerca, dar dacă vei renunța în mod voluntar vei fi un erou pentru toți.

— Da, îl susținu Bunting. Istoria va consemna decizia lui Cranwitz și faptul că prin unica lui acțiune s-a atins perfecțiunea.

— Iar istoria va consemna, îi imită Cranwitz tonul, că Alvarez și Bunting l-au convins s-o facă.

— Dacă vom reuși! precizâ Alvarez vădit iritat. Spune-mi, Cranwitz, te poți împotrivi veșnic voinței a cincisprezece trilioane de oameni? Indiferent care ți-ar fi motivele – și recunosc că, în felul tău, ești un idealist –, le poți refuza atâtor ființe ultimul fragment-lipsă din perfecțiune?

Cranwitz plecă fruntea în tăcere; mâna lui Alvarez fluturâ lin spre Bunting și acesta nu scoase nici un cuvânt. Liniștea rămase netulburată, pe măsură ce minutele se scurgeau.

Apoi, Cranwitz șopti:

— Pot să rămân încă o zi alături de animalele mele?

— Și după aceea?

— După aceea... nu voi mai sta între omenire și perfecțiune.

— Voi anunța lumea, aprobă Alvarez. Vei fi onorat cum se cuvine. Apoi, el și Bunting părăsiră încăperea.

În imensele clădiri continentale, aproximativ cinci trilioane de oameni dormeau în liniște; aproximativ două trilioane mâncau în liniște; o jumătate de trilion făceau dragoste în liniște. Alte trilioane discutau fără patimă, reparau calculatoare, șofau vehicule, studiau mecanisme, organizau bibliotecile de microfilme sau își amuzau tovarășii. Trilioane se culcau, trilioane se trezeau, iar rutina nu se modifica niciodată.

Mașinile funcționau, se autotestau și autoreparau. Supa de plancton din oceanul planetar fierbea sub razele soarelui și celulele se divizau, se divizau, se divizau întruna, în vreme ce drăgile le pescuiau întruna, le uscau și transferau milioanele de tone în conducte, care le purtau în fiecare colțișor al clădirilor nesfârșite.

Iar în fiecare colțișor al clădirilor, excrementele umane erau adunate, iradiate și uscate, cadavrele oamenilor erau uscate, măcinate, tratate și duse înapoi în ocean. Pentru câteva ore, în timp ce acele activități se desfășurau așa cum se întâmpla de decenii și era de așteptat să se întâmple vreme de milenii, Cranwitz își hrăni pentru ultima dată creaturile micuțe, mângâie cobaiul, ridică o broască țestoasă pentru a-i privi ochii lipsiți de înțelegere, pipăi un fir de iarbă între degete.

Le numără pe toate – ultimele forme de viață pământene ce nu erau oameni sau hrană pentru oameni –, apoi arse solul în care creșteau plantele și le ucise. Eliberă gazele cuvenite în cuștile și odăile în care umblau animalele, iar acestea nu mai umblară și nu mai trăiră.

Ultimul dintre ele pieri; acum, între omenire și perfecțiune se afla doar Cranwitz, ale cărui idei, în continuare rebele, difereau de cele standard. Existau însă gaze și pentru Cranwitz, iar el nu mai voia să trăiască.

La urma urmelor, aceea era adevărata perfecțiune, deoarece pe întregul Pământ, în cele cincisprezece trilioane de locuitori și în cele douăzeci de miliarde de tone de creiere umane, nu mai exista (după dispariția lui Cranwitz) nici măcar un gând tulburător, nici măcar o idee neobișnuită care să disturbe placiditatea universală, ceea ce însemna că se obținuse în cele din urmă minunata nimicnicie a uniformității.

* * *

Deși *2430 A.D.* a fost publicată și plătită cu adevărat generos, acest lucru n-a reușit să-mi alunge temerile. Textul acceptat fusese scris pe când locuiam încă în Newton. Cel neacceptat fusese scris în New York.

De aceea, i-am dus lui John Campbell *Bunul cel mai de preț* (după douăzeci și unu de ani, locuiam din nou în același oraș) și i-am relatat întâmplarea cu *IBM Magazine*. I-am spus că povestirea fusese respinsă și că nu m-ar supăra dacă, în condițiile respective, n-ar vrea nici măcar să se uite la ea.

Bunul John a ridicat din umeri și a replicat: „Nu întotdeauna redactorii au aceleași gusturi."

A citit textul și l-a cumpărat. Nu-i povestisem și despre spaima mea că nu mai puteam scrie în New York, fiindcă mă simțeam rușinat, iar John continua să fie omul în fața căruia mă temeam să mă dovedesc un cretin. Cu toate acestea, acceptând povestirea, adăugase încă o favoare acelora foarte multe pe care mi le făcuse.

(În caz că sunteți îngrijorați, v-aș putea spune că anii trăiți în New York au fost până acum chiar mai prolifici decât cei petrecuți în Newton. Am stat 57 de luni în biroul meu, alcătuit din două camere, iar în timpul acela am publicat 57 de cărți.)

NOTĂ: În 1970, populația Pământului era estimată la 3,68 de miliarde. Actuala rată a creșterii dublează cifra aceasta la fiecare 35 de ani. Dacă rata va putea fi menținută timp de 460 de ani, atunci în anul 2430 A.D. greutatea oamenilor va fi egală cu greutatea totală a vieții animale existente acum pe Pământ. În această privință, povestirea anterioară nu este o ficțiune.

21. BUNUL CEL MAI DE PREȚ

Pământul era un parc imens. Fusese complet îmblânzit.

Lou Tansonia îl văzu extinzându-se sub ochii săi, în timp ce privea încruntat din naveta selenară. Nasul său proeminent îi despărțea fața îngustă în două jumătăți micuțe și mereu triste, dar de data aceasta reflectându-i în mod exact starea sufletească.

Nu lipsise niciodată atâta vreme – aproape o lună – și anticipa o perioadă de aclimatizare nu tocmai plăcută, o dată ce gravitația Pământului avea să-și facă simțit cleștele puternic.

Asta însă, urma să se petreacă mai târziu. Nu acela era motivul tristeții cu care privea Pământul crescând în hublou.

Atâta vreme cât planeta se găsea destul de departe ca să fie un disc de spirale albe, sclipind în soarele ce strălucea dinapoia navetei, ea își păstra frumusețea primordială. Atunci când ocazionalele petece maro și verzi, pastelate, se întrevedeau printre nori, ar fi putut să fie același Pământ de acum trei sute de milioane de ani, când viața părăsise pentru prima dată oceanul și ieșise pe uscatul arid, pentru a înverzi văile.

Îmblânzirea începea să se întrevadă mai jos, mult mai jos.

Nicăieri nu mai exista vreun loc sălbatic. Lou nu văzuse niciodată sălbăticia terestră, doar citise despre ea sau o vizionase în filme vechi.

Pădurile erau aliniate și înșiruite, iar fiecare arbore fusese grijuliu etichetat conform speciei și poziției. Recoltele se succedau pe rând în lanuri, fertilizarea și plivitul fiind regulate și automatizate. Puținele animale domestice încă existente fuseseră numerotate, și Lou, crispat la culme, suspecta că același lucru se întâmplase și cu firele de iarbă.

Animalele deveniseră atât de rare încât zărirea lor reprezenta o senzație. Până și numărul insectelor se redusese și nici un animal de talie mare nu exista în afara grădinilor zoologice, care se împuținau treptat.

Pisicile înseși ajunseseră o raritate, fiindcă era mult mai patriotic să ții un hamster, dacă-ți doreai un animal domestic.

Corecție! Doar populația non-umană a Pământului se împuținase. Masa de faună rămăsese la fel de mare, însă majoritatea, aproximativ

trei sferturi, îl reprezenta o singură specie – *Homo sapiens*. Și în ciuda a tot ce putea face (ori afirma că putea face) Biroul de Ecologie Terestră, fracțiunea respectivă creștea lent, anual.

Lou se gândea la toate acestea, așa cum făcea întotdeauna, cu o senzație copleșitoare de pierdere. În mod sigur, prezența umană era discretă. N-o zărise defel pe durata ultimelor orbite descrise de navetă și știa că nu avea s-o vadă nici dacă ar fi coborât mai mult.

Dispăruseră metropolele lăbărțate din perioada haotică pre-planetară. Vechile autostrăzi puteau fi detectate din văzduh, după urmele lăsate pe vegetație, însă deveneau invizibile din apropiere. Omenirea deranja rareori suprafața, fiindcă se afla în subteran. Întreaga umanitate era acolo, miliardele de locuitori, împreună cu fabricile, uzinele de procesare a hranei, centralele energetice și tunelurile de vid.

Planeta îmblânzită trăia pe baza energiei solare și scăpase de conflicte, de aceea Lou o detesta.

Totuși, în clipa aceea, aproape că putea uita asta, pentru că, după luni de eșecuri, urma să-l vadă pe însuși Adrastus. Fusese nevoie să tragă toate sforile posibile.

Ino Adrastus era secretarul general al Ecologiei. Pentru funcția lui nu se organizau alegeri; era prea puțin cunoscută. Constituia însă, pur și simplu, cel mai important post de pe Pământ, întrucât cel care-l ocupa dirija totul.

Jan Marley spusese exact acest lucru, stând cu o privire adormită, de neglijență distrată, care te putea face să crezi că ar fi fost gras, dacă regimul alimentar uman ar fi fost atât de necontrolat încât să permită îngrășarea.

— Eu zic că-i cel mai important post de pe Pământ și nimeni nu pare s-o știe. Aș vrea să scriu despre asta.

Adrastus ridică din umeri. De peste o generație, silueta lui butucănoasă, cu păr des și zbârlit, cândva șaten, dar acum sur presărat cu castaniu, și ochi albaștri spălăciți cuibăriți în orbitele încercănate și ridate, constituia o parte discretă a scenei administrative. El devenise secretarul general al Ecologiei din clipa când consiliile ecologice regionale fuseseră reunite în BET. Celor care îi cunoșteau existența le venea imposibil să conceapă ecologia fără el.

— Adevărul este, vorbi Adrastus, că rareori iau decizii realmente de unul singur. De fapt, directivele pe care le semnez nu-mi aparțin. Le semnez pentru că, psihologic vorbind, n-ar fi plăcut să fie semnate de calculatoare. Știi și tu, însă, că ele fac toată treaba. Zilnic, Biroul ingeră o cantitate incredibilă de date sosite din toate regiunile globului, care

nu se referă doar la nașteri, decese, emigrări, producție și consum, ci și la toate modificările tangibile ale faunei și florei, ca să nu mai amintesc de situația segmentelor majore ale mediului: aerul, apa și solul. Informațiile sunt disecate, absorbite și asimilate în memorie, în indici încrucișați, de o complexitate copleșitoare, iar din memoria aceea sosesc răspunsuri la întrebările noastre.

Aruncând o privire șireată în lateral, Marley replică:

— La *toate* întrebările?

— Am învățat să nu ne mai deranjăm să punem întrebări care n-au răspuns, surâse Adrastus.

— Iar rezultatul este echilibrul ecologic.

— Exact, dar un *anumit* echilibru ecologic. De-a lungul istoriei planetei, echilibrul a fost menținut, însă întotdeauna cu prețul catastrofei. După un dezechilibru temporar, foametea, epidemiile, schimbările drastice ale climatului restabilesc balanța. Acum, îl menținem fără catastrofe, prin modificări zilnice, nepermițând dezechilibrelor să se acumuleze în mod primejdios.

— În legătură cu asta, ai spus odată: „O ecologie echilibrată reprezintă bunul cel mai de preț al omenirii".

— Așa se spune că aș fi zis.

— Scrie chiar în spatele tău.

— Doar primele cuvinte, replică sec Adrastus.

Într-adevăr, pe o placă lungă de plastoflect, se vedeau pâlpâind vii: O ECOLOGIE ECHILIBRATĂ REPREZINTĂ...

— E suficient.

— Ce altceva pot să-ți mai spun?

— Pot rămâne o vreme cu tine, să te privesc lucrând?

— O să vezi munca de rutină a unui birocrat obișnuit.

— Nu cred. Ai vreo întâlnire la care pot asista?

— Una singură, cu un tânăr pe nume Tansonia. Unul dintre selenarii noștri. Desigur, poți asista.

— Selenar? Vrei să zici...

— Da, din laboratoarele de pe Lună. Trebuie să mulțumim Cerului pentru existența Lunii! Altfel, toate experiențele s-ar fi desfășurat pe Pământ, și avem oricum destule probleme cu păstrarea ecologiei așa cum este.

— Te referi la experiențele nucleare și la poluarea radioactivă?

— Mă refer la multe...

Expresia lui Tansonia reflecta un amestec de atâtare abia stăpânită și neliniște abia stăpânită.

— Sunt fericit pentru ocazia de a vă întâlni, domnule secretar, rosti el, gâfâind sub gravitația Pământului.

— Îmi pare rău că n-am putut-o fixa mai devreme, replică Adrastus mieros. Am primit rapoarte excelente referitoare la munca dumitale. Domnul acesta este Jan Marley, reporter științific, a cărui prezență nu trebuie să ne disturbe.

Lou privi scurt spre reporter, încuviință din cap, după care se întoarse din nou, nerăbdător, către Adrastus.

— Domnule secretar...

— la loc, spuse acesta.

Bărbatul se așeză, cu stângăcia normală a unuia care căuta să se aclimatizeze cu Pământul, dar și cu o expresie ce denota că așezarea reprezenta o pierdere de timp.

— Domnule secretar, reluă el, fac apel la dumneavoastră în mod personal, în privința proiectului meu, număr...

— Îl cunosc.

— L-ați citit, domnule?

— Nu, nu l-am citit, dar au făcut-o calculatoarele. A fost respins.

— Exact! Eu, însă, fac apel la judecata dumneavoastră...

Adrastus surâse și clătină din cap.

— Este un apel pe care-l privesc cu rezerve. Nu știu de unde aș putea aduna curajul necesar infirmării unei judecăți a calculatoarelor.

— *Trebuie* s-o faceți! rosti cu hotărâre tânărul. Domeniul meu de activitate este ingineria genetică.

— Da, știu.

— Iar ingineria genetică, urmă Lou, nebăgând în seamă întreruperea, este sluga medicinei, ceea ce nu-i normal. Oricum, nu în totalitate.

— Ciudat că ai această părere! Ai absolvit medicina și ai înregistrat rezultate impresionante în genetică. Mi s-a spus că, în cel mult doi ani, cercetările dumitale pot duce la dispariția definitivă a diabetului zaharat.

— Este adevărat, dar nu mă mai interesează. Nu doresc să mai urmez direcția respectivă. S-o facă altcineva. Vindecarea diabetului este doar un detaliu – acest lucru nu va însemna decât că rata mortalității va scădea puțin și va produce o presiune suplimentară în direcția exploziei demografice. Nu mă interesează să obțin așa ceva.

— Nu prețuiești viața umană?

— Nu la infinit. Pe Pământ trăiesc prea mulți oameni.

— Știu că sunt persoane care gândesc așa...

— Inclusiv dumneavoastră, domnule secretar. Ați scris articole în care v-ați afirmat poziția. Ceea ce se întâmplă este evident pentru oricine gândește – iar pentru dumneavoastră, cu atât mai mult. Suprapopulația

înseamnă disconfort, iar pentru reducerea disconfortului trebuie să dispară opțiunea personală. Dacă înghesuim suficienți indivizi într-o cameră, unica modalitate prin care toți vor putea sta jos este să se așeze simultan. Dacă sporim îndeajuns densitatea unei mulțimi, indivizii nu se vor putea deplasa rapid dintr-un punct în altul decât mărșăluind în formație. Asta se întâmplă cu oamenii: devin o gloată care mărșăluiește orbește, fără să știe încotro se îndreaptă sau de ce.

— De câte ori ți-ai repetat discursul, domnule Tansonia?

Lou se îmbujoră ușor.

— Toate celelalte forme de viață își reduc numărul speciilor și al indivizilor, cu excepția plantelor pe care le consumăm. Anual, ecologia se simplifică.

— Își păstrează echilibrul.

— Dar își pierde culoarea și varietatea, iar noi nu știm nici măcar cât de bun este echilibrul amintit. Îl acceptăm doar fiindcă nu avem altceva.

— Și ce propui dumneata?

— Întrebați calculatorul care mi-a respins proiectul. Doresc să inițiez un program de inginerie genetică asupra unei mari varietăți de specii, de la viermi până la mamifere. Doresc să creez o nouă varietate din materialul genetic existent, care se reduce pe zi ce trece, până ce acesta nu va dispărea complet.

— În ce scop?

— Pentru a stabili ecologii artificiale. Pentru a stabili ecologii bazate pe plante și animale, iar nu așa cum se întâmplă pe Pământ.

— Ce ai câștiga?

— Nu știu. Dacă aș fi știut cu exactitate ce aș câștiga, n-ar mai fi fost necesare cercetările. Știu, însă, ce ar trebui să obțin. Ar trebui să aflăm mai multe despre modul de funcționare al ecologiilor. Până acum, ne-am mulțumit să luăm ceea ce ne-a oferit natura, să distrugem și să ne descurcăm cu rămășițele deja afectate. De ce să nu construim ceva, pentru ca apoi să-l studiem?

— Dorești să construiești orbește? Aleatoriu?

— Nu cunoaștem prea multe lucruri pentru a proceda altfel. Forța de progres a ingineriei genetice este mutația aleatorie. Aplicat în medicină, acest aleatoriu trebuie minimizat cu orice preț, întrucât se caută obținerea unui efect anume. Vreau să studiez componenta aleatorie a ingineriei genetice și să mă folosesc de ea.

Adrastus se încruntă.

— Dar cum vei stabili o ecologie care este lipsită de sens? Nu va interacționa cu cea deja existentă, dezechilibrând-o? Nu ne-am putea permite așa ceva...

— Nu intenționez să-mi destăbălesc experimentele pe Pământ, răspunse Lou. Nici o clipă nu m-am gândit la asta.

— Pe Lună?

— Nici pe Lună, ci pe asteroizi. M-am gândit la această variantă din clipa când propunerea mi-a fost introdusă în calculatorul care a respins-o. Poate că amănuntul suplimentar va conta. Ce părere aveți despre asteroizii mici și cavi? Câte unul pentru o ecologie. Desemnați un număr de asteroizi în acest scop. Amenajați-i corespunzător, dotați-i cu surse și convertizoare energetice, însămânțați-i cu forme de viață care pot forma o ecologie închisă. Vedeți ce se întâmplă. Dacă eșuează, căutați să determinați motivul și eliminați un factor sau, mai degrabă, adăugați altul, ori modificați proporțiile. Vom dezvolta o știință a ecologiei aplicate sau, dacă preferați, o știință a ingineriei ecologice, care reprezintă un pas înainte în complexitate și semnificație față de ingineria genetică.

— Totuși, nu se pot preciza câștigurile.

— Câștigul specific, bineînțeles că nu. Dar cum s-ar putea să nu existe nici un câștig? Vor spori cunoștințele tocmai în domeniul de care avem nevoie cel mai mult. (Arătă spre cuvintele luminoase ce pâlpâiau înapoia lui Adrastus.) Ați spus-o chiar dumneavoastră: „O ecologie echilibrată reprezintă bunul cel mai de preț al omenirii." Eu vă ofer o modalitate de a face cercetări fundamentale în ecologia experimentală, ceva ce nu s-a mai realizat până acum.

— Câți asteroizi vrei?

Lou șovăi.

— Zece? făcu el pe un ton întrebător. Pentru început...

— la cinci, spuse Adrastus, trăgând raportul spre el și anulând decizia calculatorului.

Mai târziu, Marley spuse:

— Mai poți susține că ești doar un simplu birocrat? Ai anulat hotărârea calculatorului și ai făcut cadou cinci asteroizi. Din câteva trăsături de condei.

— Mai este necesară și aprobarea Congresului. Deși sunt sigur că nu vor fi probleme.

— Așadar, crezi că propunerea tânărului este cu adevărat interesantă?

— Nu, nu cred asta. Nu va avea succes. În ciuda entuziasmului său, chestiunea e atât de complicată încât va necesita cu siguranță mai mulți oameni decât vor putea fi disponibili și mai mulți ani decât va trăi tânărul, pentru a-și putea urma proiectul până într-un punct promițător...

— Ești sigur?

— Așa spune calculatorul. Acesta este motivul pentru care a respins proiectul.

— În cazul acesta, de ce ai anulat decizia calculatorului?

— Fiindcă rolul meu, și în general cel al guvernului, este de a păstra ceva mult mai important decât ecologia.

— Nu pricep, făcu Marley, aplecându-se în față.

— Asta pentru că ai citat în mod greșit fraza aceea pe care am rostit-o cu atâta vreme în urmă. Pentru că toți o citează greșit. În realitate, eu am spus două propoziții, dar ele au fost contopite și n-am mai izbutit niciodată să le despart. Probabil că rasa umană nu dorește să accepte remarcile mele sub forma în care le-am făcut.

— Vrei să spui că n-ai zis „O ecologie echilibrată reprezintă bunul cel mai de preț al omenirii"?

— Sigur că nu! Am spus: „O ecologie echilibrată reprezintă *nevoia* cea mai de preț a omenirii."

— Dar și pe plastoflectul tău scrie „...bunul cel mai de preț al omenirii"!

— Așa începea a doua propoziție, pe care oamenii refuză s-o citeze, însă pe care eu n-o voi uita niciodată. „Bunul cel mai de preț al omenirii este o minte alertă." N-am trecut peste decizia calculatorului de dragul ecologiei noastre. De ea avem nevoie doar pentru a trăi. Am făcut-o pentru a salva o minte valoroasă, care astfel va putea să continue să funcționeze, o minte alertă. De acest lucru avem nevoie pentru ca omul să fie om... ceea ce este mult mai important decât simplul fapt de a trăi.

— Bănuiesc că ai dorit în mod special să asist la întâlnirea asta, replică Marley, sculându-se de pe scaun. Este subiectul pe care vrei să-l fac public, așa-i?

— Să zicem, vorbi Adrastus, că profit de ocazia de a-mi vedea remarcile citate în mod corect.

* * *

Din păcate, aceasta a fost ultima povestire pe care i-am vândut-o lui John. Cecul a sosit pe 18 august 1970, iar la mai puțin de un an după aceea el a încetat din viață.

Când povestirea a apărut în *Analog*, în numărul din ianuarie 1972, bunul și amabilul meu prieten Ben Bova era redactorul-șef al revistei. Nu este posibil să-l egalezi pe John Campbell, dar Ben face o treabă excelentă.

*

Următoarea povestire are o istorie aparte. În ianuarie 1971, ca rezultat al mai multor împrejurări destul de complicate, i-am promis lui Bob Silverberg că voi scrie o povestire pentru o antologie de texte originale pe care o pregătea[1].

Am început povestirea și, spre enorma mea surpriză, am scris un roman, *Zeii înșiși*[2] (1972), primul meu roman science fiction realizat după cincisprezece ani (dacă nu puneți la socoteală *Călătorie fantastică*, ce nu fusese tocmai al meu.)

N-a fost deloc un roman rău, întrucât a câștigat premiile Hugo și Nebula și a demonstrat lumii science fiction că veteranul nu-și pierduse îndemânarea. Cu toate acestea, m-a pus într-o postură oarecum neplăcută, fiind vorba de textul pe care i-l promisesem lui Bob. Am scris imediat altul, *Bățul de chibrit*, care a apărut în antologia lui Bob, *Dimensiuni noi II* (1972).

1 Poate sunteți surprinși că, deși sunt cunoscut ca un palavragiu incurabil, nu explic împrejurările complicate, dar Bob consideră versiunea mea puțin cam agresivă, de aceea nu voi spune mai multe. (n. a.)

2 Roman apărut la Editura Teora, 1993. (n. trad.)

22. BĂȚUL DE CHIBRIT

Spațiul era negru; negru de jur împrejur, în toate direcțiile. Nu se vedea nimic: nici măcar o stea...

Asta nu pentru că n-ar fi existat stele...

De fapt, gândul că ar fi fost posibil să nu existe stele, pur și simplu nici o stea, îi înghețase mărunțaiele lui Per Hanson. Era vechiul coșmar, ce se afla subliminal în mintea tuturor călătorilor spațiali.

Când făceai Saltul prin universul tahionilor, cât de sigur erai în privința *locului* unde vei apărea? Sincronizarea și cantitatea inputului energetic puteau fi oricât de strict controlate, iar fuzionistul tău putea să fie cel mai bun din Univers, numai că principiul nedeterminării rămânea suveran și întotdeauna exista posibilitatea, ba chiar inevitabilitatea unui eșec întâmplător.

Iar prin intermediul tahionilor, o eroare de grosimea unei foi de hârtie putea însemna o mie de ani-lumină.

Atunci, ce se întâmpla când ajungeai niciunde; sau, cel puțin, atât de departe de *undeva* încât absolut nimic nu-ți mai putea oferi o indicație asupra propriei locații și, de aceea, nimic nu te putea călăuzi înapoi, spre *undeva*?

Imposibil, replicau experții. În Univers, nu exista nici un loc de unde să nu poată fi zăriți quasarii, iar ei erau de ajuns pentru determinarea poziției. În plus, probabilitatea ca în decursul unui Salt obișnuit să ajungi în exteriorul Galaxiei era de numai unu la zece milioane, iar cea de a ajunge în galaxia Andromeda ori Maffei 1 era, poate, de unu la un cvadrilion.

Lăsați-o baltă, spuneau experții.

De aceea, când o navă iese din Salt, revenind de la paradoxurile stranii ale tahionilor superluminici la liniștitoarele adevăruri binecunoscute ale tuturor tardionilor, de la quarcii sus la quarcii jos, atunci *trebuie* să se vadă stelele. Iar dacă stelele nu se zăresc, înseamnă că te afli într-un nor de praf cosmic; este unica explicație. În Galaxie, de fapt în toate galaxiile spirale, există regiuni cețoase, așa cum odinioară

existau și pe Pământ, în vremea când planeta era unicul cămin al omenirii, nu piesa de muzeu atent păstrată în climat controlat.

Hanson era înalt și posac, avea pielea dură și flexibilă, iar ceea ce nu cunoștea despre hipernavele ce brăzdau în lung și-n lat Galaxia și regiunile din imediata ei apropiere – exceptând tainele fuzioniștilor – nu fusese încă descoperit. Acum, stătea singur în Cabina Comandantului, așa cum îi plăcea. Avea la îndemână tot ceea ce era necesar pentru a intra în legătură cu orice bărbat sau femeie de la bord, sau pentru a accesa rezultatele oricărui aparat și instrument, și-i plăcea să fie o prezență nevăzută.

Totuși, în clipa de față, nimic nu-l mai încânta. Conectă o legătură și rosti:

— Ceva nou, Strauss?

— Ne aflăm într-un roi stelar, se auzi glasul lui Strauss.

Hanson nu conectase și legătura video; ar fi însemnat să-și arate chipul și prefera să nu-și dezvăluie privirea alarmată.

— Cel puțin, continuă Strauss, așa pare, după nivelul de radiație pe care-l putem recepționa în domeniul infraroșu îndepărtat și al microundelor. Necazul este că nu putem preciza coordonatele, pentru a ne localiza poziția. Nici o speranță!

— Nimic în spectrul vizibil?

— Absolut nimic. Același lucru și în domeniul infraroșu apropiat. Praful e dens ca o melasă.

— Cât de mare este norul?

— Imposibil de spus.

— Poți estima distanța până la marginea cea mai apropiată?

— Nici măcar ca ordin de mărime. Poate fi o săptămână-lumină, pot fi zece ani-lumină... Mi-e imposibil să precizez.

— Ai discutat cu Viluekis?

— Da.

— El ce zice?

— Nu prea multe. Este morocănos. Bineînțeles că privește întreaga situație ca pe o insultă personală.

— Bineînțeles... (Hanson suspină neauzit. Fuzioniștii se comportau ca niște copii și, deoarece ei jucau rolul cel mai spectaculos în zborul spațial, erau tolerați.) Bănuiesc că i-ai spus că asemenea lucruri sunt inevitabile și că se pot întâmpla oricând.

— Exact. Și, după cum poți ghici, mi-a replicat: „Nu și lui Viluekis!"

— Atât doar că s-au și petrecut. Ei bine, *eu* nu pot vorbi cu el. Orice i-aș spune, n-ar însemna decât că încerc să mă folosesc de prero-

gativele funcției, iar atunci nu vom mai scoate chiar nimic de la el. N-are de gând să pomească colectorul?

— A zis că nu poate, pentru că s-ar avaria.

— Cum poți avaria un câmp magnetic?

— Să nu-i spui chestia asta! mârâi Strauss. Îți va răspunde că este mai degrabă un tub de fuziune decât un câmp magnetic, iar apoi o să te acuze că încerci să-l subestimezi.

— Da, știu... Ei bine, mobilizează toate forțele pentru cercetarea norului. Trebuie să existe vreo cale prin care să putem aprecia direcția și distanța până la marginea cea mai apropiată.

Întrerupse legătura, apoi se încruntă.

Marginea cea mai apropiată! La viteza navei (în raport cu materia înconjurătoare), era îndoielnic că ar fi cutezat să cheltuiască energia necesară pentru o schimbare radicală a traiectoriei.

Intraseră în Salt având jumătate din viteza luminii, raportată la nucleul galactic din universul tardionic, și ieșiseră, desigur, cu aceeași viteză. Întotdeauna, momentul Saltului părea să implice un factor de risc. La urma urmelor, gândiți-vă că la ieșire vă pomeniți în vecinătatea imediată a unei stele spre care vă îndreptați cu o viteză egală cu jumătate din cea a luminii.

Teoreticienii negau însă o asemenea posibilitate. Apropierea la o distanță periculoasă de un corp masiv, în urma unui Salt, era improbabilă. Așa afirmau experții. Forțele gravitaționale implicate în Salt și în tranziția tardioni-tahioni-tardioni se respingeau reciproc datorită însești naturii lor. Mai exact, tocmai efectul aleatoriu al forțelor gravitaționale nu putea fi determinat în detaliu, cauzând în acest fel nesiguranța Saltuilor.

În plus, spuneau experții, încredeți-vă în instinctul fuzionistului! Un bun fuzionist nu greșește niciodată!

Atâta doar că acest fuzionist îi adusese într-un nor.

Eh, asta-i! Se întâmplă frecvent. E lipsit de importanță. Știți bine cât de *subțiri* sunt majoritatea norilor. Nici măcar nu vă veți da seama că vă aflați în unul.

(Nu și norul acesta, domnule expert!)

Ba chiar, norii sunt buni pentru voi. Colectoarele nu mai trebuie să funcționeze din greu, timp îndelungat, pentru menținerea fuziunii și înmagazinarea energiei.

(Nu și norul acesta, domnule expert!)

Ei bine, atunci bizuiți-vă pe fuzionist – el o să găsească o soluție.

(Și dacă nu există nici o soluție?)

Hanson se înfioră înaintea ultimului gând. Se străduí din răsputeri să și-l alunge din minte. Dar cum să nu te gândești la ceva care îți răsună obsedant în minte?

Henry Strauss, astronomul navei, se găsea în aceeași stare de deprimare. Dacă se petrecuse o catastrofă, nu putea decât s-o accepte. Nimeni de la bordul unei hipernave nu putea ignora complet posibilitatea catastrofei. Erai pregătit pentru ea, sau încercai să fii. Deși pentru pasageri era, desigur, mult mai rău.

Însă atunci când catastrofa implica un fenomen pentru studiul căruia ai fi fost în stare să renunți la orice și când constatai că tocmai cea mai de seamă descoperire profesională a vieții era pe punctul de a te ucide...

Oftă adânc.

Era voinic și purta lentile cromatice de contact ce atribuiau o falsă culoare și strălucire ochilor care, lipsiți de acest artificiu, s-ar fi potrivit pe deplin personalității sale șterse.

Comandantul nu putea face nimic. Știa asta în mod sigur. Comandantul putea fi suveran peste toată nava, dar fuzionistul reprezenta o lege în sine și așa fusese dintotdeauna. Până și pentru pasageri (se gândi el cu dezgust), fuzionistul era împăratul căilor spațiale și toți ceilalți păleau ca importanță în fața lui.

Problema era una de cerere și ofertă. Calculatoarele puteau determina cantitatea și momentul precis al inputului energetic, ca și locul și direcția exacte (dacă termenul „direcție" avea vreun înțeles în tranziția tardion-tahion), dar marja de eroare era uriașă, și doar un fuzionist talentat o putea corecta. Nimeni nu știa ce anume îi conferea fuzionistului talentul său – se năștea cu el, nu-l căpăta. Fuzioniștii, însă, știau că-l dețin și cu toții se bizuiau pe știința aceea.

Viluekis nu era la fel de scârbos precum alți fuzioniști, deși nici unul nu împingea niciodată lucrurile până la capăt. Cel puțin, el și cu Strauss continuau să stea de vorbă, deși Viluekis, fără pic de efort, o cucerise pe cea mai drăguță pasageră de pe navă, în ciuda faptului că astronomul o remarcase primul. (Asta făcea oarecum parte din drepturile absolute ale unui fuzionist în acțiune.)

Strauss îl apelă pe Anton Viluekis. Bărbatul nu-i răspunse imediat, iar când o făcu păru tulburat, tras la față și cu ochii triști.

— Cum merge tubul? se interesă Strauss.

— Cred că l-am deconectat la timp. L-am inspectat și n-am găsit nici o defecțiune. Acum, își cercetă el aspectul, trebuie să fac curățenie.

— Cel puțin, este întreg...

— Dar nu-l putem utiliza.

— S-ar *putea* să fie nevoie să-l utilizăm, insinuă Strauss. Nu putem spune ce se va întâmpla. Dacă tubul ar fi avariat, n-ar mai conta ce s-ar întâmpla, dar așa, dacă vom ieși din nor...

— Dacă, dacă, dacă! Să-ți mai spun eu un „dacă". Dacă voi, astronomii nepriceputi, ați fi știut că norul era aici, l-aș fi putut evita!

Remarca nu avea nici o legătură cu situația lor, și Strauss ocoli cu băgare de seamă momeala.

— Este posibil să ieșim din el.

— Analiza ce spune?

— Nu-i prea grozavă. Este cel mai dens nor de hidroxil observat până acum. Din câte știu, nicăieri în Galaxie nu există o regiune unde hidroxilul să fie atât de concentrat.

— Hidrogen nu există?

— Ba da... puțin. Cam cinci la sută.

— Insuficient, comentă Viluekis sec. Aici trebuie să mai fie ceva, în afară de hidroxil. Ceva care mi-a dat mai multă bătaie de cap. Ați aflat ce anume?

— Ah, da! Formaldehidă. Formaldehida depășește hidrogenul. Îți dai seama ce-nseamnă asta? Un proces necunoscut a concentrat în spațiu cantități nemaiîntâlnite de oxigen și carbon – poate chiar îndeajuns ca să consume complet hidrogenul dintr-un volum de ani-lumină cubici. Eu nu cunosc și nici nu-mi pot imagina ceva care să explice o asemenea situație.

— Ce vrei să insinuezi? Că este singurul nor de acest fel din spațiu și că eu am fost atât de prost încât să nimeresc tocmai în el?

— Nici vorbă de așa ceva, Vil! N-am spus asta, doar m-ai auzit foarte bine... Dar, pentru a ieși de aici, depindem de tine. Nu pot solicita ajutorul nimănui, fiindcă nu pot orienta o hiperundă dacă nu știu unde ne aflăm... nu pot determina poziția noastră, fiindcă nu pot distinge nici măcar o stea...

— Iar eu nu pot folosi tubul de fuziune, așa că de ce sunt privit ca un ticălos? Câtă vreme nici voi nu vă puteți face treaba, de ce trebuie ca fuzionistul să fie nemernicul? – Viluekis clocotea de mânie. – Este treaba ta, Strauss, nu uita asta! Mie spune-mi încotro să îndrept nava, ca să colectez hidrogen. Spune-mi unde-i marginea norului. Sau, la naiba cu marginea norului, află unde se termină hidroxil-formaldehida asta!

— Aș vrea s-o pot face, zise Strauss, dar deocamdată nu pot descoperi altceva în raza detectoarelor noastre.

— Nu putem fuziona amestecul ăsta.

— Știu.

— Ei bine, rosti Viluekis amenințător, ăsta-i un exemplu al greșelii pe care o face guvernul încercând să legifereze măsurile suplimentare de securitate, în loc să lase lucrurile în seama fuzionistului! Dacă am fi avut energie pentru un Salt Dublu, am fi scăpat de orice griji.

Strauss știa perfect la ce se referea Viluekis. Întotdeauna, exista tendința de economisire a timpului prin executarea a două Salturi consecutive, dar dacă un singur Salt implica anumite riscuri inevitabile, două Salturi succesive le multiplicau de nenumărate ori, și nici chiar cel mai bun fuzionist nu mai putea face mare lucru. Aproape invariabil, eroarea multiplicată prelungea foarte mult durata călătoriei.

Una dintre regulile stricte ale hipernavigației era obligativitatea existenței unei zile întregi de călătorie obișnuită între Salturi; manualul recomanda trei zile. În felul acesta, se oferea răgaz suficient pentru pregătirea următorului Salt, luându-se toate precauțiile necesare. Ca să se evite încălcarea dispoziției, fiecare Salt se executa în condiții ce nu lăsau suficientă energie pentru un al doilea. Colectoarele aveau nevoie de timp ca să adune și să comprime hidrogenul, să-l supună fuziunii și să stocheze energia în vederea inițializării Saltului. De obicei, pentru așa ceva era nevoie de minimum o zi.

— Câtă energie îți lipsește? întrebă Strauss.

— Nu prea multă. Cam atât, răspunse Viluekis, apropiind degetul mare la o jumătate de centimetru de arătător. Totuși, insuficient pentru Salt.

— Păcat, replică sec celălalt.

Stocul de energie era înregistrat și se putea verifica, dar fuzioniștii obișnuiau să modifice bazele de date, astfel încât să-și păstreze energie pentru un al doilea Salt.

— Ești absolut sigur? continuă Strauss. Să zicem că am porni generatoarele de avarie și am decupla toate luminile...

— Și ventilația, și instrumentele, și cuvele hidroponice... Știu, știu! Le-am pus la socoteală și tot n-ajunge. Astea-s măsurile voastre imbecile de securitate!

Strauss continua să-și păstreze calmul. Știa – toți o știau – că tocmai Ghilda Fuzioniștilor impusese regulamentul respectiv. Un Salt Dublu, pentru care căpitanul putea insista uneori, îl punea pe fuzionist într-o situație jenantă. Exista, totuși, și un avantaj. Datorită călătoriei ce trebuia să se desfășoare între Salturi, pasagerii aveau să devină suspicioși și agitați abia peste vreo săptămână, iar până atunci se puteau întâmpla multe. Deocamdată, nu trecuse nici măcar o zi.

— Ești sigur că nu poți face absolut nimic cu sistemul? insistă el. Poate filtrarea impurităților...

— Să le filtrez?! În primul rând, nu sunt impurități, asta-i chestia! În cazul de față, hidrogenul este impuritatea. Fii atent, pentru fuziunea atomilor de carbon și oxigen am nevoie de o temperatură de o jumătate de miliard de grade... poate chiar de un miliard. E imposibil de obținut și n-am de gând să-ncerc. Dacă o să încerc ceva și o să dau greș, va fi vina mea, iar eu n-am chef să ajung țapul vostru ispășitor. Tu trebuie să mă duci acolo unde-i hidrogenul și n-ai decât s-o faci. Pilotează nava către hidrogen! Mie nu-mi pasă cât timp durează.

— Nu putem crește viteza din cauza densității norului. Iar cu jumătate din viteza luminii, am putea călători doi ani... sau chiar douăzeci.

— N-ai decât să găsești *tu* o soluție! Tu, sau comandantul...

Disperat, Strauss întrerupse legătura. Pur și simplu, nu puteai purta o discuție rațională cu un fuzionist! Cunoștea ipoteza (expusă cu toată seriozitatea) conform căreia Saltunile repetate afectau creierul. În decursul Saltului, fiecare tardion din materia obișnuită trebuia transformat într-un tahion echivalent, după care revenea la tardionul inițial. Dacă dubla conversie era imperfectă, chiar în detalii infinitezimale, efectul s-ar fi manifestat într-adevăr mai întâi la nivelul creierului, de departe materia cea mai complex organizată care suferise tranziția. Desigur, efectele dăunătoare nu fuseseră niciodată demonstrate experimental, și nici o generație de navigatori pe hipernave nu păruse a manifesta asemenea afecțiuni, o dată cu trecerea timpului. Dar poate că tocmai ceea ce se găsea în creierele fuzioniștilor și care le conferea calitățile respective, permițându-le să se bazeze exclusiv pe intuiție și să depășească cele mai bune calculatoare, era extrem de complex și, de aceea, extrem de vulnerabil.

Prostii! Vorbe goale! Fuzioniștii nu erau decât niște răzgâiați!

Strauss șovăi. Trebuia oare să încerce s-o contacteze pe Cheryl? Ea era singura care ar fi putut liniști spiritele și, o dată ce i-ar fi cântat în strună lui Vil, acesta s-ar fi putut gândi la o modalitate prin care să pună în funcțiune tuburile, în ciuda hidroxilului.

Era oare cu adevărat convins că Viluekis o putea face, indiferent de circumstanțe? Sau încerca să evite gândul unei călătorii de ani întregi? Bineînțeles, hipernavele erau pregătite pentru o asemenea eventualitate, dar ea nu se ivise niciodată, iar membrii echipajelor – cu atât mai puțin pasagerii – nu erau *în nici un caz* pregătiți.

Însă dacă ar fi discutat cu Cheryl, ce i-ar fi putut spune ca să nu sune a ordin de seducere? Nu trecuse decât o zi, și încă nu se simțea în stare să joace rolul de proxenet pentru fuzionist.

Să aștepte! Cel puțin, o vreme!

Viluekis se încruntă. După baie, se simțea ceva mai bine și era încântat că fusese ferm cu Strauss. Tipul nu era băiat rău, dar, precum toți ceilalți (comandantul, echipajul, pasagerii, toți proștii non-fuzioniști din Univers), dorea să evite responsabilitatea. Fuzionistul să tragă la jug! Era o melodie veche, veche de când lumea, iar el nu intenționa să mai joace după ea.

Vorbele acelea despre călătoria ce putea dura ani de zile nu reprezentau decât o modalitate de a încerca să-l sperie. Dacă și-ar fi pus cu adevărat mințile la contribuție, ar fi putut determina marginile norului și cea mai apropiată dintre ele. Ar fi fost prea din cale-afară să afirme că nimeriseră chiar în centru. Bineînțeles, dacă în urma Saltului ieșiseră lângă o margine, iar acum se îndreptau spre cea opusă...

Fuzionistul se sculă și se întinse. Era înalt și sprâncenele îi atârnau peste ochi, aidoma unor tende.

Să presupunem că ar fi trebuit să călătorească preț de câțiva ani. Nici o hipernavă nu zburase atât de mult. Durata maximă fusese de optzeci și opt de zile și treisprezece ore, și asta se întâmplase atunci când o navă descoperise că se afla într-o poziție nefavorabilă față de o stea difuză și fusese silită să se îndepărteze cu viteze ce ajunseseră la peste nouă zecimi din cea a luminii, înainte să fi ajuns la o distanță rezonabilă pentru Salt.

Echipajul supraviețuise și călătoria durase un sfert de an. Evident, *douăzeci* de ani...

Era însă cu totul imposibil.

Lumina de avertizare clipi de trei ori, înainte ca Viluekis s-o remarce. Dacă într-adevăr comandantul se hotărâse să-i vorbească direct, avea să plece mult mai rapid decât venise.

— Anton?

Glasul era dulce, insistent, și o parte a nemulțumirii sale se risipi. Lăsă ușa să gliseze în canat și Cheryl pătrunse în cabină. Ușa se închise înapoia ei.

Tânăra avea în jur de douăzeci și cinci de ani, ochi verzi, bărbie fermă, păr roșu mat și un corp superb, care nu se ascundea sub prea multe veșminte.

— Anton, repetă ea, s-a-ntâmplat ceva?

Viluekis nu fusese chiar atât de luat prin surprindere ca să recunoască adevărul. Până și un fuzionist știa foarte bine că pasagerii nu trebuiau să afle nimic.

— Câtuși de puțin. Ce te face să crezi asta?

— Așa spunea un pasager. Un bărbat pe nume Martand.

— Martand? De ce-ți pierzi vremea ascultându-i pe toți nebunii? continuă el suspicios. Cine este și cum arată?

Cheryl surâse imperceptibil.

— Un bărbat cu care am legat o conversație în salon. Are în jur de șaizeci de ani și pare destul de inofensiv, deși îmi închipui că asta nu-l încântă. Dar problema este alta. Nu se vede nici o stea. Toți și-au dat seama de acest lucru, iar Martand a spus că-i semnificativ.

— Așa a zis? Păi... traversăm un nor de praf cosmic. În Galaxie există o sumedenie de nori, și hipernavele îi străbat cu regularitate.

— Da, însă Martand mai zice că în norii obișnuiți se pot distinge stelele.

— Ce știe el? Este vreun veteran al spațiului, sau ce?

— N-nu, recunoscu Cheryl. Mi se pare că-i prima lui călătorie. Totuși, pare să știe o mulțime de chestii.

— Sunt convins. Auzi, știi ce, du-te și spune-i să-și țină fleanca! Pentru așa ceva poate fi trecut la izolare. Și nici tu să nu mai repeți asemenea istorii.

Cheryl își lăsă capul pe un umăr și-l cercetă cu atenție.

— Să fiu sinceră, Anton, te comporți ca și cum *ar exista* o problemă. Martand ăsta – Louis Martand – e un tip interesant. Este profesor de științe generale la gimnaziu.

— La gimnaziu! Dumnezeule, Cheryl...

— Ar trebui, totuși, să-l asculți. Spune că a-i învăța pe copii este una dintre rarele profesiuni în care trebuie să cunoști câte puțin din toate domeniile, deoarece puștii pun întrebări și-și dau seama dacă ești un ignorant.

— Perfect, poate că și specialitatea ta ar trebui să fie depistarea impostorilor. Cheryl, te rog, du-te și spune-i să-și țină gura – dacă nu, va trebui s-o fac eu.

— Bine. Dar, mai întâi... este adevărat că traversăm un nor de hidroxil și că tubul de fuziune nu funcționează?

Gura lui Viluekis se deschise, apoi se închise lent. După o vreme, el întrebă:

— Cine ți-a spus chestiile astea?

— Martand. Gata, am plecat!

— Nu, o opri Viluekis brusc. Mai stai puțin. Câți oameni au mai auzit povestea asta?

— N-a mai spus-o nimănui. A precizat că nu dorește să stârnească panică. Întâmplător, eu mă aflam acolo când i-a venit ideea, și probabil că n-a putut rezista să n-o destăinuie și altuia.

— Știe că mă cunoști?

Fruntea fetei se încreți ușor.

— Cred că i-am pomenit ceva...

Viluekis pufni iritat:

— Să nu crezi că bătrânul ăsta nebun pe care l-ai agățat intenționează să-ți arate ce deștept este. Prin intermediul tău, vrea să ajungă la mine.

— Nici vorbă! îl contrazise Cheryl. Dimpotrivă, a insistat să nu-ți suflu nici un cuvânt.

— Știind, bineînțeles, că vei veni imediat la mine.

— De ce ar fi dorit una ca asta?

— Ca să mă umilească. Știi ce-nseamnă să fii fuzionist? Știi ce înseamnă ca toți să te urască, să fie împotriva ta, tocmai fiindcă ești atât de *necesar*, fiindcă ești...

— Totuși, ce legătură au astea cu cazul de față? Dacă Martand n-are dreptate, cum poți fi umilit? Iar dacă are dreptate... Are dreptate, Anton?

— Spune-mi exact ce anume a zis.

— Nu sunt sigură că-mi amintesc chiar totul, replică Cheryl gânditoare. S-a întâmplat după ieșirea din Salt... câteva ore mai târziu. Deja, cam toți pasagerii vorbeau numai despre absența stelelor. În salon, se spunea că în curând ar trebui să urmeze alt Salt, pentru că ce fel de călătorie prin spațiu este una fără stele... Evident, știam că trebuie să treacă cel puțin o zi. Apoi, a apărut Martand, m-a zărit și s-a apropiat ca să-mi vorbească. Cred că mă place...

— Eu cred că nu-l plac, mârâi Viluekis. Continuă!

— I-am spus că era destul de anost fără panoramă, și el a replicat că vom rămâne așa multă vreme, dar a părut îngrijorat. Evident, l-am întrebat de ce credea asta și mi-a răspuns că tubul de fuziune fusese decuplat.

— De unde aflase?

— Mi-a explicat că într-una din toaletele pentru bărbați se putuse auzi un zumzet grav, care acum încetase. A mai spus că, în sala de jocuri, un perete al dulapului cu seturile pentru șah se încălzea de la tubul de fuziune, dar acum locul era rece.

— Astea erau dovezile pe care se bizuia?

Cheryl îi ignoră întrebarea și urmă:

— A mai spus că stelele nu se vedeau fiindcă ne găseam într-un nor de praf și tuburile de fuziune trebuiseră să fie decuplate pentru că nu mai exista hidrogen pe care să-l colecteze. A adăugat că, probabil, energia existentă nu ajungea pentru inițializarea altui Salt, iar dacă

începeam să căutăm hidrogen puteam călători ani de zile până ieșeam din nor.

Încruntătura fuzionistului devenise feroce.

— Este un individ care răspândește panică. Știi că asta...

— *Nu* răspândește panică. M-a rugat să nu mai spun nimănui, tocmai ca să nu alarmez pasagerii și pentru că oricum nu se va mai întâmpla nimic. Mi-a povestit mie, deoarece de-abia își formulase ipoteza – era extrem de surescitat și trebuia neapărat să vorbească cu cineva – dar a mai spus că exista o soluție simplă de ieșire din impas, iar fuzionistul știa pesemne ce are de făcut, de aceea nu exista nici un motiv de îngrijorare. Dar, întrucât tu ești fuzionistul, mi se pare că trebuie să te întreb dacă Martand a avut dreptate în privința norului și dacă te-ai ocupat cu adevărat de rezolvarea problemei.

— Profesorașul ăla al tău nu se pricepe la nimic! scrâșni Viluekis. Să te ții departe de el! Apropo, a spus și *care* era așa-zisa soluție simplă?

— Nu. Ar fi trebuit să-l întreb?

— Nu! De ce să-l fi întrebat? Ce știe el? Deși... Bine, întreabă-l. Sunt curios ce-i trece prin minte idiotului. Întreabă-l.

— Nici o problemă, încuviință din cap Cheryl. Dar avem necazuri?

— Ce-ar fi să lași asta în seama mea? replică scurt Viluekis. N-avem necazuri până n-o spun eu.

După ce fata ieși, rămase multă vreme privind ușa ce se închise în urma ei, furios și neliniștit. Ce intenționa acest Louis Martand – profesorașul – cu presupunerile lui norocoase?

Dacă, în cele din urmă, avea să fie necesară o călătorie prelungită, pasagerii trebuiau avertizați cu precauție, altfel n-ar fi supraviețuit nici unul. Iar cu Martand strigând în gura mare...

Aproape cu ură, Viluekis apăsă combinația de taste ce urma să-i facă legătura cu comandantul.

Martand era zvelt și cu înfățișare plăcută. Buzele lui păreau mereu gata să zâmbească, deși o sobrietate politicoasă i se citea pe chip și în gesturi; o sobrietate cumva răbdătoare, ca și cum s-ar fi așteptat permanent ca interlocutorul său să spună ceva cu adevărat important.

— Am discutat cu domnul Viluekis, rosti Cheryl. Știi, el este fuzionistul... I-am povestit tot ce mi-ai spus.

Martand păru șocat și clătină din cap.

— Mă tem că n-ar fi trebuit să faci asta.

— Într-adevăr, n-a fost prea încântat.

— Normal. Fuzioniștii sunt indivizi cu totul speciali și nu le place ca niște intruși să se...

— Mi-am dat seama. Totuși, a insistat că n-ar trebui să ne facem griji.

— Bineînțeles că nu, încuviință Martand luând mâna fetei și bătând-o cu un gest liniștitor, dar fără să-i mai dea drumul după aceea. Ți-am spus că există o soluție simplă. Probabil că fuzionistul o aplică chiar acum. Deși bănuiesc că s-ar putea să mai treacă nițeluș până se va gândi la ea...

— La ce să se gândească? – Cheryl schimbă imediat tonul și întrebă calin: De ce să nu se fi gândit la ea, dacă *dumneata* ai făcut-o deja?

— Vezi dumneata, domnișoară, el este un specialist. Specialiștii gândesc în limitele propriei specializări și le vine foarte greu să le depășească. Cât despre mine, eu nu îndrăznesc să apelez la rutine. Atunci când fac o demonstrație în fața clasei, trebuie să improvizez în majoritatea cazurilor. Încă n-am găsit o școală care să dețină microreactoare cu protoni, iar cu ocazia excursiilor în natură am fost nevoit să construiesc un generator electric cu petrol lampant.

— Ce-i acela petrol lampant? întrebă Cheryl.

Martand chicoti, părând încântat.

— Vezi? Oamenii uită. Petrolul lampant este un soi de lichid inflamabil. O sursă de energie încă și mai primitivă, pe care am folosit-o de multe ori, a fost focul din lemne, ce trebuie inițializat prin frecare. Ai văzut așa ceva? Iei un băț de chibrit...

Cheryl îl privea nedumerită, așa că bărbatul continuă tolerant:

— N-are importanță... Încerc doar să-ți explic că fuzionistul tău va trebui să se gândească la ceva mai primitiv decât fuziunea, iar asta va dura puțintel. Cât despre mine, sunt obișnuit să lucrez cu metode primitive. Știi, de pildă, ce se găsește acolo?

Indică hubloul prin care nu se distingea absolut nimic; de altfel, era principalul motiv pentru pustietatea din salon.

— Un nor. Un nor de praf cosmic.

— Da, dar ce compoziție are? Elementul care se găsește întotdeauna peste tot este hidrogenul. El constituie materia primordială a Universului și hipernavele depind de existența lui. Nici o navă nu poate transporta îndeajuns combustibil ca să execute Salturi repetate, ori să accelereze până la viteza luminii și apoi să decelereze în mod repetat. Din această cauză, trebuie să colectăm combustibilul din spațiu.

— Știi, m-am întrebat mereu în legătură cu asta... Crezusem că spațiul este gol.

— *Aproape* gol, draga mea, iar „aproape" sună la fel de bine ca un ospăț. Când călătorești cu o sută cincizeci de mii de kilometri pe

secundă, poți colecta și comprima destul hidrogen, chiar dacă într-un centimetru cub există numai câțiva atomi. Iar cantitățile mici de hidrogen, fuzionând permanent, ne asigură toată energia necesară. De obicei, hidrogenul este mai dens în interiorul norilor, totuși impuritățile pot ridica probleme, așa cum este cazul de față.

— De unde îți dai seama că are impurități?

— De ce altfel ar fi decuplat domnul Viluekis tubul de fuziune? După hidrogen, elementele cele mai răspândite în Univers sunt heliul, oxigenul și carbonul. Dacă pompele de fuziune s-au oprit, înseamnă că înregistrăm un deficit de combustibil, adică de hidrogen, la care se adaugă prezența altor elemente ce pot avaria sistemul de fuziune. Nu poate fi vorba despre heliu, care-i inofensiv, dar ar putea fi grupări de hidroxil, o combinație oxigen-hidrogen. Înțelegi?

— Cred că da, încuviință Cheryl. La colegiu, am urmat un curs de științe generale și-mi mai amintesc câte ceva. În realitate, praful este format din grupuri hidroxil atașate de grăunțe solide.

— Hidroxilul poate fi de asemenea liber, în stare gazoasă. În cantități moderate, nici el n-ar trebui să fie periculos pentru sistemul de fuziune. Cu adevărat primejdioși sunt compușii carbonului. Dintre ei, cel mai probabil pare să fie formaldehida, și aș îndrăzni să estimez că, în cazul nostru, proporția formaldehidă/hidroxil este de unu la patru. Acum ai înțeles?

— Nu.

— Compușii aceștia nu fuzionează. Dacă-i încălzești la o temperatură de câteva sute de milioane de grade, ei se disociază în atomi independenți, iar concentrația de oxigen și carbon va distruge pur și simplu sistemul. De ce să nu-i folosim însă la temperatura obișnuită? După comprimare, hidroxilul se va combina cu formaldehida într-o reacție chimică ce nu afectează sistemul. Sunt sigur că un bun fuzionist poate modifica sistemul, pentru a produce o reacție chimică la temperatura camerei. Energia reacției poate fi înmagazinată și, după o vreme, va fi suficientă pentru a inițializa un Salt.

— Nu-mi este deloc clar! se plânse Cheryl. Energia produsă de reacțiile chimice este infimă pe lângă cea degajată prin fuziune!

— Ai dreptate, scumpo! Dar nici nu ne trebuie foarte multă. Saltul anterior nu ne-a lăsat suficientă energie pentru un al doilea Salt imediat – astea sunt dispozițiile. Fac însă prinsoare că amicul dumitale, fuzionistul, a avut grijă să nu-i lipsească prea multă energie. Cam așa procedează ei de obicei. Cantitatea necesară pentru inițializare poate fi obținută din reacții chimice obișnuite. Apoi, o dată ce un Salt ne va scoate din nor, o călătorie normală de vreo săptămână prin spațiu va

reumple rezervoarele energetice și vom putea continua fără griji. Desigur... – Martand își zbârli sprâncenele și ridică din umeri.

— Ce anume?

— Desigur, reluă el, dacă, din cine știe ce motiv, domnul Viluekis va întârzia lucrurile, s-ar putea ivi necazuri. Fiecare zi cu care întârziem Saltul înseamnă un consum de energie datorat activităților curente din navă și, după un timp, reacțiile chimice nu vor mai fi capabile să asigure energia necesară inițializării. Eu sper că nu va aștepta prea mult.

— Păi, de ce nu-i spui? Chiar acum!

Martand clătină din cap.

— Să dau lecții unui fuzionist? N-aș putea face asta, scumpo!

— Atunci, o voi face eu!

— Ah, nu! Sunt *sigur* că va găsi și singur soluția. De fapt, sunt gata să fac un pariu cu dumneata, domnișoară. Repetă-i exact ce am discutat noi și mai spune-i că ți-am zis că el a descoperit deja soluția și că tubul de fuziune a început să funcționeze. Desigur, dacă eu câștig...

Bărbatul surâse.

Cheryl zâmbi și ea.

— Am pornit.

Martand privi gânditor după fata care plecase grăbită; nu-și bătea capul prea mult cu posibilele reacții ale lui Viluekis.

Nu se arătă deloc surprins când unul dintre membrii corpului de gardă al navei se ivi ca din senin și rosti:

— Vă rog să mă însoțiți, domnule Martand!

— Vă mulțumesc că m-ați lăsat să termin, răspuse calm profesorul. Mi-era teamă că n-o veți face.

Trecură mai bine de șase ore înainte ca lui Martand să i se permită să-l vadă pe comandant. Întemnițarea sa (așa cum o considera) însemna o izolare absolută, fără să fie oprimatoare; iar atunci când îl primi, comandantul părea obosit, totuși nu ostil.

— Mi s-a raportat, începu Hanson, că răspândiți zvonuri menite să trezească panică în rândul pasagerilor. Acuzația este una dintre cele mai grave.

— Am vorbit cu un singur pasager, domnule, și am făcut-o din motive temeinice.

— Același lucru l-am bănuit și noi. V-am pus imediat sub supraveghere și am aici un raport, destul de amănunțit, despre conversația pe care ați purtat-o cu domnișoara Cheryl Winter. A fost cea de-a doua conversație cu subiect similar.

— Da, domnule.

— S-ar părea că urmăreați ca ideile conversației să fie transmise domnului Viluekis.

— Da, domnule.

— Nu v-ați gândit să discutați direct cu domnul Viluekis?

— Mă îndoiesc că m-ar fi ascultat, domnule.

— Atunci, de ce n-ați venit la mine?

— Poate că m-ați fi ascultat, dar cum i-ați fi transmis informațiile domnului Viluekis? Într-un astfel de caz, ar fi trebuit să recurgeți tot la serviciile domnișoarei Winter. Fuzioniștii au și ei slăbiciuni...

Comandantul încuviință, cufundat în gânduri, apoi își continuă interogatoriul:

— Ce așteptați să se întâmple atunci când domnișoara Winter avea să-i transmită informația domnului Viluekis?

— Am sperat, răspunse Martand, că domnul Viluekis va fi mai puțin iritat de prezența domnișoarei Winter, că se va simți mai puțin amenințat. Am mai sperat că va afirma că ideea era banală, că se gândise de mult la ea și că, într-adevăr, colectoarele funcționau deja, în scopul declanșării reacțiilor chimice. Apoi, după ce scăpa de domnișoara Winter – și mi-am închipuit că o va face rapid –, putea porni colectoarele, raportându-vă totul, domnule, mai puțin referirile la mine sau la domnișoara Winter.

— Nu v-ați gândit că ar putea respinge ideea, ca nefuncțională?

— Exista această posibilitate, dar n-a fost cazul.

— De unde știți?

— Pentru că la o jumătate de oră după ce am fost reținut, luminile din cabina în care fusesem închis au pălit perceptibil și n-au mai revenit la intensitatea anterioară. Am bănuit că, în întreaga navă, consumul energetic fusese redus la maxim și am mai presupus că Viluekis punea totul la bătaie, astfel încât reacțiile chimice să creeze suficientă energie pentru inițializare.

Comandantul se încruntă.

— Ce v-a făcut să fiți atât de sigur că-l puteți manipula pe domnul Viluekis? În mod sigur n-ați mai lucrat cu alți fuzioniști?

— Oh, domnule comandant, dar sunt profesor de gimnaziu! Am lucrat cu alți copii.

Pentru o clipă, comandantul înlemni, apoi expresia i se relaxă lent într-un surâs.

— Îmi sunteți simpatic, domnule Martand, vorbi el, dar asta nu vă ușurează cu nimic situația. Din câte vă pot spune, previziunile dumneavoastră s-au îndeplinit *exact* așa cum ați apreciat. Știți însă ce a urmat?

— Sper să-mi spuneți...

— Domnul Viluekis a trebuit să evalueze sugestia dumneavoastră și să decidă, imediat, dacă era practică. A fost nevoit să execute o serie de reglaje fine ale sistemului, pentru a permite desfășurarea reacțiilor chimice fără să afecteze posibilitatea fuziunilor viitoare. A trebuit să determine viteza maximă la care reacțiile puteau avea loc în condiții de securitate, cantitatea de energie ce urma să fie înmagazinată, momentul când se putea încerca inițializarea, felul și natura Saltului. Toate acestea trebuiau să fie făcute rapid... și doar un fuzionist le putea determina. Mai precis, nu oricare fuzionist, însă domnul Viluekis este unul de o valoare excepțională. Ați înțeles?

— Destul de bine.

Comandantul privi ceasul mural și dezopaciză hubloul. Era negru, așa cum fusese de aproape două zile.

— Domnul Viluekis m-a informat asupra orei la care va încerca inițializarea Saltului. El bănuiește că va reuși, iar eu am încredere în judecata lui.

— Dacă dă greș, observă sumbru Martand, ne-am putea trezi în exact același loc, însă lipsiți de orice fărâmă de energie.

— Știu asta, încuviință Hanson, și fiindcă este posibil să încercați o anume responsabilitate pentru infiltrarea ideii în mintea fuzionistului, m-am gândit că poate veți dori să participați alături de mine la cele câteva momente de suspans.

Ambii bărbați amuțiră, privind hubloul, în vreme ce se scurseră secunde, apoi minute. Hanson nu menționase ora când urma să fie încercat Saltul, iar Martand nu putea spune cât de iminent era momentul respectiv sau dacă nu cumva trecuse. Putea doar să-și mute privirea, ocazional și pentru scurt timp, asupra chipului comandantului, care păstra o inexpresivitate deliberată.

Apoi simți o stranie smulgere internă, ce dispăru aproape imediat, aidoma unei pulsații a peretelui abdominal. Făcuseră Saltul.

— Stelele! șopti Hanson cu adâncă satisfacție.

Hubloul fusese invadat de o explozie stelară, și în clipa aceea Martand nu-și putu reaminti să fi văzut o priveliște mai minunată în toată viața lui.

— Și la momentul exact, adăugă comandantul. O treabă excelentă! Acum suntem cu energia la zero, dar în una până la trei săptămâni ne vom reface complet stocurile, iar până atunci pasagerii vor avea ce privi.

Martand se simțea prea amețit de ușurare ca să mai aibă puterea să vorbească.

— Ei bine, domnule Martand, se răsuci Hanson spre el, ideea dumneavoastră a fost corectă. S-ar putea afirma că a salvat nava și pe

toți cei din interiorul ei. S-ar mai putea afirma că și domnului Viluekis i-ar fi trecut, în scurt timp, prin minte. Nu vor urma însă absolut nici un fel de discuții în legătură cu aceste circumstanțe, fiindcă rolul dumneavoastră nu poate fi dezvăluit. Domnul Viluekis a făcut totul – a fost o acțiune măreață, de pură virtuozitate, chiar dacă am lua în considerație faptul că este posibil ca dumneavoastră să-i fi declanșat acțiunea. Domnul Viluekis va fi felicitat, și probabil chiar decorat. *Dumneavoastră* nu veți primi nimic.

Martand tăcu câteva clipe, apoi spuse:

— Înțeleg. Un fuzionist este indispensabil, pe când eu sunt o cantitate neglijabilă. Dacă mândria domnului Viluekis este afectată într-o măsură infimă, el poate deveni inutilizabil și nu vă puteți permite să-l pierdeți. În privința mea... ei bine, fie cum doriți! La revedere, domnule comandant!

— Nu încă, îl opri Hanson. Nu putem avea încredere în dumneavoastră.

— Promit să nu suflu o vorbă.

— Poate că intenționați să vă țineți de cuvânt, dar e posibil să se întâmple tot felul de lucruri. Nu putem risca. Pentru restul călătoriei, veți fi obligat să rămâneți în arest.

— *De ce?* se încruntă Martand. V-am salvat pe toți... și blestemata de navă... *și* pe fuzionist!

— Tocmai de aceea. Pentru că ne-ați salvat. Asta-i soluția.

— Și unde-i dreptatea?

Comandantul clătină încet din cap.

— Trebuie să recunosc că dreptatea reprezintă un lux tot mai rar, pe care nu ni-l putem permite întotdeauna. Nu puteți nici măcar reveni în cabina dumneavoastră. Pe toată durata călătoriei, nu veți vedea pe nimeni.

Martand își frecă bărbia cu un deget.

— Domnule comandant, sper că nu veți aplica hotărârea ad litteram...

— Mă tem că da.

— ... Pentru că mai există o persoană care ar putea să scape vreo vorbă – accidental, fără nici o intenție rea. Ar fi bine s-o aduceți în arest și pe domnișoara Winter.

— Ca să dublez astfel nedreptatea?

— Necazurile se uită mai ușor în doi, spuse Martand.

Iar comandantul zâmbi:

— Poate că aveți dreptate...

* * *

Amicii scriitori apar și, din păcate, dispar. După ce m-am mutat în New York, m-am întâlnit în mod frecvent cu autori pe care, când stăteam în Boston, îi frecventam doar ocazional. Lester del Rey și Robert Silverberg sunt două astfel de exemple. Apoi, în 1972, Bob s-a mutat în California și l-am pierdut din nou.

Pentru că veni vorba, am avut ocazia să fac un ultim lucru pentru John Campbell. Harry Harrison se gândise să alcătuiască o antologie cu povestiri de felul celor pe care John Campbell le făcuse celebre, scrise de autorii pe care el îi făcuse celebri. Eu mă număram printre aceștia, și în martie 1972 m-am oferit să contribui cu un text despre „tiotimolină".

Până atunci, scrisesem trei texte de acest gen, care stârniseră reacții considerabile. Primul fusese *Proprietățile endocronice ale tiotimolinei resublimate* și apăruse în *Astounding* din martie 1948, în împrejurări pe care le-am descris în *Perioada Campbell* (unde a fost retipărit).

Al doilea fusese *Aplicațiile micropsihiatrice ale tiotimolinei*, care apăruse în *Astounding* din decembrie 1953. Alături de primul, el fusese inclus în antologia mea *Doar un trilion* (1957).

Al treilea fusese *Tiotimolina și era spațială*, care apăruse în *Analog* din septembrie 1960 și fusese inclus în cartea mea *Opus 100* (1969).

Acum l-am scris pe al patrulea, la un sfert de veac după primul, și l-am intitulat *Tiotimolina către stele*.

23. TIOTIMOLINA CĂTRE STELE

— Același discurs, presupun, rosti resemnat sublocotenentul Peet.

— De ce nu? făcu locotenentul Prohorov, închizând ochii și lăsându-se încetișor pe spate. De cincisprezece ani, îl repetă la fiecare ceremonie de absolvire a promoțiilor Academiei Astronautice.

— Și fac pariu că nu schimbă un cuvânt, continuă Peet, care-l auzise prima dată cu un an în urmă.

— Din câte mi-am putut da seama, nu. Plicticos și îngâmfat! Ah, ce n-aș da să-l văd dezumflându-se!

Amfiteatrul începuse deja să se umple, absolvenții în uniforme avansând, despărțindu-se cu precizie pe rânduri, fiecare băiat și fată înaintând spre locul său în ritmul unei cadențe neauzite, după care toți se așezară simultan, cu un bubuit răsunător.

Apoi, amiralul Vernon intră și se îndreptă bățos către podium.

— Bun venit, promoția '22! Pentru voi, școala a luat sfârșit. Acum va începe educația. Poate că ați învățat tot ce se cunoaște despre teoria clasică a zborului spațial. Ați fost îndopați cu astrofizică și mecanică relativistă celestă. Nu vi s-a pomenit însă despre tiotimolină. Iar asta a avut un motiv întemeiat. Ar fi fost inutil să aflați despre ea în școală. Va trebui să învățați să *zburați* cu tiotimolina. Doar ea vă va purta spre stele. Oricât ați fi studiat, este posibil să nu deprindeți utilizarea tiotimolinei. Într-un asemenea caz, nu disperați: există destule funcții pe care le puteți ocupa, deși nu veți fi niciodată piloți. Voi începe această zi deosebită pentru voi, ziua în care ați absolvit Academia, cu singura prezentare a subiectului pe care o veți auzi. După aceea, vă veți ocupa de tiotimolină doar în timpul zborului, și vom afla destul de repede dacă aveți sau nu aptitudini.

Amiralul tăcu și privi de la un chip la altul, parcă încercând să evalueze aptitudinile fiecăruia. Apoi lătră:

— Tiotimolina! Consemnată prima dată în 1948, conform legendei, de către Azimut sau Asimptot, un personaj care, foarte probabil, n-a

existat niciodată. Nu există nici o dovadă a articolului original despre care se afirmă că ar fi fost scris de el, ci doar niște referiri vagi, nici una anterioară secolului douăzeci și unu. Studiile serioase au început o dată cu Almirante, care fie a descoperit tiotimolina, fie a redescoperit-o, dacă acceptăm legenda Azimut/Asimptot. Almirante a enunțat teoria obstacolelor hiperspațiale și a demonstrat că molecula de tiotimolină este atât de distorsionată încât o legătură este silită să se extindă prin dimensiunea temporală în trecut, iar alta în viitor. Datorită extinderii în viitor, tiotimolina poate interacționa cu un eveniment care încă nu s-a petrecut. Astfel, ea poate, ca să folosesc exemplul clasic, să se dizolve în apă cu aproximativ o secundă înainte de adăugarea apei. Desigur, tiotimolina este un compus foarte simplu. Mai exact, ea posedă cea mai simplă moleculă capabilă de proprietăți endocronice, adică de extindere trecut-viitor. În timp ce aceste proprietăți fac posibile anumite instrumente unice, adevăratele aplicații ale endocronicității au trebuit să aștepte crearea de molecule mai complexe: polimeri ce combină endocronicitatea cu o structură fermă.

Primul care a obținut rășini și materiale plastice endocronice a fost Pellagrini. Peste alți douăzeci de ani, Cudahy a demonstrat tehnica sudării plasticului endocronic de metal. Astfel, a devenit posibilă construirea de obiecte endocronice mari – de exemplu, nave spațiale.

Să analizăm acum ce se întâmplă atunci când o structură de dimensiuni mari este endocronică. Mă voi referi exclusiv la aspectele calitative; sunt suficiente. Teoreticienii au demonstrat și relațiile matematice, dar încă n-am cunoscut un fizician teoretic care să poată pilota o navă spațială. Așadar, ei să se ocupe de teorie, iar voi de pilotat.

Mica moleculă de tiotimolină este extraordinar de sensibilă față de stările probabilistice ale viitorului. Dacă sunteți siguri că veți turna apă peste ea, se va dizolva înainte ca să adăugați apa. Dacă însă în mintea voastră există cea mai măruntă îndoială, dacă nu sunteți siguri că veți adăuga sau nu apă, tiotimolina nu se va dizolva decât *după* ce o veți face.

Cu cât molecula endocronică este mai mare, cu atât ea este mai puțin sensibilă față de existența incertitudinii. Se va dizolva, își va modifica proprietățile electrice, chiar dacă aveți aproape certitudinea că s-ar putea să nu adăugați apă. Ce se va petrece însă dacă într-adevăr *nu* veți adăuga apă? Răspunsul e simplu. Structura endocronică se va deplasa în viitor, căutând apa – negăsind-o, va avansa și mai mult. Efectul aduce mult cu situația unui măgar care urmează morcovul atârnat de un băț, la o jumătate de metru în fața nasului. Deosebirea

este că structura endocronică nu are inteligența unui măgar și nu obosește niciodată.

Dacă o navă întreagă este endocronică – asta înseamnă că pe fuzelajul ei sunt fixate, la intervale regulate, grupări endocronice –, nu-i greu de reglat un dispozitiv care să picure apă în punctele-cheie ale structurii, dar care, în același timp, să fie astfel programat încât, deși aparent o va face, apa să nu curgă niciodată. În acest caz, grupările endocronice avansează în timp, purtând cu ele întreaga navă și obiectele din interiorul ei, inclusiv echipajul. Evident, nu există un cadru de referință absolut. Avansarea navei în timp se raportează la Univers, iar asta nu înseamnă altceva decât că Universul, raportat la navă, se deplasează înapoi. Viteza cu care nava înaintează (sau cu care Universul se retrage) prin timp poate fi reglată perfect prin intermediul mecanismului de picurare a apei. După o vreme, modalitatea corectă de a o face se poate deprinde, însă perfecțiunea poate fi atinsă numai de cei cu talent înnăscut. E ceea ce vom afla în legătură cu voi... dacă dețineți acest talent.

Amiralul făcu din nou o pauză și-i cercetă scrutător pe absolvenți. Continuă apoi, în liniștea apăsătoare:

— La ce slujesc însă toate acestea? Să examinăm puțin zborul spațial, reluând unele lucruri pe care le-ați învățat deja. Distanțele dintre stele sunt enorme și, considerând viteza maximă cea a luminii, drumul de la una la alta poate dura ani, secole, milenii. O modalitate de călătorie este la bordul unei nave gigantice cu o ecologie închisă – un univers micuț, autonom. Un grup de persoane pornește la drum și abia cea de-a zecea generație va ajunge la steaua îndepărtată. Așadar, membrii primului echipaj nu apucă să vadă capătul drumului, și chiar dacă nava revine în cele din urmă acasă, o face după multe secole.

Pentru ca membrii echipajului să ajungă la stele în timpul vieții lor, tehnicile criogenice îi pot menține în anabioză practic pe toată durata drumului. Procedura este însă foarte nesigură, și chiar dacă echipajul supraviețuiește și revine acasă, pe Pământ s-au scurs destule veacuri.

Pentru ca membrii echipajului să ajungă la stele în timpul vieții lor, fără a se recurge la anabioză, ar fi suficientă accelerarea la viteze apropiate de cea a luminii. Timpul subiectiv încetinește, iar echipajul va avea impresia că drumul a durat doar câteva luni. Dar, în restul Universului, timpul continuă cu viteza normală, iar când membrii echipajului se vor întoarce, vor descoperi că, deși ei au îmbătrânit cu numai două luni, să zicem, pe Pământ s-au scurs multe sute de ani.

În toate aceste cazuri, călătoria spre stele implică durate enorme de timp scurse pe Pământ. Dacă mai revin pe Pământ, oamenii ajung în viitorul acestuia, ceea ce înseamnă că zborul interstelar nu este practic din punct de vedere psihologic. Dar... *dar*, domnilor absolvenți...

Amiralul îi străpunse cu privirea și urmă cu glas scăzut, încordat:

— *Dacă* am folosi o navă endocronică, am putea corela efectul de dilatare a timpului cu efectul endocronic. În timp ce nava călătorește cu viteze uriașe prin spațiu și cunoaște o încetinire a scurgerii timpului subiectiv, efectul endocronic deplasează Universul înapoi prin timp, raportat la navă. Executat corect, la revenirea navei pe Pământ după, să zicem, două luni de timp înregistrat la bordul navei, echipajul va găsi un Pământ și, de fapt, un Univers care a îmbătrânit tot cu două luni. În sfârșit, călătoria interstelară a devenit practică. Dar numai dacă manevrele au fost executate cu precizie și delicatețe! Dacă efectul endocronic rămâne puțin în urma efectului dilatării timpului, nava se va întoarce după două luni și va găsi Pământul mai bătrân cu patru luni. Poate că asta nu reprezintă mare lucru, poate că spuneți că se poate trăi și așa, dar adevărul este altul. Membrii echipajului sunt defazați și simt că totul din jur este cu două luni mai bătrân față de ei. Mai rău încă, restul populației simte că membrii echipajului sunt cu două luni mai tineri decât ar trebui să fie. Apar resentimente și un anume disconfort. În mod similar, dacă efectul endocronic o ia puțin înaintea efectului de dilatare a timpului, nava se va întoarce după două luni și va găsi Pământul exact așa cum l-a lăsat. Ea aterizează imediat ce a decolat. Resentimentele și disconfortul vor apărea și acum. Nu, domnilor absolvenți, în această flotă stelară nici un zbor nu va fi considerat încununat de succes dacă durata raportată la echipaj și cea raportată la Pământ nu corespund cu o precizie de sub un minut! O abatere de șaizeci de secunde constituie o treabă de mântuială, care nu vă va atrage laudele nimănui! O abatere de o sută douăzeci de secunde nu va fi tolerată!

Știu, domnilor absolvenți, știu foarte bine la ce vă gândiți. La același lucru m-am gândit și eu când am terminat Academia. Oare această navă endocronică nu reprezintă echivalentul unei mașini a timpului? Oare n-am putea, printr-o reglare corespunzătoare a mecanismului endocronic, să înaintăm în mod deliberat un secol în viitor, să culegem datele necesare și apoi să călătorim un secol în trecut, revenind în punctul inițial? Sau invers, nu putem călători un secol în trecut, după care să ne înapoiem în viitor, în punctul de plecare? Ori o mie de ani, un miliard? N-am putea asista la formarea Pământului, la evoluția vieții, la moartea Soarelui?

Domnilor absolvenți, matematicienii ne spun că asemenea lucruri determină paradoxuri și necesită prea multă energie pentru a fi practice. Dar *eu* vă spun: la naiba cu paradoxurile! Nu putem călători în timp dintr-un motiv foarte simplu. Proprietățile endocronice sunt instabile. Moleculele comprimate în dimensiunea temporală sunt într-adevăr sensibile. Efecte relativ minore vor determina modificări chimice care vor permite decomprimarea. Chiar dacă nu s-ar manifesta nici un efect, vibrațiile aleatorii vor produce modificările ce le vor decomprima. Pe scurt, o navă endocronică va deveni lent izocronică, transformându-se în materie obișnuită, lipsită de extensii temporale. Tehnologia modernă a redus enorm viteza de decomprimare și o poate reduce în continuare; totuși, teoria ne spune că nimic din ce facem nu va crea vreodată o moleculă cu adevărat stabilă endocronic. Asta înseamnă că nava stelară are în sine o viață limitată. Ea trebuie să revină pe Pământ, cât timp endocronicitatea ei mai există, iar acea endocronicitate trebuie restabilită înaintea următoarei călătorii.

Ce se va întâmpla, însă, dacă veți reveni în alt timp? Dacă nu veți fi foarte apropiați de propria epocă, nu veți avea nici o garanție că stadiul tehnologiei va fi de așa natură încât să vă permită re-endocronicizarea navei. Ați fi norocoși dacă ați ajunge în viitor, dar cu totul ghinioniști dacă ați nimeri în trecut. Dacă, din neatenție, sau pur și simplu fiindcă nu aveți aptitudinile necesare, vă reîntoarceți într-un trecut destul de îndepărtat, este mai mult ca sigur că veți rămâne pe vecie acolo, întrucât nu veți beneficia de posibilitatea de a vă repara nava astfel încât să reveniți în epoca voastră.

Și doresc să rețineți, domnilor absolvenți – aici, amiralul lovi cu palma în pupitru, parcă pentru a-și sublinia spusele – că în trecut nu există nici un moment în care un ofițer astronaut civilizat să dorească să-și petreacă viața! Puteți, de pildă, să rămâneți în Franța secolului VI ori, și mai rău, în America secolului XX. Cenzurați-vă, așadar, orice tentație de a experimenta cu timpul! Să ne îndreptăm acum atenția asupra altui punct care s-ar putea să nu fi fost decât menționat în treacăt pe durata școlii, dar de care vă veți lovi în mod practic. Poate că vă întrebați în ce fel relativ puținele legături atomice endocronice, plasate ici-colo într-o materie copleșitor izocronică, pot trage totul după ele. De ce anume o legătură endocronică, alergând spre apă, ar trebui să tragă după ea un cvadrilion de atomi cu legături izocronice? Datorită experienței noastre de o viață în domeniul inerției, considerăm că așa ceva n-ar trebui să se întâmple. Cu toate acestea, mișcarea spre trecut ori spre viitor este neinerțială. Dacă o parte dintr-un obiect se deplasează

spre trecut ori spre viitor, restul obiectului se deplasează o dată cu ea și cu exact aceeași viteză. Nu se implică deloc factorul masă. De aceea, este la fel de simplu pentru un întreg univers să se deplaseze înapoi, spre trecut, ca și pentru această navă să înainteze – și cu aceeași viteză. Lucrurile nu se opresc însă aici. Efectul dilatării timpului este rezultatul accelerației raportate la universul privit ca un tot. Ați învățat asta în gimnaziu, când ați studiat fizica relativistă elementară. El constituie o parte din efectul inerțial al accelerației.

Dar, utilizând efectul endocronic, noi anulăm efectul dilatării timpului. În felul acesta, anulăm și ceea ce-l produce. Pe scurt, atunci când efectul endocronic echilibrează cu exactitate efectul dilatării timpului, se anulează efectul inerțial al accelerării. Nu putem însă anula un efect inerțial fără să le anulăm pe toate. Astfel, inerția dispare cu totul, și putem accelera până la orice valoare fără să simțim nimic. O dată ce efectul endocronic este corect reglat, puteți accelera de la starea de repaus față de Pământ până la 300.000 de kilometri pe secundă față de Pământ, într-un timp durând de la câteva ore până la câteva minute. Cu cât sunteți mai talentați în utilizarea efectului endocronic, cu atât puteți accelera mai rapid.

Acest lucru îl încercați chiar în acest moment, domnilor absolvenți. Vi se pare că stați într-un amfiteatru, pe suprafața Pământului, și sunt sigur că nici unul dintre voi n-a avut vreun motiv să se îndoiască de adevărul acestei impresii. Totuși, ea este eronată.

Vă aflați într-un amfiteatru, recunosc, dar nu pe suprafața Pământului – nu mai sunteți acolo. Voi, eu, noi toți ne găsim într-o navă imensă care a decolat în clipa când mi-am început discursul și care a accelerat cu o viteză enormă. În timp ce vorbeam, am ajuns la granițele Sistemului Solar, iar acum ne întoarcem de acolo. N-ați simțit nici o clipă accelerația, datorită schimbării vitezei și modificării direcției de zbor, de aceea ați considerat că am rămas în repaus în raport cu suprafața Pământului. Absolut eronat, domnilor absolvenți! Ați fost în spațiu tot timpul cât am vorbit eu și ați trecut, conform calculelor, la trei milioane de kilometri de Saturn.

Amiralul păru extrem de încântat de foiala care se făcu simțită în audiență.

— Nu trebuie să vă îngrijorați, domnilor absolvenți! continuă el. Întrucât nu simțim efecte inerțiale, nu simțim nici efecte gravitaționale (în esență, cele două sunt același lucru), așa că traiectoria noastră n-a fost afectată de Saturn. Vom reveni pe Pământ dintr-o clipă în alta. Ca o răsplată specială, vom coborî pe astrodromul Națiunilor Unite din

Lincoln, Nebraska, iar pe durata week-end-ului veți căpăta învoire, ca să vă puteți bucura de plăcerile metropolei. Întâmplător, simplul fapt că n-am încercat absolut nici un efect inerțial arată cât de bine a corespuns efectul endocronic cu dilatarea timpului. Dacă ar fi existat nepotriviri, chiar minore, ați fi simțit efectele accelerației – un alt motiv pentru a nu căuta să experimentați cu timpul. Nu uitați, domnilor absolvenți, o abatere de șaizeci de secunde constituie o treabă de mântuială, iar o abatere de o sută douăzeci de secunde nu va fi tolerată! Acum vom ateriza. Locotenent Prohorov, suie în cabina de comandă și monitorizează aterizarea!

— Da, domnule, rosti energic Prohorov și urcă scara din fundul amfiteatrului.

— Rămâneți la locurile voastre, zâmbi amiralul Vernon. Suntem pe traiectoria cea bună. Întotdeauna, navele mele se află pe traiectoria bună.

Apoi, însă, Prohorov coborî și se îndreptă în grabă spre podium. Ajungând lângă amiral, șopti agitat:

— Domnule amiral, dacă aici este Lincoln, Nebraska, s-a întâmplat ceva în neregulă. Nu pot zări decât indieni. Indieni în Nebraska *acum*, domnule amiral?

Vernon se albi la față și scoase un bolborosit din fundul gâtului. Se clătină, apoi se prăbuși, în vreme ce absolvenții săriră în picioare, nesiguri. Peet îl urmase pe Prohorov pe podium și-i auzise cuvintele, iar acum rămăsese locului șocat.

Prohorov își ridică brațele.

— Totul este în regulă, doamnelor și domnilor! Nu vă alarmați! Domnul amiral a suferit o criză trecătoare de amețeală. Uneori, bătrânii trec prin asemenea momente la aterizări.

— Dar am rămas în trecut! șuieră dinapoia sa Peet.

Locotenentul ridică din sprâncene.

— Bineînțeles că nu. Ai simțit vreun efect inerțial? Nu cred c-am lipsit nici măcar o oră. Dacă amiralul ar fi avut minte pe măsura uniformei, și-ar fi dat și el seama. Doar chiar *el* a spus-o, ce naiba!

— Atunci de ce ai zis că este ceva-n neregulă? De ce-ai zis că sunt indieni?

— Pentru că ambele afirmații sunt adevărate. Când o să-și revină, amiralul Senil n-o să mă poată atinge nici măcar cu un deget. N-am aterizat în Lincoln, Nebraska, deci într-adevăr ceva este-n neregulă. Cât despre indieni... ei bine, dacă am descifrat corect semnele de circulație, am coborât la marginea Calcuttei.

* * *

Antologia lui Harry Harrison în care a apărut *Tiotimolina către stele* s-a numit, pur și simplu, *Astounding*. Harry intenționase ca ea să reprezinte ultimul număr al revistei. Nu al lui *Analog*, așa cum se numea acum, ci al lui *Astounding*.

Analog nu este deloc rău, dar pentru noi, veteranii, nici o modificare de nume nu poate înlocui *Astounding* în inimile noastre.

În primăvara lui 1973, *The Saturday Evening Post*, după ce-mi republicase două schițe, mi-a cerut să scriu un text original. Pe 3 mai 1973, cuprins de inspirație, am scris *Poezie imaterială* pe nerăsuflate, cum se zice, și nu cred c-am schimbat mai mult de un cuvânt în versiunea finală. Povestirea a apărut în *The Saturday Evening Post* din septembrie-octombrie 1973.

24. POEZIE IMATERIALĂ

Ultima persoană despre care cineva și-ar fi imaginat că ar putea fi un criminal era doamna Avis Lardner. Văduva celebrului astronaut martir era filantrop, colecționar de artă, o gazdă extraordinară și, toată lumea era de acord în această privință, un geniu artistic. Dar, în primul rând, era ființa omenească cea mai blândă și mai amabilă pe care o putea concepe cineva.

Soțul ei, William J. Lardner, murise, așa cum știm cu toții, din cauza efectelor radiațiilor unei flame solare, după ce rămăsese în mod deliberat în spațiu pentru ca o navă de pasageri să poată ajunge în siguranță la Stația Spațială 5.

Doamna Lardner primise o pensie generoasă și după aceea investise cu înțelepciune. La sfârșitul vârstei mijlocii, devenise foarte bogată.

Casa ei era o expoziție, un veritabil muzeu, conținând o colecție mică, dar extrem de selectă, de giuvaieruri extraordinar de frumoase. Doamna Lardner obținuse exemplare din aproape toate obiectele ce puteau fi încrustate cu pietre prețioase și fuseseră destinate diverselor aristocrații dintr-o duzină de culturi diferite. Deținea unul dintre primele ceasuri de mână cu nestemate fabricate în America, un pumnal din Cambodgia, o pereche de ochelari din Italia, și multe alte bogății neprețuite.

Totul era la îndemâna vizitatorilor. Obiectele nu erau asigurate și nu existau măsuri de securitate. Nici n-ar fi trebuit ceva special, întrucât doamna Lardner dispunea de o mulțime de roboți pe care se putea bizui că aveau să păzească totul cu o concentrare imperturbabilă, cu o onestitate ireproșabilă și cu o eficiență irevocabilă.

Toată lumea știa de existența roboților și nu se consemnase niciodată vreo tentativă de furt.

Apoi, desigur, mai exista sculptura ei de lumină. Nici unul dintre participanții la numeroasele ei petreceri opulente nu putea ghici cum își descoperise doamna Lardner genialitatea în acest domeniu. Dar cu fiecare ocazie când deschidea casa vizitatorilor, o nouă simfonie de lumină strălucea prin odăi; curbe și solide tridimensionale în culori ce

se topeau, unele pure iar altele contopindu-se în efecte cristaline, surprinzătoare, care îi învăluiau pe toți musafirii, uluindu-i, și, cumva, se autoreglau permanent, astfel încât înfrumusețau părul alb-albastru și chipul lipsit de riduri al doamnei Lardner.

Vizitatorii veneau pentru sculptura de lumină mai mult decât pentru orice altceva. Sculpturile nu se repetau niciodată – de fiecare dată, se explorau alte modalități experimentale ale artei. Mulți dintre cei care-și puteau permite console de sculptat creaseră obiecte luminoase, amuzându-se, totuși nici unul nu se putea apropia de talentul doamnei Lardner. Nici chiar aceia care se considerau artiști profesioniști.

Ea, însă, era încântător de modestă în această privință. „Nu, nu", protesta când cineva o lăuda entuziast. „Nu aș putea-o denumi «poezia luminii». Sunteți excesiv de amabil. În cel mai bun caz, i-aș spune «poezie imaterială»." Iar toată lumea surâdea înaintea ingenioasei formulări.

Deși ades solicitată, nu crea niciodată sculpturi pentru alte ocazii decât propriile-i petreceri. „Ar însemna comercializare", explica ea.

Nu avea însă obiecții ca sculpturile să-i fie holografiate, astfel încât să devină eterne și să poată fi reproduse în muzeele de artă din toată lumea. De asemenea, nu percepea nici un fel de onorariu pentru eventuala lor folosire.

„N-aș putea cere nici măcar un bănuț", desfăcea larg brațele. „Sunt gratuite pentru toți. La urma urmelor, eu n-aș mai avea ce face cu ele." Era adevărat! Doamna Lardner nu realiza decât unicate.

Atunci când se făceau hologramele, femeia era cooperarea întruchipată. Asistând amabilă la toate etapele procesului, nu pregeta să le ceară roboților să dea o mână de ajutor. „Te rog, Courtney", spunea ea, „vrei să fii amabil și să ții scărița?"

Așta era felul ei de a fi. Întotdeauna vorbea politicos cu roboții.

Odată, cu ani în urmă, fusese chiar mustrată de un funcționar guvernamental de la Biroul Roboților și Oamenilor Mecanici.

— Nu puteți face așa ceva! rostise cu severitate individul. Le afectați eficiența. Ei sunt construiți pentru a asculta ordine, și cu cât le veți formula mai clar, cu atât le vor executa mai eficient. Când îi rugați în mod politicos, le vine greu să înțeleagă că li se dă un ordin. Reacționează mai lent.

Doamna Lardner își ridicase capul aristocratic.

— Eu nu cer viteză și eficiență, replicase ea. Cer doar simpatie. Roboții mei mă iubesc.

Funcționarul guvernamental i-ar fi putut explica faptul că roboții nu pot să iubească, dar se fâstâcise sub privirea rănită, deși blândă, a femeii.

Devenise de notorietate faptul că doamna Lardner nu trimitea niciodată roboții la fabrică pentru revizii. Creierele pozitronice sunt extrem de complexe și, uneori, cam la un caz din zece, reglajele nu sunt perfecte la ieșirea din fabrică. Câteodată, eroarea nu se face simțită o perioadă de timp, dar atunci când se întâmplă, Roboții și Oamenii Mecanici, Inc. execută reglajele în mod gratuit.

Doamna Lardner clătina din cap. „Dacă un robot se află în casa mea", spunea ea, „și și-a îndeplinit atribuțiile, îi accept orice extravaganță minoră. Nu-l voi lăsa pe mâinile roboticienilor."

Cel mai rău lucru cu putință ar fi fost să fi încercat să-i explici că un robot nu era decât o mașină. Ea ar fi replicat foarte bătos: „Nimic care deține inteligența unui robot nu poate fi o mașină. Eu îi tratez ca pe oameni."

Și cu asta, basta!

Doamna Lardner îl păstra chiar și pe Max, deși era aproape neajutorat și cu greu putea înțelege ce anume i se cerea. Doamna Lardner nega însă cu îndârjire acest lucru. „Nici vorbă!", nega ea cu fermitate. „Poate lua pălăriile și hainele musafirilor, ca să le pună în cuier. Îmi poate înmâna anumite obiecte. Poate face multe lucruri."

— Totuși, de ce nu-l duci la revizie? o întrebase odată un prieten.

— Oh, n-aș putea! Asta-i personalitatea lui! Este foarte drăguț, să știi. La urma urmelor, un creier pozitronic e atât de complex încât nimeni n-ar putea spune în ce fel este anormal. Dacă ar fi reglat ca să devină perfect normal, n-ar mai putea fi readus la starea aceasta adorabilă. Eu nu renunț la așa ceva.

— Dar dacă-i dereglat, replicase prietenul, privind nervos spre Max, n-ar putea fi periculos?

— Nici vorbă! râsese doamna Lardner. Îl am de ani de zile. Este absolut nevătămător, și un scump!

De fapt, arăta aidoma tuturor celorlalți roboți – metalic, cu carcasă netedă, vag uman, și totuși lipsit de expresie.

Pentru blânda doamnă Lardner, însă, toți erau individualizați, toți drăguți, toți scumpi. Acesta era felul ei de a fi.

Și atunci, cum ar fi putut comite o crimă?

Ultima persoană despre care cineva și-ar fi imaginat că ar putea fi ucisă era John Semper Travis. Introvertit și blând, el trăia printre oameni, dar nu făcea parte dintre ei. Avea acea ciudată particularitate matematică cerebrală care-i permitea să rezolve în minte complicatul păienjeniș al zecilor de mii de căi pozitronice din creierul unui robot.

Era inginer-șef la Roboții și Oamenii Mecanici, Inc.

În același timp, era un amator entuziast al sculpturii în lumină. Scrisese o carte cu acest subiect, încercând să demonstreze că tipul de ecuații matematice pe care le utiliza în proiectarea căilor cerebrale pozitronice puteau fi modificate, astfel încât să constituie un îndrumar în producerea de sculpturi de lumină.

Tentativa sa de transpunere a teoriei în practică se dovedise însă un eșec de proporții. Sculpturile pe care le realizase, urmându-și principiile matematice, erau lipsite de eleganță, greoaie și banale.

Acela era unicul motiv de nefericire a vieții sale tăcute, introvertite și liniștite; cu toate acestea, constituia un motiv suficient. *Știa* că teoria sa era corectă, totuși n-o putea aplica. Dacă ar fi putut produce *o singură* sculptură de lumină cu adevărat remarcabilă...

Evident, cunoștea sculpturile doamnei Lardner. Femeia era unanim recunoscută drept un geniu, însă Travis știa că ea nu putea înțelege nici măcar cele mai simple aspecte ale matematicii implicate în construcția roboților. Corespondaseră, dar doamna Lardner refuzase de fiecare dată să-și explice metodele, de aceea bărbatul se întreba dacă exista așa ceva. N-ar fi putut fi vorba doar de intuiție... deși intuiția însăși putea fi redusă la ecuații matematice. În cele din urmă, izbuti să facă rost de o invitație la una dintre seratele ei. Trebuia s-o vadă cu orice preț.

Domnul Travis sosi destul de târziu. Făcuse o ultimă încercare de a realiza o sculptură de lumină și eșuase lamentabil.

O salută pe doamna Lardner cu un soi de respect uluit și spuse:

— Straniu robot, cel care mi-a luat haina și pălăria.

— El este Max, zise doamna Lardner.

— Cam dereglat și un model destul de vechi. De ce nu l-ați trimis la fabrică?

— Ah, nu! replică doamna Lardner. Ar însemna un deranj prea mare.

— Câtuși de puțin! Veți fi surprinsă cât de simplu a fost. Întrucât lucrez la Roboții și Oamenii Mecanici, mi-am permis să-l reglez chiar eu. N-a durat mult și veți constata că acum funcționează perfect.

O schimbare stranie apăru pe chipul doamnei Lardner. Pentru prima dată în existența ei tihnită, furia își găsi un loc pe chipul femeii, deși trăsăturile nu prea știau cum să o formeze.

— L-ai reglat?! strigă ea. Dar *el* îmi crea sculpturile de lumină! Tocmai dereglarea, dereglarea *aceea* pe care n-o mai poți regăsi, ea... ea...

Din nefericire, tocmai își etalase colecțiile și pumnalul cu nestemate din Cambodgia se găsea pe tăblia de marmură a mesei din fața ei.

Travis pălise și el.

— Vreți să spuneți că dacă i-aș fi studiat căile pozitronice dereglate în mod unic, aș fi putut afla...

Ea se năpusti spre el, ținând strâns pumnalul – o mișcare prea rapidă ca s-o mai oprească cineva –, iar bărbatul nu încercă să se ferească. Unii spun chiar că ar fi păsit spre lamă – ca și cum *și-ar fi dorit* să moară.

* * *

Expediind povestirea la *The Saturday Evening Post*, doream să fiu clar înțeles că nu le trimisesem un text vechi. Am explicat totul într-o notă însoțitoare, subliniind că „am scris-o *azi*".

Făcând acest lucru, uitasem de prejudecata multor oameni față de orice text scris prea repede. Există chiar o legendă potrivit căreia o povestire bună trebuie scrisă și rescrisă, și că elaborarea fiecărui paragraf chinuit trebuie să dureze zile și zile, transformându-se într-o adevărată agonie. Cred că autorii înșiși au răspândit legenda, ca să-și atragă simpatia cititorilor.

Oricum, eu *nu* scriu încet, dar redactorii care nu mă cunosc prea bine nu-și dau seama de lucrul acesta. Am primit o scrisoare de la redacția lui *Post*, în care cei de acolo se declarau încântați de povestire și-și exprimau uimirea profundă pentru că reușisem s-o scriu într-o *singură* zi. Am tăcut și n-am mai adăugat nimic.

Vouă însă vă pot spune, fiindcă sunteți prietenii mei. Din clipa când m-am așezat înaintea mașinii de scris și până am pus plicul la cutia poștală, *n-a* durat o zi. Au fost două ore și jumătate. Dar să nu le spuneți celor de la *Post!*

Ce ar mai fi de adăugat ca să vă aduc la zi?

Ei bine, pe 30 noiembrie 1973, m-am însurat pentru a doua oară. Soția mea se numește Janet Jeppson. Este psihiatru, scriitor și o femeie minunată, în ordinea crescătoare a importanței. A publicat un roman science fiction intitulat *Al doilea experiment*, iar vestea acceptării romanului de către editura Houghton Mifflin a primit-o pe 30 noiembrie 1973, la o jumătate de oră după ce ne căsătoriserăm. A fost o zi mare.

Eu personal aș dori ca profesiunea ei să-i lase ceva mai mult timp liber pentru scris. Atunci, poate că am reușit o antologie soț-soție.

În curând vor apărea:

VISELE SUNT SACRE de Isaac Asimov

TRONUL LUMII INELARE de Larry Niven, al treilea volum din seria începută cu *Lumea Inelară* (premiul Hugo – 1971 și premiul Nebula – 1970) și continuată cu *Inginerii Lumii Inelare*.

Au apărut:

PLANETA CARE NU A EXISTAT

de Isaac Asimov

Această culegere de eseuri științifice a lui Isaac Asimov conține șaptesprezece articole despre ecologie, astronomie, biologie, chimie, sociologie și religie. Iată numai câteva dintre subiectele abordate:

- Planeta care n-a existat – Vulcan, una dintre cele mai curioase invenții ale științei moderne...
- Celebrele și complet iluzoriile „canale" marțiene – care au inspirat scriitorii de science fiction, de la H.G. Wells până la Isaac Asimov...
- Posibilitatea existenței vieții pe satelitul jupiterian Titan...
- Curcubee, Newton și „culori-fantomă"...
- Importanța și pericolul de moarte al colesterolului...
- Frigidere, sprayuri și amenințarea păturii de ozon a Pământului...
- De ce n-are rost să credem în farfurii zburătoare...
- Nouă modalități de explicare a stelei din Bethleem...
- Cea mai importantă alegere cu care se confruntă omul modern...

...plus multe alte fapte, speculații, opinii și argumentări – instructive, provocatoare și întotdeauna antrenante – într-o antologie amplă din gândirea mereu alertă a lui Isaac Asimov.